Begroting 2027-2030

GEMEENTE Lansingerland

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave 2
Algemeen 4
Financieel overzicht Begroting 2027-2030 6
Programma 1: Bestuur en dienstverlening 17
Beleidsveld Gemeenteraad, college en griffie 17
Beleidsveld Samenwerking en Participatie 19
Beleidsveld Dienstverlening 20
Programma 2: Openbare Orde en Veiligheid 25
Beleidsveld Openbare Orde en Veiligheid 25
Programma 3: Sport, cultuur en onderwijs 29
Beleidsveld Sport 30
Beleidsveld Cultuur 33
Beleidsveld Onderwijs en kinderopvang 36
Programma 4: Sociaal Domein 44
Beleidsveld Samenleving 45
Beleidsveld Jeugd 48
Beleidsveld Participatie 51
Beleidsveld Maatschappelijke ondersteuning 55
Programma 5: Kwaliteit openbare ruimte 61
Beleidsveld Beheer Openbare ruimte 61
Beleidsveld Afval 64
Beleidsveld Afvalwatermanagement 66
Beleidsveld Vastgoed 68
Programma 6: Lansingerland ontwikkelt 73
Beleidsveld Ruimtelijke ordening 73
Beleidsveld Infrastructuur en mobiliteit 81
Beleidsveld Economische ontwikkeling 86
Beleidsveld Duurzaamheid 90
Programma 7: Grondzaken 97
Beleidsveld: Grondexploitatie 97
Overzicht algemene dekkingsmiddelen 100
Overzicht: algemene dekkingsmiddelen 100
Overzicht overhead 105
Onderdelen Overhead 105
Paragrafen 110
Paragraaf Lokale heffingen 110
Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing 119
Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen 133

Paragraaf Financiering 135
Paragraaf Bedrijfsvoering 143
Paragraaf Openbaarheidsparagraaf Wet open overheid (Woo) 152
Paragraaf Verbonden partijen 154
Paragraaf Grondbeleid 175
Meerjarenbegroting 182
Overzicht van baten en lasten 182
Overzicht incidentele baten en lasten 186
Geprognosticeerde balans 197
BBV: Begroting 2027 naar taakvelden 197
BBV: Beleidsindicatoren 201
Bijlagen 202
Reserves en voorzieningen 202
Meerjareninvesteringsplan (MIP) 217

Algemeen

Bestuurlijke inleiding Begroting 2027-2030

Voor u ligt de eerste begroting van het nieuwe gemeentebestuur. Na de gemeenteraadsverkiezingen is afgelopen april de nieuwe gemeenteraad geïnstalleerd en op 3 juli 2026 is het nieuwe college gestart. Het college staat voor zichtbaar, nabij en samen. Iedereen levert een bijdrage en Iedereen doet mee. Raad (open bestuurscultuur), ambtelijke organisatie, partners, ondernemers en inwoners.

Een financieel gezonde gemeente is de basis voor het behoud van de uitvoering van onze gemeenschappelijke en wettelijke taken en het uitvoeren van ambities uit o.a. de Omgevingsvisie, Samenlevingsvisie, het coalitieakkoord en de wensen van de gemeenteraad. Dit is niet gemakkelijk. Gemeente Lansingerland kent financiële uitdagingen, we hebben geen meerjarig sluitende begroting en we voeren al een aantal jaren bezuinigingen door. Dit maakt dat bezuinigen een steeds moeilijkere opgave wordt. Tegelijk hebben we ambities die ook vragen om investeringen. Deze investeringen zijn nodig voor de toekomst van Lansingerland. In deze begroting zijn we de uitdaging aangegaan om te zoeken naar de balans tussen besparen en investeren.

De wereld verandert en er liggen grote uitdagingen voor de gemeente. Er is sprake van schaarste op verschillende vlakken. Er is een schaarste aan ruimte voor woningen, voor wegen en voor natuur. Er is krapte op de arbeidsmarkt met effect op de uitvoeringskracht. Ook netcongestie en rioolcongestie zijn urgente problemen. In Lansingerland ervaren we dat deze schaarste de haalbaarheid van maatschappelijke opgaven, zoals het bouwen van woningen, en de uitvoerbaarheid van wettelijke taken onder druk zet. In het Sociaal Domein zijn veranderingen nodig via het Lokale Team en het verbeteren van de jeugdzorg. Via digitalisering kunnen we onze taken beter en efficiënter uitvoeren en inwoners beter van dienst zijn, maar dat vraagt eerst om een financiële impuls waar juist ook schaarste is.

In 2023 is de nieuwe herverdeling van het gemeentefonds ingegaan op basis van nieuwe maatstaven. Lansingerland is daarbij een zogenoemde ‘nadeelgemeente’. Daarbovenop draagt het financiële beleid op nationaal niveau de laatste jaren niet bij aan langdurige stabiliteit. Wisselingen van regeringen en bijstellingen via financiële circulaires zorgen voor sterke fluctuaties in het financiële beeld. Daardoor moet er continu bijgesteld worden. Een rode draad zien we daarbij wel. Gemeenten moeten met minder middelen hetzelfde blijven doen. Om financieel gezond te blijven moeten we stabiliteit voor de lange termijn creëren. Komend jaar onderzoeken we mogelijke fundamentele keuzes, die meerjarig kunnen zorgen voor een structurele sluitende begroting vanaf 2028. Het college wil deze keuzes goed onderbouwd en verantwoord kunnen maken en kan het politieke debat over keuzes scherp worden gevoerd. In Kaderbrief 2028, die we in het voorjaar van 2027 delen, wordt dit zichtbaar gemaakt.

Hier en nu, begroting 2027-2030
Om gesteld te staan voor de toekomst streven we naar een meerjarige structureel sluitende begroting. Vanwege de aanstaande wissel in het gemeentebestuur koos het vorige college ervoor om een beleidsarme kaderbrief voor 2027 op te stellen. Het college kiest ervoor om de begroting 2027-2030 nog niet meerjarig sluitend op te leveren. Dit geeft ruimte om het debat over de structurele koers vanaf Kaderbrief 2028 scherp samen met de raad te kunnen voeren.

Om de consequenties voor de samenleving te beperken is gekeken naar begrotingsposten waarop nog scherper geraamd kan worden. Zo varen we scherper aan de wind op posten zoals rentelasten, energielasten, kapitaallasten en urendoorbelastingen binnen de wettelijke grenzen van realistisch begroten. Hiermee is de opgave significant teruggebracht. Tegelijkertijd nemen we hiermee een groter risico op tegenvallers tijdens het komende begrotingsjaar. Dat zijn geen gemakkelijke besluiten omdat het ook effect heeft op de organisatie. Het beperken van deze risico’s vereist strakkere sturing, meer monitoring en in sommige gevallen een andere manier van werken. De organisatie zet deze stap met enige moed om zo het effect van de financiële schaarste op de samenleving te beperken.

Naast het scherper ramen, zijn er verdere maatregelen nodig. Bij de begroting zit een overzicht van de voorgestelde maatregelen in lijn met de vastgestelde kaders en uitgangspunten. Diverse maatregelen hebben invloed op taken van de organisatie. De beschreven effecten hiervan zijn onderdeel van de maatregelen. De gemeenteraad beschikt, net als voorgaande jaren, bij de begroting over een overzicht van alternatieve maatregelen en dekkingsbronnen (T26.05221). De afgelopen jaren zetten we al diverse maatregelen in. De financiële schaarste van de gemeente heeft ook effect op organisaties waarmee we samenwerken. Zo worden subsidies het aankomend jaar niet geïndexeerd.

Het college heeft € 0,3 miljoen aan surplus van de algemene reserve opgenomen in de begroting als structurele dekking, aanvullend op € 3,0 miljoen als dekking van tijdelijke beleidsimpulsen. Om in de toekomst optimaal gebruik te kunnen maken van de reserves als structureel dekkingsmiddel, wordt de Enecoreserve onderdeel van de Algemene Reserve, waarbij de voormalige Enecogelden wel apart worden bijgehouden. Het op peil houden van reserves is van belang voor de financiële armslag van de gemeente. Onvoorziene situaties, zoals tegenvallers op het scherper ramen, kunnen daarmee financieel opgevangen worden. Tegelijkertijd blijven we zorgvuldig omgaan met deze middelen en houden we oog op een gezonde financiële positie van de gemeente.

Gezien de financiële uitdagingen die de komende jaren op ons afkomen, de opgaven waarvoor we staan en de noodzakelijke lokale voorzieningen te continueren, verhogen we het OZB-tarief voor woningen. Het OZB-tarief groeit daarmee iets meer toe naar het hogere landelijke gemiddelde. Dit is geen makkelijke keuze omdat dit een maatregel is die de woonlasten verhoogt. Daarom heeft er een zorgvuldige afweging plaatsgevonden tegen andere mogelijke maatregelen. De OZB-verhoging leidt (exclusief indexatie) voor een huishouden met een woning met een gemiddelde WOZ-waarde tot een stijging van circa € 17 per jaar aan woonlasten. De verhoging van de OZB is onderdeel van de bredere aanpak voor structurele financiële stabiliteit. Inkomsten en uitgaven moeten in balans zijn. Daarom vragen we ook van inwoners een bijdrage om de voorzieningen in de gemeente toekomstbestendig te houden.

In de begroting is een overzicht opgenomen van de verandering in de verwachtte lasten voor een gemiddeld huishouden. Dat overzicht staat in de paragraaf Lokale Heffingen.

Toekomst
Voor de Begroting 2027-2030 is het begrotingsjaar 2027 structureel sluitend. Dit is gerealiseerd in een kort en intensief tijdsbestek, door middel van bewuste keuzes. Het college is hierbij niet voor een makkelijke weg gegaan, maar heeft nu al keuzes gemaakt die een meerjarige, structurele doorwerking hebben en daarmee stappen gezet richting een meerjarig sluitende begroting.

Tegelijkertijd weten we dat de opgave hiermee niet voorbij is. De meerjarenbegroting laat nog aanzienlijke tekorten zien. De komende jaren zijn er dus nog veel meer keuzes nodig. We kijken daarbij naar onze eigen uitgaven, nemen maatregelen waar dat nodig is en we kijken naar onze inkomsten, waaronder de OZB. De gemeenteraad en het college hebben samen de komende jaren de taak te bepalen wat de juiste balans is tussen inzet van middelen en ambities. De financiële positie op lange termijn is onderdeel van die afweging, zodat ook toekomstige generaties goed kunnen leven, wonen en werken in onze mooie gemeente.

Financieel overzicht Begroting 2027-2030

Financieel overzicht Begroting 2027-2030

bedragen x 1.000

	2027	2028	2029	2030
Stand baseline bij Kaderbrief 2027	**-8.581**	**-11.487**	**-13.629**	**-16.126**
Wijzigingen in baseline Kaderbrief				
Mutaties brief Meicirculaire 2026	1.568	1.361	1.174	1.958
Nieuwe stand baseline Kaderbrief (na brief Meicirculaire 2026)	**-7.013**	**-10.126**	**-12.455**	**-14.168**
Nieuwe mutaties t.o.v. baseline (beleidsarm)				
Bijstelling Meicirculaire na raadsinformatiebrief	0	-992	-773	-986
Actualisatie ozb-inkomsten n.a.v. SVHW-raming	769	610	788	1.015
Jeugdhulp regionaal (GRJR): bijstelling	398	524	506	505
Huishoudelijke hulp	200	205	210	217
Huurkosten tijdelijke onderwijshuisvesting	-280	-406	-392	-392
Doorbelasting uren Bleizo	550	-	-	-
Correcties afval en afvalstoffenheffing	714	640	639	660
Correctie incidenteel vs structureel	540	540	552	552
Actualisatie MIP (bijstelling kapitaallasten)	-154	371	33	-356
Overige mutaties < 200K	-266	-813	-975	-1.460
Totaal nieuwe mutaties t.o.v. baseline (beleidsarm)	**2.472**	**678**	**588**	**-244**
Nieuwe stand baseline (na bijstellingen): geen nieuw beleid	**-4.541**	**-9.447**	**-11.867**	**-14.412**
Ambities college	**-500**	**-500**	**-500**	**-500**
Nieuwe stand baseline na ambities college	**-5.041**	**-9.947**	**-12.367**	**-14.912**
Dekking door scherper ramen				
Stelpost financieringslasten	809	672	200	40
Extra afslag kapitaallasten (additioneel effect op kapitaallasten)	172	417	636	773
Energiekosten	343	341	341	341
CDOKE middelen	260	0	0	0
Urendoorbelasting naar projecten	1.552	1.535	1.535	1.535
Totaal dekking door scherper ramen	**3.136**	**2.965**	**2.712**	**2.689**
Nieuwe stand baseline (na scherper ramen)	**-1.905**	**-6.982**	**-9.655**	**-12.224**
Dekking uit ingezette maatregelen				
Stoppen met kleine thema's en energie- en klimaatbeleid (nr. 39)	66	77	77	77
Duurzaamheidsmaatregelen klimaatadaptie (nr. 5)	96	106	106	106
50% CDOKE middelen 2027 (nr. 156)	200	0	0	0
Niet indexeren subsidies (nr. 23, 93 en 114)	546	546	546	546
Garantiebanen (nr. 155)	250	250	250	250
Sober en doelmatig organiseren bijeenkomsten	10	10	10	10
Totaal dekking ingezette maatregelen	**1.169**	**990**	**990**	**990**
Nieuwe stand baseline (na ingezette maatregelen)	**-736**	**-5.993**	**-8.665**	**-11.234**
Dekking uit surplus Algemene Reserve				
Inzet deel van 10% surplus Algemene Reserve	**300**			
Stand structureel begrotingssaldo na dekking ingezette maatregelen	**-436**	**-5.993**	**-8.665**	**-11.234**
Inkomsten uit verhoging tarief OZB Wonen met 4%	**471**	**478**	**492**	**508**
Eindstand structureel begrotingssaldo	**35**	**-5.514**	**-8.173**	**-10.726**

				bedragen x 1.000
Incidentele begrotingssaldo	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Beginstand incidentele begrotingssaldo	**-504**	**-389**	**-610**	**-610**
Totaal incidentele claims bij Kaderbrief 2027	**-344**	**-179**	**-**	**-**
Incidentele begrotingssaldo na Kaderbrief 2027	**-848**	**-568**	**-610**	**-610**
Wijzigingen in incidentele claims na Kaderbrief 2027				
Bijstellen budget combinatiefunctionaris	-97	0	0	0
Horti Science	-500	0	0	0
- dekking vanuit bestemmingsreserve Horti	500	0	0	0
Opvang ontheemde Oekraïners	-1.000	0	0	0
- dekking vanuit bestemmingsreserve nieuwkomers	1.000	0	0	0
Correctie fasering Bouwstenen	198	-198	0	792
Ontrekking verliesvoorziening MPG	169	179	0	0
Onttrekking reserve groot onderhoud GIS	77	77	77	77
Extra budget baggeren door uitbreiding areaal	114	0	0	0
Correctie label incidenteel/structureel	-500	-500	-512	-512
Totaal effect incidentele mutaties na Kaderbrief 2027	**-39**	**-442**	**-435**	**357**
Eindstand incidenteel begrotingssaldo 2027-2030	**-887**	**-1.010**	**-1.045**	**-253**
Totale begrotingssaldo 2027-2030	**-852**	**-6.524**	**-9.218**	**-10.979**

Opbouw begroting
De begroting is opgebouwd uit zeven programma's en twee overkoepelende overzichten: Algemene Dekkingsmiddelen en Overhead. Op dit niveau worden de doelstellingen geformuleerd. Elk programma is in beleidsvelden onderverdeeld. Per beleidsveld worden de baten en lasten, de mutaties in reserves en relevante kengetallen opgenomen. Bij ieder programma wordt daarnaast een verschillenanalyse opgenomen, waarin de wijzigingen ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting (Zomerrapportage 2026) inzichtelijk zijn gemaakt. Op basis van de vastgestelde uitgangspunten en de opgenomen maatregelen is toegewerkt naar een structureel sluitende begroting voor 2027.

Begroting op twee A4-tjes - van Kaderbrief 2027 tot Begroting 2027-2030
De raad heeft in het verleden aangegeven behoefte te hebben meegenomen te worden in de overwegingen en keuzes van het college. Het college heeft hier invulling aan gegeven door onder andere het overzicht met zowel de ingezette als de alternatieve maatregelen aan de raad te verstrekken (T26.05221). Dit zijn de maatregelen die het college heeft betrokken bij de integrale afweging van ambities, budgettaire mogelijkheden en noodzakelijke structurele ombuigingen. Vervolgens biedt het ook de raad inzicht in het proces van het college en biedt het de mogelijkheid om ombuigingen anders in te vullen door maatregelen terug te draaien of aanvullend in te zetten.

De begroting op twee A4-tjes, een beknopt en compleet cijferoverzicht in relatie tot autonome ontwikkelingen, beleidskeuzes en de keuzes voor de bezuinigingen en technische maatregelen is hierboven weergegeven. Dit overzicht geeft duidelijk weer hoe we van Kaderbrief 2027 tot de Begroting 2027-2030 zijn gekomen. Een toelichting op de posten op hoofdlijnen is als volgt:

<u>Stand baseline bij Kaderbrief 2027</u>
Het vertrekpunt voor de Begroting 2027 was de baseline van de Kaderbrief 2027 (U26.01718), waaronder ook de motie die door de Raad is aangenomen (M2026-008 Goed gevuld knoppenboek). Voor de leesbaarheid houden we dezelfde volgorde aan als in de tabel 'Financieel overzicht Begroting 2027-2030'. N.B. In de toelichting vergelijken we de cijfers met die in de Kaderbrief 2027.

<u>Mutaties Meicirculaire 2026</u>
In de raadsinformatiebrief (U26.02483) is het financiële effect gepresenteerd van de Meicirculaire 2026. Voor een toelichting op deze mutaties verwijzen wij dan ook naar de betreffende raadsinformatiebrief. Na verwerking van deze mutaties resteert er nog een structureel tekort van € 7,0 miljoen voor 2027.

Beleidsarme mutaties
Gezien het resterende tekort is er door het college nog scherper gekeken naar ruimte binnen de budgetten en gezocht naar financieel technische mogelijkheden om het tekort kleiner te maken. Denk hierbij aan actualisaties en doorrekeningen, maar ook aan een kritische blik op structurele onderbestedingen op exploitatiebudgetten. Daarnaast zijn een aantal mutaties met onzekerheden uit de Kaderbrief geactualiseerd naar de huidige inzichten.

Bijstelling Meicirculaire na raadsinformatiebrief

Correctie stelpost BTW Compensatie Fonds (BCF)
In de raadsinformatiebrief over de Meicirculaire (U26.02483) is een mutatie van de stelpost BCF opgenomen. Er is geconstateerd dat deze mutatie onjuist was. De correctie hiervan betekent een negatieve bijstelling van € 575.000 per jaar.

Herijking Algemene Uitkering voor ontwikkeling WOZ-waardes
In de doorrekening van de Algemene Uitkering worden de geraamde WOZ-waarden van het onroerend goed in de gemeente meegenomen als maatstaf. Bij de doorrekening ten tijde van de Meicirculaire was de nieuwe raming van de WOZ-waarden die het SVHW maakt nog niet beschikbaar. Inmiddels is dat wel het geval en is deze verwerkt in de Algemene Uitkering.

In de Algemene Uitkering die gemeenten ontvangen vanuit het Rijk zit een correctie voor de WOZ-waardes van het onroerend goed in de gemeente. Een gemeente krijgt als het ware een korting gebaseerd op de totale WOZ-waarde van het onroerend goed, ook wel de belastingcapaciteit. De hoogte van de totale WOZ-waarde bepaalt hoeveel inkomsten een gemeente kan ontvangen aan OZB-opbrengsten. Hoe hoger deze WOZ-waarde, hoe hoger de potentiële OZB-opbrengsten en daarom ook hoe hoger de korting die het Rijk toepast op de Algemene Uitkering. Zie voor meer toelichting de raadsinformatiebrief hierover (U25.04204).

De nieuwe raming laat een lagere WOZ-waardeontwikkeling zien dan eerder verwacht in 2027 voor woningen en daarmee ook een lagere eigen inkomstenbron voor de gemeente voor woningen. Als gevolg daarvan is de correctie op de algemene uitkering lager (positief effect) dan bij de Meicirculaire verwacht. Met andere woorden, wij ramen nu een hogere algemene uitkering dan eerder ingeschat (€ 94.000 hogere baten). Doordat we de WOZ-waardecompensatie toepassen, staan er geen gewijzigde OZB-inkomsten tegenover deze lagere korting in de Algemene Uitkering als gevolg van de lagere waardestijging. Vanaf 2028 is dat effect voor woningen juist andersom en levert het een grotere korting in de Meicirculaire op (negatief effect, oplopend naar € 369.000 negatief).

Voor niet-woningen laat de nieuwe raming voor alle jaarschijven een hogere WOZ-waardeontwikkeling zien dan eerder verwacht. Via het systeem van de Meicirculaire zou daarom ook een hogere korting verwacht kunnen worden. Echter, de korting met betrekking tot niet-woningen kent een plafond. In Lansingerland is dit plafond reeds bereikt. De aanvullende OZB-inkomsten voor niet-woningen gaan daarom niet gepaard met een hogere korting in de Meicirculaire.

Vrijval reservering taakmutaties en decentralisatieuitkeringen
Bij het verwerken van de circulaires van het Gemeentefonds zijn de beschikbaar gestelde middelen voor taakmutaties en decentralisatieuitkeringen in eerste instantie geparkeerd op een stelpost, zodat er nader bekeken kon worden of de wijziging in taken budgettaire consequenties met zich meebracht. Voor een aantal taken blijkt er geen budget nodig, of is er reeds voldoende budget beschikbaar. Met dit inzicht kan het restant van deze stelpost vrijvallen. Dit heeft met name voor 2027 een positief effect op het begrotingssaldo (€ 481.000). De jaren erna is het effect beperkt.

Effect SVHW-raming op OZB-inkomsten

WOZ-Waardeontwikkeling

Tweemaal per jaar maakt SVHW een nieuwe raming van de WOZ-waardes in de gemeente. Daarbij wordt gekeken naar twee ontwikkelingen: de uitbreiding van het aantal woningen en ander vastgoed (areaaluitbreiding) en de ontwikkeling van de waarde van het bestaande vastgoed (waardeontwikkeling).

De WOZ-waarde vormt de basis voor de berekening van de OZB. Een verandering in de WOZ-waarde werkt daarom bij een gelijkblijvend OZB-tarief direct door in de OZB-opbrengst. Een hogere WOZ-waarde leidt tot een hogere opbrengst en een lagere WOZ-waarde tot een lagere opbrengst. In de meest recente raming vanuit SVHW zijn de WOZ-waardes voor 2027 naar beneden bijgesteld. Voor de jaren daarna is de verwachte waardeontwikkeling naar boven bijgesteld. Zonder aanpassing van het OZB-tarief zou dit leiden tot lagere OZB-opbrengsten in 2027 en hogere opbrengsten in de jaren daarna.

De gemeenteraad heeft echter besloten om veranderingen in de WOZ-waardes te compenseren via het OZB-tarief. Bij stijgende WOZ-waardes wordt het tarief verlaagd en bij dalende WOZ-waardes verhoogd. Kortom een huishouden waarvan de woningwaarde gestegen is, ziet die stijging niet terug in de OZB-aanslag die zij ontvangt, en de gemeente ontvangt daardoor ook geen aanvullende OZB-inkomsten (los van indexatie). Alleen de uitbreiding van het areaal (door nieuwe woningen) leidt tot een stijging van de OZB-inkomsten van € 128.000.

Herijking OZB voor WOZ-ontwikkeling niet-woningen
Ook de geraamde WOZ-waardes voor niet-woningen zijn naar boven bijgesteld in de nieuwe SVHW-raming. Voor niet-woningen betekent dit ook direct meer OZB-opbrengsten, omdat deze hogere WOZ-waardes tegen het eerdere berekende tarief doorgerekend worden. Inclusief de areaaluitbreiding betekent dit € 642.000 aan hogere baten.

Jeugdhulp regionaal (GRJR): bijstelling
Bij het opstellen van de Kaderbrief 2027 zijn achteraf bezien voor de percelen Innovatie, Crisis en GGZ te hoge budgetten opgenomen. Bij het opstellen van de begroting zijn de ramingen opnieuw beoordeeld en gecorrigeerd naar het actuele niveau. Dit leidt tot een verbetering van het begrotingssaldo ten opzichte van de Kaderbrief.

Huishoudelijke hulp
In eerdere ramingen gingen we uit van een stijgend aantal cliënten dat gebruik maakt van huishoudelijke hulp binnen de Wmo. We zien echter dat het aantal cliënten de afgelopen jaren constant blijft. We hebben de volumegroei in de ramingen hierop aangepast. Dit levert een positieve bijstelling op van € 200.000 in 2027.

Huurkosten tijdelijke onderwijshuisvesting
De behoefte aan tijdelijke onderwijshuisvesting wordt bepaald aan de hand van de actuele leerlingenaantallen en de voortgang van de projecten uit het Integraal Huisvestingsplan (IHP). In 2027 worden tijdelijke ruimten gehuurd waar extra capaciteit nodig is. De omvang en huurperiode worden afgestemd op de verwachte duur van de tijdelijke huisvestingsbehoefte. Het benodigde budget leidt tot een nadeel van € 280.000 voor 2027.

Doorbelasting uren Bleizo
Een gedeelte van de in 2026 ontvangen middelen voor Bleizo kan in 2027 worden ingezet. De uren voor deze ontwikkeling komen daardoor niet ten laste van de exploitatie, maar worden vanuit deze middelen bekostigd. Dit levert alleen voor het begrotingsjaar 2027 een voordeel op van € 550.000.

Correcties afval en afvalstoffenheffing
De berekening van de afvalstoffenheffing is geactualiseerd. Hierbij is rekening gehouden met de urenverdeling en het actuele overheadtarief. Daarnaast vindt er geen onttrekking meer plaats aan de voorziening, maar is de afvalstoffenheffing voor 2027 kostendekkend begroot. Hierdoor ontstaat een voordeel op het begrotingssaldo, met een positief effect van € 714.000 in 2027.

Correcties incidenteel vs. structureel
Ten tijde van het opstellen van de Kaderbrief 2027 zijn een aantal posten onterecht aangemerkt als structureel, waardoor ze meetelden voor het structurele begrotingssaldo. Dit gaat om de extra dotatie groot onderhoud van het gemeentehuis à € 450.000 en een onttrekking aan de bestemmingsreserve ter dekking van kapitaallasten voor de verduurzaming van primair onderwijs à € 90.000. Dit is bij de begroting gecorrigeerd. Hiermee verbetert het structurele begrotingssaldo met € 540.000, terwijl het incidentele begrotingssaldo verslechtert. Zie tevens de toelichtingen bij de incidentele mutaties.

Actualisatie MIP (bijstelling kapitaallasten)
De actualisaties van de projecten in het meerjareninvesteringsplan (MIP) zijn verwerkt in de Begroting 2027-2030. Dit leidt in 2027 tot een nadeel van € 154.000 aan kapitaallasten.

Overige mutaties
De overige actualisaties bestaan uit kleinere mutaties die optellen tot een bedrag van € 266.000 aan hogere lasten (nadeel) in 2027.

Ambities College
Deze begroting bevat een structureel budget van € 500.000 vooruitlopend op nieuw beleid om collegeambities te realiseren. Door hiervoor in de begroting middelen op te nemen kan het college direct (in 2027) slagvaardig aan het werk. Een concrete invulling van deze reservering vergt meer tijd voor een zorgvuldige, gewogen en integrale afweging. De voorlopige inzet van deze reservering is gericht op verbeteren dienstverlening zorg en welzijn aan inwoners, wijkgericht werken, inclusie, onderzoek voor een groen investeringsprogramma en veiligheid. Nadere concretisering volgt aan de hand van het collegewerkprogramma.

Dekking door scherper ramen
Aangezien de Begroting 2027 na verwerking van alle beleidsarme mutaties en de ambities vanuit het college alsnog een structureel tekort van € 5.041.000 laat zien, is er gezocht naar technische maatregelen, aanvullend op de technische maatregelen die eerdere jaren al ingezet zijn. De onderstaande technische maatregelen zijn een vorm van 'scherper ramen'. Dat wil zeggen dat er op onderdelen lagere lasten of hogere baten begroot zijn, uiteraard binnen de grenzen van wat realistisch is. Een ambitieuzere raming zorgt ervoor dat het begrotingstekort beperkt wordt en er minder bezuinigingsmaatregelen nodig zijn. Dit houdt echter wel in dat het risico op tegenvallers gedurende het begrotingsjaar groter is.

Stelpost financieringslasten
Bij de Kaderbrief is een inschatting gemaakt van de aanvullende rentelasten voor de jaren 2027 en verder. Deze inschatting is gebaseerd op de toen beschikbare liquiditeitsprognose en bijbehorende uitgangspunten. Zoals gewoonlijk is ten behoeve van de Begroting 2027 de liquiditeitsprognose geactualiseerd. Ten opzichte van de Kaderbrief daalt de raming van de aanvullende rentelasten in 2027 van € 1.858.000 naar € 1.049.000. Dit betekent een verbetering van het begrotingssaldo van € 809.000 in 2027.

In de nieuwe berekening wordt uitgegaan van de Meerjarenprognose Grondexploitaties (MPG) 2026-raming (vastgesteld door de Raad 2 juli) waarbij grondexploitatie-inkomsten (ofwel GREX-inkomsten) gelijkmatig over het jaar worden gerealiseerd (25% per kwartaal) en geen vertragingen worden verondersteld. In de Kaderbrief was uitgegaan van een voorzichtigere benadering met mogelijke vertragingen en een lagere realisatie in de tijd (bijv. als gevolg van netcongestie, omgevingsvergunningen etc.). Gezien de omvang van de verwachte jaarlijkse GREX-inkomsten heeft dit een relatief groot effect op de geraamde rentelasten.

In deze raming is bewust gekozen voor een scherpere benadering (“scherp aan de wind varen”) in de liquiditeitsprognose dan bij de Kaderbrief is toegepast, maar geen onrealistische benadering (nu gaan we uit van een gelijk bedrag per kwartaal, in de Kaderbrief van alle inkomsten in het allerlaatste kwartaal van een jaar). Met deze wijziging sluiten we ook 1-op-1 aan op het door de Raad op 2 juli 2026 vastgestelde MPG. Dit betekent dat wordt uitgegaan van een realisatiescenario van kasstromen, met beperkte vertragingen en een gelijkmatige spreiding over het jaar. Daarmee is de raming nadrukkelijk gevoeliger voor afwijkingen in de praktijk. Eventuele schommelingen in rentetarieven, vertragingen of wijzigingen in GREX-kasstromen, hogere dan geraamde MIP-investeringen en/of nog niet voorziene reserveonttrekkingen kunnen ertoe leiden dat de feitelijke rentelasten hoger uitvallen dan in deze begrotingsraming is opgenomen. Het realiseren van deze tijdige inkomsten, vergt goede contractafspraken, tijdige facturatie en strakke monitoring binnen de grondexploitaties.

Extra afslag kapitaallasten (additioneel effect op kapitaallasten)
Omdat de omvang van het MIP na de actualisatie nog altijd een omvang heeft die niet realistisch is om in dit tempo uit te voeren, hanteren we een stelpost onderuitputting, waarbij we uitgaan van een realistisch MIP van € 35 miljoen per jaar. In de Kaderbrief hanteerden we een omvang € 40 miljoen. Door dit principe toe te passen, leidt dit tot een aanvullend voordeel op de afschrijvings- en rentelasten ten opzichte van de Kaderbrief. Het totale effect van de actualisatie en de afslag op de omvang heeft een effect van € 172.000 in 2027. Sinds dit jaar is er een nieuwe regel binnen het BBV waarmee de stelpost onderuitputting gemaximeerd wordt. Wij hanteren op dit moment nog een stelpost boven dat maximum, op basis van ervaringscijfers. Hierover heeft afstemming plaatsgevonden met de toezichthouder. De komende jaren zullen wij toewerken naar een realistischer MIP, met als gevolg ook een lagere (of geen) stelpost onderuitputting.

Energiekosten
Het komend jaar zullen we een aanbesteding voor een nieuw energiecontract doorlopen. De tarieven daarvan zijn nog onbekend. In de raming voor 2027 gaan we uit van de realisatie over 2025 (het laatst afgeronde jaar met de toen geldende tarieven en verbruik), vermeerderd met indexatie over twee jaar. Dit levert een positief effect voor 2027 op van € 343.000.

CDOKE-middelen
Er zijn bij de Meicirculaire aanvullende middelen beschikbaar gesteld voor duurzaamheid vanuit de CDOKE-middelen voor 2027, middels een decentralisatieuitkering. CDOKE is de tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid. Dit budget zou kunnen worden ingezet voor aanvullende duurzaamheidsactiviteiten, maar voor een bedrag van € 260.000 zijn er nog geen concrete plannen. In deze begroting laten we daarom dit bedrag voor 2027 vrijvallen (positief effect). Voor de jaren die volgen is de financiering van de CDOKE-middelen vooralsnog geregeld via een specifieke uitkering (SPUK) en zijn de middelen strak gekoppeld aan het doel en dus niet vrij besteedbaar.

Urendoorbelasting naar projecten
Mede naar aanleiding van het positieve jaarrekeningresultaat over 2025 met daarin het effect van de urendoorbelasting naar projecten, is er extra kritisch gekeken naar deze urendoorbelasting. In de Begroting 2027 is deze raming fors naar boven bijgesteld, met een positief effect van € 1.552.000, doordat op korte termijn de exploitatie wordt ontlast. Het niveau is zeker reëel richting de toekomst met het oog op de projecten die we gaan uitvoeren. Op de korte termijn is dit niveau echter wel ambitieus. Het risico op een tegenvaller op deze post is dan ook niet ondenkbaar en vergt strakke sturing binnen de organisatie.

Dekking uit ingezette maatregelen
Ook met de verwerking van de bovenstaande technische maatregelen op het vlak van scherper ramen is het begrotingstekort helaas nog niet gedicht. Het resterende tekort voor 2027 is € 1.905.000. Inzet van aanvullende maatregelen is daarom nodig. Het college heeft een integrale afweging gemaakt tussen de beschikbare maatregelen, met daarbij de uitgangspunten van de Kaderbrief 2027 in het oog. Uiteindelijk is er besloten om een totaal aan maatregelen in te zetten om het begrotingstekort te dichten voor een bedrag van € 1.169.000. Een aantal activiteiten rondom klimaat worden (tijdelijk) gestopt, de subsidies worden één jaar niet geïndexeerd, we ramen een deel van het budget voor garantiebanen af, omdat we naar verwachting niet de volledige taakstelling kunnen realiseren en we zetten in op het sober en doelmatig organiseren van bestuurlijke bijeenkomsten. Voor verdere toelichting verwijzen wij u naar het overzicht met maatregelen (T26.05221) en de toelichtingen bij de programma's. In dit overzicht vindt u ook de maatregelen waarvan het college heeft gekozen om ze niet in te zetten. Na inzet van de maatregelen in de bovenstaande tabel resteert er nog een tekort van € 736.000.

Dekking uit surplus Algemene Reserve

Reserves zijn in principe een incidenteel dekkingsmiddel. Om gemeenten de mogelijkheid te geven reserves toch te kunnen benutten, heeft het Rijk de mogelijkheid gecreëerd om het surplus van de Algemene Reserve, onder voorwaarden, (deels) in te zetten als structureel dekkingsmiddel. Het surplus is dat deel van de Algemene Reserve dat niet nodig is ter dekking van de risico’s.

Het surplus wordt bepaald per 1 jan. van het desbestreffende begrotingsjaar, in dit geval 1 jan. 2027. Om het surplus te bepalen, is de totale weerstandscapaciteit uit de jaarrekening 2025 genomen en gecorrigeerd voor de benodigde weerstandscapaciteit. Vervolgens is het resterende bedrag gecorrigeerd voor de mutaties in de Algemene Reserve zoals deze in de Zomerrapportage 2026 gerapporteerd zijn. Deze berekening komt uit op een surplus van € 80,4 miljoen. Dit volledige bedrag mag als structureel dekkingsmiddel worden ingezet in het geval van tijdelijke beleidsimpulsen (tijdelijke intensiveringen van maximaal vier jaar op posten met een structureel karakter). In deze begroting wordt een bedrag van ca. € 3,0 miljoen aan tijdelijke beleidsimpulsen gedekt uit het surplus. Zie voor toelichting hiervan de specifieke programma's.

Van het deel van het surplus dat niet ingezet wordt ter dekking van tijdelijke beleidsimpulsen (€ 77,4 miljoen in 2027, mag maximaal 10% worden ingezet als structureel dekkingsmiddel voor begrotingstekorten. Dit komt neer op € 7,7 miljoen, waarvan bij deze begroting € 300.000 wordt ingezet. Als voorwaarden voor de inzet van het surplus is onder andere gesteld dat de solvabiliteit niet onder 20% mag zakken, de weerstandscapaciteit voldoende blijft en er een gedegen risicoanalyse is gedaan.

x € 1.000

Surplusberekening	**incl. Eneco**
Totale Algemene Reserve 1/1/2027 (gecorrigeerd)	113.542
Benodigde weerstandscapaciteit (BG 2027)	33.134
Surplus 1/1/2027	80.408
Inzet surplus voor reserve tijdelijke beleidsimpuls	3.003
Surplus 1/1/2027 (gecorrigeerd)	77.405
10% Surplus 1/1/2027	7.740
Inzet surplus als structureel dekkingsmiddel	300
Restant 10% Surplus 1/1/2027	7.440

** risico: cijfers 2026 nog niet definitief*

Bij de Kaderbrief 2027 is het uitgangspunt opgenomen om indien nodig de toegestane 10% van het surplus van de Algemene Reserve in te zetten als structureel dekkingsmiddel voor een deel van het tekort over 2027, met een maximum van het gemiddelde jaarrekeningoverschot over de afgelopen twee jaar (€ 3,7 miljoen). Een deel van het resterende tekort wordt gedekt door het inzetten van het surplus voor een bedrag van € 300.000. Het overige deel van circa € 3 miljoen zetten we niet in als dekking vanuit het surplus. Dit hangt samen met de ruim € 3 miljoen die we in de begroting hebben opgenomen als gevolg van 'scherper ramen'. Mochten deze scherpere ramingen niet of maar gedeeltelijk gerealiseerd worden dan is de nu niet ingezette € 3 miljoen van het gemiddelde jaarrekeningoverschot de buffer om dit op te vangen. Deze manier van werken zorgt dat we niet op voorhand gebruik maken van de reserve en dat we acties gaan sturen op realisatie van de 'scherpere ramingen' (en voor de zekerheid dus wel de buffer achter de hand hebben). Na inzet van het surplus blijft er voor 2027 een structureel begrotingstekort over van ca. € 436.000.

Dekking uit aanvullende inkomsten uit onroerendezaakbelasting (OZB)

De afgelopen jaren is de verhoging van het OZB-tarief voor woningen meestal beperkt tot de inflatiecorrectie. Daarnaast is het tarief gecorrigeerd voor de ontwikkeling van de WOZ-waardes om stijgende OZB-lasten voor inwoners te voorkomen. De stijging van de gemiddelde WOZ-waarde heeft daardoor geleid tot een verlaging van het OZB-tarief. Bij de Begroting 2026 is het OZB-tarief als gevolg van amendementen (A2025-033 'Ook in 2026 verantwoord verder' en A2025-039 'Terugdraaien maatregel 16 - Praktische hulp vrijwilligers (Stichting Welzijn Lansingerland)') voor het eerst in jaren aanvullend verhoogd met 2,98%. De uitgaven voor lokale voorzieningen zijn de afgelopen sterker gegroeid dan alleen de inflatiecijfers. Denk hierbij bijvoorbeeld aan kosten in het sociaal domein. We achten het daarom, met het oog op de tekorten in de meerjarenbegroting, noodzakelijk om onze bestuurlijke verantwoordelijkheid te nemen en in het tarief voor OZB-wonen een inhaalslag te maken. Dit betekent dat wij naast inflatie een verhoging doorvoeren van 4%.

We realiseren ons dat dit een lastenverhoging betekent voor inwoners. Om een beeld te geven van de impact van deze OZB-stijging, verwijzen we naar de onderstaande tabel met woonlasten. Voor een huishouden met een woning met een gemiddelde WOZ-waarde van € 566.000 betekent een aanvullende stijging van 4% OZB ca. € 17 aan extra lasten per jaar.

OZB wonen	2026 (begroting 2026)	2027 (begroting 2027) *exclusief 4% stijging OZB*	2027 (begroting 2027) *inclusief 4% stijging OZB*
Tarief Lansingerland	0,0764%	0,0746%	0,0776%
Gemiddelde WOZ waarde woning Lansingerland (1-1-2025 en 1-1-2026) (CBS)	€ 505.000,00	€ 566.000,00	€ 566.000,00

Tarieven per gem. huishouden	2026	2027	2027
OZB wonen	€ 385,82	€ 422,27	€ 439,16
Afval			
- vast	€ 281,99	€ 330,02	
- variabel o.b.v. 11 ledigingen 240 ltr container	€ 91,97	€ 95,37	
Riool	€ 285,15	€ 300,23	

Eindstand structureel begrotingssaldo

Na verwerking van al de bovenstaande mutaties is het structurele begrotingssaldo van een tekort bij de Kaderbrief 2027 én na verwerking van de Meicirculaire 2026 van € 7,0 miljoen gewijzigd in een positief saldo van € 35.000 in 2027. Daarmee is de Begroting voor 2027 structureel sluitend, al resteert er voor de daaropvolgende jaren nog een structureel tekort dat oploopt tot bijna € 11 miljoen in 2030. Voor het dekken van dat meerjarig tekort zijn door het nieuwe college goed voorbereide keuzes noodzakelijk. Keuzes die we kunnen maken uit de lijst met reeds geïnventariseerde maatregelen en keuzes die we nog verder in beeld moeten brengen en veelal een fundamentelere analyse (en keuze) vergen. Om die laatste categorie ook goed scherp in beeld te brengen, verstrekt het college in het najaar van 2026 een bestuursopdracht aan de organisatie om deze maatregelen ofwel uit te werken of beredeneerd te kiezen dit niet te doen. De uitkomsten hiervan worden onderdeel van het traject van de Begroting 2028.

Incidentele mutaties
Naast de structurele mutaties ten opzichte van de Kaderbrief 2027, zijn er ook een aantal incidentele mutaties verwerkt in de Begroting 2027-2030. Dit is in lijn met het verzoek van de vorige raad om nieuw beleid zoveel als mogelijk te dekken met incidenteel geld (M2022-020). De meeste van deze mutaties worden gedekt uit de Algemene Reserve of een bestemmingsreserve. Voor een toelichting op deze mutaties verwijzen wij u naar de verschillenanalyses in de desbetreffende programma's en het overzicht van incidentele baten en lasten. Het incidentele begrotingssaldo voor 2027 bedraagt € 887.000 negatief.

Totale begrotingssaldo 2027
Het structurele begrotingssaldo van € 35.000 positief en het incidentele begrotingssaldo van € 887.000 negatief leiden opgeteld voor 2027 tot een totaal begrotingstekort van € 852.000. Dit tekort komt uiteindelijk ten laste van de Algemene Reserve.

Voldoende weerstand om gezond te blijven

Incidentele claims en dekkingen
De provincie als financiële toezichthouder ziet strikt toe dat de structurele lasten gedekt worden door baten die naar hun aard structureel van karakter zijn. Voor 2027 voldoen wij daaraan. Bij de financiële positie van onze gemeente is ook de beschikbaarheid over incidentele dekkingsmiddelen relevant. Die hebben wij op dit moment nog zeer ruim voorhanden. Naast de forse omvang van de algemene reserve van € 78,4 miljoen (stand eind 2026) hebben we nog de beschikking over overige bestemmingsreserves die bedoeld zijn om geoormerkte budgetten over te hevelen naar latere jaren (€ 164,0 miljoen stand eind 2026, inclusief Enecoreserve). Voor een deel zijn die bestemmingsreserves technisch noodzakelijk, zoals de kapitaallastendekkingsreserves om gedurende de looptijd van een investering de afschrijvingen te kunnen dekken, of ingesteld voor een specifiek risico. Door de verkoop van de Eneco-aandelen resteert nog een aanzienlijke bestemmingsreserve van € 68,1 miljoen (stand eind 2026) die nog ‘onbeklemd’ is. Dat wil zeggen dat het geld nog niet gereserveerd is voor een specifiek doel en dus nog vrij besteedbaar is (binnen de kaders van de raad). Opgemerkt wordt dat de algemene reserve bedoeld is voor grote onvoorzienbare risico’s; de verplichte post Onvoorzien is structureel opgenomen. Ook wordt de algemene reserve (tijdelijk) aangewend voor begrotingstekorten in latere jaren: deze systematiek wordt door de provincie geaccepteerd, zolang het saldo voldoende is. Bij de Begroting 2027 wordt de Reserve Enecogelden onderdeel van de Algemene Reserve, waarbij het gedeelte gevormd door de Enecogelden apart wordt geadministreerd. Het totaal van de Algemene Reserve (inclusief Enecogelden) wordt betrokken bij de bepaling van de weerstandsratio.

Algemene reserve
De omvang van de algemene reserve en de reserve Enecogelden samen is € 146,5 miljoen per eind 2026. In 2027 wordt € 5,2 miljoen toegevoegd aan de algemene reserve (m.n. als gevolg van vrijval van diverse bestemmingsreserves), en wordt € 9,9 miljoen onttrokken. Dit wordt met name veroorzaakt door onttrekkingen voor de vorming van een aantal nieuwe bestemmingsreserves, zoals die voor onderwijshuisvesting van € 3,4 miljoen en voor tijdelijke beleidsimpulsen (€ 1,5 miljoen voor organisatieontwikkeling, € 0,5 miljoen voor de tijdelijke energievoorziening van Casa Cadanza, € 0,5 miljoen voor weerbaarheid en € 0,5 miljoen voor de gedeeltelijke dekking van de i-Visie). Andere onttrekkingen hebben te maken met de voorziening voor Vpb (€ 1,1 miljoen) en de dotatie aan de verliesvoorziening voor de grondexploitaties (€ 0,5 miljoen). Daarnaast is voor € 0,4 miljoen aan surplus ingezet als structureel dekkingsmiddel. Ook het jaarresultaat 2026 wordt toegevoegd, danwel onttrokken aan de algemene reserve. De geprognosticeerde onttrekkingen van de algemene reserve in de komende jaren zijn mede het gevolg van de negatieve structurele begrotingssaldi in 2028 en verder; dit zijn tijdelijke onttrekkingen. Deze systematiek wordt door de provincie als financiële toezichthouder toegestaan. Als het betreffende begrotingsjaar is bereikt, zal voor dat jaar weer een structureel sluitende begroting moeten worden opgesteld.

Weerstandsratio
Het weerstandsvermogen geeft aan of de gemeente in staat is om financiële tegenvallers op te vangen zonder de noodzaak om direct te bezuinigen en/of de lokale lasten te verhogen. De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit het geheel aan middelen dat de organisatie daadwerkelijk beschikbaar heeft om de risico's in financiële zin af te dekken. Bij het vaststellen van de begroting 2024 besloot uw Raad om de reserve Enecogelden voortaan onderdeel te laten zijn van de beschikbare weerstandscapaciteit (die dan bestaat uit het totaal van de algemene reserve en de reserve Enecogelden). Met ingang van Begroting 2027 wordt de reserve Enecogelden onderdeel van de Algemene Reserve. Met een ratio weerstandsvermogen van 4,3 in 2027 (Begroting 2026: 3,7), aflopend naar 3,3 eind 2030 is Lansingerland vooralsnog in staat om financiële tegenvallers op te vangen. De ratio ligt in 2027 ruim boven de bandbreedte van de door de raad gewenste marge (tussen de 1,4 en 2,0) en kan als ‘ruim voldoende’ worden aangemerkt. De raad streeft naar een ratio van 1,7. Opgemerkt wordt dat in de bepaling van de weerstandscapaciteit, conform de nota risicomanagement en weerstandsvermogen, nog geen rekening wordt gehouden met toekomstige positieve resultaten op de grondexploitatie. Op basis van de cijfers van het MPG 2026 verwachten we de komende jaren nog wel positieve resultaten die op moment van realisatie (bij de jaarstukken) in de algemene reserve worden gestort. Desondanks neemt het weerstandsvermogen in hoog tempo af.

De algemene reserve neemt de komende jaren af door de (nu nog) nadelige verwachte saldi van de toekomstige begrotingen. Uitgaande van het feit dat de gemeente jaarlijks een structureel sluitende begroting aan de Provincie dient aan te bieden zal deze afname zich de komende jaren waarschijnlijk niet voordoen.

bedrag x € 1.000

Stand Algemene Reserve inclusief Enecogelden Begroting 2027-2030	2026	2027	2028	2029	2030
Stand per 1/1	159.095	146.490	141.963	133.919	123.751
Toevoegingen (+)	3.324	5.224	193	134	101
Onttrekkingen (-)	14.383	8.899	1.712	1.083	2.002
Resultaat Begroting 2027-2030	-1.546	-852	-6.525	-9.219	-10.979
Totale mutatie	-12.605	-4.527	-8.044	-10.168	-12.880
Stand Algemene Reserve en Reserve Enecogelden Begroting 2027-2030	**146.490**	**141.963**	**133.919**	**123.751**	**110.871**

Tot slot

Bij de toelichting op de programma’s en de beleidsvelden wordt de raad meer gedetailleerd meegenomen in de plannen voor 2027.

Programma 1: Bestuur en dienstverlening

Beoogd maatschappelijk effect

We dragen bij aan de bestaanszekerheid van onze inwoners
We willen een voorspelbare en betrouwbare overheid zijn. We zorgen ervoor dat onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties weten waar ze aan toe zijn. Hiermee dragen we bij aan de bestaanszekerheid van onze inwoners.

We dragen bij aan een inclusieve samenleving
We willen toegankelijk en bereikbaar zijn voor alle inwoners en binnen onze eigen organisatie. Dat betekent dat we ons beleid, onze brieven en de wet- en regelgeving in begrijpelijke taal schrijven. Daarnaast zorgen we ervoor dat informatie gemakkelijk vindbaar, toegankelijk en begrijpelijk is, zodat inwoners snel de juiste informatie kunnen vinden en zelfstandig gebruik kunnen maken van onze dienstverlening. Inwoners zijn zo in staat om zoveel mogelijk zelfstandig hun zaken te regelen. Daarmee dragen we bij aan een inclusieve samenleving.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x €1.000

	Realisatie 2025	Begroting 2026 na wijziging	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten	8.807	7.942	8.036	8.080	7.806	8.058
Baten	1.542	1.658	1.895	1.783	1.548	1.548
Totaal saldo van baten en lasten	**-7.266**	**-6.284**	**-6.141**	**-6.298**	**-6.259**	**-6.510**
Onttrekkingen	0	23	23	23	23	23
Toevoegingen	0	0	0	0	0	0
Mutaties reserves	**0**	**23**	**23**	**23**	**23**	**23**
Resultaat	**-7.266**	**-6.261**	**-6.118**	**-6.275**	**-6.236**	**-6.487**

Beleidsveld Gemeenteraad, college en griffie

Doelstelling

Wat willen we bereiken?

Het jaar 2027 is het eerste jaar van de nieuwe bestuursperiode waarin een nieuw college en een (gedeeltelijk) vernieuwde gemeenteraad gezamenlijk werken aan een mooi, leefbaar en toekomstbestendig Lansingerland. Er ligt een nieuw coalitieakkoord 2026-2030, Groeien met behoud van karakter.

Het college staat midden in de samenleving. Het streven is behouden wat goed is en waar mogelijk verbeteren. Daarom moeten er komende bestuursperiode keuzes worden gemaakt met en voor de inwoners. Tegelijkertijd hebben we te maken met financiële opgaven. Dat vraagt om verantwoorde inzet van de gemeentelijke middelen het samen toewerken naar een gezonde financiële toekomst van Lansingerland.

De komende jaren blijven we ons richten op het versterken van de lokale democratie. Door te investeren in de samenwerking tussen raad, college, ambtelijke organisatie en griffie. Ook betrekken we inwoners, maatschappelijke partners en ondernemers zo veel mogelijk. In het coalitieakkoord is opgenomen dat we kiezen voor een bestuursstijl waarbij de gemeenteraad vroegtijdig wordt betrokken bij keuzes. Er is ruimte voor debat en besluitvorming moet goed te volgen zijn.

Wat gaan we daarvoor in 2027 doen?

Uitvoering coalitieakkoord

Gemeenteraad

De gemeenteraad begint aan het tweede jaar van de bestuursperiode en geeft hier kaderstellend, controlerend en volksvertegenwoordigend richting aan. Griffie, Rekenkamer en Accountant helpen de raad hierbij. De raad investeert in het behoud van de open bestuurscultuur en de goede omgangsvormen. En blijft zich ontwikkelen via verdiepingssessies en trainingen. Bijvoorbeeld op de jaarlijkse raadsdag.

College

Het college werkt vanuit het coalitieakkoord aan een bestuursstijl die zichtbaar, betrouwbaar en betrokken is. In 2027 doet het college het volgende:

- Samenwerking met de raad versterken — door vroegtijdige beleidsverkenningen, tijdige informatievoorziening en duidelijke besluitvormingsroutes.
- Keuzes maken met en voor inwoners — het college betrekt inwoners bij grote opgaven zoals leefbaarheid, woningbouw en mobiliteit.
- Verantwoord financieel handelen — het college werkt binnen de kaders van de Kaderbrief 2027 en stuurt op sobere, doelmatige inzet van middelen.

Griffie

De griffie ondersteunt en adviseert de gemeenteraad, fracties en (duo)raadsleden. De griffie staat voor een sterke volksvertegenwoordiging en een goede kwaliteit van democratische besluitvorming. Omdat de raad graag in contact komt met inwoners en zichtbaarder wil zijn buiten het gemeentehuis, organiseert de griffie werkbezoeken voor de raad. En worden kinderen, jongeren en volwassenen in de raadzaal uitgenodigd om meer te weten te komen over de lokale democratie en het werk van de gemeenteraad.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x €1.000

	Realisatie 2025	Begroting 2026 na wijziging	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten	4.718	3.701	3.637	3.646	3.638	3.818
Totaal saldo van baten en lasten	**-4.718**	**-3.701**	**-3.637**	**-3.646**	**-3.638**	**-3.818**
Resultaat	**-4.718**	**-3.701**	**-3.637**	**-3.646**	**-3.638**	**-3.818**

Verschillen 'Begroot 2027 ten opzichte van 'Begroting na wijziging 2026'

Lasten (€68.000 voordeel)
Het verschil van €68.000 voordelig bestaat uit één of diverse kleinere afwijkingen en valt onder de € 200.000 en is kleiner dan 10% van het totaal van het beleidsveld en wordt daarom niet verder toegelicht.

Beleidsveld Samenwerking en Participatie

Doelstelling

Wat willen we bereiken?

Effectievere samenwerking en bredere burgerparticipatie
Lansingerland is een groeigemeente met een aantal grote maatschappelijke opgaven rondom de samenleving en de omgeving, zoals: wonen, mobiliteit, duurzaamheid, onderwijs en recreatie. De centrale ligging in de randstad zorgt dat we met veel andere overheden, maatschappelijke partners en ondernemers te maken hebben. Voor het realiseren van onze bestuurlijke en maatschappelijke ambities blijven we ons inspannen in diverse regionale samenwerkingsverbanden.

Het nieuwe college zet in op samenwerken met regionale partners, duidelijke keuzes te maken en actief aan tafel te zitten bij opgaven die onze groei raken. Het college werkt vanuit een bestuursstijl die zichtbaar en betrokken is, haalt signalen op in de samenleving en zorgt dat Lansingerland goed vertegenwoordigd is in regionale besluitvorming. Zo bewaakt het college de belangen van onze inwoners en houdt de koers bij de verdere ontwikkeling van een toekomstbestendig Lansingerland.

Hier hoort ook burgerparticipatie bij. Burgerparticipatie – de betrokkenheid van inwoners bij besluitvorming – is belangrijk voor een gezonde democratie. Het geeft mensen vaker inspraak dan alleen tijdens verkiezingen, leidt tot beter passend beleid en versterkt het vertrouwen in de overheid. Sinds 1 juli 2026 geldt de verordening Burgerparticipatie (T25.04668). Het regelt de burgerparticipatie wanneer de gemeente het initiatief neemt; werkt het uitdaagrecht uit (maatschappelijk initiatief voert taken van de gemeente uit); en geeft duidelijkheid over de procedure binnen de gemeente bij burgerinitiatieven.

Wat gaan we daarvoor in 2027 doen?

We werken aan regionale positionering en bestuurlijke profilering

Om onze ambities te realiseren werken we samen met deze stakeholders. Bij elke opgave brengen we onze doelen, resultaten en bijbehorende strategie in beeld. Naast regionale ontwikkelingen, hebben we ook oog voor landelijke en mondiale bewegingen die ons beleid en resultaten (positief) kunnen beïnvloeden.

We dragen zowel ambtelijk als bestuurlijk de regionale positionering van Lansingerland uit. In de nieuwe bestuursperiode zetten we in op samenwerking in de regio. We hebben een groeiopgave die we niet alleen kunnen. Samenwerking is op verschillende terreinen van belang.

Een van de lobbystrategieën is gericht op de positionering van Lansingerland als ‘Home of Horti Science’. Deze strategie verbinden we aan de aanpak van de grote opgaven van de gemeente met betrekking tot de omgeving en samenleving. De resultaten van deze opgaven versterken de (regionale) positie van Lansingerland. Een andere belangrijke samenwerking zien we bij de ontwikkelingen in Bleizo. We werken nauw samen met de provincie en gemeente Zoetermeer.

We zetten in op burgerparticipatie

De Visie Burgerparticipatie Lansingerland ‘Samen besturen’ (T22.04931) uit 2023 stimuleert het organiseren van uiteenlopende participatieprocessen, zowel groot als klein, waaronder die in het kader van de Omgevingswet. Een belangrijk onderdeel hiervan is het leren en ontwikkelen van nieuwe werkwijzen, zoals opgenomen in het Uitvoeringsprogramma Visie Burgerparticipatie (T24.03081) (2024). Het doel is om de kwaliteit van participatie te versterken en deze breder toe te passen. Zo kunnen inwoners vaker en eerder betrokken worden bij belangrijke keuzes en beleidsontwikkeling dan nu nog het geval is. Ook is het belangrijk participatie structureel vorm te geven bij de uitvoering en evaluatie van beleid. Dit sluit aan bij de verordening Burgerparticipatie (T25.04668), die sinds 1 juli 2026 van kracht is.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x €1.000

	Realisatie 2025	Begroting 2026 na wijziging	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten	418	459	450	482	490	499
Totaal saldo van baten en lasten	**-418**	**-459**	**-450**	**-482**	**-490**	**-499**
Resultaat	**-418**	**-459**	**-450**	**-482**	**-490**	**-499**

Verschillen 'Begroot 2027 ten opzichte van 'Begroting na wijziging 2026'

Lasten (€15.000 nadeel)

Het verschil van €15.000 nadelig bestaat uit één of diverse kleinere afwijkingen en valt onder de € 200.000 en is kleiner dan 10% van het totaal van het beleidsveld en wordt daarom niet verder toegelicht.

Beleidsveld Dienstverlening

Doelstelling

Wat willen we bereiken?

We dragen bij aan de bestaanszekerheid van onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties

We willen een voorspelbare en betrouwbare overheid zijn in een samenleving waarin iedereen voldoende kansen krijgt om mee te kunnen doen. Daarom werken we aan een optimale dienstverlening die aansluit op de behoeften van onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties. Onze dienstverlening is duidelijk, toegankelijk en bereikbaar, zodat inwoners in staat zijn zoveel mogelijk zelf hun zaken te regelen.

Inwoners ervaren een toegankelijke en bereikbare dienstverlening
We willen dat onze inwoners weten waar ze aan toe zijn. Daarom zorgen we ervoor dat onze dienstverlening begrijpelijk, toegankelijk en betrouwbaar is. Dat betekent dat we communiceren in begrijpelijke taal en dat inwoners digitaal, telefonisch en fysiek toegang hebben tot onze producten en diensten. We streven daarbij naar een hoge mate van bereikbaarheid: inwoners die onze publieksbalie bezoeken, worden gemiddeld binnen één minuut geholpen, telefonisch zijn wij binnen 30 seconden bereikbaar en voor een bezoek op afspraak kunnen inwoners binnen twee weken terecht.

Wat gaan we daarvoor in 2027 doen?

We bouwen verder aan een toegankelijke dienstverlening

Toegankelijke en inclusieve dienstverlening
Wij zetten ons in voor een toegankelijke en inclusieve dienstverlening. Inclusief betekent dat iedereen kan meedoen in Lansingerland. Onze inwoners en ondernemers moeten zoveel mogelijk zelfstandig gebruik kunnen maken van onze diensten, ongeacht bijvoorbeeld leeftijd, beperking, digitale vaardigheden of achtergrond. We vinden het belangrijk dat iedere inwoner zich gezien, gehoord en geholpen voelt. We blijven onze digitale middelen zo toegankelijk mogelijk maken in lijn met de Wet digitale overheid. Daarom laten we ook in 2027 een aantal van onze websites onderzoeken op digitale toegankelijkheid. We bekijken de verbeterpunten die uit deze onderzoeken naar voren komen en zoeken hiervoor oplossingen. Daarnaast leggen we extra focus op het verbeteren van de toegankelijkheid van pdf-bestanden, waarbij we ervoor willen zorgen dat voorleessoftware deze bestanden ook goed kan voorlezen. Ook werken we eraan om documenten die voor publicatie op de website worden ontwikkeld, meteen toegankelijk te (laten) ontwerpen. Daarmee zorgen we ervoor dat iedereen op een gemakkelijke manier gebruik kan maken van onze digitale dienstverlening.

Optimale telefonische dienstverlening
Ondanks de groei van de digitale dienstverlening wordt het telefonische kanaal nog steeds veelvuldig gebruikt. Daarom blijven we werken aan een goede telefonische bereikbaarheid. Het ligt niet aan de wachttijd: we nemen de telefoon binnen 30 seconden op. Maar het afhandelen van telefoongesprekken kunnen we verder verbeteren. We willen iedereen zoveel mogelijk direct en in één keer goed helpen. Het aantal doorverbindingen en terugbelverzoeken kunnen we dan verminderen. Zo krijgen inwoners sneller antwoord op hun vraag en is opnieuw contact opnemen niet nodig.

We maken onze digitale dienstverlening toekomstbestendig

Vernieuwen website
Onze website lansingerland.nl stamt uit 2018 en voldoet nog steeds aan de huidige eisen. Maar na negen jaar is de techniek van het bouwen van websites veranderd. Daarom is de website toe aan vernieuwing. In 2027 maken we mede aan de hand van een uit te voeren gebruikersonderzoek een website die aan de verwachtingen van onze inwoners en ondernemers voldoet. Een gebruikersonderzoek geeft inzicht hoe inwoners en ondernemers de huidige website gebruiken en waar verbeteringen nodig zijn.

Inzet van kunstmatige intelligentie verkennen
Het gebruik van kunstmatige intelligentie binnen gemeenten groeit sterk. Ook onze gemeente onderzoekt hoe deze technologie kan bijdragen aan een verdere verbetering van de digitale dienstverlening. Daarbij kijken we onder meer naar toepassingen zoals chatbots en live chat. Zo kunnen we informatie sneller en beter toegankelijk maken voor inwoners en ondernemers.

Opvangen van de paspoortpiek
In 2027 houden we rekening met de aanhoudende paspoortpiek die in 2024 is gestart. Veel reisdocumenten die in 2014 langer geldig zijn geworden, verlopen in deze periode. Dat betekent dat er veel vraag is naar nieuwe reisdocumenten. In een ‘normaal’ jaar verstrekken we zo’n 7.000 reisdocumenten. In de paspoortpiek (t.m. 2028) gaat het om aantallen tussen de 16.000 en 18.000 aanvragen. We monitoren voortdurend de drukte aan de balies en zetten de maximale capaciteit in om inwoners tijdig te helpen bij het aanvragen en vernieuwen van hun paspoort of identiteitskaart. Ruim voor het reisdocument verloopt berichten we onze inwoners zodat ze op tijd een afspraak kunnen maken.

Stijging aanvragen rijbewijzen
Naast een paspoortpiek houden we vanaf 2027 rekening met een stijging van het aantal rijbewijsaanvragen en -verlengingen. Normaliter verstrekken we jaarlijks tussen de 5.000 en 6.000 rijbewijzen. Op basis van prognoses van de Rijksdienst voor het Wegverkeer (RDW) verwachten we in 2027 7.036 rijbewijzen uit te reiken, in 2028 6.737 en in 2029 6.939. Het aanvraagproces verloopt steeds meer digitaal en verlengen kan online. Dit helpt om deze ontwikkeling op te vangen. We houden de impact op de dienstverlening en capaciteit goed in de gaten.

Voorbereiding op de invoering van RelS
In 2026 zijn we begonnen met de voorbereidingen op de overgang van het Reisdocumenten Aanvraag. en Archiefstation (RAAS) naar het nieuwe Reisdocumenten Informatiesysteem (RelS). Deze werkzaamheden zetten we voort in 2027. Landelijk start de migratie naar verwachting vanaf het eerste kwartaal van 2027. Dit gebeurt stapsgewijs. Gemeenten worden hierbij één voor één aangesloten op het nieuwe systeem. RelS maakt gebruik van actuelere en betrouwbaardere gegevens en ondersteunt een efficiënter en veiliger aanvraag- en uitgifteproces van reisdocumenten. In 2027 treffen we organisatorische en technische voorbereidingen, zodat de overgang naar RelS kan plaatsvinden. Met de invoering van RelS beschikken medewerkers over betere informatie bij de behandeling van aanvragen. De dienstverlening rond reisdocumenten richten we zo toekomstbestendig in.

We blijven onze producten en diensten digitaliseren

Digitalisering van akten burgerlijke stand
We zetten de digitalisering van de akten van de burgerlijke stand voort. Met de digitale beschikbaarheid van geboorte-, huwelijks-, echtscheidings- en overlijdensakten sluiten we aan op de elektronische burgerlijke stand (eBS). Hierdoor kunnen akten efficiënter digitaal worden opgesteld, beheerd en uitgewisseld met andere overheden.

Onderzoeken nieuwe e-diensten
In 2027 onderzoeken we de mogelijkheden om het huidige aanbod van e-diensten verder uit te breiden Een e-dienst is een onlinedienst waarmee inwoners, ondernemers en organisaties op een veilige en gebruiksvriendelijke manier zaken met de gemeente kunnen regelen, waar en wanneer het hen uitkomt. E-diensten maken onze dienstverlening toegankelijker en sneller.

We zorgen voor toegankelijke en transparante verkiezingen

Organiseren van de Provinciale Staten en waterschapsverkiezingen
Op 17 maart 2027 vinden landelijk de verkiezingen voor de Provinciale Staten en de waterschappen plaats. Voor onze gemeente betekent dit de organisatie van een driedubbele verkiezing. Naast het faciliteren van de verkiezingen voor de Provinciale Staten hebben we in Lansingerland twee waterschappen: Delfland en Schieland en de Krimpenerwaard. We zorgen voor een toegankelijk, betrouwbaar en zorgvuldig verkiezingsproces. We maken het weer mogelijk dat inwoners eenvoudig en veilig hun stem kunnen uitbrengen.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x €1.000

	Realisatie 2025	Begroting 2026 na wijziging	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten	3.671	3.782	3.949	3.952	3.678	3.741
Baten	1.542	1.658	1.895	1.783	1.548	1.548
Totaal saldo van baten en lasten	**-2.130**	**-2.124**	**-2.054**	**-2.170**	**-2.130**	**-2.193**
Onttrekkingen	0	23	23	23	23	23
Toevoegingen	0	0	0	0	0	0
Mutaties reserves	**0**	**23**	**23**	**23**	**23**	**23**
Resultaat	**-2.130**	**-2.101**	**-2.031**	**-2.147**	**-2.107**	**-2.170**

Verschillen 'Begroot 2027 ten opzichte van 'Begroting na wijziging 2026'

Lasten (€94.000 nadeel)
Het verschil van €94.000 nadelig bestaat uit één of diverse kleinere afwijkingen en valt onder de € 200.000 en is kleiner dan 10% van het totaal van het beleidsveld en wordt daarom niet verder toegelicht.

Baten (€112.000 voordeel)
Het verschil van €112.000 voordelig bestaat uit één of diverse kleinere afwijkingen en valt onder de € 200.000 en is kleiner dan 10% van het totaal van het beleidsveld en wordt daarom niet verder toegelicht.

Kengetallen Bestuur en dienstverlening

Beleidsveld	Kengetal	Realisatie 2025	Begr 2026	Begr 2027
Gemeenteraad, college en griffier				
	Beantwoording van artikel 37 vragen binnen wettelijke termijn (30 dagen)	100%	100%	100%
Samenwerking				
	Aantal inwoners lid digitaal burgerpanel	2.079	2.078	2.078
	Aantal uitgezette enquêtes via het burgerpanel	4	Min. 3	Min. 3
Dienstverlening				
	Gemiddelde wachttijd aan de balie met afspraak	< 1 min.	< 1 min.	< 1 min.
	Telefonische bereikbaarheid	(31 sec)	< 30 sec.	< 30 sec.
	Maken van een afspraak	< 2 weken	< 2 weken	< 2 weken

Toelichting op kengetallen Bestuur en dienstverlening

Beantwoording van artikel 37 vragen binnen wettelijke termijn (30 dagen)
Het college zorgt voor adequate en tijdige informatievoorziening aan de gemeenteraad.

Aantal inwoners lid digitaal burgerpanel
Ons streven is een brede vertegenwoordiging van onze inwoners in het digitaal burgerpanel, zodat we een goede representatieve basis hebben voor onze peilingen.

Aantal uitgezette enquêtes via het burgerpanel
We zijn omgevingsbewust en hechten waarde aan de mening en ideeën van inwoners. Een aantal keer per jaar zetten we een enquête uit onder het burgerpanel. Ook op andere manieren vragen we om de mening van inwoners. Dit wordt echter niet meegeteld bij het kengetal over het burgerpanel.

Gemiddelde wachttijd aan de balie met afspraak
We meten de gemiddelde wachttijd aan de balie voor inwoners die een afspraak hebben gemaakt.

Telefonische bereikbaarheid binnen 30 seconden
We meten de tijd waarbinnen een inwoner telefonisch te woord wordt gestaan.

Maken van een afspraak
We meten de tijd waarbinnen een inwoner een afspraak bij ons in kan plannen.

Programma 2: Openbare Orde en Veiligheid

Beoogd maatschappelijk effect

We dragen bij aan de leefbaarheid en veiligheid van Lansingerland
Lansingerland is een leefbare en veilige gemeente om in te wonen, ondernemen, opgroeien en recreëren. Het dorpse karakter in combinatie met de rustige, groene omgeving en voorzieningen die dichtbij zijn maken Lansingerland een gemeente waar mensen graag wonen. We zetten hoog in op veiligheid, iedere inwoner moet veilig zijn en zich veilig voelen. Thuis, in de wijk en op straat. Onze inzet richt zich op een veerkrachtige samenleving, een veilige leefomgeving en leefbare wijken. Waar mogelijk is onze inzet preventief, waar nodig repressief. De samenwerking met inwoners en met onze partners is hierin van cruciaal belang.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x €1.000

	Realisatie 2025	Begroting 2026 na wijziging	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten	8.050	8.809	9.142	9.236	9.089	9.187
Baten	140	42	42	42	42	42
Totaal saldo van baten en lasten	**-7.910**	**-8.767**	**-9.100**	**-9.194**	**-9.047**	**-9.145**
Onttrekkingen	0	0	750	250	0	0
Toevoegingen	0	0	500	0	0	0
Mutaties reserves	**0**	**0**	**250**	**250**	**0**	**0**
Resultaat	**-7.910**	**-8.767**	**-8.850**	**-8.944**	**-9.047**	**-9.145**

Beleidsveld Openbare Orde en Veiligheid

Doelstelling

Wat willen we bereiken?

We dragen bij aan de leefbaarheid en veiligheid van Lansingerland
We investeren in zichtbare aanwezigheid, samenwerking en preventie in de wijk. Zo staan we dicht bij onze inwoner. We versterken de verbinding tussen zorg en veiligheid om complexe casuïstiek effectief en efficiënt aan te pakken. We willen onze inwoners en ondernemers beter beschermen tegen ondermijning en criminele beïnvloeding. Daarom versterken we hun weerbaarheid Hierbij hebben we speciale aandacht voor jongeren, kwetsbare branches en risicogebieden zoals bedrijventerreinen en buitengebieden.

Wat gaan we daarvoor in 2027 doen?

We investeren in leefbare, veilige en krachtige wijken

We investeren in een veilige leefomgeving door zichtbaar en aanspreekbaar aanwezig te zijn in de wijk. Zo zetten we met onze wijkmanagers, boa's en jongerenwerkers in om signalen uit de wijk vroegtijdig in beeld te hebben en stimuleren we, waar mogelijk, samenwerking met inwoners. In 2027 zal, afgaand op voorgaande jaren, de inzet van de boa's voornamelijk gericht zijn op het afhandelen van meldingen van inwoners (ongeveer 1.900). In 2027 pakken we verder naar verwachting 50 meldingen van woonoverlast op en voeren we ongeveer 25 gerichte handhavingsacties uit. We zetten in op preventie en gaan waar nodig over tot handhaving als preventie onvoldoende effect heeft. We versterken de inzet van buurtpreventie met als doel het vergroten van het veiligheidsgevoel van onze inwoners en het versterken van de sociale cohesie. We organiseren minimaal vier gezamenlijke wijkacties. Ook leggen we in 2027 de basis voor nieuwe Integraal Veiligheidsbeleid.

We versterken de samenwerking op het gebied van casuïstiek zorg en veiligheid

We geven de lokale Persoonsgerichte Aanpak (PGA)-tafel verder vorm en brengen deze in de praktijk. In 2027 zetten we in op de behandeling van 10 casussen aan de PGA-tafel. We zetten in op het verbeteren van processen, versterken van samenwerking en het goed kunnen delen van relevante informatie. Daarnaast hebben we extra aandacht voor jongeren via de groepsaanpak, de inzet van Stichting Halt, Jongerenwerk Lansingerland en onze betrokkenheid bij de toegang tot het Lokaal Team en het lokaal werkprogramma tegen Huiselijk Geweld en Kindermishandeling.

We investeren in digitale veiligheid

We versterken de digitale weerbaarheid van onze inwoners. Dit doen we door inwoners en ondernemers te informeren over de risico's en preventie van cybercrime. Zo versterken we de digitale weerbaarheid van basisschoolleerlingen via de voortzetting van het programma Hackshield. Hiermee leren kinderen niet alleen hoe ze zichzelf online beschermen, maar ook hoe ze hun omgeving kunnen helpen digitaal weerbaarder te worden.

We zetten onze aanpak op ondermijning voort

In 2027 zetten we de lijn van de afgelopen jaren voort. We voeren ongeveer 120 integrale controles uit in de risicosectoren, voeren 25 preventieve en bewustwordingsactiviteiten uit, passen de Beleidsregels Bibob Lansingerland 2025 toe en zetten de preventie aanpak richting jongeren voort via het programma Kapot Sterk. We benutten onze informatiepositie en samenwerking met andere partijen nog sterker om signalen van ondermijning eerder te herkennen en gerichte interventies mogelijk te maken.

We dragen bij aan evenementen, fysieke veiligheid en crisisbeheersing

We zorgen voor veilige evenementen door goede afstemming en vergunningverlening. We investeren in onze voorbereiding op rampen en crisissituaties: we oefenen, scholen bij en trainen regelmatig. We zorgen dat 95% van de teamleden bevolkingszorg hieraan meedoet. Dit maakt ons Team Bevolkingszorg paraat en professioneel. Daarnaast werken we samen met de regiogemeenten aan de doorontwikkeling van de Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond.

Ook zetten we in op het versterken van de maatschappelijke weerbaarheid. Het gaat om het weerbaar maken van onze eigen organisatie én het bevorderen van de zelfredzaamheid van de samenleving, met bijzondere aandacht voor kwetsbare doelgroepen. Met de inzet van de programmaleider weerbaarheid werken we toe naar een plan voor de integrale aanpak van maatschappelijke weerbaarheid. In 2027 beogen we uitvoering te geven aan de eerste acties die hieruit voortvloeien.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x €1.000

	Realisatie 2025	Begroting 2026 na wijziging	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten	8.050	8.809	9.142	9.236	9.089	9.187
Baten	140	42	42	42	42	42
Totaal saldo van baten en lasten	**-7.910**	**-8.767**	**-9.100**	**-9.194**	**-9.047**	**-9.145**
Onttrekkingen	0	0	750	250	0	0
Toevoegingen	0	0	500	0	0	0
Mutaties reserves	**0**	**0**	**250**	**250**	**0**	**0**
Resultaat	**-7.910**	**-8.767**	**-8.850**	**-8.944**	**-9.047**	**-9.145**

Verschillen 'Begroot 2027 ten opzichte van 'Begroting na wijziging 2026'

Lasten (€349.000 nadeel)

Veiligheidsregio (€72.000 nadeel)
We verhogen de bijdrage aan de Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond in 2027 structureel met €157.000 als gevolg van de indexatie van lonen en prijzen met 3,41%. Het beëindigen van de brandweerzorg levert daartegenover een voordeel van €85.000 op. Per saldo ontstaat een structureel nadeel van €72.000.

Toezicht Rottemeren tunnel (€24.000 nadeel)
Voor het toezicht op de veiligheid van de Rottemeren tunnel verhogen we de begroting structureel met €24.000. Dit betreft uitbreiding van de formatie crisisbeheer met 0,22 fte en voor de inzet van specialistische expertise van de gemeente Rotterdam.

Programma weerbaarheid (€250.000 nadeel)
Om de gemeentelijke weerbaarheid te versterken stellen we voor 2026 en 2027 tijdelijk 1 fte programmaleider Weerbaarheid (schaal 12) en een exploitatiebudget beschikbaar. De inzet richt zich op de crisisorganisatie, noodsteunpunten, het verminderen van kwetsbaarheden en de samenwerking met ketenpartners.

Overig (€3.000 nadeel)
Het verschil van €3.000 nadelig bestaat uit één of diverse kleinere afwijkingen en valt onder de € 200.000 en is kleiner dan 10% van het totaal van het beleidsveld en wordt daarom niet verder toegelicht.

Onttrekking reserves (€750.000 voordeel)

Onttrekking Algemene Reserve (€500.000 voordeel)
Om het programma weerbaarheid te bekostigen onttrekken we €500.000 aan de Algemene Reserve om dit vervolgens toe te voegen aan de bestemmingsreserve Tijdelijke Beleidsimpulsen (zie toevoegingen).

Programma weerbaarheid (€250.000 voordeel)
Om het programma weerbaarheid te bekostigen onttrekken we €250.000 van de bestemmingsreserve Tijdelijke Beleidsimpulsen.

Toevoeging reserves (€500.000 nadeel)
Om het programma weerbaarheid te bekostigen voegen we €500.000 toe aan de bestemmingsreserve Tijdelijke Beleidsimpulsen (zie onttrekking Algemene Reserve).

Kengetallen Openbare orde en veiligheid

Beleidsveld	Kengetal	Realisatie 2025	Begr 2026	Begr 2027
Openbare orde en veiligheid				
	Aantal meldingen die op de woonoverlasttafel zijn behandeld	n.v.t.	22	50
	Aantal gerichte handhavings- en toezichtacties op overlastgevende locaties	n.v.t.	25	25
	Aantal rondes met buurtpreventie	n.v.t.	4	4
	Aantal casussen voor de PGA tafel	n.v.t.	10	10
	Aantal preventieve en bewustwordingsactiviteiten over ondermijning	n.v.t.	25	25
	Aantal integrale acties (ondermijning) met partners in de regio	90	100	120
	Percentage teamleden bevolkingszorg dat minimaal op niveau is opgeleid en geoefend	95%	95%	95%

Toelichting op kengetallen Openbare Orde en Veiligheid

Aantal meldingen die op de woonoverlast-tafel zijn behandeld
Verwachte omvang van complexe meldingen die integrale afstemming vereisen en via de woonoverlast-tafel worden opgepakt.

Aantal gerichte handhavings- en toezichtacties op overlast gevende locaties
Beoogde inzet van handhaving op plekken waar preventie onvoldoende effect heeft, afgestemd op signalen en wijkscans.

Aantal rondes met buurtpreventie
Laat zien hoe vaak boa's samen met buurtpreventie actief de wijk ingaan om signalen op te halen en samenwerking te versterken.

Aantal casussen voor de lokale PGA-tafel
Verwacht aantal casussen waarbij sprake is van complexe problematiek op het snijvlak van zorg en veiligheid, besproken aan de lokale PGA-tafel.

Aantal preventieve en bewustwordingsactiviteiten over ondermijning
Het aantal uitgevoerde activiteiten met maatschappelijke partners gericht op het vroegtijdig signaleren en voorkomen van ondermijning.

Aantal integrale acties (ondermijning) met partners in de regio
Om de gelegenheid en aantrekkelijkheid voor ondermijnende activiteit te minimaliseren voeren we integrale controles uit. Zo krijgen we zicht op het daadwerkelijke gebruik, kunnen we handhaven bij overtredingen en versterken we het veilige, eerlijke ondernemersklimaat in Lansingerland.

Percentage teamleden bevolkingszorg dat minimaal is opgeleid en geoefend
Het percentage teamleden binnen de crisisorganisatie dat via training en oefening is voorbereid op inzet tijdens een ramp of crisis.

Programma 3: Sport, cultuur en onderwijs

Beoogd maatschappelijk effect

We dragen bij aan de gezondheid van onze inwoners
Een actief verenigingsleven en een passend cultureel en sportief voorzieningenniveau dragen bij aan een gezonde leefstijl, mentale en fysieke gezondheid en netwerkkracht. Daarom ondersteunen we verenigingen door middel van stimuleringssubsidies en door de inzet van de combinatiefuncties. De combinatiefuncties vervullen in Lansingerland een rol als verbinder tussen de sectoren sport, cultuur en onderwijs. Binnen de sport- en cultuursector vervullen de combinatiefuncties een rol als adviseur en ondersteuner voor verenigingen, organisaties en specifieke doelgroepen.

We dragen bij aan kansengelijkheid van onze inwoners
We hebben een belangrijke wettelijke taak op het gebied van onderwijshuisvesting voor het primair- en voortgezet onderwijs. We zorgen ervoor dat er voldoende plek is voor onderwijs in Lansingerland, we blijven werken aan goede en gezonde onderwijslocaties en spelen in op de groei in onze gemeente. Daarnaast dragen wij zorg voor leerlingenvervoer, voor leerlingen die door een beperking niet zelf naar school kunnen reizen of leerlingen die naar een speciale school gaan. We handhaven de leerplicht, zodat alle leerlingen naar school kunnen gaan. We houden toezicht op de kwaliteit van kinderopvang in onze gemeente. Daarmee dragen we bij aan het kansrijk opgroeien in Lansingerland.

We dragen bij aan leefbaarheid en veiligheid van Lansingerland
We stimuleren een veerkrachtige samenleving en dragen bij aan een goed voorzieningenaanbod. Daarom zorgen we voor een passend aanbod van accommodaties voor onder meer cultuur, sportbeoefening en bibliotheken. Op deze plekken kunnen mensen elkaar ontmoeten en sociale contacten opdoen. Zo ontstaat samenhang die bijdraagt aan een vitale samenleving waarin iedereen de mogelijkheid heeft om mee te doen. Ook stimuleren we het organiseren van aansprekende evenementen en faciliteren we een stevige lokale omroep.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x €1.000

	Realisatie 2025	Begroting 2026 na wijziging	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten	17.269	17.209	18.096	18.731	19.078	19.319
Baten	2.547	2.331	1.958	1.953	1.939	1.947
Totaal saldo van baten en lasten	**-14.723**	**-14.878**	**-16.138**	**-16.778**	**-17.139**	**-17.373**
Onttrekkingen	28.012	2.606	11.110	2.772	2.300	2.180
Toevoegingen	26.477	1.866	9.100	385	268	202
Mutaties reserves	**1.536**	**740**	**2.010**	**2.386**	**2.032**	**1.977**
Resultaat	**-13.187**	**-14.138**	**-14.127**	**-14.392**	**-15.107**	**-15.395**

Beleidsveld Sport

Doelstelling

Wat willen we bereiken?

We willen dat bewegen en sporten voor iedereen toegankelijk is
Bewegen is belangrijk en sporten is leuk! Voldoende beweging is noodzakelijk voor een gezonde leefstijl die ons langer gezond houdt.
Sporten en bewegen draagt op meerdere onderdelen bij aan onze gezondheid. Naast de fysieke gezondheid zorgt bewegen ook voor een goede mentale gezondheid. Daarnaast brengt sporten en bewegen ons naar ontmoeting, verbinding en saamhorigheid. Sport en bewegen is daarom een onmisbare schakel binnen de samenleving. Vanuit de gemeente faciliteren we dit onder meer door goed onderhouden binnen- en buitensportcomplexen.

Wat gaan we daarvoor in 2027 doen?

We realiseren, onderhouden en verhuren gemeentelijke sportaccommodaties voor gebruik door scholen, verenigingen en particulieren

Verhuur sportaccommodaties
Voor het beoefenen van sport zijn sportaccommodaties noodzakelijk. Met het aanbod aan binnensportaccommodaties voldoen we aan onze wettelijke taken op het gebied van bewegingsonderwijs. We zetten in op een efficiënte bezetting van onze binnen- en buitensportaccommodaties, zodat we de groei van de Lansingerlandse sportverenigingen kunnen borgen. Voor de binnensportaccommodaties hanteren we een maximale bezettingsgraad van 80%. Een hogere bezettingsgraad leidt tot organisatorische knelpunten bij de gebruikers. We verwachten dat we in 2027 een bezettingsgraad van 65% hebben verdeeld over alle binnensportaccommodaties. Voor de buitensportaccommodaties ontwikkelen we in 2027 een methodiek om de capaciteitsdruk inzichtelijk te maken. Hiermee maken we inzichtelijk hoeveel capaciteit aan buitensportvelden we nodig hebben. Ook hier hanteren we een maximumbezetting van 80%.

Realisatie en renovatie sportaccommodaties
In 2027 ronden we de bouw van sporthal Wilderszijde af. We investeren in sportpark Merenveld door het toevoegen van een cricketpitch en een sprintbaan voor atletiek. En we vervangen veld 6 van CVV Berkel van gras naar kunstgras. Ook renoveren we volgens het beheerplan de volgende velden die aan het eind zijn van hun technische levensduur:

1. Veld 1 HBR
2. Triomf Baan 1 t/m 9
3. Veld 1 HVB

Integraal Huisvestingsplan Sport
In 2027 stellen we een nieuw Integraal Huisvestingsplan Sport op. Hiermee maken we inzichtelijk welke investeringen in nieuwe sportaccommodaties noodzakelijk zijn. Met een IHP Sport borgen we de groei van onze sportaccommodaties zodat dit gelijk loopt met de groei van het aantal inwoners. Het IHP Sport vervangt het huidige accommodatieplan sport.

We zetten in op sport en bewegen als basis voor een vitale samenleving

Sport en bewegen is onmisbaar voor een gezonde, sociale en vitale samenleving. We helpen inwoners om bewegen een vast onderdeel te maken van het dagelijks leven. Bewegen krijgt aandacht op school én in de vrije tijd. We geven daarmee uitvoering aan de actielijn ‘van jong tot oud vaardig in bewegen’ uit het werkprogramma Vitaliteit. Extra aandacht gaat uit naar kwetsbare doelgroepen voor wie deelname aan sport en bewegen minder vanzelfsprekend is. Door sport- en beweegevenementen toegankelijk en laagdrempelig aan te bieden, verbeteren we de gezondheid van inwoners.

We moedigen sportverenigingen aan om een passend aanbod voor ouderen en andere doelgroepen te ontwikkelen. De combinatiefunctionaris sport helpt verenigingen en scholen bij het opzetten van nieuw beweegaanbod, het bereiken van meer inwoners en het wegnemen van drempels voor deelname.

Daarnaast ontwikkelen we een stappenplan waarmee verenigingen signalen van sociale problemen beter herkennen en bespreekbaar maken. Zo ondersteunen we verenigingen in hun maatschappelijke rol en versterken we de verbinding tussen sport, gezondheid en welzijn. In 2027 streven we ernaar dat we vijf nieuwe beweegactiviteiten ontwikkelen voor deze specifieke doelgroepen.

We zetten in op vitale sport- en beweegaanbieders

Sportverenigingen vormen het kloppend hart van sportend Lansingerland. We streven ernaar dat 35,5% van onze inwoners lid is van een sportvereniging. Daarom versterken we het sportnetwerk, zodat verenigingen samenwerken, kennis delen en verbindingen leggen met onderwijs, welzijn en zorg. Dit sluit aan bij het Werkprogramma Vitaliteit. Daarin wordt ingezet op toekomstbestendige, financieel gezonde en kwalitatief sterke sportaanbieders. De combinatiefunctie verenigingsadvies ondersteunt sport- en beweegaanbieders bij praktische en organisatorische vraagstukken. We ontwikkelen een monitor om inzicht te krijgen hoe verenigingen ervoor staan en welke ondersteuning nodig is.

We stimuleren sport- en beweegaanbieders om in te zetten op een positief en sociaal veilig sportklimaat aan de hand van de 4 V's; een **V**ereniging brede gedragscode, een **V**ertrouwenscontactpersoon op de club, een **V**erklaring Omtrent het Gedrag (VOG) voor vrijwilligers en **V**akkundige trainers en coaches. We zorgen daarmee voor sportverenigingen waar iedereen zich welkom en veilig voelt. Hiermee zijn sportverenigingen beter in staat om leden aan zich te binden en te behouden. We verwachten dat in 2027 10 verenigingen voldoen aan de 4 V's.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x €1.000

	Realisatie 2025	Begroting 2026 na wijziging	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten	3.130	2.961	2.991	3.116	3.367	3.381
Baten	870	897	834	822	801	801
Totaal saldo van baten en lasten	**-2.260**	**-2.064**	**-2.157**	**-2.294**	**-2.566**	**-2.580**
Onttrekkingen	20	94	0	0	0	0
Toevoegingen	0	12	0	0	0	0
Mutaties reserves	**20**	**83**	**0**	**0**	**0**	**0**
Resultaat	**-2.240**	**-1.982**	**-2.157**	**-2.294**	**-2.566**	**-2.580**

Verschillen 'Begroot 2027 ten opzichte van 'Begroting na wijziging 2026'

Lasten (€21.000 nadeel)
Het verschil van €21.000 nadelig bestaat uit één of diverse kleinere afwijkingen en valt onder de € 200.000 en is kleiner dan 10% van het totaal van het beleidsveld en wordt daarom niet verder toegelicht.

Baten (€28.000 nadeel)
Het verschil van €28.000 nadelig bestaat uit één of diverse kleinere afwijkingen en valt onder de € 200.000 en is kleiner dan 10% van het totaal van het beleidsveld en wordt daarom niet verder toegelicht.

Onttrekking reserves (€94.000 nadeel)
Het verschil van €94.000 nadelig bestaat uit één of diverse kleinere afwijkingen en valt onder de € 200.000 en is kleiner dan 10% van het totaal van het beleidsveld en wordt daarom niet verder toegelicht.

Toevoeging reserves (€12.000 voordeel)
Het verschil van €12.000 voordelig bestaat uit één of diverse kleinere afwijkingen en valt onder de € 200.000 en is kleiner dan 10% van het totaal van het beleidsveld en wordt daarom niet verder toegelicht.

3.1 Sport - Investeringen

Voor dit beleidsveld worden voor 2027 de onderstaande investeringskredieten ter votering voorgelegd. In de tabel vindt u het overzicht en de toelichting per investering. Voor toekomstige investeringen (vanaf 2028) en alle lopende investeringen verwijzen wij naar de bijlage 'Meerjareninvesteringsplan'.

Nog te voteren kredieten	Termijn afschrijving	Dekking	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030	Totaal krediet	Toelichting
Triomf 2027	12	Exploitatie	620.926	-	-	-	620.926	De negen tennisbanen van Triomf hebben het einde van hun technische levensduur bereikt. Om de kwaliteit, veiligheid en bespeelbaarheid te waarborgen, worden de banen vervangen.
CVV veld 6 (grasveld)	14	Exploitatie	789.232	-	-	-	789.232	CVV heeft onvoldoende capaciteit voor trainingen en wedstrijden. Door veld 6 om te bouwen van natuurgras naar kunstgras neemt de bespeelbaarheid toe en kan het veld intensiever worden gebruikt. Hierdoor kan de vereniging trainingen en wedstrijden beter spreiden. De aanleg van verlichting maakt gebruik in de avonduren mogelijk. De hogere bezetting en het verbeterde toezicht kunnen tevens bijdragen aan het verminderen van overlast op en rond het veld.
Cricketpitch	12	Exploitatie	68.690	-	-	-	68.690	Er is belangstelling voor de oprichting van een cricketvereniging. Door tussen veld 3 en 4 van Soccer Boys een cricketpitch aan te leggen, kunnen de bestaande velden multifunctioneel worden gebruikt voor zowel voetbal als cricket. Hiermee wordt de beschikbare sportruimte efficiënt benut.
Sprintbaan	12	Exploitatie	134.983	-	-	-	134.983	Atletiekvereniging De Kieviten heeft behoefte aan een sprintbaan van 100 meter. Deze kan binnen het bestaande sportpark Merenveld worden ingepast. Met de aanleg kan de vereniging technische looptrainingen verzorgen en sprintwedstrijden op het eigen sportcomplex organiseren.
HVB veld 1	10	Exploitatie	713.236	-	-	-	713.236	Veld 1 van HVB heeft het einde van zijn technische levensduur bereikt en moet worden vervangen. Bij de renovatie wordt het huidige semi-waterveld omgebouwd naar een volledig waterveld, passend bij het beoogde gebruik en de sporttechnische eisen.

Beleidsveld Cultuur

Doelstelling

Wat willen we bereiken?

We willen dat cultuur voor iedereen toegankelijk is

Cultuur draagt bij aan de leefbaarheid in de gemeente en aan de ontwikkeling en ontplooiing van onze inwoners. Daarom investeren we in een passend, toegankelijk en verbonden cultuuraanbod voor iedereen. Ons rijke verenigingsleven biedt diverse laagdrempelige vormen van kunst- en cultuur, van muziek en dans, tot theater en kunst. Daarnaast investeren we in passende culturele voorzieningen, in het bijzonder met de drie cultuurhuizen, Theater 't Web, de Cultuurfabriek en Cultuurhuis Casa Cadanza. En met een stevige openbare bibliotheek, Bibliotheek Oostland, bieden we een open en gastvrije 'community library' waar inwoners elkaar kunnen ontmoeten en zich kunnen ontwikkelen op het gebied van taal en cultuur.

Wat gaan we daarvoor in 2027 doen?

We verstevigen de culturele basisinfrastructuur

In het nieuwe Cultuurhuis Casa Cadanza en de twee bestaande cultuurhuizen, de Cultuurfabriek en Theater 't Web, kunnen inwoners cultuur ervaren en meemaken, elkaar ontmoeten en gebruik maken van het aanbod van de bibliotheek. Ook vindt het verenigingsleven er een plek voor het maken en beleven van kunst en cultuur. Met de Subsidieregeling Samenleving zorgen we ervoor dat inclusieve cultuurparticipatie en cultuureducatie laagdrempelig beschikbaar is.

We stimuleren culturele samenwerking en initiatief van inwoners

In 2027 stimuleren we door de Subsidieregeling Levendig Lansingerland ook nieuw aanbod op het gebied van cultuur en erfgoed. We bieden kansen aan nieuw talent en ondersteunen nieuwe culturele- en erfgoedinitiatieven van inwoners en organisaties. Hiermee dragen we bij aan de ontwikkeling van jeugd en jongeren, het vitaal houden van ouderen en inclusieve participatie voor volwassenen. Ook draagt dit bij aan het behoud van de identiteit van onze gemeente. Met de combinatiefuncties van Lansingerland Beweegt stimuleren we verbindingen tussen culturele, sportieve en maatschappelijke aanbieders en dragen we bij aan de vitaliteit van onze verenigingen en organisaties.

We bestendigen het bibliotheekwerk

We stimuleren leren en ontmoeten

We zetten in op een toekomstbestendige openbare bibliotheek, die een stimulerende leeromgeving en dynamische ontmoetingsplek is voor inwoners van alle leeftijden en achtergronden. We streven naar meer uitleningen en ontmoetingen op alle drie de bibliotheeklocaties in de gemeente door vernieuwende en laagdrempelige lidmaatschapsvormen aan te bieden, een breed en diep collectieaanbod te creëren, activiteiten voor alle doelgroepen te ontwikkelen en door een aantrekkelijke hoofdvestiging in Berkel te bieden met het accent op de jeugd.

Daarnaast bieden we middels de Cultuurtrein (Cultuureducatie met Kwaliteit) ondersteuning van cultuureducatie op basisscholen. Zo dragen we bij aan de culturele ontwikkeling en ontplooiing van alle leerlingen uit Lansingerland. Vanuit het regionaal plan aanpak basisvaardigheden en de Wet Educatie Beroepsonderwijs (WEB) bieden we gerichte activiteiten op het gebied van volwasseneducatie en het voorkomen van laaggeletterdheid zodat (jong)volwassenen op verschillende fronten beter kunnen participeren in de samenleving.

We zorgen voor een Informatiepunt Digitale Overheid
Ook heeft de bibliotheek sinds 2023 een aanvullende wettelijke taak op het gebied van het faciliteren van de Informatiepunten Digitale Overheid (IDO) in de gemeente, waar inwoners terecht kunnen met hulpvragen over de digitale overheid. Stichting Bibliotheek Oostland is hiermee in de gemeente de centrale plek voor uiteenlopende activiteiten voor inwoners van alle leeftijden die te maken hebben met (digi)taalondersteuning en ontmoeting.

De bibliotheekdoelen vertalen we in de loop van 2027, in samenwerking met de gemeente Pijnacker-Nootdorp, in een meerjarenplan Bibliotheken. Hiermee duiden en borgen we uitvoering van de vijf kernfuncties en de daaruit voortvloeiende bibliotheekactiviteiten voor de toekomst volgens de herziene bibliotheekwet (Wsob) die vanaf 2027 moet ingaan.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x €1.000

	Realisatie 2025	Begroting 2026 na wijziging	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten	2.442	3.307	3.727	3.745	3.478	3.478
Baten	161	113	413	421	428	435
Totaal saldo van baten en lasten	**-2.282**	**-3.193**	**-3.313**	**-3.324**	**-3.050**	**-3.043**
Onttrekkingen	738	281	1.399	899	649	649
Toevoegingen	986	0	500	0	0	0
Mutaties reserves	**-247**	**281**	**899**	**899**	**649**	**649**
Resultaat	**-2.529**	**-2.912**	**-2.415**	**-2.425**	**-2.401**	**-2.394**

Verschillen 'Begroot 2027 ten opzichte van 'Begroting na wijziging 2026'

Lasten (€425.000 nadeel)

Ingebruikname Cultuurhuis (€736.000 nadeel)
Het nadeel wordt voornamelijk veroorzaakt doordat het cultuurhuis in 2026 wordt opgeleverd en vanaf 2027 voor het eerst een volledig jaar aan rente- en kapitaallasten in de exploitatie wordt verwerkt. Deze lasten bedragen €664.000. Daarnaast is in de begroting structureel een exploitatiebudget van €37.000 opgenomen voor beheer en onderhoud Cultuurhuis en zijn de budgetten voor verzekeringen, belastingen bijgesteld en geïndexeerd op totaal €35.000.

Rijksbijdragen Bibliotheek (€248.000 voordeel)
In 2024 en 2025 hebben we via het Rijk tijdelijke decentralisatiegelden ontvangen voor de versterking van de bibliotheekfunctie. De middelen hadden voor deze jaren een incidenteel karakter. Voor de begroting 2027 zijn deze middelen nog niet opgenomen, omdat de verwachte jaarlijkse Rijksbijdrage ten behoeve van uitvoering van de herziene bibliotheekwet (Wsob) nog niet is toegekend. Hierdoor ontstaat ten opzichte van voorgaande jaren een voordelig effect.

Overige verschillen (€63.000 voordeel)
Het verschil van €63.000 voordelig bestaat uit één of diverse kleinere afwijkingen en valt onder de € 200.000 en is kleiner dan 10% van het totaal van het beleidsveld en wordt daarom niet verder toegelicht.

Baten (€241.000 voordeel)

Huurlasten cultuurhuis (€242.000 voordeel)
De geraamde huurinkomsten cultuurhuis liggen in 2027 €242.000 hoger dan in de bijgestelde begroting 2026. In 2026 is de raming aangepast vanwege de gefaseerde start van de exploitatie, waarbij huurinkomsten pas vanaf het najaar van 2026 worden gerealiseerd. Voor 2027 gaan we uit van een volledig jaar aan huurinkomsten.

Overige verschillen (€1.000 nadeel)
Het verschil van €1.000 nadelig bestaat uit één of diverse kleinere afwijkingen en valt onder de € 200.000 en is kleiner dan 10% van het totaal van het beleidsveld en wordt daarom niet verder toegelicht.

Onttrekking reserves (€1.117.000 voordeel)

Onttrekking Algemene reserve (€500.000 voordeel)
In 2027 wordt incidenteel €500.000 aan de algemene reserve onttrokken en toegevoegd aan de bestemmingsreserve Tijdelijke Beleidsimpulsen. Deze middelen worden ingezet voor de tijdelijke energievoorziening voor Casa Cadanza.

Onttrekking Kapitaallasten (€609.000 voordeel)
In 2027 wordt meer aan de Reserve Kapitaallasten onttrokken ter dekking van de kapitaallasten van de bouw van cultuurhuis Casa Cadanza. Ten opzichte van 2026 leidt dit tot een voordeel van € 609.000.

Onttrekking Reserve Aanloopfase Cultuurhuis (€243.000 nadeel)
Ten opzichte van 2026 ontstaat in 2027 een nadeel van €243.000, omdat in 2026 eenmalig aan de Reserve Aanloopfase Cultuurhuis is onttrokken ter dekking van de tijdelijke energievoorziening als gevolg van netcongestie. Deze onttrekking vervalt in 2027.

Onttrekking Bestemmingsreserve Tijdelijke impuls (€250.000 voordeel)
In 2027 wordt incidenteel €250.000 aan de reserve onttrokken ter dekking van de tijdelijke energievoorziening voor Casa Cadanza.

Toevoeging reserves (€500.000 nadeel)

Toevoeging reserve Bestemmingsreserve Tijdelijke Impuls (€500.000 nadeel)
In 2027 wordt incidenteel €500.000 aan de algemene reserve onttrokken en toegevoegd aan de bestemmingsreserve Tijdelijke Beleidsimpulsen. Deze middelen worden ingezet voor de tijdelijke energievoorziening voor Casa Cadanza (zie onttrekkingen).

3.2 Cultuur - Investeringen

Omschrijving (toelichting)

Voor het jaar 2027 worden voor dit beleidsveld geen nieuwe investeringskredieten ter votering voorgelegd. Voor toekomstige investeringen (vanaf 2028) en alle lopende investeringen verwijzen wij naar de bijlage ‘Meerjareninvesteringsplan’.

Beleidsveld Onderwijs en kinderopvang

Doelstelling

Wat willen we bereiken?

We willen bijdragen aan de kansengelijkheid van kinderen in onze gemeente
We dragen bij aan de kansengelijkheid van kinderen door in gezamenlijkheid met partners en opvoeders de pedagogische basis te versterken. Hierbinnen bieden we optimale ontwikkelingskansen aan, zodat kinderen in een stabiele leeromgeving veerkrachtig kunnen opgroeien en hun talenten en vaardigheden zo goed mogelijk kunnen benutten. De mogelijke taal- en ontwikkelingsachterstanden pakken we aan door de lokale educatieve agenda verder vorm en inhoud te geven. Dit in gezamenlijkheid met de betrokken ketenpartners.

We willen dat jeugdigen toegang hebben tot passend onderwijs dichtbij huis
Samen met de schoolbesturen werken we aan goed onderwijs dichtbij, zodat onze kinderen kansrijk kunnen opgroeien. Kinderen in Lansingerland hebben toegang tot de onderwijsinstelling die het beste bij hen past, binnen of buiten onze gemeente. Ook zorgen de gemeente en de onderwijsorganisaties samen voor ondersteuning voor kinderen dit nodig hebben.

We investeren in regionale samenwerking in het VMBO en MBO
Jongeren hebben carrièremogelijkheden in de regio door de samenwerking tussen de verschillende vormen van onderwijs de tuinbouwsector en het lokale bedrijfsleven. Dit samenwerkingsverband, genaamd SOB Oostland, zorgt voor een betere aansluiting van leerlingen op de arbeidsmarkt.

Wat gaan we daarvoor in 2027 doen?

We geven uitvoering aan ons onderwijsbeleid door samenwerking met onze partners

We betrekken onze partners in onderwijs en kinderopvang/VVE bij de ontwikkeling en de uitvoering van de Lokale Educatieve agenda (LEA). Hierin maken we afspraken over vier wettelijke taken: afstemming inschrijvings- en toelatingsproces, bevorderen integratie, voorkomen segregatie en bestrijden onderwijsachterstanden. Daarnaast werken we aan de verbetering van de aansluiting tussen onderwijs en jeugdhulp. Met de inzet op normaliseren en minder medicaliseren werken we aan de bevordering van inclusief onderwijs. De Jeugdcoach Op School (JOS) zorgt voor het versterken van het aanbod van ondersteuning voor leerlingen op school en thuis.

We zorgen voor een toegankelijk aanbod van kinderopvang en voorzieningen van voor- en vroegschoolse educatie

We zorgen voor toezicht en handhaving van de kwaliteit van de kinderopvang en houden we het Landelijk Register Kinderopvang bij. Wij zetten extra in op het ondersteunen van kinderen met een risico op onderwijsachterstand met de voor- en vroegschoolse educatie (VVE) op zes kinderopvanglocaties. Hiermee stimuleren we ontwikkeling en ontplooiing en streven we naar een goede start van deze kinderen in groep 3 van de basisschool. Op basis van de signalen vanuit de partners die aangeven dat de complexiteit (gedragsproblemen, thuissituatie) toeneemt verwachten we een toename van 160 naar 180 VVE-indicaties voor 2027.

We houden toezicht op de naleving van de leerplichtwet

We willen leerlingen motiveren en stimuleren om een startkwalificatie te behalen. Daarom sturen we op het voorkomen van ongeoorloofd verzuim. Onze consulenten leerplicht houden toezicht op de naleving van de leerplichtwet. Scholen melden ongeoorloofd verzuim bij het verzuimloket van de dienst uitvoering onderwijs (DUO). De consulenten leerplicht controleren deze meldingen en zien erop toe dat ouders en jeugdigen de leerplicht nakomen. We verwachten dat de consulenten leerplicht in 2027 ongeveer elf keer moeten handhaven op ongeoorloofd verzuim.

We zorgen voor goede uitvoering van leerlingenvervoer

We voeren onze wettelijke taak en onze verordening op het gebied van leerlingenvervoer uit. Aanvragen behandelen we zorgvuldig en op tijd. We monitoren de uitvoering van het leerlingenvervoer door de aanbieder.

We voldoen aan onze wettelijke taken op het gebied van onderwijsvesting, onder meer door het uitvoeren van het Integraal Huisvestingsplan Primair Onderwijs (IHP-onderwijs)

We zorgen voor passende huisvesting op basis van de Tweede Actualisatie van het IHP-onderwijs (BR2400109). In 2027 geven wij verdere uitvoering aan groep 1 van het IHP in Wilderszijde:

- Semipermanente huisvesting bassischolen Het Avontuur, Het Palet en Treehouse Montessori;
- Tijdelijke huisvesting basisscholen Het Avontuur en Het Palet;
- Permanente huisvesting bassischolen Het Avontuur en Het Palet.

Daarnaast geven wij in 2027 verdere uitvoering aan de groepen 2a en 2b van het IHP.

Groep 2a:

- Permanente uitbreiding basisschool Prinses Maxima locatie Gouden Uillaan Berkel en Rodenrijs

Groep 2b:

- Vervangende nieuwbouw van basisschool De Oosthoek in Bleiswijk;
- Vervangende nieuwbouw dependance Prins Johan Friso (IKC De Wereld) in Berkel en Rodenrijs;
- Renovatie basisschool De Parel in Berkel en Rodenrijs;
- Start vervangende nieuwbouw De Klimophoeve in Bleiswijk.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x €1.000

	Realisatie 2025	Begroting 2026 na wijziging	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten	11.697	10.942	11.378	11.870	12.233	12.461
Baten	1.516	1.321	711	711	711	711
Totaal saldo van baten en lasten	**-10.182**	**-9.621**	**-10.667**	**-11.159**	**-11.523**	**-11.750**
Onttrekkingen	27.254	2.230	9.711	1.873	1.651	1.531
Toevoegingen	25.491	1.854	8.600	385	268	202
Mutaties reserves	**1.763**	**376**	**1.112**	**1.487**	**1.383**	**1.328**
Resultaat	**-8.419**	**-9.245**	**-9.556**	**-9.672**	**-10.140**	**-10.422**

Verschillen 'Begroot 2027 ten opzichte van 'Begroting na wijziging 2026'

Lasten (€610.000 nadeel)

Onderwijsachterstanden en VVE (SPUK) (€453.000 voordeel)
De subsidiebeschikking voor onderwijsachterstanden over 2027 wordt pas in september 2026 afgegeven. Vooruitlopend hierop ramen we voorzichtigheidshalve een lager bedrag dan in 2026. Hierdoor ontstaat in 2027 een verschil van €453.000. Zowel de baten als de lasten stellen we met hetzelfde bedrag bijgesteld, waardoor de wijziging per saldo budgetneutraal is.

Kapitaallasten onderwijshuisvesting (€1.006.000 nadeel)
De kapitaallasten stijgen doordat enkele investeringskredieten voor onderwijshuisvesting in 2025 nog niet zijn afgesloten. Hierdoor start de afschrijving in 2027 in plaats van 2026. Hierover is eerder gerapporteerd in de Zomerrapportage 2026 en in raadsbrief U26.00380 ‘Voortgang uitvoeringsplan IHP’. Het betreft voornamelijk de investering in het semipermanente schoolgebouw aan Het Hoge Land 17a.

Overig (€57.000 nadeel)
Het verschil van €57.000 nadelig bestaat uit één of diverse kleinere afwijkingen en valt onder de € 200.000 en is kleiner dan 10% van het totaal van het beleidsveld en wordt daarom niet verder toegelicht.

Baten (€ 452.000 nadeel)

Onderwijsachterstanden en VVE (SPUK) (€453.000 nadeel)
De subsidiebeschikking voor onderwijsachterstanden over 2027 wordt pas in september 2026 afgegeven. Vooruitlopend hierop ramen we voorzichtigheidshalve een lager bedrag dan in 2026. Hierdoor ontstaat in 2027 een verschil van €453.000. Zowel de baten als de lasten stellen we met hetzelfde bedrag bijgesteld, waardoor de wijziging per saldo budgetneutraal is.

Overig (€1.000 voordeel)
Het verschil van €1.000 voordelig bestaat uit één of diverse kleinere afwijkingen en valt onder de € 200.000 en is kleiner dan 10% van het totaal van het beleidsveld en wordt daarom niet verder toegelicht.

Onttrekkingen reserve (€8.233.000 voordeel)

Onttrekking Algemene Reserve (€28.186.000 voordeel)
Eerder besloot de raad bij het vaststellen van BR2500065 'Meerjarenbegroting 2026-2029' om € 25.491.000 te onttrekken aan de Enecoreserve ter dekking van de Tweede Actualisatie van het Integraal huisvestingsplan (IHP) en te doteren aan de Algemene Reserve. Via deze vaststelling vond ook een aanvullende dotatie van € 680.000 plaats in de Kapitaallastenreserve ter dekking van de investering in het semipermanente schoolgebouw aan Het Hoge Land 17a.

Via de Meerjarenbegroting 2027-2030 is het voorstel aan de raad om de reserves (Tijdelijke) Huisvesting Primair Onderwijs, Overdracht Schoolgebouwen, Eerste Inrichting en Onderwijsleerpakket en Kapitaallasten Verduurzaming Primair Onderwijs vrij te laten vallen en daarvoor in de plaats één nieuwe bestemmingsreserve Onderwijshuisvesting te vormen via de Algemene Reserve. Hierbij wijzigt voor kapitaallasten die voortkomen uit duurzaamheidsmaatregelen de dekking van de bestemmingsreserve Kapitaallasten Verduurzaming Primair Onderwijs naar de Kapitaallastenreserve. Een dotatie van € 2.984.000 aan de nieuwe bestemmingsreserve Onderwijshuisvesting en een dotatie van € 393.000 aan de Kapitaallastenreserve hangen samen met dit voorstel. Deze bedragen vallen vrij vanuit de bestemmingsreserves in de Algemene Reserve. Deze mutaties veroorzaken een verschil van €28.186.000.

Vrijval BR (Tijdelijke) Huisvesting Primair Onderwijs (€1.122.000 voordeel)
Via de Meerjarenbegroting 2027-2030 is het voorstel aan de raad om de reserves onderwijshuisvesting vrij te laten vallen en daarvoor in de plaats één nieuwe bestemmingsreserve te vormen via de Algemene Reserve. Daarnaast hebben de kosten voor tijdelijke huisvesting inmiddels een structureel karakter, zoals eerder gerapporteerd in de Zomerrapportage 2026. Deze lasten zijn in de begroting van incidenteel naar structureel aangepast en tegenover deze aanpassing staat een vrijval van in totaal €1.768.000. De Nota Reserves en voorzieningen en het BBV schrijven voor dat bestemmingsreserves niet bedoeld zijn om structureel lasten te dekken. Deze mutaties veroorzaken een verschil van €1.122.000.

Vrijval BR Overdracht Schoolgebouwen (€507.000 voordeel)
Via de Meerjarenbegroting 2027-2030 is het voorstel aan de raad om de bestaande reserves onderwijshuisvesting vrij te laten vallen en daarvoor in de plaats één nieuwe bestemmingsreserve te vormen. Deze reserve valt met een bedrag van €507.000 vrij en wordt opgeheven.

Vrijval BR Eerste Inrichting en Onderwijsleerpakket (€ 1.133.000 voordeel)
Via de Meerjarenbegroting 2027-2030 is het voorstel aan de raad om de reserves onderwijshuisvesting vrij te laten vallen en daarvoor in de plaats één nieuwe bestemmingsreserve te vormen. Daarnaast hebben de bijdragen aan scholen voor eerste inrichting en onderwijsleerpakketten inmiddels een structureel karakter, zoals eerder gerapporteerd in de Zomerrapportage 2026. Deze lasten zijn in de begroting van incidenteel naar structureel aangepast en tegenover deze aanpassing staat een vrijval van in totaal € 1.213.000. De Nota Reserves en voorzieningen en het BBV schrijven voor dat bestemmingsreserves niet bedoeld zijn om structureel lasten te dekken. Deze mutaties veroorzaken een verschil van €1.133.000.

Vrijval BR Kapitaallasten Verduurzaming Primair Onderwijs (€ 1.736.000 voordeel)
Via de Meerjarenbegroting 2027-2030 is het voorstel aan de raad om de reserves onderwijshuisvesting vrij te laten vallen en daarvoor in de plaats één nieuwe bestemmingsreserve te vormen. Deze reserve valt met een bedrag van € 1.736.000 vrij.

Onttrekking BR Enecogelden (€25.491.000 nadeel)
In 2026 werd voor het IHP een bedrag van €25.491.000 onttrokken aan de bestemmingsreserve Enecogelden.

Onttrekking BR Kapitaallasten (€1.040.000 voordeel)
Zie toelichting lasten 'Kapitaallasten onderwijshuisvesting'.

Toevoegingen reserve (€7.498.000 voordeel)

Toevoeging Algemene Reserve (€4.801.000 voordeel)
Via de Meerjarenbegroting 2027-2030 is het voorstel aan de raad om de reserves onderwijshuisvesting vrij te laten vallen en daarvoor in de plaats één nieuwe bestemmingsreserve te vormen via de Algemene Reserve. Dit betreft een vrijval van in totaal €3.376.000. Daarnaast zijn de lasten voor tijdelijke huisvesting en eerste inrichting/onderwijsleerpakket in de begroting van incidenteel naar structureel aangepast. Tegenover deze aanpassing staat een vrijval van €1.848.000 vanuit de bestemmingsreserve in de Algemene Reserve. Deze mutaties veroorzaken een verschil van €4.801.000.

Toevoeging BR Kapitaallasten (€287.000 nadeel)
Via de Meerjarenbegroting 2027-2030 is het voorstel aan de raad om de reserves onderwijshuisvesting vrij te laten vallen en daarvoor in de plaats één nieuwe bestemmingsreserve te vormen via de Algemene Reserve. Hierbij wijzigt voor kapitaallasten die voortkomen uit duurzaamheidsmaatregelen de dekking van de bestemmingsreserve Kapitaallasten Verduurzaming Primair Onderwijs naar de Kapitaallastenreserve. Deze mutatie van €393.000 zorgt voor een verschil van €287.000.

Toevoeging BR Onderwijshuisvesting (€2.984.000 voordeel)
Via de Meerjarenbegroting 2027-2030 is het voorstel aan de raad om de reserves onderwijshuisvesting vrij te laten vallen en daarvoor in de plaats één nieuwe bestemmingsreserve te vormen via de Algemene Reserve. Dit betreft een dotatie van €2.984.000 via de Algemene Reserve aan de nieuwe bestemmingsreserve Onderwijshuisvesting.

3.3 Onderwijs en kinderopvang - Investeringen

Omschrijving (toelichting)

Voor het jaar 2027 worden voor dit beleidsveld geen nieuwe investeringskredieten ter votering voorgelegd. Voor toekomstige investeringen (vanaf 2028) en alle lopende investeringen verwijzen wij naar de bijlage ‘Meerjareninvesteringsplan’.

Kengetallen Sport, cultuur en onderwijs

Beleidsveld	Kengetal	Realisatie 2025	Begr 2026	Begr 2027
Sport	**Sport**			
	Bezettingsgraad binnensportaccommodaties	n.v.t.	n.v.t.	65%
	Capaciteitsdruk buitensportaccommodaties	n.v.t.	n.v.t.	80%
	Aantal sportverenigingen 4V's	n.v.t.	10	10
	Percentage inwoners dat lid is van een sportvereniging	32%	35%	35%
	Aantal nieuw opgezette beweegactiviteiten voor specifieke doelgroepen	n.v.t.	n.v.t.	5
Cultuur	**Cultuur**			
	Aantal gesubsidieerde culturele en erfgoed organisaties	15	15	15
	Aantal nieuwe culturele en erfgoed initiatieven	n.v.t.	10	10
	Aantal scholen dat meedoet met Cultuurtrein	21	17	17
	Percentage inwoners dat lid is van Bibliotheek Oostland	14%	16%	14%
	Totaal aantal uitleningen bij Bibliotheek Oostland	260.844	180.000	230.000
Onderwijs en kinderopvang	**Onderwijs en kinderopvang**			
	Aantal leerlingen primair onderwijs	6.491	6.794	6.398
	Aantal leerlingen voortgezet onderwijs	5.105	5.111	5.156
	Aantal schoolgebouwen die voldoen aan BENG/ENG	1	4	1
	Handhaving leerplicht	17	11	11
	Aantal locaties gesubsidieerde peuteropvang	9	8	8
	· Waarvan VVE	7	6	6
	Aantal afgegeven VVE indicaties	Onbekend	180	180
	Percentage op tijd gereden ritten leerlingenvervoer	94%	94%	94%
	Aantal beschikkingen leerlingenvervoer	253	330	250

Toelichting op kengetallen Sport, Cultuur en Onderwijs

Sport

Bezettingsgraad binnensportaccommodaties

De bezettingsgraad toont aan hoe vol onze sportaccommodaties zijn tijdens de verenigingsuren. We monitoren hierbij de bezetting van maandag-vrijdag van 17:00-23:00. Een bezettingsgraad hoger dan 80% levert organisatorische knelpunten voor sportaanbieders op.

Capaciteitsdruk buitensportaccommodaties

De capaciteitsdruk buitensportaccommodaties toont hoeveel uren er nodig zijn ten opzichte van het aantal uren aan capaciteit. Hiermee zien we hoeveel velden aan buitensport er nodig zijn. Een capaciteitsdruk hoger dan 80% levert organisatorische knelpunten op voor sportaanbieders.

Aantal sportverenigingen dat werkt met de 4V's van sociaal veilige sport

We meten hoeveel sportverenigingen actief zijn met de 4V's: een vereniging brede gedragscode, een vertrouwenscontactpersoon op de club, een Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG) voor vrijwilligers en vakkundige trainers en coaches. Via de monitoringstool maken we inzichtelijk welke verenigingen hieraan voldoen.

Percentage inwoners dat lid is van een sportvereniging

Het percentage inwoners dat lid is van een sportvereniging aangesloten bij NOC*NSF. Dit zijn niet uitsluitend Lansingerlandse verenigingen. Inwoners kunnen immers lid zijn van een vereniging uit een andere gemeente. Dit getal zegt niet over de daadwerkelijke sportdeelname van onze inwoners omdat ongeorganiseerd sporten hierin niet is meegenomen. De cijfers worden aangeleverd vanuit NOC*NSF.

Aantal nieuw opgezette beweegactiviteiten voor specifieke doelgroepen
Met specifieke doelgroepen bedoelen we groepen mensen die extra aandacht of begeleiding nodig hebben of niet mee kunnen in regulier sport- en beweegaanbod. De denken valt aan o.a. aangepast sporten voor mensen met een beperking, sportactiviteiten specifiek voor ouderen en beweegactiviteiten voor mensen met een achterstand tot participatie. Onze combinatiefunctionarissen zorgen voor de verbinding tussen sport, cultuur en andere domeinen. Daarmee kunnen zij aanbieders ondersteunen bij het opzetten van deze activiteiten en de doelgroep verbinden aan dit nieuwe aanbod.

Cultuur
Aantal gesubsidieerde culturele en erfgoed organisaties
Met de brede subsidieregeling Samenleving ondersteunen wij culturele en erfgoedorganisaties structureel. Hiermee houden we de basisinfrastructuur op het gebied van inclusieve cultuurparticipatie en cultuureducatie voor onze inwoners laagdrempelig beschikbaar.

Aantal nieuwe culturele- en erfgoedinitiatieven
Middels de subsidieregeling Levendig Lansingerland ondersteunen we nieuwe culturele- en erfgoedinitiatieven van organisaties, stichtingen en inwoners uit Lansingerland.

Aantal scholen dat meedoet met Cultuurtrein
De Cultuurtrein is het cultuureducatieprogramma voor basisscholen dat wordt uitgevoerd door de Bibliotheek Oostland volgens de Rijksregeling Cultuureducatie met Kwaliteit. Met de Cultuurtrein zetten we in op implementatie, verdieping en borging van cultuureducatie in het basisonderwijs door middel van o.a. ***trainingen*** en coaching van docenten, co-teaching, inspiratie voor leerlingen in de vorm van workshops en het bevorderen van de samenwerking tussen scholen en culturele aanbieders.

Percentage inwoners dat lid is van de bibliotheek
Stichting Bibliotheek Oostland biedt op drie bibliotheeklocaties en op verschillende scholen in de gemeente de vijf kerntaken vanuit de bibliotheekwet: ter beschikking stellen van kennis en informatie; bieden van mogelijkheden tot ontwikkeling en educatie; bevorderen van lezen en laten kennismaken met literatuur; organiseren van ontmoetingen en debat en laten kennismaken met kunst en cultuur.

Totaal aantal uitleningen
Het aantal boeken en andere vormen van media wat jaarlijks door de bibliotheek uitgeleend wordt, inclusief uitleningen via SchoolWise. Dit kengetal geeft inzicht in de uitvoering van twee van de kerntaken binnen bibliotheekwerk, ‘het ter beschikking stellen van kennis en informatie’ en ‘het bevorderen van lezen en het laten kennismaken met literatuur’.

Onderwijs
Aantal leerlingen primair onderwijs & aantal leerlingen voortgezet onderwijs
Het totaal aantal leerlingen dat onderwijs volgt bij een school in Lansingerland volgens de leerlingenprognoses (inclusief Wilderszijde).

Aantal scholen dat voldoet aan BENG/ENG
Aantal schoolgebouwen dat in 2027 wordt opgeleverd en voldoet aan de eisen voor Bijna Energie Neutrale Gebouwen (BENG) of Energie Neutrale Gebouwen (ENG).

Handhaving leerplicht
De leerplichtambtenaar ziet toe op de naleving van de leerplicht en heeft drie wettelijke taken: leerlingen stimuleren (weer) naar school te gaan, vrijstellingen beoordelen en handhaven bij schoolverzuim. Het kengetal beschrijft het aantal opgemaakte processen-verbaal.

Aantal locaties gesubsidieerde peuteropvang
Wij subsidiëren jaarlijks voldoende kindplaatsen voor peuters waarvan de ouders niet in aanmerking komen voor kinderopvangtoeslag en voor peuters met een indicatie voor- en vroegschoolse educatie (VVE).

Aantal afgegeven VVE indicaties
Het Centrum voor Jeugd en Gezin geeft een indicatie over voor- en vroegschoolse educatie (VVE) af aan peuters die vallen binnen de gemeentelijke doelgroep voor VVE.

Percentage op tijd gereden ritten
Het percentage ritten in het kader van leerlingenvervoer dat binnen de toegestane marges is gereden.

Aantal beschikkingen leerlingenvervoer
Dit betreft alle beschikkingen voor taxivervoer, openbaar vervoer, fiets en kilometervergoeding.

Programma 4: Sociaal Domein

Beoogd maatschappelijk effect

We dragen bij aan de bestaanszekerheid van onze inwoners
We stimuleren dat inwoners hun eigen regie en hun doen-vermogen versterken. Daarmee ontwikkelen onze inwoners perspectieven en ondernemen ze stappen naar autonomie en zelfstandigheid. Daarnaast zorgen we dat we een betrouwbare en voorspelbare overheid zijn. We zorgen voor een vangnet voor wie dat nodig heeft, we zetten in op begrijpelijke taal en laagdrempelige dienstverlening.

We dragen bij aan de gezondheid van onze inwoners
We stimuleren een gezonde leefstijl met een uitnodigende leefomgeving en gezonde sport- en schoolkantines. We dragen bij aan de mentale gezondheid van onze inwoners door te voorkomen dat problemen groter worden. We zetten in op de sociale basis. Daarnaast stimuleren we netwerkkracht, waarbij een inwoner kan terugvallen op het sociale netwerk van buurt- en verenigingsleven.

We dragen bij aan kansengelijkheid van onze inwoners
We zorgen voor passende dienstverlening voor inwoners die ons benaderen met een (hulp)vraag. We werken aan een samenleving waarin iedereen voldoende kansen krijgt om mee te doen. We zorgen voor een kansrijke start voor kinderen, voor goed onderwijs en voor mogelijkheden voor iedereen om zich te kunnen blijven ontwikkelen.

De Lansingerlandse standaard 2024 is onze basis
De Lansingerlandse Standaard 2024 biedt de kaders voor de keuzes die we maken om onze beleidsdoelen te bereiken. Met de standaard geven we invulling aan onze rol en aan onze inzet op de niveaus van Samenleving, Sociale basis en Hulp. De standaard biedt een sturingsmodel waarmee we onze rol per niveau kunnen bepalen. De Lansingerlandse Standaard is een fundament voor de beleidsplannen Integraal Veiligheidsbeleid (2024 - BR2400008), Vitaal en waardig ouder worden (doelgroep ouderen - 2024 - BR2400112), Kansrijk Opgroeien (doelgroep jeugd - 2024 – BR2400111) en Grip op het leven (doelgroep volwassenen - 2025 – BR2500049) en de uitvoering daarvan.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x €1.000

	Realisatie 2025	Begroting 2026 na wijziging	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten	76.404	86.157	84.848	82.722	83.580	85.854
Baten	21.884	25.902	19.628	18.406	18.612	18.771
Totaal saldo van baten en lasten	**-54.519**	**-60.256**	**-65.220**	**-64.316**	**-64.968**	**-67.083**
Onttrekkingen	860	9.343	3.827	547	0	0
Toevoegingen	1.655	9.841	1.687	0	0	0
Mutaties reserves	**-794**	**-498**	**2.140**	**547**	**0**	**0**
Resultaat	**-55.314**	**-60.754**	**-63.080**	**-63.769**	**-64.968**	**-67.083**

Beleidsveld Samenleving

Doelstelling

Wat willen we bereiken?

Een inclusieve samenleving met gelijkwaardigheid als uitgangspunt
Als gemeente dragen we bij aan een krachtige en vitale samenleving. We vinden het belangrijk dat inwoners voldoende kansen krijgen om mee te kunnen doen in de samenleving. Veel inwoners hebben voldoende mogelijkheden om zelf of met behulp van hun netwerk de meeste zaken te organiseren die horen bij het dagelijks leven, zoals het doen van het huishouden of het op orde houden van de financiën. Deze inwoners nemen deel aan sociale activiteiten als sport en cultuur, doen vrijwilligerswerk, hebben een gezonde leefstijl en zijn mentaal in balans. Samen met de maatschappelijke partners biedt de gemeente een sociale basis voor inwoners die hier hulp bij nodig hebben.

Wat gaan we daarvoor in 2027 doen?

We dragen zorg voor een inclusieve samenleving waarin iedereen meedoet naar vermogen

We zorgen voor opvang van ontheemde Oekraïners
In Lansingerland wonen 300 mensen uit Oekraïne die zijn gevlucht vanwege de oorlog. Zij wonen tijdelijk in een opvanglocatie aan de Sporthoeklaan en in 2027 leveren we een tweede, nieuwe locatie op de Noordpolder. Dit heet de Langdurige Opvang voor Oekraïense vluchtelingen (LOO). Sommige Oekraïners zijn ziek of moeten lang herstellen. Voor hen hebben we het zorg- en herstelcentrum. Daar zijn 20 bedden beschikbaar. Mensen krijgen daar de hulp die ze nodig hebben. Volgens de Europese regels mogen Oekraïners tot 4 maart 2027 in Nederland blijven.

Asielzoekers
Op de locatie Wilderszijde is er opvang voor asielzoekers. Daar kunnen nu 300 mensen verblijven. De opvang wordt geregeld door het COA. Door de Spreidingswet moeten alle gemeenten in Nederland zorgen voor opvangplekken voor asielzoekers.

Statushouders
De gemeente onderzoekt op welke plekken huisvesting van statushouders mogelijk is om de huidige achterstand op de taakstelling in te lopen. Extra inzet is hierop nodig. Statushouders hebben een verblijfsvergunning en zijn inwoners van Lansingerland. We kijken ook naar nieuwe woonvormen, bijvoorbeeld of mensen met een verblijfsvergunning samen een woning kunnen gebruiken. Zo willen we zorgen dat er genoeg woningen zijn voor het aantal statushouders dat we volgens de regels van de overheid moeten huisvesten.

We helpen nieuwkomers om mee te doen in de samenleving
De gemeente helpt nieuwkomers om goed te starten in Nederland. We willen dat zij een leven kunnen opbouwen en bij kunnen dragen aan de samenleving. Daarom bieden we hulp, zoals zorg, onderwijs, taallessen en sport.

We waarborgen de publieke gezondheid in onze gemeente

Lansingerland is deelnemer aan de gemeenschappelijke regeling GGD Rotterdam-Rijnmond (GGD RR). In deze regeling is vastgelegd dat de GGD-RR de wettelijk verplichte basistaken, zoals omschreven in de Wet publieke gezondheidszorg (Wpg) uitvoert voor het gehele werkgebied. De taken van de GGD RR zijn onder andere infectieziektebestrijding, rampenopvang (GROP) en crisisbeheersing, informatieverstrekking, soa-/aidspreventie en -bestrijding en de technische hygiënezorg. In 2026 is daar de taak van regionale aanpak suïcidepreventie, op basis van de Wet Integrale Suïcidepreventie, bijgekomen. De GGD RR investeert voornamelijk in de basistaken infectieziektebestrijding, GROP en crisisbeheersing en ondersteuning, advisering voor het bestuur van de gemeenschappelijke regeling. Deze investering is nodig om te blijven voldoen aan de Wpg. Naast deze basistaken neemt de gemeente de plusproducten ‘Nu Niet Zwanger’ en ‘Gemeentelijke advisering’ af. Verder voert de GGD RR de inspecties kinderopvang uit in onze gemeente.

We spelen in op een gezonde leefstijl

In 2026 is in Lansingerland het leefstijlpunt opgestart: Leefstijl & Co. Met de start van dit initiatief geven we uiting aan zowel regionale (RIGA) als lokale (werkprogramma Vitaliteit) ambities. Het leefstijlpunt stelt ons in staat dicht bij de inwoner te komen en in te spelen op behoeften die er liggen bij de inwoner op het gebied van gezondheid en leefstijl. Het stelt ons in staat om samen met de inwoner de ondersteuning zo dicht mogelijk bij huis te zoeken, op een manier die werkbaar is voor de inwoner. Hiermee zetten we in op gedragsverandering en daarmee op een duurzaam effect. We zien het leefstijlpunt als de centrale plek in de gemeente waar vele andere initiatieven samenkomen. Denk hierbij onder andere aan de ketenaanpakken Valpreventie, Welzijn op Recept en Kind naar Gezonder gewicht. Maar ook aan de ambitie om de druk op de zorg af te doen nemen. Werken aan leefstijl draagt bij aan de gezondheid van de inwoners.

We ontwikkelen het Lokaal Team door

We ontwikkelen het lokaal team verder tot een laagdrempelige, integrale toegang tot hulp en ondersteuning in het sociaal domein. We zorgen ervoor dat inwoners tijdig passende ondersteuning ontvangen, waarbij we zoveel mogelijk inzetten op de sociale basis en lokale voorzieningen. In 2027 werken we samen met het maatschappelijk middenveld aan de verdere inrichting van het lokaal team en voeren we de communicatie uit volgens de uitgangspunten van de participatieverordening. Daarbij hanteren we de vastgestelde uitgangspunten voor de doorontwikkeling van het lokaal team en bereiden we ons voor op de landelijke ontwikkelingen binnen het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming, waarin het lokaal team een grotere rol krijgt bij de aanpak van onveilige situaties.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x €1.000

	Realisatie 2025	Begroting 2026 na wijziging	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten	7.654	10.858	4.722	3.194	2.753	2.776
Baten	6.171	8.949	90	81	83	35
Totaal saldo van baten en lasten	**-1.484**	**-1.909**	**-4.632**	**-3.113**	**-2.670**	**-2.741**
Onttrekkingen	110	9.343	3.727	447	0	0
Toevoegingen	1.580	9.841	1.487	0	0	0
Mutaties reserves	**-1.470**	**-498**	**2.240**	**447**	**0**	**0**
Resultaat	**-2.953**	**-2.407**	**-2.392**	**-2.666**	**-2.670**	**-2.741**

Verschillen 'Begroot 2027 ten opzichte van 'Begroting na wijziging 2026'

Lasten (€835.000 voordeel)

Doorontwikkeling Toegang SD (€779.000 nadeel)
Het verschil van €779.000 wordt veroorzaakt door de uitvoering van de doorontwikkeling van het lokaal team, waardoor de uitgaven voor personeel en ICT toenemen. Deze kosten dekken we vanuit de bestemmingsreserve tijdelijke beleidsimpulsen.

Opvang ontheemde Oekraïners (€1.006.000 voordeel)
Ten tijde van het opstellen van de begroting liep de Richtlijn Tijdelijke Bescherming (RTB) af op 4 maart 2027. Bij een verlenging lopen de kosten langer door waardoor dit verschil minder groot is. Zodra er meer bekend is, informeren we de raad hierover.

Brede SPUK (€374.000 voordeel)
De regeling loopt af in 2026 waardoor het niet in de begroting 2027 is opgenomen.

SPUK Integraal Zorgakkoord (€223.000 voordeel)
De regeling loopt af in 2026 waardoor het niet in de begroting 2027 is opgenomen.

Overige verschillen (€11.000 voordeel)
Het verschil van €11.000 voordelig bestaat uit één of diverse kleinere afwijkingen en valt onder de € 200.000 en is kleiner dan 10% van het totaal van het beleidsveld en wordt daarom niet verder toegelicht.

Baten (€ 1.409.000 nadeel)

Opvang ontheemde Oekraïners (€958.000 nadeel)
Ten tijde van het opstellen van de begroting liep de Richtlijn Tijdelijke Bescherming (RTB) af op 4 maart 2027 en herzag het Rijk de financieringsmogelijkheden voor het opvangen van ontheemde Oekraïners. We dekken de lasten tot 4 maart 2027 vanuit de bestemmingsreserve Nieuwkomers voor een integrale aanpak, totdat er meer duidelijk is over te ontvangen financiering. Dit betreft bestaand beleid en is volgens het vastgestelde doel van deze reserve. De reserve is gevoed door exploitatieoverschotten vanuit eerdere jaren, voortkomend uit Rijksmiddelen.

SPUK Integraal Zorgakkoord (€277.000 nadeel)
De regeling loop af in 2026 waardoor het niet in de begroting 2027 is opgenomen.

Brede SPUK (€222.000 nadeel)
De regeling loopt af in 2026 waardoor het niet in de begroting 2027 is opgenomen.

Overige verschillen (€48.000 voordeel)
Het verschil van €48.000 voordelig bestaat uit één of diverse kleinere afwijkingen en valt onder de € 200.000 en is kleiner dan 10% van het totaal van het beleidsveld en wordt daarom niet verder toegelicht.

Onttrekkingen reserve (€ 2.531.000 voordeel)

Onttrekking BR Sociaal Domein (€1.487.000 voordeel)
Komende jaren werken we aan de doorontwikkeling van het lokaal team. Hiervoor onttrekken we €1.487.000 aan de bestemmingsreserve Sociaal Domein, om dit vervolgens te storten in de bestemmingsreserve tijdelijke beleidsimpulsen (zie toevoegingen).

Kosten doorontwikkeling lokaal team (€1.040.000 voordeel)
In 2027 werken we aan de uitvoering van de doorontwikkeling van het lokaal team, waardoor de uitgaven voor personeel en ICT toenemen. Deze kosten worden gedekt uit de bestemmingsreserve tijdelijke beleidsimpulsen (zie toelichten lasten).

Overige verschillen (€4.000 voordeel)
Het verschil van €4.000 voordelig bestaat uit één of diverse kleinere afwijkingen en valt onder de € 200.000 en is kleiner dan 10% van het totaal van het beleidsveld en wordt daarom niet verder toegelicht.

Toevoegingen reserve (€1.487.000 nadeel)

Toevoeging aan bestemmingsreserve tijdelijke beleidsimpulsen (€1.487.000 nadeel)
Komende jaren werken we aan de doorontwikkeling van het lokaal team. Hiervoor voegen we €1.487.000 toe aan de bestemmingsreserve tijdelijke beleidsimpulsen (zie onttrekkingen).

4.1 Samenleving - Investeringen

Omschrijving (toelichting)

Voor het jaar 2027 worden voor dit beleidsveld geen nieuwe investeringskredieten ter votering voorgelegd. Voor toekomstige investeringen (vanaf 2028) en alle lopende investeringen verwijzen wij naar de bijlage ‘Meerjareninvesteringsplan’.

Beleidsveld Jeugd

Doelstelling
Wat willen we bereiken?

Gezond, veilig en kansrijk opgroeien in Lansingerland
We investeren in het kansrijk opgroeien van onze jeugdigen. Kansrijk betekent opgroeien in een veilige leefomgeving waar gezondheid wordt gestimuleerd, jeugdigen gelijke kansen hebben, er weinig gezondheidsverschillen zijn en jeugdigen zich vrij kunnen ontplooien en ontwikkelen. Om gezond, kansrijk en veilig te kunnen opgroeien zijn er voor alle jeugdigen in onze gemeente algemene voorzieningen beschikbaar zoals sport en culturele activiteiten, onderwijs en voorschoolse educatie, speelvoorzieningen en groen in de wijk.

Jeugdigen en gezinnen met een ondersteuningsvraag kunnen gebruikmaken van vrij toegankelijke hulp in de sociale basis. Denk aan de jeugdgezondheidszorg, het jeugd- en jongerenwerk en de jeugdcoach op school. Is er meer hulp nodig is, dan voorzien we in geïndiceerde hulp vanuit de Jeugdwet. Denk aan begeleiding, behandeling, pleegzorg of crisishulp.

Het aantal jeugdigen in Lansingerland daalt naar verwachting in 2027 licht naar 15.600. We zetten in op de beweging om de stijgende lijn van het aantal jeugdigen met geïndiceerde hulp af te vlakken. In 2027 gaat naar verwachting 80% van de uitgaven naar geïndiceerde hulp en 20% naar vrij toegankelijke hulp. Ons beleid is gericht op het verstevigen van de sociale basis waar jeugdigen en hun ouders met een hulpvraag terecht kunnen. Daarmee houden we de geïndiceerde hulp beschikbaar voor jeugdigen die dat echt nodig hebben. We volgen hiermee de landelijke Hervormingsagenda Jeugd 2023-2028. In het beleidsplan Kansrijk opgroeien in Lansingerland (BR2400111) hebben we vastgelegd dat we de komende jaren werken aan vijf prioriteiten. Hieronder hebben we uitgewerkt hoe we in 2027 op de prioriteiten investeren.

Wat gaan we daarvoor in 2027 doen?

We faciliteren een veerkrachtige en inclusieve samenleving waarin jeugdigen kansrijk kunnen opgroeien

Jeugdigen groeien op binnen hun eigen sociale omgeving, waarbij een veerkrachtige samenleving met betrokken inwoners omziet naar elkaar en elkaar helpt en ondersteunt. Om dit te stimuleren zorgen we als gemeente voor algemene voorzieningen voor alle jeugdigen op het gebied van sport, cultuur, onderwijs, kinderopvang, jeugdgezondheidszorg, ontmoetingsplekken, beweegvriendelijke buitenruimte en het zwembad. We dragen bij aan veilige en leefbare wijken en een groene en gezonde leefomgeving. Samen met onze maatschappelijke partners zoals het CJG, de Jeugdcoach op school en het jeugd- en jongerenwerk investeren we in het signaleren van risicofactoren die van invloed zijn op het kansrijk opgroeien.

We dragen bij aan een opvoedklimaat waarin ouders zich toegerust voelen om hun kinderen te begeleiden naar volwassenheid

We willen dat ouders zich toegerust voelen om hun kinderen groot te brengen en dat zij accepteren dat de ontwikkeling van kinderen vaak met hobbels verloopt. Sommige uitdagingen horen bij het normale leven en opvoeden is niet altijd makkelijk. Daarom zetten we in 2027 onze maatschappelijke dialoog voort. Met opvoeders en partners in het jeugdveld bespreken we dat niet elke hulpvraag een professioneel aanbod nodig heeft en hoe de professional hierin de juiste afweging kan maken. Wat is normaal gedrag bij kinderen en jongeren? Samen met partners draagt de gemeente uit dat ieder kind uniek is, zijn eigen ontwikkeling kent en iedereen een rol kan spelen in het grootbrengen van de jeugdige.

We stimuleren dat gezinnen hun sociale netwerk benutten en daarmee regie op hun eigen leven behouden

We willen dat ouders vertrouwen hebben in zichzelf en in hun netwerk. In 2027 verkennen we hoe we effectief kunnen inzetten op het opbouwen of gebruik maken van het sociale netwerk. Binnen Kansrijke start zijn succesvolle werkwijzen ontwikkeld door en voor aanstaande ouders en ouders van jonge kinderen. Dit zetten we voort. Verder wordt de ketenaanpak kansrijke start doorontwikkeld vanuit landelijke richtlijnen, waarbij aandacht is voor meer integrale samenwerking tussen medisch en sociaal domein om (toekomstige) ouders te steunen in hun ouderschap. Het Rijk heeft de ambitie om Kansrijke Start in de toekomst wettelijk te verankeren.

We investeren in het versterken van de lokale sociale basis

In de sociale basis zorgen we voor informatie, training, ondersteuning en hulp. Dit aanbod is voor alle jeugdigen en gezinnen beschikbaar. We willen jeugdigen en hun ouders zoveel mogelijk binnen de gemeente ondersteunen, bijvoorbeeld met de POH-GGZ Jeugd of preventieve trainingen, zodat verwijzingen naar gespecialiseerde jeugdhulp minder vaak nodig zijn. Om de sociale basis te verstevigen, bevorderen we de samenwerking tussen verschillende partners onderling, partners en scholen en het medisch en sociaal domein. Hierdoor zorgen we voor een samenhangend aanbod in de sociale basis. In 2027 voegen we een aantal preventieve groepsactiviteiten toe aan ons aanbod, waardoor we een bredere doelgroep kunnen bedienen.

In 2027 continueren we de inzet van de jeugdcoach op school, daarmee bieden we ondersteuning aan jeugdigen, gezinnen en onderwijs. Daarnaast bouwen we in 2027 verder aan de doorontwikkeling van het lokaal team in lijn met de Hervormingsagenda Jeugd. Het lokaal team verwijst waar passend naar de sociale basis.

We voorzien in een passend aanbod van jeugdhulp voor de meest kwetsbare jeugdigen

Vanuit het beleidsplan Kansrijk Opgroeien en Regiovisie Jeugdhulp Rijnmond (BR2500095) werken we aan passende en nabije jeugdhulp voor jeugdigen en gezinnen die dat echt nodig hebben. Jeugdhulp is beschikbaar voor jeugdigen en gezinnen die een hulpvraag hebben die niet vanuit de sociale basis of met ondersteuning van het netwerk kan worden opgelost. We zetten ook binnen de jeugdhulp in op normaliseren, oog voor de gezinscontext en ondersteuning met hulp van het eigen netwerk. We sturen scherper op de duur van de inzet Jeugdhulp en de haalbaarheid van de gestelde doelen. We betrekken de eigen kracht en het netwerk van het gezin nog meer bij het beantwoorden van de hulpvraag. Naast de focus op passende hulp, werken we ook aan de financiële opgave. Die is gericht op het remmen van de groei en verschuiven van inzet en kosten naar de sociale basis. We streven ernaar dat in 2027 niet meer dan 2.178 jeugdigen (autonome groei) geïndiceerde hulp nodig hebben.

Als gemeente zijn we verantwoordelijk voor een zo dekkend mogelijk aanbod van jeugdhulp voor gezinnen die dat echt nodig hebben. Dit loopt uiteen van begeleiding, behandeling en dagbesteding tot dyslexiebehandeling. Ook verblijf in een pleeggezin of jeugdhulpinstelling valt onder dit aanbod, evenals de jeugdbescherming en jeugdreclassering. Ook in 2027 zetten we in op een verschuiving van uitgaven aan regionaal ingekochte specialistische hulp naar lokaal ingekochte hulp, waar dat mogelijk is. Kinderen die specialistische hulp nodig hebben krijgen dat uiteraard. De verhouding schuift al in de goede richting, in 2027 zal de verhouding naar verwachting 61% specialistisch en 39% lokaal zijn, qua uitgaven. In 2025 was de verhouding 63% om 37%. In 2027 bereiden we de regionale inkoop van de specialistische jeugdhulp voor met 13 gemeenten. Mede daarmee werken we aan de uitwerking van de wet verbetering beschikbaarheid jeugdzorg en bereiden we ons voor op het toekomstscenario kind en gezinsbescherming.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x €1.000

	Realisatie 2025	Begroting 2026 na wijziging	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten	31.784	34.090	34.831	34.845	35.574	36.971
Baten	689	470	470	470	470	470
Totaal saldo van baten en lasten	**-31.095**	**-33.620**	**-34.361**	**-34.375**	**-35.104**	**-36.501**
Onttrekkingen	750	0	0	0	0	0
Toevoegingen	75	0	0	0	0	0
Mutaties reserves	**675**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Resultaat	**-30.420**	**-33.620**	**-34.361**	**-34.375**	**-35.104**	**-36.501**

Verschillen 'Begroot 2027 ten opzichte van 'Begroting na wijziging 2026'

Lasten (€1.157.000 nadeel)

GRJR (€318.000 nadeel)
De lasten van regionale specialistische jeugdhulp die we organiseren via de Gemeenschappelijke Regeling Jeugdhulp Rijnmond (GRJR) stijgen in 2027 met € 318.000 ten opzichte van de zomerrapportage 2026. Dit is het gevolg van indexatie. We zien voor de specialistische jeugdhulp ook lagere geraamde lasten op crisiszorg. In 2026 stegen de kosten door voor de zorg aan jeugdigen in verblijf (perceel B+C) en specialistische behandeling (perceel E). Een deel van deze jeugdigen kreeg aangepaste jeugdhulpvormen voor hulpvragen die voorheen naar de jeugdhulpplus gingen. In sommige gevallen krijgen zij ook 1-op-1 begeleiding. In 2027 hebben we gerekend met een stabilisatie van het jeugdhulpgebruik.

Jeugd Lokaal (€311.000 nadeel)
De lasten voor de lokale jeugdhulpvoorzieningen stijgen in 2027 met €311.000. Het nadeel wordt veroorzaakt door indexatie op de geïndiceerde jeugdhulp. In 2025 en 2026 hebben we een toegenomen zorgvraag gezien, in onze verschillenanalyse gaan we uit van een stabilisatie van de vraag naar jeugdhulp in 2027.

Herijking taakstelling jeugdhulp (€ 383.000 nadeel)
De structurele taakstelling op jeugdhulp van €900.000 is op basis van de definitieve jaarrekening 2025 en de actuele GRJR-ontwikkelingen herijkt. Uit de realisatie blijkt dat de kostenontwikkeling van de regionale specialistische jeugdhulp afvlakt. Voor deze beweging hebben we in de Opgave Jeugdhulp maatregelen genomen, waaronder de verschuiving naar lokale jeugdhulp en verbeterde sturing. Op basis van deze inzichten is de taakstelling voor 2027 herijkt en realistischer bijgesteld.

Overige verschillen (€ 144.000 nadeel)
Het verschil van €144.000 nadelig bestaat uit één of diverse kleinere afwijkingen en valt onder de € 200.000 en is kleiner dan 10% van het totaal van het beleidsveld en wordt daarom niet verder toegelicht.

Baten (€54.000 nadeel)
Het verschil van €54.000 nadelig bestaat uit één of diverse kleinere afwijkingen en valt onder de € 200.000 en is kleiner dan 10% van het totaal van het beleidsveld en wordt daarom niet verder toegelicht.

Beleidsveld Participatie

Doelstelling

Wat willen we bereiken?

We willen dat volwassenen in Lansingerland grip hebben op hun eigen leven en mee kunnen doen in de Lansingerlandse samenleving
We gaan ervan uit dat veerkrachtige volwassenen zorgen voor een veerkrachtige samenleving, waarin iedereen mee kan doen naar vermogen. We zorgen voor zichtbare en laagdrempelige voorzieningen en bieden voor de meest kwetsbare inwoners een passend aanbod voor hulp en ondersteuning.
In het beleidsplan Grip op het leven (BR2500049) hebben we vastgelegd dat we de komende jaren werken aan zes prioriteiten. In de bijbehorende uitvoeringsplannen staat op welke manier we uitvoering geven aan de prioriteiten. Hieronder hebben we uitgewerkt hoe we in 2027 op de prioriteiten investeren.

Wat gaan we daarvoor in 2027 doen?

We faciliteren een wendbare samenleving die zelf initiatief neemt en waar oog is voor elkaar

Vanuit de Samenlevingsvisie stimuleren we het nemen van eigen regie en initiatief vanuit de samenleving zelf. Hiervoor ondersteunen we maatschappelijke initiatieven. We zetten breed in op de ondersteuning van mantelzorgers, jong en oud. Daarnaast zetten we in op bewustwording bij ouders over middelengebruik van kinderen.

We stimuleren een inclusieve samenleving waarin iedereen meedoet naar vermogen

We begeleiden statushouders bij hun start in Lansingerland

Wij begeleiden statushouders bij hun hun start in onze gemeente. We ondersteunen hen in de stappen die zij moeten zetten in het kader van inburgering en werken hierin nauw samen met maatschappelijke partners. We stemmen het inburgeringsproces af op de inwoner. Statushouders krijgen taallessen in combinatie met verschillende activiteiten die er op gericht zijn om mee te doen binnen onze gemeente. Al tijdens het inburgeringstraject kijken we naar de mogelijkheden om (al dan niet in deeltijd) te werken zodat statushouders zo snel mogelijk onafhankelijk worden van een uitkering. Jaarlijks ontvangt de gemeente een taakstelling vanuit het rijk voor de huisvesting van statushouders. De afgelopen jaren is er een achterstand ontstaan op de realisatie van deze taakstelling. In 2027 verwachten wij de taakstelling te behalen en voor de helft de achterstand in te lopen. Van de gehuisveste statushouders is ongeveer 70% volwassen en daarom inburgeringsplichtig. Naar verwachting zijn er eind 2027 349 inburgeraars actief binnen het inburgeringstraject.

We zorgen voor opvang van nieuwkomers (asielzoekers en ontheemden uit Oekraïne)

Dit wordt omschreven onder beleidsveld 4.1 (Samenleving).

We werken aan een sterke sociale basis gericht op doen-vermogen om de vaardigheden van onze inwoners met een ondersteuningsvraag te vergroten waarmee zij regie op hun eigen leven behouden of terugkrijgen

We investeren in het voorkomen van schuldenproblematiek en bieden hulp waar nodig is

Het aantal formele schuldhulpverleningstrajecten neemt toe en een gemiddeld schuldhulpverleningstraject duurt langer. Het aantal formele schuldhulpverleningstrajecten stijgt naar verwachting naar 220 in 2027. Door stijgende kosten van o.a. vaste lasten en brandstof raken inwoners, die voorheen goed konden rondkomen, eerder in de schulden. Door lopende betalingsverplichtingen komen inwoners daar moeilijker uit. Dit wordt de doelgroep ‘’werkende armen’’ genoemd. Het aantal ondernemers binnen deze doelgroep neemt ook toe. We continueren de dienstverlening aan ondernemers met een schuldhulpvraag. Dit borgen wij door samen te werken met maatschappelijke partners.

In samenwerking met lokale ketenpartners werken wij aan het vroegtijdig signaleren van betalingsachterstanden. Hiermee werken we aan het voorkomen van oplopende en langdurige schulden, met als doel het voorkomen van een formeel schuldhulpverleningstraject.

Voor jongeren bieden we een speciale regeling vanuit de werkwijze van het Jongeren Perspectief Fonds. Dit geeft jongeren de kans om met behulp van een persoonlijke coach te werken aan financiële zelfredzaamheid en hun studie- of werkperspectief.

We zorgen voor de beschikbaarheid en bekendheid van een passend aanbod

We willen meer inwoners bereiken met onze minimaregelingen. Dit doen we in lijn met de aanbevelingen uit het Rekenkameronderzoek ‘meer bereiken’. We zetten hiermee in op het vergroten van de bekendheid, toegankelijkheid en vindbaarheid van onze regelingen. Daarnaast verbeteren we de samenwerking met maatschappelijke partners, zodat inwoners die ondersteuning nodig hebben eerder in beeld komen en gericht kunnen worden doorverwezen.

We subsidiëren partijen die met lokale inkomensafhankelijke armoederegelingen bijdragen aan de kansengelijkheid en bestaanszekerheid van inwoners met een laag inkomen. Deze regelingen helpen voorkomen dat inwoners door hun financiële situatie worden uitgesloten. Hiermee zorgen we ervoor dat inwoners onbelemmerd kunnen deelnemen aan sport, cultuur en ontwikkeling.

We bieden een passend aanbod aan hulp en ondersteuning voor de meest kwetsbare inwoners

We investeren in inkomensondersteuning

We waarborgen de bestaanszekerheid en maken maatschappelijke participatie van inwoners mogelijk door inzet van gemeentelijke inkomensondersteuning. Mede door de aanhoudende druk van hoge prijzen en inflatie heeft een groeiende groep mensen te maken met financiële uitdagingen waardoor inkomensondersteuning nodig is. Naar verwachting zijn er eind 2027 747 lopende uitkeringen. Het aantal inwoners dat gebruik maakt van een bijstandsuitkering stijgt in 2027 naar 979. Hiermee ontvangt naar verwachting 1,46% van de inwoners een bijstandsuitkering. We zien dat meer inwoners een beroep doen op bijzondere bijstand en dat deze kosten stijgen. Een groot deel van deze stijging hangt samen met de huisvesting van statushouders. Het gaat dan o.a. om leenbijstand voor inrichting van huisraad en bijzondere bijstand voor stoffering. In 2027 verwachten we circa 280 aanvragen voor bijzondere bijstand toe te kennen. Dit sluit aan bij de toenemende vraag naar inkomensondersteuning. Daarnaast wordt deze stijging veroorzaakt door compensatie van bijzondere regelingen, zoals inwoners die vallen onder de doelgroep alleenverdienersproblematiek.

We zetten ons in om te voorkomen dat inwoners een bijstandsuitkering nodig hebben

We zetten in op preventie. Bij een verzoek om hulp kijken we integraal of en welke ondersteuning een inwoner nodig heeft. Inwoners waarvoor geen uitkering nodig is of die hier geen recht op hebben worden doorverwezen naar een passende (voorliggende) voorziening. Inwoners waarvoor (inkomens)ondersteuning nodig is bieden wij passende ondersteuning met een gerichte focus om een inwoner weer (terug) te begeleiden naar de arbeidsmarkt.

Binnen de keten van school naar duurzaam werk zorgen we voor effectieve ondersteuning aan jongeren van 16 tot 27 jaar die geen startkwalificatie of duurzaam inkomen hebben. Het Doorstroompunt (in 2026 gestart) begeleidt hen naar werk of een vervolgopleiding zodat zij zelfstandig in het eigen onderhoud kunnen voorzien.

We zetten in om zoveel mogelijk inwoners aan het werk te helpen

In 2027 verwachten we dat 55 inwoners uitstromen naar betaald werk en dat er 70 inwoners parttime werk doen. We voeren de maatregelen vanuit de Participatiewet in Balans uit en zetten in op het vergroten van vakmanschap en het bieden van passende dienstverlening. Zo bieden we inwoners meer maatwerk en ontstaat er meer balans tussen rechten en plichten.

In afstemming met de arbeidsmarktregio maken we plannen voor het versterken van de sociale infrastructuur voor kwetsbare inwoners. We onderzoeken hoe we onze dienstverlening kunnen verbeteren zodat deze beter aansluit op de behoefte van onze inwoners.

We zetten gericht in op toeleiding naar (deeltijd) werk en brengen meer focus aan in onze dienstverlening. We richten ons daarbij op doelgroepen (waaronder statushouders) die met passende ondersteuning volledig of gedeeltelijk kunnen uitstromen.

We bieden een brede, integrale toegang, zodat inwoners passende hulp en of ondersteuning krijgen

We ontwikkelen een laagdrempelige vorm van dienstverlening binnen de doorontwikkeling van het lokaal team. Hiervoor versterken we de samenwerking tussen de gemeente, het werkgeverservicepunt, werkgevers en re-integratiepartners door de inhoud beter op elkaar af te stemmen en de dienstverlening binnen de wijk toegankelijker te maken.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x €1.000

	Realisatie 2025	Begroting 2026 na wijziging	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten	21.630	25.001	28.776	27.774	28.094	28.499
Baten	14.442	16.168	18.726	17.495	17.682	17.870
Totaal saldo van baten en lasten	**-7.189**	**-8.833**	**-10.050**	**-10.278**	**-10.412**	**-10.630**
Onttrekkingen	0	0	100	100	0	0
Toevoegingen	0	0	200	0	0	0
Mutaties reserves	**0**	**0**	**-100**	**100**	**0**	**0**
Resultaat	**-7.189**	**-8.833**	**-10.150**	**-10.178**	**-10.412**	**-10.630**

Verschillen 'Begroot 2027 ten opzichte van 'Begroting na wijziging 2026'

Lasten (€2.811.000 nadeel)

Uitkeringen (€2.730.000 nadeel)
De stijging wordt veroorzaakt doordat het aantal aanvragen voor een bijstandsuitkering doorstijgt. Dit wordt onder andere veroorzaakt door een toename van het aantal inwoners met meervoudige en complexere hulpvragen. Het huidige bestand bestaat voor een aanzienlijk deel uit mensen met een relatief grote afstand tot de arbeidsmarkt, die niet op korte termijn naar werk kunnen worden bemiddeld. We zien een toename van het aantal jongeren, waaronder jongeren die voorheen een Wajong uitkering toegekend kregen en een toename van het aantal statushouders in verband met de realisatie en het inhalen van de huisvestingstaakstelling. Dit veroorzaakt een geleidelijke stijging van het aantal uitkeringen. Het Centraal Economisch Plan (februari 2026) stelt dat de werkloosheid oploopt naar 4,3% in 2027. Deze stijging van werkloosheid komt doordat de groei van de werkgelegenheid achterblijft bij de toename van het aantal mensen in de beroepsbevolking. Hierdoor wordt onder normale omstandigheden na 2026 een landelijke stijging van het aantal bijstandsuitkeringen verwacht.

Overige verschillen (€81.000 nadeel)
Het verschil van €81.000 nadelig bestaat uit één of diverse kleinere afwijkingen en valt onder de € 200.000 en is kleiner dan 10% van het totaal van het beleidsveld en wordt daarom niet verder toegelicht.

Baten (€2.092.000 voordeel)

Uitkeringen (€2.520.000 voordeel)
Voor het verstrekken van uitkeringen gaan we uit van de bijgestelde raming vanuit LIAS BUIG. Op basis van de laatst bekende beschikking en de ontwikkelingen heeft de gemeente recht op een vangnetuitkering. Deze informatie is verwerkt in de actuele cijfers voor 2027.

Hersteloperatie Kinderopvangtoeslagaffaire (€200.000 nadeel)
De verwachting is dat het aantal actieve dossiers afneemt voor de brede ondersteuning. Dit wordt o.a. veroorzaakt doordat er in de Wet Herstel Toeslagen wettelijke termijnen zijn opgenomen waardoor dossiers binnen twee jaar afgesloten moeten worden.

Wet Inburgering (€220.000 nadeel)
In 2027 worden er minder baten verwacht doordat de financieringssystematiek is gewijzigd. In de financieringssystematiek zijn twee wijzigingen doorgevoerd: 1) prestatiebekostiging en 2) wijzigen van het betaalritme voor het gehele inburgeringstraject (cyclus van 3 jaar).

Overige verschillen (€8.000 nadeel)
Het verschil van € 8.000 nadelig bestaat uit één of diverse kleinere afwijkingen en valt onder de € 200.000 en is kleiner dan 10% van het totaal van het beleidsveld en wordt daarom niet verder toegelicht.

Onttrekking reserves (€100.000 voordeel)
Het verschil van €100.000 voordelig bestaat uit één of diverse kleinere afwijkingen en valt onder de € 200.000 en is kleiner dan 10% van het totaal van het beleidsveld en wordt daarom niet verder toegelicht.

Toevoeging reserves (€200.000 nadeel)
In 2027 voegen we €200.000 toe aan de Bestemmingsreserve tijdelijke beleidsimpulsen om de kosten voor de extra instroom van statushouders de komende 2 jaar te dekken.

Beleidsveld Maatschappelijke ondersteuning

Doelstelling

Wat willen we bereiken?

We willen dat inwoners zelfstandig mee kunnen doen in de samenleving, zo lang als mogelijk thuis blijven wonen en actief mee kunnen doen aan het maatschappelijk leven.
Als gemeente zetten we, via verschillende projecten én met onze samenwerkingspartners, in op het creëren van een gezonde leefomgeving voor onze inwoners. Een omgeving waarin het maken van gezonde keuzes en daarmee het hebben of behouden van een gezonde leefstijl mogelijk is. Als gemeente creëren we de omgeving en zetten we in op het breed uitdragen van deze boodschap, de regie hierop ligt echter bij de inwoner – het is aan de inwoner zelf om hier iets mee te doen.

We zetten voornamelijk in op het versterken van de vitaliteit van onze inwoners die hier een steuntje in de rug bij nodig hebben. We maken nog sterker de beweging naar een sterke sociale basis met een passend lokaal aanbod, zodat hulp beschikbaar blijft voor inwoners die het echt nodig hebben. We zien dat de komende jaren de groep ouderen sterk groeit naar 11.800 in 2027. Vanwege hun toegenomen vitaliteit kunnen zij langer en beter voor zichzelf en hun omgeving zorgen. Met onze inzet willen we de vitaliteit en de eigen regie van de 67-plusser verder versterken. We zien ook dat vanwege de groei van het aantal inwoners de komende jaren de vraag om hulp zal toenemen. Door oplopende kosten en een tekort aan personeel zorgt dit voor problemen in de zorg. We zetten een beweging in gang waarmee we de sociale basis verstevigen, zodat we de vraag om maatwerkvoorzieningen kunnen afvlakken. Voor 2027 verwachten we een stijging van het aantal indicaties voor een Wmo-voorziening voor ouderen van 1.031 in 2026 naar 1.200 in 2027. In het beleidsplan Grip op het leven (BR2500049) hebben we vastgelegd aan welke prioriteiten we de komende jaren werken voor volwassenen. In het beleidsplan Vitaal en waardig ouder worden (BR2400112) hebben we vastgelegd aan welke prioriteiten we de komende jaren werken voor ouderen. In de bijbehorende uitvoeringsplannen staat op welke manier we uitvoering geven aan de prioriteiten. Hieronder hebben we uitgewerkt hoe we in 2027 op de prioriteiten investeren.

Wat gaan we daarvoor in 2027 doen?

We faciliteren de actieve deelname aan de samenleving

Inzet Mantelzorg
Door de groei van het aantal ouderen en het aantal hulpvragen wordt de druk op mantelzorgers groter. Als gemeente ondersteunen we mantelzorgers waar mogelijk. We scherpen prestatieafspraken aan met het steunpunt mantelzorg waarbij we ons richten op wat echt werkt en waar de meeste behoefte aan is. Hierbij kan je denken aan trainingen of respijtzorg.

Bevorderen maatschappelijke deelname
Ouderen zijn steeds langer vitaal en nemen actief deel aan de samenleving. Toch blijft een deel van deze groep ‘onder de radar’. Wij willen de potentie van deze 67-plussers meer benutten. Met het Vrijwilligers Informatie Punt (VIP) scherpen we prestatieafspraken aan om het bereik onder 67-plussers te vergroten. We leggen verbindingen met lokale ondernemers en organiseren een netwerkbijeenkomst om de vraag en het aanbod met elkaar te verbinden.

We investeren in behoud van regie over het eigen leven bij 67-plussers

Aanscherpen prestatieafspraken subsidiepartners
We streven naar ouderen die zo gezond mogelijk en zo lang mogelijk deel kunnen nemen aan de samenleving. Daarom vinden we het belangrijk dat inwoners regie houden over hun eigen leven. We investeren we in het behouden van eigen regie over hun leven. Om ouderen hierbij ondersteunen spelen onze maatschappelijke partners een belangrijke rol. We scherpen met hen de prestatieafspraken aan waarbij er nadrukkelijk aandacht is voor het gesprek over regiebehoud in de derde levensfase. Dit leidt tot bewustwording en ondersteunt ouderen in het maken van keuzes.

Bevorderen zelfredzaamheid
Met maatwerkvoorzieningen ondersteunen we inwoners die niet in staat zijn om hun hulpvragen op eigen kracht of met behulp van hun netwerk op te lossen. Ouderen blijven met de inzet van lichte of tijdelijke ondersteuning langer zelfredzaam. Doordat deze inwoners langer thuis blijven wonen, voorkomen we dat zij een beroep moeten doen op intensievere en duurdere voorzieningen.

We investeren in de sociale basis, zodat hulp voor de meest kwetsbaren beschikbaar blijft

Hulp bij Huishouden
Er maken momenteel ongeveer 1200 inwoners gebruik van deze voorziening. In de nieuwe aanbesteding willen we onderzoeken of wij wassen en strijken (momenteel onderdeel van de hulp bij huishouden-indicatie) in kunnen richten als algemene voorziening. Daarnaast onderzoeken we de mogelijkheid om huishoudelijke ondersteuning aan te bieden in de vorm van vouchers, die inwoners zelf kunnen inzetten om tegen gereduceerd tarief ondersteuning te ontvangen. Zo beperken we de uitgaven en houden we ondersteuning beschikbaar voor de meest kwetsbare inwoners.

Begeleiding mantelzorg
Met de groei van het aantal ouderen groeit ook het aantal inwoners dat mantelzorg verleent. Onze inzet op begeleiding mantelzorg ondersteunt mantelzorgers waardoor zij duurzaam inzetbaar blijven voor hun naasten en niet overbelast raken. Ook voorkomen we zwaardere inzet van individuele maatwerkvoorzieningen. Dit draagt bij aan onze beleidsdoelen waarin we investeren in de sociale basis en individuele maatwerkvoorzieningen beschikbaar zijn voor degenen die dat echt nodig hebben.

Subsidieregeling 2027
In 2026 hebben we een nieuwe subsidieregeling gepubliceerd. Met de nieuwe subsidieregeling zetten we in op het versterken van de sociale basis. We hebben de voorwaarden van de subsidieactiviteiten aangescherpt, zodat deze beter aansluiten op de doelen uit het beleidsplan Vitaal en Waardig Ouder Worden en Grip op het Leven.

We zetten in op passend wonen, waarmee we bijdragen aan de autonomie van ouderen

Convenant Wonen en Zorg
We streven naar ouderen die zo lang mogelijk zelfstandig kunnen blijven wonen. Met onze partners uit het convenant Wonen en Zorg zetten we gezamenlijk in op de ontwikkeling van nieuwe woon-zorgcomplexen, ontmoetingsruimten en passend wonen, waarmee we bijdragen aan de zelfstandigheid en kwaliteit van leven van ouderen.

Mogelijk doorstroommakelaar
Veel ouderen blijven zelfstandig wonen, ook met een toenemende ondersteunings- of zorgvraag. Door het gebrek aan passende woningen kunnen zij niet doorstromen naar een geschikte woning. Hierdoor wonen zij langer in een woning die niet aansluit bij hun ondersteunings- of zorgbehoefte. We onderzoeken samen met 3B wonen hoe we de kennis en ervaring die is opgedaan met de inzet van een doorstroommakelaar voor huurders, kunnen benutten om ook ouderen met een koopwoning beter te ondersteunen bij het vinden van een passende woning.

We werken aan een sterke sociale basis, gericht op gezondheid, mentale veerkracht en netwerkkracht om de vaardigheden van onze inwoners met een ondersteuningsvraag te vergroten waarmee zij de regie op hun eigen leven behouden of terugkrijgen
We versterken onze sociale basis met een passend lokaal aanbod en gaan daarvoor kansrijke allianties aan met lokale partijen. Zo gaan we in 2027 inzetten op het sterker inzetten van ervaringsdeskundigen bij de open inloop van GGZ Delfland. Daarnaast verstevigen we de sociale basis met het leefstijlpunt en welzijn op recept. Hierin worden inwoners laagdrempelig ondersteund op het vlak van gezondheidspreventie en wordt nauw samengewerkt tussen zorg en het sociaal domein. Ook werken we samen met partners om het Verkennend Gesprek op te zetten. We ondersteunen inwoners bij het vinden van de juiste psychische ondersteuning.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x €1.000

	Realisatie 2025	Begroting 2026 na wijziging	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten	15.335	16.209	16.519	16.910	17.160	17.607
Baten	583	315	342	360	377	396
Totaal saldo van baten en lasten	**-14.752**	**-15.894**	**-16.177**	**-16.550**	**-16.782**	**-17.211**
Onttrekkingen	0	0	0	0	0	0
Mutaties reserves	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Resultaat	**-14.752**	**-15.894**	**-16.177**	**-16.550**	**-16.782**	**-17.211**

Verschillen 'Begroot 2027 ten opzichte van 'Begroting na wijziging 2026'

Lasten (€297.000 nadeel)

Hulp bij huishouden (€194.000 nadeel)
De stijging wordt veroorzaakt door hogere tarieven als gevolg van een kostprijsonderzoek. Daarnaast zien we een hogere verzilvering in het gebruik. Dit betekent dat meer inwoners met een indicatie voor hulp bij huishouden de zorg krijgen waar ze recht op hebben.

Dagbesteding (€136.000 nadeel)
We verwachten een lichte stijging in het aantal gebruikers vanwege de groeiende groep ouderen die thuis zorgafhankelijk worden. Daarnaast stijgen de tarieven voor het vervoer van en naar de dagbestedingslocaties.

Overige verschillen (€33.000 voordeel)
Het verschil van €33.000 voordelig bestaat uit één of diverse kleinere afwijkingen en valt onder de € 200.000 en is kleiner dan 10% van het totaal van het beleidsveld en wordt daarom niet verder toegelicht.

Baten (€70.000 nadeel)
Het verschil van €70.000 nadelig bestaat uit één of diverse kleinere afwijkingen en valt onder de € 200.000 en is kleiner dan 10% van het totaal van het beleidsveld en wordt daarom niet verder toegelicht.

Kengetallen Sociaal Domein

Beleidsveld	Kengetal	Realisatie 2025	Begr 2026	Begr 2027
Samenleving				
	Percentage inwoners dat maatwerkondersteuning ontvangt in het kader van de Participatiewet, Jeugdwet of Wmo	7%	7%	8%
Jeugd				
	Aantal jeugdigen woonachtig in Lansingerland	15.803	15.900	15.600
	Aantal jeugdigen waarvoor een of meerdere indicaties zijn afgegeven voor een maatwerkvoorziening	2.243	2.150	2.178
	Percentage uitgaven vrij toegankelijke voorzieningen	20%	20%	20%
	Percentage uitgaven lokale en regionale maatwerkvoorzieningen	80%	80%	80%
	Gemiddelde zorguitgave per jeugdige met een of meerdere indicaties voor een maatwerkvoorziening	€ 10.130	€ 11.510	€ 11.174
	Percentage uitgaven maatwerkvoorzieningen voor regionaal ingekochte Jeugdzorg	63%	59%	61%
	Percentage uitgaven maatwerkvoorzieningen voor lokaal ingekochte Jeugdzorg	37%	41%	39%
Participatie				
	Aantal lopende bijstandsuitkeringen op 31 december	632	690	747
	Aantal bijstandsgerechtigden op 31 december	786	904	979
	Percentage inwoners met een bijstandsuitkering	1,18%	1,35%	1,46%
	Aantal kandidaten uitgestroomd naar betaald werk	34	95	55
	Aantal kandidaten uitgestroomd naar parttime werk	n.v.t.	n.v.t	70
	Aantal formele schuldhulptrajecten	185	200	220
	Aantal inburgeraars op 31 december	n.v.t.	296	349
	Het aantal goedgekeurde aanvragen bijzondere bijstand	n.v.t.	257	280
Maatschappelijke ondersteuning				
	Aantal 65-plusser in Lansingerland	n.v.t	11.450	11.800
	Aantal ondersteuningsplannen voor 65-plussers in het afgelopen kalenderjaar	n.v.t.	892	900
	Aantal unieke inwoners waarvoor een of meerdere indicaties zijn afgegeven voor een Wmo-maatwerkvoorziening			
	- Jeugd	n.v.t.	155	155
	- Volwassenen	n.v.t.	495	500
	- 65-plussers	n.v.t.	1.031	1200
	Aantal woningaanpassingen voor 65-plussers in het afgelopen kalenderjaar	n.v.t.	n.v.t.	155
	Gemiddelde zorguitgaven per inwoner met een Wmo-maatwerkvoorziening			
	- Jeugd	n.v.t.	€ 28	€ 30
	- Volwassenen	n.v.t.	€ 84	€ 90
	- 65-plussers	€ 132	€ 630	€ 700
	Percentage dat door hulp een betere kwaliteit van leven heeft (bron: CEO)	85%	80%	80%
	Tevredenheid kwaliteit ondersteuning (bron: CEO)	74%	80%	80%

Toelichting op kengetallen Sociaal Domein

Samenleving

Percentage inwoners met maatwerkvoorziening
Dit betreft het percentage inwoners met een maatwerkvoorziening op grond van de Jeugdwet, de participatiewet, de gemeentelijk wet op schuldhulpverlening en de Wmo.

Jeugd

Aantal jeugdigen woonachtig in Lansingerland
We meten het aantal jeugdigen van 0-18 jaar die in Lansingerland wonen en volgen hierbij de meest recente Bevolkingsprognose Lansingerland (2024-2040). We bekijken daarbij of het aandeel jeugd in Lansingerland ten opzichte van het aantal inwoners stijgt of daalt.

Aantal jeugdigen waarvoor een of meerdere indicaties zijn afgegeven voor een maatwerkvoorziening
We meten het aantal jeugdigen van 0-18 jaar die een of meerdere indicaties hebben voor een maatwerkvoorziening. We gaan er hierbij vanuit dat met de groei (of daling) van het aantal jeugdigen in Lansingerland, ook het aandeel jeugdigen met een of meerdere indicaties mee stijgt (of daalt). We meten hier aan af hoe groot het aandeel jeugdigen is met een of meerdere indicaties voor een maatwerkvoorziening en hoe dit zich verhoudt tot voorgaande jaren (stijgt of daalt dit aantal).

Percentage uitgaven vrij toegankelijke voorzieningen
We meten het percentage uitgaven voor vrij toegankelijke voorzieningen en zetten dit af tegen de uitgaven voor lokale en regionale maatwerkvoorzieningen. We willen inzicht krijgen in de verhouding in uitgaven tussen vrij toegankelijke voorzieningen en lokale en regionale maatwerkvoorzieningen.

Percentage uitgaven lokale en regionale maatwerkvoorzieningen
We meten het percentage uitgaven voor lokale en regionale maatwerkvoorzieningen en zetten dit af tegen de uitgaven voor vrij toegankelijke voorzieningen. We willen inzicht krijgen in de verhouding in uitgaven tussen lokale en regionale maatwerkwerkvoorzieningen en vrij **toegankelijke voorzieningen.**

Gemiddelde zorguitgave per jeugdige met een of meerdere indicaties voor een maatwerkvoorziening
We meten de gemiddelde zorguitgave in een jaar per jeugdige van 0-23 jaar met een of meerdere indicaties voor een maatwerkvoorziening. We bekijken daarbij of hoe dit zich verhoudt tot voorgaande jaren (stijgt of daalt dit bedrag).

Percentage uitgaven maatwerkvoorzieningen voor regionaal ingekochte jeugdhulp
We meten het percentage uitgaven voor maatwerkvoorzieningen voor regionaal ingekochte Jeugdhulp en zetten dit af tegen de uitgaven voor maatwerkvoorzieningen voor lokaal ingekochte Jeugdhulp. We willen inzicht krijgen in de verhouding in uitgaven tussen regionaal ingekochte hulp en lokaal ingekochte hulp.

Percentage uitgaven maatwerkvoorzieningen voor lokaal ingekochte jeugdhulp
We meten het percentage uitgaven voor maatwerkvoorzieningen voor lokaal ingekochte Jeugdhulp en zetten dit af tegen de uitgaven voor maatwerkvoorzieningen voor regionaal ingekochte Jeugdhulp. We willen inzicht krijgen in de verhouding in uitgaven tussen lokaal ingekochte hulp en regionaal ingekochte hulp.

Participatie

Aantal lopende bijstandsuitkeringen op 31 december
Dit getal geeft het aantal bijstandsuitkeringen aan op 31 december.

Aantal bijstandsgerechtigden op 31 december
Vaak ligt het aantal bijstandsuitkeringen wat lager dan het aantal bijstandsgerechtigden (personen), omdat er meer personen binnen een huishouden van één uitkering afhankelijk kunnen zijn. Bijstandsuitkeringen kunnen dus meerdere uitkeringen binnen een gezin omvatten. De bijstandsgerechtigden zijn de individuele personen.

Percentage inwoners met een bijstandsuitkering
Percentage bijstandsgerechtigden ten opzichte van de totale beroepsbevolking in Lansingerland.

Aantal kandidaten dat is uitgestroomd naar betaald werk
Het aantal bijstandsgerechtigden dat is uitgestroomd naar betaald werk en niet langer afhankelijk is van een bijstandsuitkering.

Aantal kandidaten dat is uitgestroomd naar parttime werk
Het aantal kandidaten dat meer dan 8 uur per betaald werk verricht.

Aantal formele schuldhulptrajecten
Formele trajecten: schuldhulpverleningstraject conform de gemeentelijke wet schuldhulpverlening.

Aantal inburgeraars
Het totaal aantal inwoners met een verblijfstatus dat aan een inburgeringstraject deelneemt. Het traject wordt middels één van de drie mogelijke inburgeringsroutes afgestemd op de inburgeraar.

Het aantal goedgekeurde aanvragen bijzondere bijstand
Dit getal geeft aan hoeveel inwoners gebruik maken van bijzondere bijstand.

Wmo
Aantal 65-plussers in Lansingerland
Het totaal aantal inwoners van 65 jaar en ouder woonachtig in de gemeente Lansingerland.

Aantal ondersteuningsplannen voor 65-plussers in het afgelopen kalenderjaar
We meten het aantal ondersteuningsplannen dat we hebben gemaakt voor 67-plussers naar aanleiding van een melding. Daarmee meten we het aandeel 65-plussers dat zich meldt met een hulpvraag en hoe dat zich verhoudt tot het aantal 65-plussers en tot voorgaande jaren.

Aantal unieke inwoners waarvoor een of meerdere indicaties zijn afgegeven voor een Wmo-maatwerkvoorziening
Dit cijfer zet de uitgaven voor de Wmo-maatwerkvoorzieningen af tegen het aantal Wmo-gebruikers dat in een jaar ondersteuning vanuit de Wmo ontvangt. Een stijging kan te maken hebben met stijgende prijzen maar ook met een gestegen gemiddelde zorgzwaarte.

Aantal woningaanpassingen voor 65-plussers in het afgelopen kalenderjaar
We meten het aantal 65-plussers waarvoor we een indicatie voor een woningaanpassing hebben afgegeven. We meten hoe dat zich verhoudt tot voorgaande jaren.

Gemiddelde zorguitgaven per inwoner met een Wmo-maatwerkvoorziening
Dit cijfer zet de uitgaven voor Wmo-maatwerkvoorzieningen af tegen het totaal aantal inwoners binnen de gemeente.

Percentage dat door hulp een betere kwaliteit van leven heeft (bron: CEO)
We meten dit kengetal via cliëntervaringsonderzoeken. Het percentage geeft aan hoeveel procent van de Wmo-gebruikers door hulp een betere kwaliteit van leven ervaart.

Tevredenheid kwaliteit ondersteuning (bron: CEO)
We meten dit kengetal via cliëntervaringsonderzoeken. Het percentage geeft aan hoeveel procent van de Wmo-gebruikers tevreden is met de kwaliteit van ondersteuning.

Programma 5: Kwaliteit openbare ruimte

Beoogd maatschappelijk effect

We dragen bij aan de leef- en woonomgeving van de inwoners van Lansingerland
Onze ambitie is dat de inwoner van Lansingerland zijn leef- en woonomgeving ervaart als veilig en aantrekkelijk om te wonen, werken, ontmoeten en ontspannen.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x €1.000

	Realisatie 2025	Begroting 2026 na wijziging	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten	39.321	44.647	45.519	47.688	49.744	51.867
Baten	21.600	24.423	25.497	25.926	26.501	27.071
Totaal saldo van baten en lasten	**-17.721**	**-20.225**	**-20.023**	**-21.762**	**-23.242**	**-24.796**
Onttrekkingen	1.555	5.299	1.068	1.291	1.352	1.697
Toevoegingen	609	4.806	1.019	1.019	1.019	1.019
Mutaties reserves	**946**	**493**	**49**	**272**	**333**	**679**
Resultaat	**-16.774**	**-19.732**	**-19.974**	**-21.491**	**-22.909**	**-24.117**

Beleidsveld Beheer Openbare ruimte

Doelstelling

Wat willen we bereiken?

Een duurzaam ingerichte en onderhouden openbare ruimte, die technisch op orde is en dus geen achterstallig onderhoud.

Wat gaan we daarvoor in 2027 doen?

We beheren en onderhouden de openbare ruimte en voeren de werkzaamheden op basis van de beheerplannen uit
Onderhoud van de openbare ruimte is een noodzakelijke basisvoorziening en een gemeentelijke taak. Het huidige onderhoudsniveau is vastgesteld door de gemeenteraad. Voor het reguliere beheergebied is het onderhoudsniveau ‘minimaal B’ (basis), voor de centra en stationsgebieden is het onderhoudsniveau ‘minimaal A’ (hoog). Randvoorwaarden daarbij zijn: het waarborgen van de veiligheid en het voorkomen van kapitaalvernietiging. Via inspecties en schouwen controleren we of we aan het afgesproken niveau en technische eisen voldoen.

We betrekken inwoners bij het beheer en onderhoud van de openbare ruimte en meten de mate van tevredenheid

We betrekken inwoners bij hun leefomgeving en geven hen invloed op de inrichting. Dit doen we met burgerparticipatie. Dit doen we bijvoorbeeld door inwoners zo vroeg mogelijk bij grote investeringsprojecten in hun wijk en/of buurt te betrekken, ruimte te geven aan zelfbeheerinitiatieven en open te staan voor ‘right to challenge’.
In 2027 voeren wij een belevingsonderzoek uit. We zetten hier het burgerpanel ‘Lansingerland peilt’ voor in. Dit onderzoek herhalen we periodiek om inzicht te krijgen in trends en ontwikkelingen op langere termijn. We sturen waar nodig (en binnen de kaders) bij op de punten waar ontevredenheid over is.

We maken wijken toekomstbestendig door expliciete aandacht voor duurzaamheid en klimaatadaptatie in onze beheer- en onderhoudsprocessen

Bij herinrichting en renovaties hanteren we de leidraad Duurzame Inrichting Openbare Ruimte (DIOR) 2026. Hierin staan eisen en aanbevelingen voor een duurzame en klimaatbestendige inrichting van de openbare ruimte. Bij onze wijkaanpakken brengen wij kansen voor klimaatadaptie en duurzaamheid in kaart. Daarvoor maken we gebruik van specialistische kennis. Met het oog op klimaatbestendigheid laten we in enkele buurten scans uitvoeren om te verkennen welke ruimtelijke aanpassingen mogelijk zijn. Ook onderzoeken we diverse mogelijkheden om de biodiversiteit te versterken.

We zorgen voor een veilige buitenruimte

Een veilige buitenruimte ontstaat door een integrale aanpak van het beheer en onderhoud in de openbare ruimte en door alertheid in het geval van afwijkingen. Het gaat bijvoorbeeld om afwijkingen als gevolg van het optreden van extreem weer (zoals gladheid of vorstschade) of mankementen in de openbare ruimte (zoals loszittende stoeptegels, defecte lichtmasten of loshangende boomtakken). Door schouwen en inspecties constateren en verhelpen we deze afwijkingen snel.
Alerte inwoners signaleren overige afwijkingen. Dit kan via zowel het meldingssysteem als het spreekuur van de wethouder. Met deze aanpak beperken we het aantal gegrond verklaarde aansprakelijkheidstellingen tot maximaal 15 per jaar.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x €1.000

	Realisatie 2025	Begroting 2026 na wijziging	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten	20.547	23.004	23.923	25.126	26.595	28.184
Baten	1.432	1.696	1.721	1.721	1.721	1.721
Totaal saldo van baten en lasten	**-19.115**	**-21.308**	**-22.202**	**-23.405**	**-24.874**	**-26.463**
Onttrekkingen	593	4.656	481	350	411	756
Toevoegingen	0	4.147	0	0	0	0
Mutaties reserves	**593**	**509**	**481**	**350**	**411**	**756**
Resultaat	**-18.522**	**-20.799**	**-21.721**	**-23.056**	**-24.464**	**-25.707**

Verschillen 'Begroot 2027 ten opzichte van 'Begroting na wijziging 2026'

Lasten (€537.000 nadeel)
Interne doorbelastingen (€311.000 nadeel)
Zoals gebruikelijk is voor de begroting 2027 de interne doorbelasting van uren binnen het domein Ruimte & Economie opnieuw herijkt op basis van de verwachte ureninzet voor de komende jaren. Deze jaarlijkse herijking heeft geleid tot een bijstelling van de interne doorbelasting. Voor beleidsveld 5.1 leidt dit tot een hogere doorbelasting ten laste van de exploitatie.

Kapitaallasten (€472.000 nadeel)
De afschrijvingslasten nemen in 2027 toe met €386.000. Dit heeft te maken met diverse projecten die we in 2026 afsluiten en waarvan de kapitaallasten in 2027 gaan lopen. De rentelasten stijgen hierin mee. Dit levert een nadeel op van €86.000.

Energiekosten (€276.000 voordeel)
In 2026 is een aanbesteding gedaan voor de energie inkoop van 2027. Dit levert in dit beleidsveld een voordeel op van €276.000.

Overige afwijkingen (€30.000 nadeel)
Het verschil van €30.000 voordelig bestaat uit één of diverse kleinere afwijkingen en valt onder de € 200.000 en is kleiner dan 10% van het totaal van het beleidsveld en wordt daarom niet verder toegelicht.

Baten (€175.000 voordeel)
Het verschil van €175.000 voordelig bestaat uit één of diverse kleinere afwijkingen en valt onder de € 200.000 en is kleiner dan 10% van het totaal van het beleidsveld en wordt daarom niet verder toegelicht.

Onttrekkingen reserves (€4.175.000 nadeel)

Technische maatregel (€1.647.000 nadeel)
In de Begroting 2026-2029 voerden wij een technische maatregel door, waarbij een aantal kredieten volledig via de kapitaallastendekkingsreserve werd gedekt. Hierdoor ontstond in dat jaar een eenmalig hogere dotatie en onttrekking aan de kapitaallastendekkingsreserve. Het verschil ten opzichte van vorig jaar wordt dan ook veroorzaakt doordat deze grote eenmalige mutatie vorig jaar wel in de begroting was opgenomen en dit jaar niet meer voorkomt.

Extra krediet Berkel Centrum Oost (€ 2.500.000 nadeel)
In 2026 is voor het project Berkel Centrum Oost een aanvullend investeringskrediet van € 2.500.000 beschikbaar gesteld. Dit bedrag wordt gestort in de reserve kapitaallasten en onttrokken aan de overige reserves.

Overige afwijkingen (€28.000 nadeel)
Het verschil van €28.000 voordelig bestaat uit één of diverse kleinere afwijkingen en valt onder de € 200.000 en is kleiner dan 10% van het totaal van het beleidsveld en wordt daarom niet verder toegelicht.

Toevoegingen reserves (€4.147.000 voordeel)

Technische maatregel (€1.647.000 voordeel)
In de Begroting 2026-2029 voerden wij een technische maatregel door, waarbij een aantal kredieten volledig via de kapitaallastendekkingsreserve werd gedekt. Hierdoor ontstond in dat jaar een eenmalig hogere dotatie en onttrekking aan de kapitaallastendekkingsreserve. Het verschil ten opzichte van vorig jaar wordt dan ook veroorzaakt doordat deze grote eenmalige mutatie vorig jaar wel in de begroting was opgenomen en dit jaar niet meer voorkomt.

Extra krediet Berkel Centrum Oost (€ 2.500.000 voordeel)
In 2026 is voor het project Berkel Centrum Oost een aanvullend investeringskrediet van € 2.500.000 beschikbaar gesteld. Dit bedrag wordt gestort in de reserve kapitaallasten en onttrokken aan de overige reserves.

5.1 Beheer Openbare ruimte - Investeringen

Omschrijving (toelichting)

Voor dit beleidsveld worden voor 2027 de onderstaande investeringskredieten ter votering voorgelegd. In de tabel vindt u het overzicht en de toelichting per investering. Voor toekomstige investeringen (vanaf 2028) en alle lopende investeringen verwijzen wij naar de bijlage ‘Meerjareninvesteringsplan’.

Excel-tabel

Nog te voteren kredieten	Termijn afschrijving	Dekking	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030	Totaal krediet	Toelichting
Vervangen BBS 2027	10	Exploitatie	160.125	-	-	-	160.125	Deze investering is conform het integraal beheerplan. Visuele inspecties tonen aan dat het aantal vervangingen lager is dan verwacht.
Investeringen 2027/2028 - Kunstwerken	20	Exploitatie	749.250	749.250	-	-	1.498.500	Deze investering aan de kunstwerken is conform het Integraal Beheerplan. Hiermee worden diverse bruggen vervangen.
Reconstructie Bergweg-Noord (bg) - OVL	20	Exploitatie	86.437	386.437	-	-	472.874	Deze investering is conform het Integraal Beheerplan. Het betreft een integrale aanpak van de Bergweg-Noord. Hierbij voeren we energiebesparende aanpassingen door waardoor het energieverbruik daalt.
Renovatie OVL installaties 2027/2028	20	Exploitatie	195.667	964.647	-	-	1.160.314	Deze investering is conform het Integraal Beheerplan. We vervangen de armaturen in Bergschenhoek voor LED-verlichting.
Vervangen speeltoestellen 2027	10	Exploitatie	684.000	66.786	-	-	750.786	Deze investering is conform het Integraal Beheerplan. Op basis van inspectiegegevens worden in 2027 speelvoorzieningen vervangen.
Vervangen oeverbescherming 2027/2028	20	Exploitatie	116.125	316.125	-	-	432.250	Deze investering aan de oeverbescherming is conform het Integraal Beheerplan. Hiermee vervangen we diverse oeverbeschermingen.
Orionstraat en Omgeving (eo) BenR	30	Exploitatie	103.979	637.726	397.450	-	1.139.155	Deze investering aan de weg is conform het Integraal Beheerplan en betreft een integrale aanpak van de Orionstraat.
Vervanging Asfalt Oudelandselaan noord	30	Exploitatie	728.585	-	-	-	728.585	Deze investering aan de wegen is conform het Integraal Beheerplan. Van de Oudelandselaan Noord wordt de asfaltverharding vervangen.

Beleidsveld Afval

Doelstelling

Wat willen we bereiken?

Het duurzaam en kostenbewust inzamelen en transporteren van huishoudelijk afval. De kosten die we hiervoor maken worden gedekt uit de afvalstoffenheffing.

Wat gaan we daarvoor in 2027 doen?

We geven uitvoering aan het Afvalbeleid

In 2027 zetten we de maatregelen voort om de doelstellingen uit het gemeentelijk afvalbeleid te realiseren. Onze activiteiten staan in het teken van afvalpreventie en het verder verbeteren van het scheiden van afval. We blijven streven naar een daling van de hoeveelheid huishoudelijk restafval en een verhoging van het aandeel gescheiden inzameling. We zetten in 2027 ook in op het behouden en verbeteren van de kwaliteit van het ingezamelde afval. Dit doen we door via verschillende kanalen onze inwoners van toegankelijke informatie te voorzien en door het onze inwoners gemakkelijker te maken om de grondstoffen uit het restafval te scheiden.

We meten de tevredenheid van inwoners over de inzameling van huishoudelijk afval

In 2027 voeren wij een belevingsonderzoek uit over huishoudelijk afval. We zetten hier het burgerpanel ‘Lansingerland Peilt’ voor in. We sturen waar nodig (en binnen de kaders) bij op de punten waar verbetering gewenst is.

Wat gaat het kosten?

Excel-tabel

Bedragen x € 1.000

	Realisatie 2025	Begroting 2026 na wijziging	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten	7.339	9.061	9.150	9.276	9.342	9.416
Baten	8.886	10.191	11.664	11.747	11.776	11.820
Totaal saldo van baten en lasten	1.547	1.130	2.514	2.471	2.434	2.404
Onttrekkingen	0	0	0	0	0	0
Toevoegingen	0	0	0	0	0	0
Mutaties reserves	0	0	0	0	0	0
Resultaat	1.547	1.130	2.514	2.471	2.434	2.404

Verschillen 'Begroot 2027 ten opzichte van 'Begroting na wijziging 2026'

Lasten (€89.000 nadeel)

Het verschil van €89.000 nadelig bestaat uit kleinere afwijkingen, die door de indexatie van 3,5% voor 2027 tot stand zijn gekomen en worden daarom niet verder toegelicht.

Baten (€ 1.473.000 voordeel)

Extra inkomsten afvalstoffenheffing (€1.362.000 voordeel)

De toename van de baten voor de afvalstoffenheffing komen voort uit het aantal gestegen huisaansluitingen in 2027 vermenigvuldigd met het nieuwe tarief voor 2027 en resulteert in een voordeel van €1.362.000. Hiermee wordt de lastenstijging van het taakveld afval gedekt.

Overige afwijkingen (€ 111.000 voordeel)

Het verschil van € 111.000 voordelig bestaat uit één of diverse kleinere afwijkingen en valt onder de € 200.000 en is kleiner dan 10% van het totaal van het beleidsveld en wordt daarom niet verder toegelicht.

5.2 Afval - Investeringen

Omschrijving (toelichting)

Voor dit beleidsveld worden voor 2027 de onderstaande investeringskredieten ter votering voorgelegd. In de tabel vindt u het overzicht en de toelichting per investering. Voor toekomstige investeringen (vanaf 2028) en alle lopende investeringen verwijzen wij naar de bijlage ‘Meerjareninvesteringsplan’.

Excel-tabel

Nog te voteren kredieten	Termijn afschrijving	Dekking	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030	Totaal krediet	Toelichting
Aanschaf materieel GIS	10	Afvalstoffenheffing	160.000	-	-	-	160.000	We investeren in het verkleinen van de grondstoffen, hierdoor kunnen we meer lading meenemen en reduceren we het aantal transporten.
Verzamelcontainers 2028	10	Afvalstoffenheffing	30.000	319.800	-	-	349.800	Deze investering betreft het plaatsen en vervangen van (ondergrondse) verzamelcontainers voor de inzameling van diverse afvalstromen.
Aanschaf minicontainers 2027	10	Afvalstoffenheffing	115.000	-	-	-	115.000	Deze investering betreft de aanschaf van minicontainers voor vervanging en uitbreiding op basis van een nieuw contract.

Beleidsveld Afvalwatermanagement

Doelstelling

Wat willen we bereiken?

Het duurzaam en kostenbewust inzamelen en transporteren van (afval)water. De kosten die we hiervoor maken worden gedekt uit de rioolheffing.

Wat gaan we daarvoor in 2027 doen?

We faciliteren de inzameling en verwerking van het afval- en hemelwater

Bij renovatieprojecten vervangen we gemengde riolen zoveel mogelijk voor gescheiden rioolsystemen. Daarmee zorgen we voor een lagere belasting voor de rioolwaterzuivering. Ook bij klimaatbuien proberen we waterschade vanuit het openbaar gebied zoveel mogelijk te beperken. We sturen op maximaal 6 gegronde aansprakelijkheidsstellingen als gevolg van regenval bij een reguliere bui.

We meten de tevredenheid van inwoners over de inzameling en verwerking van afvalwater

In 2027 voeren wij een belevingsonderzoek uit over afvalwater. We zetten hier het burgerpanel ‘Lansingerland Peilt’ voor in. We sturen waar nodig (en binnen de kaders) bij op de punten waar verbetering gewenst is.

Wat gaat het kosten?

Excel-tabel

Bedragen x € 1.000

	Realisatie 2025	Begroting 2026 na wijziging	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten	6.297	7.635	7.399	7.627	8.123	8.622
Baten	8.168	9.730	9.135	9.449	9.995	10.521
Totaal saldo van baten en lasten	1.871	2.095	1.736	1.822	1.871	1.899
Onttrekkingen	0	0	0	0	0	0
Toevoegingen	0	0	0	0	0	0
Mutaties reserves	0	0	0	0	0	0
Resultaat	1.871	2.095	1.736	1.822	1.871	1.899

Verschillen 'Begroot 2027 ten opzichte van 'Begroting na wijziging 2026'

Lasten (€ 236.000 voordeel)
Interne doorbelastingen (€ 286.000 nadeel)
Zoals gebruikelijk is voor de begroting 2027 de interne doorbelasting van uren binnen het domein Ruimte & Economie opnieuw herijkt op basis van de verwachte ureninzet voor de komende jaren. Deze jaarlijkse herijking heeft geleid tot een bijstelling van de interne doorbelasting. Voor beleidsveld 5.1 leidt dit tot een hogere doorbelasting ten laste van de exploitatie.

Overige afwijkingen (€ 50.000 voordeel)
Het verschil van € 50.000 voordelig bestaat uit één of diverse kleinere afwijkingen en valt onder de € 200.000 en is kleiner dan 10% van het totaal van het beleidsveld en wordt daarom niet verder toegelicht.

Baten (€ 595.000 nadeel)

Extra inkomsten rioolheffingen (€ 590.000 voordeel)
In 2025 is door de Raad het kostendekkingsplan stedelijk water 2026-2031 vastgesteld. In dit besluit is vastgesteld dat de rioolheffing vanaf 2026 jaarlijks met 5,3% stijgt.

Minder onttrekking aan de voorziening (1.220.000 nadeel)
Doordat de lasten in 2027 naar verwachting lager uitvallen dan in 2026, onttrekken we minder aan de voorziening. Dit leidt in de exploitatie tot een nadeel.

Overige afwijkingen (€ 34.000 voordeel)
Het verschil van € 34.000 voordelig bestaat uit één of diverse kleinere afwijkingen en valt onder de € 200.000 en is kleiner dan 10% van het totaal van het beleidsveld en wordt daarom niet verder toegelicht.

5.3 Afvalwatermanagement - Investeringen

Omschrijving (toelichting)

Voor dit beleidsveld worden voor 2027 de onderstaande investeringskredieten ter votering voorgelegd. In de tabel vindt u het overzicht en de toelichting per investering. Voor toekomstige investeringen (vanaf 2028) en alle lopende investeringen verwijzen wij naar de bijlage ‘Meerjareninvesteringsplan’.

Excel-tabel

Nog te voteren kredieten	Termijn afschrijving	Dekking	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030	Totaal krediet	Toelichting
Vervangen en vrijval riool 2027	60	Rioolheffing	80.462	193.385	-	-	273.847	Deze investering is conform het kostendekkingsplan 2026-2032.
Wijkaanpak Dorp-West (BGH)-vervangen riolering	60	Rioolheffing	122.386	200.000	8.012.469	-	8.334.855	Deze investering is conform het kostendekkingsplan 2026-2032. Dit betreft een integrale wijkaanpak van Dorp-Wes in Bergschenhoek.
Vervangen persleidingen Oudelandselaan	60	Rioolheffing	216.385	186.770	-	-	403.155	Deze investering is conform het kostendekkingsplan 2026-2032. We passen het rioolsysteem aan om de afvoercapaciteit te vergroten.
Vervangen ringleiding Bergschenhoek	60	Rioolheffing	563.392	563.392	-	-	1.126.784	Deze investering is conform het kostendekkingsplan 2026-2032. Uit inspecties blijkt vervanging noodzakelijk.
Aanpassen riolering Raadhuislaan (B&R)	60	Rioolheffing	266.241	62.343	-	-	328.584	Deze investering is conform het kostendekkingsplan 2026-2032. We passen het rioolsysteem aan om de woningbouwontwikkeling mogelijk te maken.
Renovatie hoofd- en gebiedsrioolgemaal 2027	15	Rioolheffing	381.199	381.199	-	-	762.398	Deze investering is conform het kostendekkingsplan 2026-2032. In 2027 worden diverse hoofdgemalen vervangen/gerenoveerd.
Vervangen pompen en datatransm drukriolering 2027	15	Rioolheffing	769.309	-	-	-	769.309	Deze investering is conform het kostendekkingsplan 2026-2032. In 2027 worden diverse pompen en minigemalen vervangen/gerenoveerd.
Vervangen sloten gemaalkasten	5	Rioolheffing	308.979	282.483	-	-	591.462	Deze investering is conform het kostendekkingsplan 2026-2032. Om aan nieuwe beveiligingsvoorwaarden te voldoen, vervangen we sloten.

Beleidsveld Vastgoed

Doelstelling

Wat willen we bereiken?

Gemeentelijk vastgoed zetten we in om onze maatschappelijke doelstellingen te realiseren.

De gemeente is eigenaar van tal van vastgoed variërend van binnensportaccommodaties, welzijnsgebouwen, scholen tot en met dienstgebouwen. Met dit vastgoed faciliteert de gemeente de huisvesting van allerhande maatschappelijk gewenste voorzieningen, zoals sociale en culturele activiteiten. Het bezit van vastgoed is geen doel op zich maar een middel om maatschappelijke en bestuurlijk gewenste doelen te realiseren. We streven naar sociaal en financieel rendement binnen een duurzame vastgoedportefeuille.

Wat gaan we daarvoor in 2027 doen?

We optimaliseren het maatschappelijk en financieel rendement van de panden

Ook in 2027 gaan we voort op de ingeslagen weg van het verder professionaliseren van de gemeentelijke vastgoedorganisatie. Wij hebben het doel om met de vastgoedportefeuille een zo groot mogelijke maatschappelijke opbrengst te realiseren tegen zo min mogelijk kosten. Wij doen dit met de interne organisatie maar ook met Optisport als externe partner die voor een groot deel van de portefeuille het dagelijks beheer en exploitatie voor haar rekening neemt. Op gebied van onderhoud - van mutatieonderhoud tot planmatig onderhoud- coördineren we dit vanuit team Vastgoed. Ook hier werken we naar meer integrale portefeuillesturing. Betere afstemming tussen beleidsteams en team Vastgoed over het (voort)bestaansrecht van een object. Hier stemmen we vervolgens het onderhoud op af.

Volgens planning starten we in 2027 met vervangingsonderhoud aan het bestuursgebouw in het gemeentehuis. Hier wordt een start gemaakt met vervanging van huidige verlichtingsarmaturen naar LED. Ook het gebouwbeheerssysteem en diverse installaties op gebied van (brand)veiligheid, toegang worden gemoderniseerd en beter op elkaar afgestemd.

Ook worden in 2027 werkzaamheden gedaan aan diverse maatschappelijke of sportgebouwen binnen de kernen van de gemeente zodat huurders en gebruikers deze blijvend fijn kunnen gebruiken voor sport, ontmoeting, ontplooiing, educatie en cultuur.

We verduurzamen het gemeentelijk vastgoed

Verduurzamen op natuurlijke momenten is een door ons toegepaste strategie waarbij duurzame maatregelen worden uitgevoerd op het moment dat een gebouw sowieso onderhoud nodig heeft, zoals tijdens een renovatie of vervanging van een installatie. Dit is een efficiënte manier om verduurzaming te realiseren, omdat de extra kosten voor de duurzame maatregel dan lager zijn en de terugverdientijd korter.

In ons onderhoud en verduurzaming zetten we ook stappen om van de huidige lineaire economie (maken, gebruiken, weggooien) toe te gaan naar een circulaire economie, waarbij producten en materialen in een kringloop blijven, er minder gebruik gemaakt wordt van nieuwe, schaarse grondstoffen en meer ingezet wordt op hernieuwbare en gerecyclede materialen.

Netcongestie kan een spelbreker zijn om de gewenste voortgang of versnelling binnen verduurzaming van onze gebouwen mogelijk te maken. Wij laten ons adviseren door een gespecialiseerde marktpartij hoe we onze duurzaamheidsdoelstelling toch kunnen halen binnen bestaande mogelijkheden van bestaande gebouwen. In 2027 hopen wij hiervan de uitkomsten te presenteren.

Wat gaat het kosten?

Excel-tabel

Bedragen x € 1.000

	Realisatie 2025	Begroting 2026 na wijziging	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten	5.137	4.598	5.048	5.659	5.682	5.646
Baten	3.114	2.806	2.977	3.009	3.009	3.009
Totaal saldo van baten en lasten	-2.023	-1.792	-2.070	-2.650	-2.673	-2.636
Onttrekkingen	963	643	586	941	941	941
Toevoegingen	609	659	1.019	1.019	1.019	1.019
Mutaties reserves	354	-16	-432	-78	-78	-78
Resultaat	-1.669	-1.808	-2.503	-2.727	-2.751	-2.714

Verschillen 'Begroot 2027 ten opzichte van 'Begroting na wijziging 2026'

Lasten (€450.000 nadeel)

Kapitaallasten (€ 181.000 nadeel)
De afschrijvingslasten nemen in 2027 toe met € 154.000. Dit heeft te maken met diverse projecten die in 2026 worden afgesloten en waarvan de kapitaallasten in 2026 gaan lopen. De rentelasten stijgen hierin mee. Dit levert een nadeel op van € 27.000

Energiekosten (€ 103.000 nadeel)
De totale energiekosten zijn tegen het licht gehouden. Op basis van de werkelijke kosten die in 2025 zijn gemaakt is een nieuwe schatting gemaakt van de kosten voor 2027. Dit levert in dit beleidsveld een nadeel op van € 103.000.

Overige afwijkingen (€ 166.000 nadeel)
Het verschil van € 166.000 voordelig bestaat uit één of diverse kleinere afwijkingen en valt onder de € 200.000 en is kleiner dan 10% van het totaal van het beleidsveld en wordt daarom niet verder toegelicht.

Baten (€171.000 voordeel)
Het verschil van €171.000 voordelig bestaat uit één of diverse kleinere afwijkingen en valt onder de € 200.000 en is kleiner dan 10% van het totaal van het beleidsveld en wordt daarom niet verder toegelicht.

Het verschil van €57.000 nadelig bestaat uit één of diverse kleinere afwijkingen en valt onder de € 200.000 en is kleiner dan 10% van het totaal van het beleidsveld en wordt daarom niet verder toegelicht.

Toevoeging extra dotatie reserve groot onderhoud gebouwen (€ 410.000 nadeel)
Voor ‘vervangingsonderhoud’ voor het gemeentehuis binnen het MJOP is een extra meerjarige dotatie van € 410.000 benodigd. De hoogte van dit bedrag wordt voornamelijk veroorzaakt doordat tal van elementen tegen of aan het einde lopen van de technische levensduur en de komende jaren vervangen dienen te worden

Overige afwijkingen (€ 50.000 voordeel)
Het verschil van €50.000 voordelig bestaat uit één of diverse kleinere afwijkingen en valt onder de € valt onder de € 200.000 en is kleiner dan 10% van het totaal van het beleidsveld en wordt daarom niet verder toegelicht.

5.4 Vastgoed - Investeringen

Omschrijving (toelichting)

Voor dit beleidsveld worden voor 2027 de onderstaande investeringskredieten ter votering voorgelegd. In de tabel vindt u het overzicht en de toelichting per investering. Voor toekomstige investeringen (vanaf 2028) en alle lopende investeringen verwijzen wij naar de bijlage ‘Meerjareninvesteringsplan’.

Excel-tabel

Nog te voteren kredieten	Termijn afschrijving	Dekking	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030	Totaal krediet	Toelichting
Sportvloer De Ackers	25	Exploitatie	58.449	-	-	-	58.474	Ter vervanging van de huidige sportvloer.

Kengetallen Kwaliteit openbare ruimte

Kengetal	Realisatie 2025	Begr 2026	Begr 2027
Beheer openbare ruimte			
Percentage areaal regulier beheergebied op minimaal onderhoudsniveau B	100%	100%	100%
Percentage areaal centra en stationsgebieden minimaal onderhoudsniveau A	100%	n.v.t.	100%
Uitvoeren tevredenheidsonderzoek openbare ruimte via burgerpanel	Uitgevoerd	Uitvoeren	Uitvoeren
Aantal aansprakelijkheidsstellingen die gegrond zijn verklaard	7	10	15
Afval- en afvalwater management			
Maximaal aantal storingen per jaar van langer dan 24 uur aan rioolgemalen	1	1	1
Maximaal aantal calamiteiten per jaar door (technische) gebreken aan de riolering	1	1	1
Maximaal aantal calamiteiten door verstopping van de openbare riolering	1	3	3
Maximaal aantal gegrond verklaarde aansprakelijkheidsstellingen als gevolg van regenval bij een zeer zware regenbui (ontwerp bui 9, waarbij max. 30 min water op straat)	-	5	5
Maximaal aantal gegrond verklaarde aansprakelijkheidsstellingen als gevolg van regenval bij een reguliere regenbui	-	4	6
Maximaal aantal aansprakelijkheidsstellingen n.a.v. grondwaterstand	-	1	1
Kg restafval per inwoner	= of < % tov 2024	= of < % tov 2025	= of < 113 kg
Vastgoed			
Het plaatsen van zonnepanelen op Zwembad De Windas	0 panelen	Uitgevoerd	Uitgevoerd

Toelichting op kengetallen Kwaliteit openbare ruimte

Kwaliteit Openbare Ruimte
Via schouwen en inspecties monitoren we de kwaliteit om deze doelstellingen te behalen. In 2027 voeren we onder onze inwoners een belevingsonderzoek uit naar het gebruik van en de ervaring met de openbare ruimte. Hierbij zetten we het digitaal inwonerspanel ‘Lansingerland Peilt’ in; wij streven naar een gemiddeld (afgerond) rapportcijfer van een 6,2 voor de gehele gemeente. Voor 2027 stellen wij ons maximaal 15 gegrond verklaarde aansprakelijkheidstellingen als doel. De kengetallen zijn meegegroeid met het areaal.

Afval
De kengetallen voor afval (kg restafval per inwoner) zijn afkomstig uit het gemeentelijk Afvalbeleid 2021-2025 ‘Van Afval naar Grondstof’ dat we na de evaluatie in 2025, vanaf 2026 zo voortzetten.

Afvalwatermanagement
De kengetallen voor riolering komen overeen met de gestelde doelen en KPI's uit het kostendekkingsplan Stedelijk Water 2026-2031.

Programma 6: Lansingerland ontwikkelt

Beoogd maatschappelijk effect

Ook in een groeiend Lansingerland blijft het goed wonen, werken, ondernemen en recreëren.

Wat mag het kosten?

Bedragen x €1.000

	Realisatie 2025	Begroting 2026 na wijziging	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten	17.447	22.785	20.868	20.307	19.952	19.323
Baten	7.589	11.583	10.018	10.448	8.803	6.701
Totaal saldo van baten en lasten	**-9.858**	**-11.202**	**-10.851**	**-9.858**	**-11.149**	**-12.623**
Onttrekkingen	2.821	4.262	843	1.006	843	5.311
Toevoegingen	3.877	2.674	3.003	4.043	2.845	5.311
Mutaties reserves	**-1.056**	**1.588**	**-2.160**	**-3.037**	**-2.002**	**0**
Resultaat	**-10.914**	**-9.614**	**-13.011**	**-12.895**	**-13.151**	**-12.623**

Beleidsveld Ruimtelijke ordening

Doelstelling

Wat willen we bereiken?

Ruimtelijke ontwikkelingen die bijdragen aan een verbonden, vindingrijk en gezond Lansingerland
De Omgevingsvisie Lansingerland geeft antwoord op de vraag wat de uitdagingen voor de gemeente zijn en welke keuzes we voor de toekomst moeten maken voor een verbonden, vindingrijk en gezond Lansingerland. De zes thema's Kwaliteit van de Leefomgeving, Wonen, Mobiliteit, Economie, Horti Science en Energietransitie en Circulaire economie (duurzaamheid) dragen bij aan de in de Omgevingsvisie benoemde pijlers: 'Verbonden in de metropool', 'Vindingrijk en ondernemend' en 'Gezond Samen Leven'.

Een gestructureerde invoering van de Omgevingswet
De Omgevingswet is één integrale wet op het gebied van de fysieke leefomgeving (ruimte, wonen, milieu, natuur, water en infrastructuur), met als doel: eenduidige regelgeving en makkelijk vindbare informatie over de fysieke leefomgeving. Hiermee kan de gemeente als hoeder van de fysieke leefomgeving de balans bewaken tussen een veilige en gezonde fysieke leefomgeving, behoud en versterken van de omgevingskwaliteit en het doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen ten gunste van maatschappelijke ontwikkelingen.

Wat gaan we daarvoor in 2027 doen?

We werken volgens de Omgevingswet

Om uitvoering te geven aan de Omgevingsvisie Lansingerland 2.0 gaan we, conform het raadsbesluit van 4 november 2025 (BR2500042), werken met zogeheten omgevingsprogramma's voor de zes thema's die in de Omgevingsvisie zijn benoemd. Met de omgevingsprogramma's wordt de "wat-vraag" uit de Omgevingsvisie vertaald naar uitvoering, de "hoe-vraag". In het najaar van 2026 zijn de basis-omgevingsprogramma's vastgesteld. Na het vaststellen hiervan zal de raad een besluit nemen over het intrekken van de dan niet meer actuele beleidsstukken. Vanuit de basis-omgevingsprogramma's gaan we vanaf 2027 per thema werken aan de "verrijkte" omgevingsprogramma's. In 2027 en opvolgende jaren geven we uitvoering aan de inhoud van de omgevingsprogramma's. Deze programma's actualiseert het college periodiek, zolang dit past binnen de kaders van de Omgevingsvisie. Is dit niet het geval, dan is het aan de raad om de kaders aan te passen of bij te stellen. Het college houdt de raad op de hoogte over de voortgang. Daarnaast werken wij per bouwsteen door aan het grondgebied dekkende Omgevingsplan, met als doel om in 2032 een alomvattend omgevingsplan te hebben conform de Omgevingswet.

Naast de bouwstenen kunnen er ook andere aanleidingen zijn om het Omgevingsplan te wijzen. Denk daarbij aan een gebiedsontwikkeling, het mogelijk maken van een particulier initiatief, en regelverzoeken vanuit beleidsdoorwerking (bijvoorbeeld natuurinclusief en klimaatadaptief bouwen). We gaan werken met wijzigingsronden waarbij meerdere (kleine) wijzigingen gebundeld worden in één wijziging van het omgevingsplan. Deze aanpak maakt deel uit van het werken volgens de beleidscyclus, die wij als gemeente hebben omarmd.

We voeren wet- en regelgeving op het gebied van omgevingsrecht vlot, zorgvuldig en adequaat uit

Naarmate we meer ervaring opdoen met het werken onder de Omgevingswet (Ow) en Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb), optimaliseren we ook in 2027 onze werkprocessen. Zo borgen we een efficiënte en zorgvuldige uitvoering van de werkzaamheden.

We werken aan een sterke woonomgeving midden in de metropool

Voortbouwen op de ambities van de omgevingsvisie 2.0 met het omgevingsprogramma Wonen
Lansingerland heeft een grote nieuwbouwopgave van 11.000 woningen die wij bouwen met het doel om gezond samen te leven in onze gemeente met voldoende mogelijkheden om betaalbaar te wonen. De uitvoering hiervan leggen wij in 2027 vast in het nieuwe omgevingsprogramma Wonen. Hierbij is het uitgangspunt: we bouwen betaalbare nieuwbouwwoningen en realiseren huisvesting voor de doelgroepen die niet vanzelfsprekend huisvesting vinden. Dit zijn de lage- en middeninkomens, starters, ouderen, spoedzoekers en kwetsbare doelgroepen waar wonen en zorg met elkaar verbonden zijn. Bij nog vast te stellen nieuwbouwprogramma's sturen we op een optimalisatie van het aantal betaalbare woningen. Hierbij ligt ten opzichte van het verleden meer focus op het toevoegen van kleine woningen voor eenpersoonshuishoudens omdat deze doelgroep groeit. Momenteel is 25% van onze bevolkingssamenstelling eenpersoonshuishoudens. Naar verwachting stijgt deze samenstelling naar circa 45% in het jaar 2050. Daarnaast programmeren we bij grote ontwikkelingen 40% als gelijkvloerse woning (appartementen) en ca. 5% voor bijzondere doelgroepen. Ook zetten wij bij grote nieuwbouwontwikkelingen in op zelfbewoningsplicht en anti-speculatiebeding door het maken van afspraken met de projectontwikkelaar.

Afstemming in de regio
Op 1 juli 2026 is de wet versterking regie op de volkshuisvesting in werking getreden. Deze wet biedt duidelijke kaders zodat alle woonregio's en gemeenten een woningbouwprogramma maken met 2/3de betaalbare woningen. Lansingerland sluit begin 2027 samen met de 11 regiogemeenten een nieuwe woondeal 2027 – 2036 met de provincie en het ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening. Deze regionale afspraken bieden de komende 10 jaar duidelijkheid om het bestaand woonprogramma van Lansingerland van 11.000 woningen uit te voeren. Hierin programmeren wij voor nieuwe woningbouwplannen 2/3de betaalbaar, waarvan 30% sociale huurwoningen. In deze woondeal komen afspraken hoe de Rijksoverheid en de provincie de randvoorwaarden gaat oplossen zoals netcongestie, stikstof, luchtkwaliteit en afval- en drinkwatervoorzieningen, zodat wij lokaal kunnen doorbouwen. Vanuit de wet versterking regie komen er extra taken naar de gemeente: extra sturen op de realisatie van betaalbare woningbouw en sturen op voldoende woningen voor dreigende daklozen (gezinnen) en andere urgente doelgroepen. Deze taken pakken wij op met het budget die de Rijksoverheid hiervoor beschikbaar stelt.

Woningbouwontwikkelingen
De huidige planning is om 624 woningen, waarvan 227 sociale huurwoningen en 155 overige betaalbare woningen, op te leveren in 2027. In 2027 blijven we doorbouwen op Wilderszijde en Westpolder Bolwerk en start de bouw in Lange Vaart in Bleiswijk. In 2027 ronden wij omgevingsplannen voor Driehoek Noordpolder en Merenweg in Bleiswijk af zodat wij de komende jaren daar ook kunnen starten met bouwen. Voor Bleizo is de planning om medio 2027 een ontwikkelkader en ontwikkelstrategie vast te stellen voor de beoogde gebiedsontwikkeling. Voor de verdere ontwikkeling van locatie Wolfend werken we o.a. de kaders uit, met de verkeersontsluiting als startpunt voor de Nota van Uitgangspunten. Voor alle woningbouwprojecten geldt het aandachtspunt dat er door de netcongestie onzekerheid is voor hoeveel woningen transportcapaciteit is. We werken in lijn met de opdracht vanuit de gemeenteraad om zo snel mogelijk alle grootschalige ontwikkelingen de transportcapaciteit aan te vragen.

Specifieke doelgroepen
In de omgevingsvisie 2.0 staat de ambitie om een flexibele schil van tijdelijke huisvesting te hebben als aanvulling op de reguliere woningvoorraad. Flexwoningen zijn bedoeld om nu en in de toekomst statushouders, spoedzoekers, Oekraïners/ vluchtelingen (nieuwkomers) of nieuwe doelgroepen met een urgente woonvraag tijdelijk te huisvesten. In 2027 start de bouw van de 126 flexwoningen van LOO2. De geplande oplevering is in de zomer van 2027. Dit komt boven op de al bestaande voorziening LOO1 met 132 flexwoningen. Deze 2 voorzieningen vormen samen een robuuste flexibele schil.

Het inlopen van de achterstand van circa 130 statushouders op basis van de wettelijke taakstelling huisvesting statushouders vraagt in 2027 om extra investeringen om indeplaatsstelling door de provincie te voorkomen. We verwachten in 2027 een stijgende taakstelling die hoger ligt dan waar wij rekening mee hebben gehouden. Deze taakstelling kunnen wij naar verwachting niet meer opvangen met het toewijzen van de vrijkomende sociale huurwoningen. Een deel van de statushouders (ca. 100 per jaar) kan door middel van 3B Wonen in aanmerking komen voor vrijkomende sociale huurwoningen. Dit is naar verwachting mogelijk zonder dat dit negatieve consequenties heeft voor de slaagkans van de urgenten en de regulier woningzoekenden. Om meer statushouders te huisvesten zijn andere oplossingen nodig. De raad ontvangt in 2027 een aangescherpt huisvestingsplan met keuzes voor aanvullende acties. Hierbij is het uitgangspunt dat wij als gemeente zelf de regie houden op deze taak en deze niet zal worden overgenomen door de provincie.

Ten behoeve van ondersteuning van Horti Science en de logistieke sector, het zorgen voor goede woon- en leefomstandigheden voor de arbeidsmigranten en het leefbaar houden van buurten, hechten we sterk aan het stimuleren en faciliteren van kwalitatieve huisvesting voor arbeidsmigranten binnen onze gemeente.
We onderhouden daarvoor actief contacten met marktpartijen. In 2027 beogen we verdere realisatie van de verschillend lopende particuliere initiatieven; mogelijk worden er twee woonaccommodaties gerealiseerd met in totaal ca. 300 huisvestingsplekken. Verder blijven we in 2027 we ons inzetten op de herontwikkeling van woonwagencentrum Bosland.

We werken aan kwaliteit leefomgeving

Binnen het programma Kwaliteit Leefomgeving werken we intensief samen met onze partners aan de ruimtelijke kwaliteit van onze omgeving. Aspecten zoals gezondheid, milieu en waterkwaliteit verbinden grote thema's als wonen, economie, duurzaamheid en mobiliteit. Deze integrale benadering zorgt ervoor dat we een veilige, gezonde fysieke leefomgeving en een hoge omgevingskwaliteit bereiken en behouden. Het formele kader hiervoor is het Ruimtelijk Arrangement Rijk - Provincie Zuid-Holland. Dit stelsel van wederkerige afspraken uit het NOVEX-programma vertaalt de concrete claims op onze schaarse ruimte. De gemeente Lansingerland heeft deze uitgangspunten inmiddels stevig verankerd in de Omgevingsvisie 2.0.

Voor de effectieve sturing op deze leefomgevingskwaliteit ontbreken op dit moment nog specifieke kengetallen. Daarom prioriteren we de komende periode het verzamelen en in kaart brengen van deze data. Alleen door systematisch te meten, te monitoren en te evalueren, houden we scherp zicht op de actuele status en sturen we effectief bij op de beoogde resultaten.

Het cluster Kwaliteit Leefomgeving ontwikkelt het thema de komende jaren door van een verzameling technische randvoorwaarden naar een meer integraal kader. Het doel is om vanuit deze ruimtelijke basis plannen voor wonen en mobiliteit sneller en soepeler landen. Dit fundament is nodig om vaart te maken en te behouden in de enorme woningbouwopgave waar Lansingerland voor staat.

We werken aan een milieubewuste leefomgeving waarbij we gezondheid centraal stellen

We werken gericht aan een milieubewuste leefomgeving waarin we de gezondheid en veiligheid van onze inwoners centraal stellen. Om dit te bereiken, onderzoeken en beoordelen we milieubelastende activiteiten en wegen we de effecten hiervan op aangrenzende gebieden zorgvuldig af. De Omgevingsvisie 2.0 vormt hierin de basis. Milieu is niet langer slechts een toetsende randvoorwaarde achteraf, maar fungeert als integraal onderdeel van de ruimtelijke basis waarmee we aan de voorkant een constructieve bijdrage leveren aan alle nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen.

Concreet richten onze werkzaamheden zich op het proactief informeren, adviseren en enthousiasmeren van partners om gezondheid vanaf de start te verankeren in projecten. We sturen scherp op het behoud van geluidsluwe plekken en het voorkomen van extra geluidsbelasting, waarbij we waar nodig compenserende maatregelen treffen tegen geluidsoverlast. Daarnaast zetten we onverminderd in op de bescherming van de donkerte in Lansingerland, de borging van een veilig verblijfsklimaat en een significante verbetering van de luchtkwaliteit richting 2050.

Om de leefomgevingskwaliteit te bewaken, handhaven we de huidige normen voor het voorkomen van trillings- en geuroverlast en gaan we verhoogde gezondheidsrisico's door bodemvervuiling actief tegen. Ook beheersen we de negatieve effecten van straling in overeenstemming met de geldende Europese en Nederlandse wetgeving. Tot slot vertalen we deze ambities in helder beleid ten behoeve van toetsing en handhaving, waarbij we de negatief beoordeelde milieueffecten uit de Lokale Evaluatie Rapportage (LER) en de Omgevingsfoto met prioriteit uitwerken tot concrete gebiedskaders.

We werken aan een Klimaatbestendig Lansingerland

Het bodem- en watersysteem wegen we direct aan de voorkant mee, daardoor creëren we een heldere ruimtelijke basis die nodig is voor de versnelling van de woningbouw en mobiliteit.

Onze langetermijnambitie is een klimaatbestendig, waterrobuust en hittebestendig Lansingerland in 2050, waarin we onze inwoners beschermen tegen de gevolgen van klimaatverandering. Om dit te bereiken, borgen we de watervoorziening, vergroten we de waterberging en richten we de openbare ruimte hittebestendig in. In lijn met onze bestuurlijke keuzes hanteren we hierbij een gerichte en afgebakende inzet: we richten ons niet op grootschalige bewonersacties of het opstellen van aanvullend lokaal beleid en verordeningen, maar focussen onze slagkracht op de ruimtelijke inrichting.

We sturen binnen dit thema concreet op de doelstelling dat iedere inwoner in een veilige en klimaatadaptieve omgeving woont. Dit realiseren we door het bodem- en watersysteem vanaf de start als leidend en randvoorwaardelijk principe mee te wegen bij alle nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen. Door deze uitgangspunten direct te vertalen naar heldere gebiedskaders, voorkomen we dat wateroverlast en droogte in de toekomst leiden tot schade aan gebouwen, infrastructuur, vitale functies, groen en funderingen. Zo dragen we effectief bij aan een stevige ruimtelijke basis voor onze bouwopgaven.

Water

Om een klimaatadaptieve gebouwde omgeving te realiseren, verankeren we het bodem- en watersysteem als sturend principe in al onze nieuwe woningbouwontwikkelingen. Concreet betekent dit dat we hemelwater structureel bergen, vertraagd afvoeren en grotendeels lokaal infiltreren. Dit borgen we via heldere gebiedskaders uit het Toetsingssysteem natuurinclusief bouwen in het Omgevingsprogramma, zodat nieuwe plannen voor wonen en mobiliteit direct waterrobuust landen.

Dit sluit direct aan bij het doel van het Omgevingsprogramma Kwaliteit van de Leefomgeving: een waterbestendig Lansingerland met een robuust watersysteem en schoon water in 2050. Om deze ambitie te verwezenlijken, werken we intensief samen met de waterschappen. Als eerste stap brengen we de bestaande Natte Ecologische Zones in kaart voor optimale bescherming en uitbreiding. Daarnaast evalueren en actualiseren we de komende periode het regionale Afvalwaterakkoord.

Met deze datagestuurde aanpak als basis versterken we ook de handhaving in de praktijk. Zo sturen we binnen de samenwerking ‘Emissieloze kas’ scherper op monitoring in het glastuinbouwgebied. Lozingen op het oppervlaktewater zijn niet toegestaan; samen met de DCMR Milieudienst Rijnmond zien we hier streng op toe. Dit alles draagt rechtstreeks bij aan de ambitie 'Schoon en gezond water in 2050' uit de Omgevingsvisie 2.0.

We werken aan een natuurinclusief Lansingerland
Bij al onze gebiedsontwikkelingen sturen we proactief op een gezonde leefomgeving voor mens en dier. We implementeren het Toetsingssysteem natuurinclusief bouwen en de bijbehorende inspiratiegids in ons omgevingsprogramma. Om onze slagkracht te vergroten, onderzoeken we hoe we dit systeem effectief kunnen combineren met klimaatadaptief bouwen, in lijn met het landelijke Convenant Klimaatadaptief Bouwen. Deze integratie zorgt voor eenduidige, heldere gebiedskaders aan de voorkant van het ontwerpproces. Daarnaast vraagt de komende periode veel tijd en inzet voor de Europese Natuurherstelwet; de precieze impact hiervan op onze werkzaamheden is nu nog niet te zeggen, maar de wet zal naar verwachting grote invloed hebben op onze plannen. De gerealiseerde kaart van de ecologische hoofdstructuur is hierbij cruciaal: deze vormt een belangrijk aspect binnen het omgevingsprogramma van Kwaliteit Leefomgeving. Ons uiteindelijke doel binnen het Omgevingsprogramma is het tegengaan van biodiversiteitsverlies en het realiseren van een volledig natuurinclusieve gemeente met een gezond groenblauw netwerk in 2050. Daarnaast blijven we onverminderd inzetten op het vergroten van de bewustwording door middel van gerichte educatie en voorlichting over een natuurinclusief Lansingerland. Door natuurinclusieve principes direct te verankeren in onze ruimtelijke basis, dragen we bij aan een soepele en kwalitatieve landing van de grote woningbouw- en mobiliteitsopgaven.

We werken aan het behoud en versterken van karakteristieke landschap/ ruimtelijke kwaliteiten
We zetten ons actief in voor het behoud en de versterking van onze karakteristieke landschappelijke en ruimtelijke kwaliteiten. Om herkenbare landschapsstructuren en cultuurhistorisch waardevolle objecten te beschermen, ontwikkelen we een samenhangend en toekomstgericht tactisch beleid binnen het Omgevingsprogramma Kwaliteit van de Leefomgeving.

Dit omvat onder andere een grondige actualisering van de regels voor ruimtelijke kwaliteit (voorheen Welstandsnota 2012) binnen het omgevingsplan en de introductie van vernieuwde richtlijnen voor ons erfgoed en onze monumenten. Door gebruiks-, belevings-, herkomst- en toekomstwaarde direct te vertalen naar concrete beoordelingscriteria, creëren we aan de voorkant duidelijke kaders voor ruimtelijke kwaliteit.

Dit beleid vormt de basis voor de beoordeling van stedenbouw en architectuur binnen de fysieke leefomgeving, waarbij we ook bij vraagstukken rondom hoogbouw en verdichting de menselijke maat en ruimtelijke kwaliteit bewaken. We hanteren de cultuurhistorie en de bodem als dragende principes voor de identiteit van onze historische linten en dorpskernen. Tegelijkertijd sturen we scherp op de landschapskwaliteit door de specifieke gebiedskarakteristieken, zowel binnen als buiten de bebouwde kom, als uitgangspunt te nemen. Met deze integrale sturingsfilosofie waarborgen we een duurzaam evenwicht tussen het groeiend aantal inwoners, de noodzakelijke versnelling van de woningbouw en het behoud van onze waardevolle groene en open ruimten.

Recreatie

We dragen actief bij aan de ontwikkeling en het beheer van onze groen- en recreatiegebieden om Lansingerland als groene gemeente stevig te blijven profileren. Hierbij bieden we nadrukkelijk ook ruimte aan recreanten van buiten de gemeentegrenzen. Door de regionale aantrekkingskracht en de groei van het aantal bezoekers staat de balans tussen recreatie en natuurbescherming onder spanning. We nemen hierin onze verantwoordelijkheid en sturen op een duurzaam evenwicht. Dit doen we onder andere in overeenstemming met de gemaakte afspraken in het recreatiekader 'Ruimte voor een groenblauwe toekomst' binnen de gemeenschappelijke regeling recreatiegebied Rottemeren.

Ook bij het Bijzonder Provinciaal Landschap (BPL) Midden-Delfland en natuur- en recreatiegebied de Groenzoom zijn we ons bewust van het grote regionale belang. We blijven actief samenwerken met medeoverheden en gebiedspartijen aan plannen die de rijke cultuurhistorie van dit waardevolle landschap beschermen en ontwikkelen. Dit gebied vormt immers de vitale verbinding tussen Midden-Delfland en het Groene Hart, en vormt de basis voor onze westelijke groene flank.

Tot slot werken we als partner in de ontwikkeling van de Noordrand Rotterdam concreet aan de realisatie van het Triangelpark. Deze opgave vloeit rechtstreeks voort uit de gemaakte bestuurlijke afspraken in het project Mainportontwikkeling Rotterdam (PMR). Door deze recreatieve structuren stevig te verankeren, creëren we de noodzakelijke maatschappelijke tegenhanger voor de verdere verstedelijking en mobiliteitsgroei in de regio.

We werken samen met onze partners
De verschillende onderwerpen binnen het programma Kwaliteit Leefomgeving hebben één cruciaal kenmerk gemeen: ze stoppen niet bij de gemeentegrens. Met de gerichte ontwikkeling van onze groene flanken dragen we bij aan de regionale balans tussen recreatie en natuur. Tegelijkertijd houden we hiermee ons voorzieningenniveau op peil om de sterke groei van het aantal inwoners op te vangen. Vanuit deze stevige positie profileren we ons nadrukkelijk als actieve deelnemer binnen de Nationale OmgevingsVisie Executiekracht (NOVEX). Samen met de provincie, omliggende gemeenten en waterschappen stemmen we de diverse ruimtelijke opgaven en belangen op elkaar af; een proces dat ook wel bekendstaat als ‘het leggen van de ruimtelijke puzzel’.

Om onze lokale ambities daadwerkelijk te realiseren, is intensieve samenwerking met onze regionale partners een randvoorwaarde. De praktijk wijst uit dat met name de samenwerking op het thema water even belangrijk als weerbarstig is. Op dossiers zoals klimaatadaptatie, afvalwater, de Kaderrichtlijn Water (KRW), riolering en het beheer van hemel- en grondwater zijn we sterk afhankelijk van gezamenlijke inspanningen. Alleen door te investeren in stabiele, slagvaardige samenwerkingsverbanden zijn we in staat om de ambities uit onze Omgevingsvisie 2.0 succesvol te vertalen naar concrete maatregelen en effectieve verordeningen.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x €1.000

	Realisatie 2025	Begroting 2026 na wijziging	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten	9.182	13.056	12.355	13.404	13.384	12.747
Baten	4.712	6.414	7.493	7.833	6.545	4.443
Totaal saldo van baten en lasten	**-4.471**	**-6.642**	**-4.861**	**-5.571**	**-6.839**	**-8.304**
Onttrekkingen	175	3.409	0	0	0	0
Toevoegingen	2.399	2.674	2.660	3.037	2.002	0
Mutaties reserves	**-2.225**	**735**	**-2.660**	**-3.037**	**-2.002**	**0**
Resultaat	**-6.695**	**-5.907**	**-7.521**	**-8.608**	**-8.841**	**-8.304**

Verschillen 'Begroot 2027 ten opzichte van 'Begroting na wijziging 2026'

Lasten (€ 1.115.000 voordeel)

Woonwagen (Bosland) (€1.100.000 voordeel)
In eerdere jaren is er een incidenteel budget beschikbaar gesteld voor de sanering.

Omgevingswet Bouwsteen 2 (€247.000 voordeel)
Het opstellen van de bouwstenen vraagt meer tijd dan in eerste aanvang gedacht. De planning is daarom aangepast.

Omgevingswet Bouwsteen 5 (€198.000 nadeel)
Het opstellen van de bouwstenen vraagt meer tijd dan in eerste aanvang gedacht. De planning is daarom aangepast.

Overige afwijkingen (€34.000 nadeel)
Het verschil van € 34.000 nadelig bestaat uit één of diverse kleinere afwijkingen en valt onder de € 200.000 en is kleiner dan 10% van het totaal van het beleidsveld en wordt daarom niet verder toegelicht.

Baten (€ 1.925.000 voordeel)

Reservering realisatiestimulans betaalbare woningen (€2.072.000 voordeel)
De Rijksoverheid wil betaalbare woningen realiseren. Daarom krijgen gemeenten een vaste bijdrage van €7.000 (inclusief btw) voor elke betaalbare woningen waarvan zij de start bouw registreren. Dit ontvangen wij als gemeente via een Specifieke Uitkering van gemaakt met het doel de realisatie van betaalbare woningen. Wij ontvangen deze €7.000 per betaalbare woning van alle woningbouwontwikkelingen met meer dan 12 woningen in onze gemeente waaronder ook bijvoorbeeld Wilderszijde, Lange Vaart en Westpolder Bolwerk. De verklaring voor het verschil tussen de zomerrapportage 2026 en de begroting 2027 is dat er meerdere woningen later worden opgeleverd dan eerder gepland. Er stonden voornamelijk in Wilderszijde meerdere blokken woningen gepland die nu in 2027 start bouw hebben en niet in 2026. Daarnaast is er bij Westpolder Bolwerk ook een vertraging gekomen door een bezwaarzaak waardoor er deel van de betaalbare woningen pas in 2027 start in plaats van 2026. De bijdrage wordt in het jaar na registratie uitgekeerd en jaarlijks toegevoegd aan de bestemmingsreserve. De eerste uitkeringen worden gedaan over de woningen waarvan de bouw in dit jaar al start. De laatste uitkeringen van de regeling vinden plaats in 2030.

Overige afwijkingen (€146.000 nadeel)
Het verschil van € 146.000 nadelig bestaat uit één of diverse kleinere afwijkingen, die onder de tolichtingtolerantie vallen (minder dan € 200.000 en kleiner dan 10% van het totaal van het beleidsveld. Daarom worden deze niet nader toegelicht.

Ontrekkingen reserve (€2.838.000 nadeel)
Technische maatregel (€1.491.000 nadeel)
In de Begroting 2026-2029 voerden wij een technische maatregel door, waarbij een aantal kredieten volledig via de kapitaallastendekkingsreserve werd gedekt. Hierdoor ontstond in dat jaar een eenmalig hogere dotatie en onttrekking aan de kapitaallastendekkingsreserve. Het verschil ten opzichte van vorig jaar wordt dan ook veroorzaakt doordat deze grote eenmalige mutatie vorig jaar wel in de begroting was opgenomen en dit jaar niet meer voorkomt.

Woonwagen (Bosland) (€1.100.000 nadeel)
In eerdere jaren is er een incidenteel budget beschikbaar gesteld voor de sanering. De kosten zijn onttrokken aan de algemene reserve.

Omgevingswet Bouwsteen 2 (€247.000 nadeel)
Het opstellen van de bouwstenen vraagt meer tijd dan in eerste aanvang gedacht. De planning is daarom aangepast.

Toevoegingen reserve (€581.000 voordeel)

Technische maatregel (€1.491.000 voordeel)
In de Begroting 2026-2029 voerden wij een technische maatregel door, waarbij een aantal kredieten volledig via de kapitaallastendekkingsreserve werd gedekt. Hierdoor ontstond in dat jaar een eenmalig hogere dotatie en onttrekking aan de kapitaallastendekkingsreserve. Het verschil ten opzichte van vorig jaar wordt dan ook veroorzaakt doordat deze grote eenmalige mutatie vorig jaar wel in de begroting was opgenomen en dit jaar niet meer voorkomt.

Bestemmingsreserve mobiliteitsmaatregelen woningbouw (€2.072.000 nadeel)
De verklaring voor het verschil tussen de zomerrapportage 2026 en de begroting 2027 is dat er meerdere woningen later worden opgeleverd dan eerder gepland. Er stonden voornamelijk in Wilderszijde meerdere blokken woningen gepland die nu in 2027 start bouw hebben en niet in 2026. Daarnaast is er bij Westpolder Bolwerk ook een vertraging gekomen door een bezwaarzaak waardoor er deel van de betaalbare woningen pas in 2027 start in plaats van 2026.

Beleidsveld Infrastructuur en mobiliteit

Doelstelling

Wat willen we bereiken?

Lansingerland groeit in hoog tempo. Met duizenden nieuwe woningen, voorzieningen en banen in het vooruitzicht neemt het aantal inwoners toe en wordt het drukker op onze wegen, fietspaden en in het openbaar vervoer. Die groei willen we faciliteren zonder dat de bereikbaarheid, de verkeersveiligheid of de leefbaarheid eronder lijdt. Inwoners, ondernemers en bezoekers moeten voldoende keuzevrijheid houden om zich op een duurzame, veilige en gezonde manier te verplaatsen.

Onderweg zijn is een vast onderdeel van ons dagelijks leven en onze economie, en dat blijft ook in de toekomst zo. Een goede bereikbaarheid draagt bij aan onze welvaart en aan de kwaliteit van onze leefomgeving. Tegelijkertijd zet een relatief hoog autogebruik het klimaat, de ruimte en de leefbaarheid onder druk. Mobiliteit raakt daarmee direct aan hoe veilig, gezond, bereikbaar en inclusief onze gemeente is.

De opgave wordt zichtbaar op de weg. Provinciale wegen als de N209 en snelwegen als de A12 en A16 lopen in de spits steeds voller, met vertraging tot gevolg, en ook lokale ontsluitingswegen zoals de Boterdorpseweg en de Klapwijkseweg krijgen het zwaarder te verduren. Die drukte vertaalt zich in leefbaarheidsproblemen zoals geluidsoverlast en verkeersonveiligheid. Onze uitdaging is daarmee tweeledig: we willen de groei van de regio en het toenemende aantal verplaatsingen mogelijk maken én tegelijk de druk op de wegen afremmen.

Daarom bouwen we aan een toekomstbestendig mobiliteitssysteem dat meebeweegt met de ruimtelijke, sociale en economische ontwikkeling van Lansingerland. We maken keuzes voor de lange termijn, met oog voor duurzaamheid, gezondheid, inclusiviteit en ruimtelijke kwaliteit. Daarbij sluiten we aan op de regionale mobiliteitsopgaven van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) en de ambities van de provincie Zuid-Holland, en geven we invulling aan de mobiliteitstransitie.

Slimmer en duurzamer reizen

Een belangrijk onderdeel van die transitie is dat we de focus verleggen van alleen autoverkeer naar ook andere vormen van vervoer: lopen, fietsen, openbaar vervoer en nieuwe, slimme oplossingen zoals deelauto's en deelfietsen, en op termijn steeds meer vormen van autonoom vervoer. Daarbij hanteren wij het STOMP-principe. Het slim combineren van vervoermiddelen, met de fiets naar de metro, met de metro naar de stad en daar verder met een deelfiets, speelt daarin een sleutelrol. Goede veilige fiets- en autoparkeervoorzieningen bij stations dragen bij aan deze ketenmobiliteit, net als veilige fietsroutes naar de stations, naar scholen en naar de belangrijkste werklocaties in de regio.

Voetgangers krijgen meer ruimte doordat we dagelijkse voorzieningen dichtbij houden: hoe korter de afstand, hoe vaker mensen lopen. Zo ontstaat bereikbaarheid door nabijheid. Daarbij houden we oog voor de toegankelijkheid voor iedereen, inclusief mensen met een fysieke beperking of zonder eigen vervoermiddel. Het resultaat is een fijnmazig en samenhangend mobiliteitssysteem, waarin OV, fiets- en wandelroutes, deelmobiliteit en maatwerkvervoer op elkaar aansluiten en mensen eenvoudig kunnen overstappen.

Woningbouw, bedrijventerreinontwikkeling en mobiliteit in samenhang

Goede bereikbaarheid versterkt de economische positie van Lansingerland en maakt de gemeente aantrekkelijk om te wonen en te ondernemen. Onze ligging tussen de stedelijke netwerken van Rotterdam, Den Haag en Zoetermeer vraagt om een breed en betrouwbaar mobiliteitssysteem waarin mensen vlot en comfortabel kunnen reizen, voor werk, school of ontspanning. We ontwikkelen mobiliteit daarom in samenhang met de ruimtelijke ontwikkeling.

Dat begint bij verdichting rond hoogwaardige OV-knooppunten bij Berkel Westpolder en Lansingerland-Zoetermeer. Om de groei duurzaam te faciliteren, leggen we de nadruk op wonen, voorzieningen en werken op goed bereikbare plekken langs de E-lijn, bij Bleizo-West en langs de ZoRo-corridor. Ontwikkelingen rondom de N209 blijven vooral van deze auto-ontsluiting afhankelijk. De doorstroming van de N209 is daardoor van groot belang voor de woningbouw en bedrijventerreinontwikkeling in die omgeving.

Van nieuwe (grootschalige) woningbouw- of kantoorontwikkelingen op locaties die slecht bereikbaar zijn met OV en fiets zien we juist af. Leidend daarbij is het 15-minutenprincipe: een omgeving waarin de meeste essentiële voorzieningen zoals winkels, werk, onderwijs, zorg, groen, sport en cultuur, te voet, met de fiets of met het OV binnen korte tijd bereikbaar zijn. Zo worden actieve en duurzame verplaatsingen de logische keuze, terwijl de auto onderdeel van de omgeving blijft zonder de schaal of vorm ervan te bepalen.

De ZoRo-corridor is voor ons meer dan infrastructuur; het is een sociale en ruimtelijke verbinder en een van onze belangrijkste mobiliteitsambities. De corridor positioneert Lansingerland centraal tussen Rotterdam en Zoetermeer, versterkt de noord-zuidontsluiting, wat momenteel een structurele zwakte in het huidige systeem is, en knoopt versnipperde gebieden aaneen tot een samenhangend netwerk. We werken toe naar een opwaardering tot hoogwaardige railverbinding, vergelijkbaar met de functie die de E-lijn inmiddels vervult. Dat is nodig om de forse woningbouwopgave bereikbaar te houden en de economische potentie te ontsluiten, in het bijzonder in gebieden als Bleizo-West, Berkel Noord, Berkel Centrum en Rodenrijs.

Bij de ontsluiting van nieuwe wijken kijken we eerst naar de actieve en duurzame vormen van mobiliteit. We hanteren daarvoor het STOMP-principe waardoor een gezonde mix van modaliteiten is gewaarborgd met ruimte mogelijkheden om te kunnen kiezen voor lopen, fietsen, het openbaar vervoer of deelvervoer boven het gebruiken van de privéauto. Deze ladder passen we gebiedsgericht toe. Daarmee bedoelen we dat niet overal dezelfde modaliteit ook dezelfde prioriteit heeft. Dit kan per gebied afwijken, afgestemd op de omgeving en de doelgroep. Zo zetten we een realistische maar ambitieuze transitie in gang naar duurzamere, actieve mobiliteit, waarbij er ruimte blijft voor de auto voor wie daarvan afhankelijk is.

Parkeren met maat

Goed kunnen parkeren blijft belangrijk voor onze inwoners. Per ontwikkeling bepalen we welk aantal parkeerplaatsen passend is, op basis van de bereikbaarheidskenmerken, de parkeerbehoefte en andere integrale (mobiliteits)ambities in dat specifieke gebied. Voor nieuwe woonwijken, bedrijventerreinen en recreatieve gebieden volgen we een gebiedsgerichte aanpak met maatwerkoplossingen. Het doel is daarbij niet altijd om te sturen op een lager autobezit, maar om voldoende alternatieven te bieden, zodat inwoners hun eigen keuzevrijheid behouden.

We benutten de beschikbare ruimte efficiënt met slimme parkeeroplossingen: meer geconcentreerde voorzieningen en dubbelgebruik van parkeerplaatsen voor wonen, werken en andere functies, waarbij we in nieuwe woon- en werkgebieden zo nodig grotere loopafstanden accepteren. In de centra houden we plaatsen beschikbaar voor kortparkerende bezoekers; rond stations bewaren we de balans tussen forensen, bewoners en bezoekers. Tegelijk verbeteren we de multimodale bereikbaarheid van centra en stationsomgevingen, zodat het alternatief voor de auto aantrekkelijker wordt.

Verkeersveiligheid en een toegankelijke openbare ruimte

Verkeersveiligheid is een absolute basisvoorwaarde voor alle mobiliteit en leefbaarheid. De trend is op dit moment negatief: het aantal verkeersongevallen met letsel neemt toe, met name onder fietsers. Die trend willen we keren. Onze ambitie is nul verkeersslachtoffers door vermijdbare oorzaken, met bijzondere aandacht voor de kwetsbare verkeersdeelnemer zoals fietsers, voetgangers en doelgroepen als jongeren en ouderen. We richten de infrastructuur zo in dat deze fouten opvangt en kwetsbare groepen beschermt, en verbinden daarmee infrastructuur, gedrag én beleid.

Concreet maken we meer ruimte voor voetgangers en fietsers met comfortabele en veilige routes door de hele gemeente. We vergroten waar dat de veiligheid en leefbaarheid ten goede komt de 30 km/uur-gebieden, terwijl 50 km/uur uitgangspunt blijft op plekken waar doorstroming prevaleert en dit op een veilige wijze ingericht kan worden. Voor mensen met een fysieke of visuele beperking zorgen we voor obstakelvrije stoepen, veilige oversteken en duidelijke bewegwijzering. En rond scholen streven we naar een omgeving waarin ouders hun kinderen met een gerust hart lopend of fietsend naar school laten gaan, door infrastructurele maatregelen te combineren met verkeerseducatie en communicatie.

Een gezonde, duurzame leefomgeving

Mobiliteit bepaalt mede hoe prettig mensen wonen, werken en leven: het raakt aan luchtkwaliteit, geluidsniveaus en de inrichting van straten en pleinen. In een groeiende gemeente willen we dat mobiliteit niet ten koste gaat van de leefomgeving, maar juist bijdraagt aan gezondheid, rust en veiligheid. Het STOMP-principe (Stappen-Trappen-Openbaar Vervoer-Mobiliteitsdiensten-Personenauto, de 15-minuten omgeving en meer wegen naar 30 km/uur moeten bijdragen aan een gezondere leefomgeving.

We maken onze mobiliteit ook schoner. We stimuleren zero-emissievervoer, fietsen, en elektrisch rijden, zorgen voor voldoende laadpunten, sluiten aan op regionale hubs en faciliteren duurzame stadslogistiek en deelvervoer. In omliggende, grotere gemeenten is met de invoering van zero-emissiezones voor bedrijfsvoertuigen een belangrijke stap gezet richting verduurzaming; dit heeft ook een positief effect op de vergroening van het wagenpark aan bedrijfsvoertuigen in Lansingerland.

Voorbereid op slimme mobiliteit

Ten slotte bereiden we ons voor op de mobiliteit van morgen. Door bij te blijven op het gebied van slimme infrastructuur, voertuig-wegcommunicatie en realtime verkeersdata werken we aan een veilig, efficiënt en toekomstbestendig systeem. Nieuwe verkeerslichten en installaties voeren we 'slim' uit, zodat ze informatie delen met voertuigen en bestuurders ondersteunen bij hun rijtaken. Daarnaast stelt de gemeente data beschikbaar over verkeer, wegwerkzaamheden en evenementen. Zo speelt Lansingerland in op innovaties die mobiliteit structureel veranderen en versterkt het zijn positie als vooruitstrevende, goed bereikbare gemeente.

Wat gaan we daarvoor in 2027 doen?

We werken aan een duurzame en veilige bereikbaarheid

In 2027 voeren werken we aan de volgende processen en projecten:

Beleid

In 2027 wordt het beleidsrijke omgevingsprogramma mobiliteit opgesteld en door het college vastgesteld. Hierbij behoort ook een nieuw wegencategoriseringsplan, verkeersveiligheidsbeleid en maatregelen, deelmobiliteit en parkeren.

Maatregelenpakket ‘Woningbouw en Mobiliteit’

De prioriteit ligt bij het uitvoeren van de deelmaatregelen die behoren tot het samenhangende maatregelenpakket ‘Woningbouw en Mobiliteit’ om daarmee de woningbouwlocaties Lange Vaart, Merenweg, Wolfend en Driehoek Noordpolder te kunnen realiseren. Het uitvoeren van dit maatregelenpakket is in voorbereiding en uitvoering vanaf 2026 tot en met 2034.

- In 2027 wordt gestart met de voorbereidingen voor de realisatie van de fietsstraat aan de Anthuriumweg, waarover ook wordt geparticipeerd met de omgeving. In 2028 moet dit project gereed zijn en staat daarom als eerste grote deelproject op de planning qua uitvoering.
- In 2027 worden ook de ontwerpen definitief gemaakt voor de maatregelen aan de Heulslootweg en de fietsoversteek bij Lange Vaart.

- In 2027 wordt ook een start gemaakt met de eerste voorbereidingen voor de maatregelen rondom kruispunt Bleiswijk-zuid en de fietstunnel bij Bleiswijk-zuid. Realisatie is in latere jaren gepland.

Metropolitane fietsroutes

- We zetten de realisatie van de Metropolitane fietsroute ‘Delft/Rotterdam Alexander’ voort. Het tracé rondom de Vaandragerdreef wordt gerealiseerd en ook het tracé ter hoogte van de Berkelse Zweth. Voor de vervanging van de Varenbrug worden de ontwerpen samen met de gemeente Rotterdam verder uitgewerkt richting een definitief ontwerp.
- De zetten de realisatie van de Metropolitane fietsroute 'Zoetermeer-Rotterdam' voort. Dit betreft de tracédelen nabij Station Rodenrijs, rondom Berkel Centrum Oost en tussen de Berkelseweg en de Munikkenweg.
- In 2027 wordt een variantenstudie voor de fietshelling bij station Lansingerland-Zoetermeer afgerond en volgt een keuze met dekkingsvoorstel.

Stationslocaties en Openbaar Vervoer

- Bij metrostation Rodenrijs is in 2027 de Zelf Service Fietsenstalling (ZSF) operationeel.
- Bij metrostation Berkel Westpolder wordt de voorbereiding voor de realisatie van een nieuwe fietsenstalling aan de zijde van de P+R garage voortgezet als eigen project. Deze wordt ook als Zelf Service Fietsenstalling ingericht. Daarbij wordt het aantal fietsrekken fors uitgebreid.
- Voor 2028 wordt een nieuw busplan voor de busconcessie van RET opgesteld. Het doel van dit busplan is om tegen gelijkblijvende kosten meer reizigers te bedienen. Wij nemen deel aan de planvorming en houden daarbij rekening met de OV-bereikbaarheid van de centra en het voorbereiden op de groei van de gemeente.

Overige

- Het fietspad langs de Boterdorpseweg, tussen de Rodenrijsweg en de Raadhuislaan wordt verbreed.
- Het Park de Polderpad wordt doorgetrokken naar de Wildersekade en het vervolg van het Polderpad.
- Het definitief ontwerp voor een toekomstbestendige infrastructuur op de Klappolder is gereed, inclusief de ontsluiting voor de transformatielocatie Chrysantenweg en een nieuwe noordelijke aansluiting op de N209, waarvoor een financieel voorstel wordt voorgelegd aan de gemeenteraad.
- De ontwerpfase voor het Voorlopig Ontwerp voor de geluidsschermen langs de N209 bij Bleiswijk wordt afgerond en overgedragen aan provincie Zuid-Holland voor de realisatie.
- Ten behoeve van de verduurzaming van de automobiliteit breiden we het regulier laadnetwerk met elektrische oplaadpalen verder uit.
- Er is bekend welke maatregelen getroffen worden ter structurele verbetering van de verkeersveiligheid van de rotonde Berkelse Poort en deze worden verder uitgewerkt ter voorbereiding op de realisatiefase.
- We continueren de gezamenlijke aanpak met gemeente Zoetermeer om de Hoogwaardig Openbaar Vervoer (HOV)-corridor Zoetermeer Rotterdam (ZoRo) als railverbinding voor 2040 te realiseren.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x €1.000

	Realisatie 2025	Begroting 2026 na wijziging	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten	1.628	2.111	1.901	1.945	1.977	1.978
Baten	33	48	35	35	35	35
Totaal saldo van baten en lasten	**-1.595**	**-2.063**	**-1.866**	**-1.910**	**-1.942**	**-1.943**
Onttrekkingen	412	453	343	1.006	843	5.311
Toevoegingen	453	0	343	1.006	843	5.311
Mutaties reserves	**-41**	**453**	**0**	**0**	**0**	**0**
Resultaat	**-1.636**	**-1.610**	**-1.866**	**-1.910**	**-1.942**	**-1.943**

Verschillen 'Begroot 2027 ten opzichte van 'Begroting na wijziging 2026'

Lasten (€526.000 voordeel)
Verkenningsfase verkeersmaatregelen N209 (€301.000 voordeel)
We werkten in 2025 en 2026 aan het verkenningsfase verkeersmaatregelen N209 onderzoeken. Dit betreffen eenmalige werkzaamheden.

Verkenningsfase verkeersmaatregelen Klappolder (€85.000 voordeel)
We werkten in 2025 en 2026 aan het verkenningsfase verkeersmaatregelen Klappolder onderzoeken. Dit betreffen eenmalige werkzaamheden.

Overige afwijkingen (€140.000 voordeel)
Het verschil van € 140.000 voordelig bestaat uit één of diverse kleinere afwijkingen en valt onder de € 200.000 en is kleiner dan 10% van het totaal van het beleidsveld en wordt daarom niet verder toegelicht.

Baten (€13.000 nadeel)
Het verschil van €13.000 nadelig bestaat uit één of diverse kleinere afwijkingen en valt onder de € 200.000 en is kleiner dan 10% van het totaal van het beleidsveld en wordt daarom niet verder toegelicht.

Onttrekkingen reserve (€110.000 voordeel)
Verkenningsfase verkeersmaatregelen N209 (€301.000 voordeel)
We werkten in 2025 en 2026 aan het verkenningsfase verkeersmaatregelen N209 onderzoeken. Dit betreffen eenmalige werkzaamheden. De kosten zijn onttrokken aan de algemene reserve.

Verkenningsfase verkeersmaatregelen Klappolder (€85.000 voordeel)
We werkten in 2025 2026 aan het verkenningsfase verkeersmaatregelen Klappolder onderzoeken. Dit betreffen eenmalige werkzaamheden. De kosten zijn onttrokken aan de algemene reserve.

Maatregelenpakket 'Woningbouw en Mobiliteit (€343.000 nadeel)
In 2027 wordt een deel van het maatregelenpakket 'Woningbouw en Mobiliteit' gefinancierd vanuit de bestemmingsreserve Mobiliteitsmaatregelen Woningbouw.

Overige afwijkingen (€67.000 voordeel)
Het verschil van € 67.000 nadelig bestaat uit één of diverse kleinere afwijkingen en valt onder de € 200.000 en is kleiner dan 10% van het totaal van het beleidsveld en wordt daarom niet verder toegelicht.

Toevoegingen reserve (€343.000 voordeel)

Maatregelenpakket 'Woningbouw en Mobiliteit (€343.000 voordeel)
In 2027 wordt een deel van het maatregelenpakket 'Woningbouw en Mobiliteit' gefinancierd vanuit de bestemmingsreserve Mobiliteitsmaatregelen Woningbouw.

Beleidsveld Economische ontwikkeling

Doelstelling

Wat willen we bereiken?

Toekomstbestendige werklocaties voor een aantrekkelijk vestigingsklimaat
Het hebben van de juiste bedrijfsruimte op de juiste plek is een belangrijke vestigingsvoorwaarde voor bedrijven. Ook voor de bedrijven in de tuinbouwketen. Deze voorwaarde wordt steeds belangrijker naarmate de schaarste aan werklocaties groter wordt. Voor ondernemers die willen groeien en/of verduurzamen is het niet makkelijk om geschikte bedrijfsruimte te vinden. Onze inzet gaat zich hier meer op focussen. Daarbij hanteren we het uitgangspunt "het juiste bedrijf op de juiste plek". Bedrijven die zich makkelijk mengen met wonen of andere functies, vestigen zich bij voorkeur in de centrumgebieden of op de linten zodat op bedrijventerreinen voldoende ruimte blijft voor bedrijven met een grotere milieuhindercirkel. Het midden- en kleinbedrijf dat hun bedrijfsruimte wil optimaliseren, gaan we faciliteren en informeren over kansen. Dit geldt ook voor kansen in de transitie naar de nieuwe economie. Deze is duurzaam, klimaatdapatief en circulair.

Ondernemers met vragen over schoon, heel en veilig worden doorgeleid naar de juiste contactpersoon binnen de gemeente. Meer complexe vraagstukken van ondernemers kunnen we alleen oppakken met behulp van incidentele externe middelen.

Wat gaan we daarvoor in 2027 doen?

Versterken van het Horti Science ecosysteem

Lansingerland beschikt over een uniek ecosysteem waarin ondernemers, kennisinstellingen en overheden samenwerken aan de glastuinbouw van de toekomst. In 2027 bouwen we dit ecosysteem verder uit, zodat innovaties sneller worden ontwikkeld, getest én toegepast in de praktijk. Daarmee versterken we de concurrentiekracht van onze glastuinbouw en versnellen we de verduurzaming en digitalisering van de sector.

De komende jaren ligt de nadruk op het versterken van de samenwerking tussen het Horti Science Innovation Center, Wageningen University & Research, Delphy, ondernemers en regionale partners. Nieuwe kennis en innovaties worden ontwikkeld rondom actuele thema's zoals robotisering, digitalisering, autonoom telen, energie, water en plantgezondheid. Door ondernemers vanaf het begin bij deze innovaties te betrekken en praktijktoepassingen te stimuleren, worden nieuwe oplossingen sneller toegankelijk voor de traditionele teler.

We zetten daarnaast in op een sterk vestigingsklimaat voor innovatieve bedrijven, start-ups en scale-ups. Daarmee ontstaat een omgeving waarin onderzoek, ondernemerschap en toepassing elkaar versterken. Ook blijven we samenwerken binnen Greenport West-Holland en de regionale campusontwikkeling, zodat kennis, investeringen en talent beter worden verbonden aan Lansingerland.

In 2027 werken we tevens aan het Omgevingsprogramma Horti Science. Hierin brengen we economische ontwikkeling, innovatie, gebiedsontwikkeling en de toekomst van de glastuinbouw samen in één integrale koers. Het programma vormt de basis voor de volgende ontwikkelfase van Horti Science en geeft richting aan de samenwerking met ondernemers, kennisinstellingen, inwoners en andere overheden.

Door innovatie toegankelijk te maken voor de brede glastuinbouwsector versterken we de economische positie van Lansingerland, versnellen we de verduurzaming van de sector en bouwen we verder aan onze internationale positie als Home of Horti Science.

Behouden en beter benutten bestaande werklocaties

De eerste stap is het beschermen en behouden van de bestaande werklocaties. In lijn met de Omgevingsvisie 2.0 zetten we in op het behoud van bedrijven voor economische activiteiten en voorkomen we dat schaarse bedrijfsruimte verdwijnt door transformatie naar andere functies zoals wonen. Gezien de grote vraag naar bedrijfsruimte en het beperkte aanbod is het van belang de bestaande werklocaties beschikbaar te houden voor bedrijven die bijdragen aan de sterke economische clusters en de brede welvaart van Lansingerland. Vanuit dit uitgangspunt zetten we vervolgens in op het beter benutten van de beschikbare ruimte op de bestaande bedrijventerreinen.

De beschikbare ruimte in oppervlakte, bouwhoogte en milieubelasting op een perceel worden niet altijd maximaal benut. We inventariseren op alle bedrijventerreinen, maar gerichter op bedrijventerreinen Weg en Land, Hoefslag en Rodenrijs, waar de grootste beter benutten kansen zijn. Samen met de eigenaren en gebruikers kijken we hoe deze te verzilveren. Bedrijvigheid zoals caravanstallingen, opslagboxen en kleine bedrijfsunits beschouwen we als een onderbenutting van ruimte, een risico voor intensievere mobiliteit en grotere onveiligheid voor de omgeving en willen we derhalve niet verder laten uitbreiden. We gaan verkennen welke regels we kunnen opstellen om nieuwe bedrijvigheid zoals caravanstallingen, opslagboxen en kleine bedrijfsunits te voorkomen.

Het beter benutten van werklocaties begint bij inzicht in de huidige situatie. Momenteel ontbreekt deze data (bouwjaar, situatie per kavel, milieucategorie, bouwhoogte, bouwpercentage), hierdoor kunnen we beperkt de kansen detecteren. We gaan onderzoeken op welke manier we deze data kunnen verkrijgen.

Beter organiseren werklocaties

Hoe meer ondernemers op bedrijventerreinen en in de centrumgebieden georganiseerd zijn, hoe beter. Dit kan in de vorm van een ondernemersvereniging, een Vereniging van Eigenaren (VVE), een Bedrijfsinvesteringszone (BIZ) of het inzetten van parkmanagement. Een hoge organisatiegraad onder ondernemers verhoogt de betrokkenheid bij het schoon, en veilig houden van het bedrijventerrein en de bestrijding van ondermijning. Georganiseerde bedrijventerreinen en centrumgebieden zijn beter in staat om complexe vraagstukken rondom duurzaamheid op te pakken. Daarnaast kunnen ze in collectief zaken inkopen, zoals cameratoezicht en afvalinzameling. Team economie is voor besturen van ondernemerscollectieven en ondernemers het eerste aanspreekpunt binnen de gemeente. Signalen van ondernemers geeft het team door aan andere teams van de gemeente die de verdere afwikkeling verzorgen.

Bedrijventerrein Hoefslag is bezig met het oprichten van een BIZ per 1 januari 2027. Daarnaast worden niet-georganiseerde werklocaties gestimuleerd om een vorm van organisatiegraad te onderzoeken. Dit wordt gedaan door middel van de inzet van parkmanagers en een project op basis van Planvormingssubsidie van de provincie Zuid-Holland. Ook werklocaties waar de organisatiegraad een impuls kan gebruiken zijn in zicht en worden via dezelfde subsidie gestimuleerd om door te ontwikkelen.

Nieuwe werklocaties in gebiedsontwikkelingen

Vanwege de netcongestie is de uitgifte van kavels op bedrijvenpark Oudeland gepauzeerd. Op andere bestaande bedrijventerreinen zijn geen gronden meer uit te geven. Alleen in gebiedsontwikkelingen en herstructureringsgebieden is het mogelijk om nog werklocaties te ontwikkelen.
Voor Bleizo gaan we met stakeholders in gesprek over de centrale vraag welke type bedrijven en welk type vastgoed nodig is om de innovatie in het Horti Science Park en Dutch Innovation Park te bevorderen.

In het bestuursovereenkomst Ruimtelijke Ontwikkelingen Lansingerland dat op 19 februari 2025 door de gemeente en de provincie Zuid-Holland is ondertekend, is afgesproken om 36 hectare netto ‘hoge milieucategorie’ bedrijventerrein te compenseren. De zoekgebieden hiervoor zijn: de Chrysantenweg en de Warmoeziersweg. In 2027 gaan we voor de Warmoeziersweg kaders opstellen waarbinnen de grondeigenaren hun gronden kunnen herontwikkelen indien zij dit wensen. Denk hierbij aan een economisch profiel en een ruimtelijk kader. Ook onderzoeken we, met welke aanvullende regels het mogelijk is om als gemeente de directe leefomgeving van de omwonenden kunnen beschermen.

Samen met Greenport West-Holland versterken we onze positie als Home of Horti Science

Greenport West-Holland is het regionale netwerk waarin ondernemers, overheden, kennis- en onderwijsinstellingen samenwerken aan de toekomst van de tuinbouw. Via dit netwerk versterken we innovatie, kennisontwikkeling en de concurrentiekracht van de regio. We sluiten aan op gezamenlijke innovatie-, lobby- en ontwikkelagenda's en benutten kansen voor nieuwe samenwerkingen en investeringen. In 2027 betrekken we de partners actief bij de voorbereiding van het Omgevingsprogramma Horti Science, zodat regionale ambities en lokale opgaven elkaar versterken.

Energietransitie, klimaatadaptatie en circulair grondstoffengebruik

Energietransitie, klimaatadaptatie en circulair grondstoffengebruik zijn de drie grote transities voor de aankomende decennia. De toekomst van ondernemers is mede afhankelijk van de mate waarin het hen lukt om hun bedrijfsactiviteiten hierop aan te passen. Koplopers zijn intrinsiek gemotiveerd om nieuwe technologieën te omarmen en uit te proberen. Koplopers zijn vaak ook degenen die zelf nieuwe technologieën ontwikkelen waarmee andere bedrijven de transitie kunnen maken. Het ‘peloton’ is de groep ondernemers die de koplopers volgt. Zij staan open voor vernieuwing, maar wachten met implementatie van nieuwe technologieën totdat ze meer zekerheid hebben over de werking ervan. De gemeente ziet het als haar rol om deze groep ondernemers van de juiste kennis en kunde te voorzien en te informeren over bijvoorbeeld subsidiemogelijkheden, het vinden van samenwerkingspartners en te inspireren met goede voorbeelden. Daar waar ondernemers zelf het initiatief nemen om in collectief projecten te ontwikkelen op het gebied van energietransitie, klimaatadaptatie en circulair grondstoffengebruik, kan de gemeente hen ondersteunen in de vorm van advies of bij het aanvragen van een financiële bijdrage bij andere overheden. In 2027 gaan we in Rodenrijs verder met een project rondom circulair grondstoffengebruik.

De gemeente stimuleert de ondernemers daarnaast om hun bedrijfsomgeving meer klimaatadaptief te maken door te vergroenen op eigen terrein. Daarnaast stimuleren we de gebiedsorganisaties om met vergroeningsideeën te komen.

Centrumgebieden hebben een mix aan functies: verblijven, recreëren, wonen, werken, ontmoeten.

De centrumgebieden van Berkel en Rodenrijs, Bergschenhoek en Bleiswijk functioneren momenteel goed. Ook buurtwinkelcentrum Gouden Hart heeft een solide uitgangspositie. Er komt genoeg winkelpubliek, er staan weinig winkels leeg en de centra zijn over het algemeen schoon, heel en veilig. Om de bezoekersaantallen op peil te houden, zetten we in op het verbreden van de functies in centrumgebieden. Dit geeft bezoekers en bewoners meer redenen om een bezoek te brengen aan de centra en om er langer te verblijven. Daarom stimuleren we een mix waarin functies als winkelen, recreëren, verblijven, werken, wonen, kunst, cultuur en (maatschappelijke) dienstverlening vervlecht raken. We zetten in op een grotere diversiteit van winkels en horeca. Nieuwe initiatieven die zorgen voor een bredere mix op de juiste plekken faciliteren we zoveel mogelijk. Eigenaren die werklocaties willen transformeren ondersteunen we met raad en daad, waarbij het uitgangspunt is om de werklocatie te behouden of te combineren met andere functies zoals wonen.

Het koopstromenonderzoek (2026) vanuit de Provincie Zuid-Holland geeft een positief beeld van de centrumgebieden. Berkel en Rodenrijs is na de uitbreiding van Berkel-West opgenomen in de top 10 winkelgebieden Randstad o.b.v. omzet in dagelijkse sector uit toevloeiing van buiten de eigen kern (2025). De centrumgebieden in Lansingerland kennen een relatief laag leegstandspercentage in vergelijking met de landelijke en Randstedelijke trend.

We gaan het terrassenbeleid actualiseren op basis van de pilot terrassen.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x €1.000

	Realisatie 2025	Begroting 2026 na wijziging	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten	3.435	4.441	3.950	2.112	2.124	2.130
Baten	1.341	2.730	1.839	439	439	439
Totaal saldo van baten en lasten	**-2.094**	**-1.711**	**-2.112**	**-1.673**	**-1.685**	**-1.691**
Onttrekkingen	2.231	400	500	0	0	0
Toevoegingen	1.025	0	0	0	0	0
Mutaties reserves	**1.206**	**400**	**500**	**0**	**0**	**0**
Resultaat	**-888**	**-1.311**	**-1.612**	**-1.673**	**-1.685**	**-1.691**

Verschillen 'Begroot 2027 ten opzichte van 'Begroting na wijziging 2026'

Lasten (€ 2.257.000 voordeel)

Gebiedsontwikkeling Bleizo (€ 2.100.000 voordelig)
Het bedrag van 3,5 miljoen euro is geraamd als benodigd budget voor het opstellen van het ontwikkelkader en de ontwikkelstrategie voor gebiedsontwikkeling Bleizo. Aanvankelijk was de planning erop gericht deze producten eind 2026 voor te leggen aan de gemeenteraden. Gaandeweg is de planning bijgesteld en zal een deel van de werkzaamheden in 2027 plaatsvinden. Dit heeft te maken met het complexe karakter van de gebiedsontwikkeling en een extra besluitvormingsronde door de gemeenteraden over de variantenstudie, vooruitlopend op besluitvorming over het ontwikkelkader en de ontwikkelstrategie. Doordat hier een ontvangst vanuit de GR Bleizo tegenover staat is deze mutatie budgettair neutraal, zie ook baten.

Overige afwijkingen (€157.000 voordeel)
Het verschil van €157.00 voordelig bestaat uit één of diverse kleinere afwijkingen en valt onder de € 200.000 en is kleiner dan 10% van het totaal van het beleidsveld en wordt daarom niet verder toegelicht.

Baten (€2.182.000 nadeel)
Gebiedsontwikkeling Bleizo (€ 2.100.000 nadeel)
Het bedrag van 3,5 miljoen euro is geraamd als benodigd budget voor het opstellen van het ontwikkelkader en de ontwikkelstrategie voor gebiedsontwikkeling Bleizo. Aanvankelijk was de planning erop gericht deze producten eind 2026 voor te leggen aan de gemeenteraden. Gaandeweg is de planning bijgesteld en zal een deel van de werkzaamheden in 2027 plaatsvinden. Dit heeft te maken met het complexe karakter van de gebiedsontwikkeling en een extra besluitvormingsronde door de gemeenteraden over de variantenstudie, vooruitlopend op besluitvorming over het ontwikkelkader en de ontwikkelstrategie. Doordat hier een ontvangst vanuit de GR Bleizo tegenover staat is deze mutatie budgettair neutraal, zie ook laten.

Overige afwijkingen (€82.000 nadeel)
Het verschil van € 82.00 nadelig bestaat uit één of diverse kleinere afwijkingen en valt onder de € 200.000 en is kleiner dan 10% van het totaal van het beleidsveld en wordt daarom niet verder toegelicht.

Ontrekkingen reserves (€100.000 voordeel)
Het verschil van €100.000 voordelig bestaat uit één of diverse kleinere afwijkingen en valt onder de € 200.000 en is kleiner dan 10% van het totaal van het beleidsveld en wordt daarom niet verder toegelicht.

Beleidsveld Duurzaamheid

Doelstelling

Wat willen we bereiken?

Een duurzamer Lansingerland
We zetten in op de hoofdthema's energietransitie, klimaatadaptatie en circulaire economie om Lansingerland ook in de toekomst duurzaam, toekomstbestendig en leefbaar te houden. We doen dit door een effectieve inzet op de onderwerpen met de grootste impact, maken het meer en meer onderdeel van dagelijks handelen en doen het samen met de samenleving. We hebben daarbij aandacht voor de meest urgente vraagstukken die deze transities met zich meebrengen. Zo faciliteren we inwoners bij het verduurzamen van de woning, werken we samen met partners en in de regio en stimuleren we de opwek van duurzame energie. We richten de openbare ruimte zo in dat deze zo goed mogelijk bestand is tegen het hevigere klimaat in de komende jaren.

Op deze manier handelen wij zelf steeds duurzamer en stimuleren we inwoners, bedrijven en andere partners om dit ook te doen: slim omgaan met energie, slim omgaan met materialen en ons klaar maken voor het veranderende klimaat. Zo leveren we lokaal onze bijdrage aan de landelijke doelstelling van 55% CO2-reductie in 2030. Het einddoel is een klimaatneutrale, circulaire en klimaatadaptieve samenleving in 2050. Door beperktere financiële middelen op het gebied van de duurzaamheid is er minder inzet mogelijk en wordt het moeilijker om deze doelstellingen te behalen. Ook netcongestie heeft impact op het behalen van onze doelstellingen.

Wat gaan we daarvoor in 2027 doen?

Concentreren: focus op de grootste impact

We focussen op de thema's die de meeste duurzaamheidsimpact hebben en waar we als lokale overheid een belangrijke rol in spelen. Binnen de energietransitie focussen we op de glastuinbouwsector, aangezien zo'n 70% van de CO_2-uitstoot in Lansingerland vanuit deze sector komt, en het ondersteunen van inwoners in de bestaande wijken.

De komende jaren worden er naar verwachting diverse warmtenetten ontwikkeld in onze glastuinbouwgebieden, die de mogelijkheid creëren om over te stappen op een meer duurzame energiemix. Dit zijn zowel lokale warmtenetten als regionale (transport)netten. Wij hebben deze ontwikkelingen aangejaagd en faciliteren deze.

We werken op het gebied van de energietransitie nauw samen met de glastuinbouwsector, andere overheden, netbeheerders en andere partijen, onder meer binnen de Warmtesamenwerking Oostland, het EnergieAkkoord van de Greenport West-Holland en de Regionale Energiestrategie Rotterdam Den Haag. Zie 'Toevertrouwen' over onze inzet op het gebied van het verduurzamen van bestaande woningen.

In 2027 wordt het warmteprogramma vastgesteld. Dit is een deelprogramma van het omgevingsprogramma Energietransitie en Circulaire Economie en beschrijft de aanpak voor het isoleren en aardgasvrij maken van woningen. Ook geven we in 2027 opvolging aan de impactanalyse en het handelingsperspectief netcongestie.

Op het gebied van klimaatadaptatie nemen we deel aan de samenwerkingsregio Delfland.

Op het gebied van circulaire economie werken we in 2027 onder meer aan het implementeren van een tool voor duurzaam en circulair ontwerpen en inkopen. Naast circulaire economie is ook klimaatadaptatie onderdeel van deze tool. Ook faciliteren we circulaire initiatieven en onderwijs op het Grondstoffen Inzamelstation. Afvalbeleid wordt bij programma 5 nader toegelicht.

Normaliseren: Duurzaamheid als vast onderdeel van de norm

Het (basis)omgevingsprogramma Energietransitie en Circulaire is naar verwachting in het najaar van 2026 gereed. In 2027 werken we aan het verrijkte omgevingsprogramma. Daarnaast werken we aan het implementeren van een tool voor duurzaam en circulair ontwerpen en inkopen.

De resultaten van de klimaatstresstesten en de risicodialogen worden in 2027 verwerkt in het verrijkte omgevingsprogramma Kwaliteit van de Leefomgeving. Ook worden de eisen uit het gemeentelijke toetsingssysteem voor natuurinclusief en klimaatadaptief bouwen verwerkt in het omgevingsplan, zodat deze eisen juridisch worden geborgd.

Toevertrouwen: benutten van de kracht van de samenleving

We ondersteunen en faciliteren inwoners bij het verduurzamen van hun woning. Ook in 2027 hebben we voor eigenaren van een koopwoning gebouwd voor 1992 met een slecht energielabel een gemeentelijke subsidie beschikbaar voor isolatiemaatregelen. Inwoners kunnen voor onafhankelijk advies terecht bij het energieloket. Daarnaast is het mogelijk om gratis een afspraak te maken met een energiecoach.

Door onze inzet op communicatie, zoals informatieavonden, de nieuwsbrief en sociale media, stimuleren we inwoners om duurzamere keuzes te maken. Ook houden we een scherp oog op eventuele rijksmiddelen, waarmee we onze inzet op het stimuleren van isolatie bij inwoners kunnen versterken. We ondersteunen ondernemers bij het in beeld brengen van de energievraag en het oprichten van energy hubs.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x €1.000

	Realisatie 2025	Begroting 2026 na wijziging	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten	3.201	3.178	2.662	2.846	2.467	2.468
Baten	1.504	2.391	651	2.142	1.784	1.784
Totaal saldo van baten en lasten	**-1.697**	**-786**	**-2.011**	**-704**	**-683**	**-684**
Onttrekkingen	3	0	0	0	0	0
Mutaties reserves	**3**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Resultaat	**-1.694**	**-786**	**-2.011**	**-704**	**-683**	**-684**

Verschillen 'Begroot 2027 ten opzichte van 'Begroting na wijziging 2026'

Lasten (€315.000 voordeel)

Capaciteit decentrale overheden klimaat- en energiebeleid (€460.000 voordeel)
De gemeente ontvangt via de regeling CDOKE (Capaciteit Decentrale Overheden voor Klimaat- en Energiebeleid) middelen van het Rijk voor het uitvoeren van klimaat- en energietaken. Voor een deel van 2027 worden eerst nog restant middelen uit eerdere jaren aangewend, zodat we voorkomen dat deze middelen terugbetaald moeten worden aan het Rijk. Verder is er voor 2027 een eenmalige bezuiniging doorgevoerd van € 200.000.

Duurzaamheid programma lijn (€140.000 voordeel)
Het stoppen met kleine thema's energie en klimaatbeleid en het stoppen van duurzaamheidsmaatregelen op het gebied van klimaatadaptatie (zie voor een nadere toelichting 'Concentreren: focus op de grootste impact' en Financieel overzicht Begroting 2027-2030).

Interne doorbelasting (€255.000 nadeel)
Zoals gebruikelijk is voor de begroting 2027 de interne doorbelasting van uren binnen het domein Ruimte & Economie opnieuw herijkt op basis van de verwachte ureninzet voor de komende jaren. Deze jaarlijkse herijking heeft geleid tot een bijstelling van de interne doorbelasting. Voor beleidsveld 6.4 leidt dit tot een hogere doorbelasting ten laste van de exploitatie.

Overige afwijkingen (€30.000 nadeel)
Het verschil van € 30.000 nadelig bestaat uit één of diverse kleinere afwijkingen en valt onder de € 200.000 en is kleiner dan 10% van het totaal van het beleidsveld en wordt daarom niet verder toegelicht.

Baten (€1.338.000 nadeel)

Capaciteit decentrale overheden klimaat- en energiebeleid (€1.335.000 nadeel)
In de jaren 2023 tot en met 2025 heeft de gemeente uitvoeringsmiddelen ontvangen via de tijdelijke regeling CDOKE (Capaciteit Decentrale Overheden voor Klimaat- en Energiebeleid). Deze rijksregeling is bedoeld ter ondersteuning van de uitvoering van de gemeentelijke taken op het gebied van klimaat- en energiebeleid.
Voor 2026 en een deel van 2027 (€ 300.000) worden eerst nog restant middelen aangewend , zodat we voorkomen dat deze middelen terugbetaald moeten worden aan het Rijk. Vanaf 2027 worden de nieuwe middelen via de decentralisatie-uitkering ontvangen. De baten hiervan zijn verantwoord binnen het programma Overzicht algemene dekkingsmiddelen.

Overige afwijkingen (€3.000 nadeel)
Het verschil van € 3.000 nadelig bestaat uit één of diverse kleinere afwijkingen en valt onder de € 200.000 en is kleiner dan 10% van het totaal van het beleidsveld en wordt daarom niet verder toegelicht.

Kengetallen Lansingerland ontwikkelt

Kengetal	Realisatie 2025	Begr 2026	Begr 2027
Ruimtelijke ordening			
Aantal sociale woningen	53	179	227
Aantal overige betaalbare woningen	70	99	125
Aantal gehuisveste statushouders (taakstelling)	120(102)	120	166
Aantal nieuwbouwwoningen	575	446	624
Infrastructuur en mobiliteit			
Fietsgebruik Bergweg Zuid per werkdag-etmaal telpunt	1.921	2.550	2.550
Fietsgebruik Metropolitaan fietspad nabij station Lansingerland Zoetermeer per werkdag-etmaal telpunt	1.157	1.250	1.250
Klanten-rapportcijfer RET	Nog niet bekend	8	8
Klanten-rapportcijfer HTM	Nog niet bekend	8	8
Verkeersslachtoffers met dodelijke afloop	0	0	0
Verkeersslachtoffers met ziekenhuisgewonden	144	Lager dan 2025	Lager dan 2026
Aantal Ov-reizigers RET	Nog niet bekend	12.000	12.000
Aantal Ov-reizigers HTM	Nog niet bekend	1.750	1.750
Aantal Ov-reizigers NS	Nog niet bekend	2.750	2.750
Aantal scholen dat mee doet met verkeersveiligheidscampagnes	5	6	6
Aantal deelauto's	15	15	17
Aantal publieke elektrische oplaadpunten (één paal heeft 2 oplaadpunten)	732	820	820
Economische ontwikkeling			
Aantal bestaande gebiedsorganisaties	n.v.t.	n.v.t.	8
Aantal hectare dat feitelijk of planologisch is getransformeerd	n.v.t.	n.v.t.	10
Aantal uitgevoerde verduurzamingsprojecten	n.v.t.	n.v.t.	4
Aantal glastuinbouwbedrijven	191	191	187
Gemiddeld oppervlakte glastuinbouwbedrijf	4,3 ha	4,3 ha	4,3 ha
Duurzaamheid			
Totale CO2-emissie Lansingerland (in ton CO2)	637 kton (2024)	CO2-neutraal in 2050	CO2-neutraal in 2050
De twee grootste subcategorieën:			
- (Glas)tuinbouw	449,6 kton (2024)	CO2-neutraal in 2050	CO2-neutraal in 2050
- Gebouwde omgeving	94,2 kton (2024)	CO2-neutraal in 2050	CO2-neutraal in 2050
Aandeel hernieuwbare energie (%)	11,7% (2023)	100% in 2050	100% in 2050
Huishoudelijk restafval (in kg per inwoner per jaar)	113	Reductie tot 100 kg in 2050	Reductie tot 100 kg in 2050
Circulariteit gemeentelijke inkoop	Niet bekend	50% in 2030	50% in 2030
Robuust water- en groensysteem	Niet bekend	Gerealiseerd in 2050	Gerealiseerd in 2050

Toelichting op kengetallen Lansingerland ontwikkelt

Ruimtelijke ordening:
Aantal woningen
In de periode 2027 t/m 2030 verwachten wij dat er gemiddeld circa 600 woningen per jaar worden opgeleverd. De realisatie staat wel onder druk en is er een mate van onzekerheid of deze woningen conform de planning worden opgeleverd. Want wij zijn ook afhankelijk van de huidige markt- en lokale omstandigheden, zoals de stijgende kosten, aanpak van de N209, netcongestie en voldoende beschikbaarheid van personeelscapaciteit. Zeker als het gaat om netcongestie weten we dat dit effect gaat hebben op de haalbaarheid van de woningbouwplanning zoals ook vastgesteld in de motie Oog Op Netcongestie (M2026-005). Echter is het nu nog onduidelijk hoe groot dit effect zal zijn. De verwachting is dat we in het eerste kwartaal van 2027 meer weten over wat het effect zal zijn op onze woningbouwplanning en dan informeren wij de raad hier ook over. Specifiek voor 2027 worden naar verwachting circa 624 woningen opgeleverd waarvan circa 166 sociale woningen en 125 overige betaalbare woningen.

Statushouders
Jaarlijks stelt het Rijk vast hoeveel vluchtelingen een verblijfsstatus krijgen in Nederland. Naar rato van het aantal inwoners krijgt elke gemeente een taakstelling voor het betreffende kalenderjaar. Voor de eerste helft van 2027 wordt in Q4 2026 bekend hoeveel personen de taakstelling voor Lansingerland omvat.

Mobiliteit:
Fietsgebruik Bergweg Zuid en Metropolitaan fietspad nabij station Lansingerland Zoetermeer
Wij stimuleren het fietsgebruik binnen de gemeente door te investeren in veilige snelle fietsroutes en fietsparkeermogelijkheden. Voor 2026 verwachten wij dat het fietsgebruik toeneemt ten opzichte van de afgelopen jaren. We hebben de ambitie dat fietsgebruik structureel groeit. In 2026 worden delen van de Metropolitane fietsroute Delft-Rotterdam opengesteld, wat het fietsgebruik verder zal doen groeien. Forse groei op dit tracé wordt echter pas verwacht na ontwikkeling van Bleizo-West

Klantenrapportcijfer openbaar vervoer
Wij willen graag dat reizigers in de gemeente tevreden zijn over het busvervoer en metrovervoer, en daarnaast ook de overstapmogelijkheden. We streven daarom naar een klanten-rapportcijfer van minimaal een 8 voor zowel het busvervoer als het metro/randstadrailvervoer.

Verkeersslachtoffers
Tussen verkeersslachtoffers (met letsel) wordt onderscheid gemaakt tussen ziekenhuisgewonden en verkeersdoden. Het hoofddoel is 0 verkeersslachtoffers door vermijdbare oorzaken in 2040. Het streven voor het aantal verkeersslachtoffers in het volgende jaar is altijd lager dan het voorgaande jaar. Dit drukken wij niet in aantallen uit, omdat wij nooit de indruk willen wekken dat we een hoger aantal verkeersslachtoffers dan 0 nastreven. In 2025 waren er 144 letselslachtoffers en 0 verkeersslachtoffers met dodelijke afloop. Halverwege 2026 (d.d. 6 augustus) zijn er 90 letselslachtoffers en geen verkeersdoden.

Aantal OV-reizigers
Tijdens corona is het aantal OV-reizigers sterk teruggelopen. In 2026 is het busvervoer qua reizigersaantallen nog niet op het niveau ten opzichte van 2019 (pre-corona). Voor 2027 verwachten wij een toename vanwege nieuwe buslijn 172 die vanaf 2026 is gaan rijden. Tegelijkertijd verwachten we een lichte afname op lijn 174 vanwege de frequentieverlaging naar 1x per uur. De totale verwachting is dat er desondanks een lichte groei van het aantal OV reizigers zal zijn. Wij stellen als doelstelling dat het totale aantal dagelijkse OV-reizigers ca. 2,5% toeneemt in 2027 ten opzichte van 2026.

Aantal scholen dat mee doet met verkeersveiligheidscampagnes
Verkeersveiligheid begint al bij de jeugd. Daarom streven wij naar minimaal 5 scholen die participeren aan verkeersveiligheidscampagnes. Voorbeelden hiervan zijn School op Seef en de Schoolbrengweek. De scholen zelf wegen dit wel af tegen andere prioriteiten.

Aantal deelauto's
Deelmobiliteit draagt bij aan een afname van het autobezit per huishouden. Met name elektrische deelauto's dragen daarbij ook bij aan de lokale milieudoelstellingen. Anno 2026 is het aantal deelauto's in Lansingerland 15. Dit is exclusief de particuliere deelinitiatieven, zoals bijvoorbeeld SnappCar. Voor 2027 streven we een toename van het aantal deelauto's na. Omdat wij momenteel geen actief stimulerend, maar faciliterend beleid voeren op het aantrekken van deelauto aanbieders verwachten wij dat deze toename zeer beperkt is.

Aantal publieke elektrische oplaadpunten
Er is in de afgelopen jaren hard gewerkt aan het realiseren van elektrische oplaadinfrastructuur voor personenauto's. De ambitie uit het Klimaatakkoord is dat in 2030 alle nieuwe auto's emissievrij zijn. De verwachting is dat we dan richting 1,9 miljoen elektrische personenvoertuigen gaan in Nederland en dat de overgrote meerderheid van deze voertuigen batterij-elektrisch worden aangedreven. De behoefte aan zowel (semi)publieke als private laadinfrastructuur in verschillende vormen wordt hierdoor groter. Het aantal publieke laadpalen moet daardoor fors toenemen. Voor 2030 is er behoefte aan 821 laadpunten. Eind 2025 waren er ca. 732 elektrische oplaadpunten operationeel en 57 in voorbereiding. Deze zijn naar verwachting eind 2026 allen operationeel wat maakt dat er naar verwachting eind 2026 789 laadpunten zijn. In 2027 verwachten wij een toename ca. 51 publieke oplaadpunten, waardoor er dan in totaal 820 laadpunten operationeel zijn. Dit is niet meer dan beoogd in de begroting 2026. De snelheid van de groei van het aantal laadpunten neemt af doordat het netwerk van laadinfrastructuur in Lansingerland inmiddels dekkend is. Netcongestie zet een verdere rem op een vlotte uitrol van het aantal elektrische oplaadpalen.

Economie:
De kengetallen geven weer hoe het in grote lijnen is gesteld met de economie van Lansingerland. De staat van de economie en het economisch vestigingsklimaat zijn afhankelijk van talloze factoren. De gemeente kan hier deels invloed op uitoefenen. Wat de exacte invloed van de gemeente is op deze kengetallen, is moeilijk aan te geven.

Aantal gebiedsorganisaties
Dat kunnen zijn een VvE, een BedrijvenInvesteringszone, een coöperatie, een vereniging

Aantal hectare dat feitelijk of planologisch is getransformeerd
Aantal hectare dat door een BOPA aanvraag een andere functie heeft gekregen. De activiteiten die in de functie passen vinden daadwerkelijk plaats.

Aantal hectare dat binnen het omgevingsplan een andere functie heeft gekregen

Aantal uitgevoerde verduurzamingsprojecten
Dit kunnen kleine of grote projecten zijn die op een bedrijventerrein of in een centrumgebied of op een andere werklocaties is uitgevoerd en bijdragen passen in de energietransitie, bijdragen aan klimaatadaptatie en circulair grondstoffengebruik.

Aantal glastuinbouwbedrijven
Het aantal bedrijven in Lansingerland in de glastuinbouwsector.

Gemiddeld oppervlakte glastuinbouwbedrijf
De oppervlakte van de glastuinbouwbedrijven is een indicator van de grootte van deze bedrijven en de omvang van de sector in Lansingerland.

Duurzaamheid:
Onze inspanningen op het gebied van klimaat- en energiebeleid richten zich op effecten op de lange termijn. We rapporteren daarom over de voortgang op lange termijn doelen, zoals de totale CO2-uitstoot binnen de gemeente. Doordat er vaak meerdere factoren zijn die indicatoren als CO2-uitstoot beïnvloeden, is een vergelijking tussen twee opeenvolgende jaren lastig. De langjarige trend geeft een beter beeld en vlakt incidentele invloeden uit. Ook kennen onze inspanningen op dit vlak, zoals beleid, een bepaalde uitwerkingstijd voordat resultaten zichtbaar zijn. Deze data is vaak pas later beschikbaar, waardoor deze getallen vaak niet overeen zullen komen met het rapportagejaar van de begroting en jaarstukken.

Programma 7: Grondzaken

Beoogd maatschappelijk effect

Met ons grondbeleid dragen we bij aan de realisatie van ruimtelijke doelstellingen op het gebied van wonen, werken, ondernemen en recreëren.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x €1.000

	Realisatie 2025	Begroting 2026 na wijziging	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten	44.881	12.639	5.959	6.923	6.127	1.855
Baten	44.840	11.042	6.275	6.867	6.603	2.321
Totaal saldo van baten en lasten	**-41**	**-1.597**	**316**	**-55**	**476**	**467**
Onttrekkingen	1.047	1.331	511	528	10	10
Toevoegingen	2.465	0	0	0	0	0
Mutaties reserves	**-1.417**	**1.331**	**511**	**528**	**10**	**10**
Resultaat	**-1.459**	**-266**	**827**	**473**	**486**	**476**

Beleidsveld: Grondexploitatie

Doelstelling

Wat willen we bereiken?

Realiseren van gebiedsontwikkelingen binnen de financiële kaders en ruimtelijke voorwaarden. We produceren en verkopen bouwgrond. Hiermee geven we invulling aan de doelstellingen op het gebied van wonen, werken en recreëren. We verkopen bouwgrond voor een marktconforme prijs en we beheersen de grondexploitaties en de hiermee samenhangende risico's.

Wat gaan we daarvoor in 2027 doen?

We actualiseren de grondexploitaties en risicoanalyse

We actualiseren de grondexploitaties en risicoanalyses 1x per jaar volledig, gelijktijdig met de jaarrekening. Daarnaast rapporteren we over grote afwijkingen conform onze financiële verordening. Bij de begroting geven we een globale stand van zaken van de grondexploitaties. Bij het in kaart brengen van de risico's en de mogelijke effecten hiervan, formuleren we beheersmaatregelen en voeren we deze uit.

We verkopen bouwgrond voor woningbouw en bedrijven

Voor 2027 ramen we circa 3,28 hectare aan bouwgrond uit te geven op bedrijventerrein Oudeland. Tevens verwachten we in 2027 grond voor 436 woningen te verkopen.

We verkopen gronden conform het grondbeleid

We verkopen gronden voor een marktconforme gronduitgifteprijs. In 2026 richten we onze inspanningen op onderhandelingen met partijen om tot resultaten te komen en leveren waar nodig maatwerk. Het grondbeleid draagt bij aan de realisatie van onze (ruimtelijke) doelstellingen. Daarbij is ons grondbeleid een belangrijk kaderstellend en verbindend instrument. We zetten ons grondbeleid zo in dat het past bij het behalen van onze (beleids)ambities.

Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet kan de nota grondbeleid geen los beleidsstuk meer zijn. Het grondbeleid heeft op strategisch niveau een plek in de Omgevingsvisie gekregen en krijgt op tactisch niveau een plek in de verschillende programma's.

Wat gaat het kosten?

In onderstaande tabel staan de kosten van dit beleidsveld:

Bedragen x €1.000

	Realisatie 2025	Begroting 2026 na wijziging	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten	44.881	12.639	5.959	6.923	6.127	1.855
Baten	44.840	11.042	6.275	6.867	6.603	2.321
Totaal saldo van baten en lasten	**-41**	**-1.597**	**316**	**-55**	**476**	**467**
Onttrekkingen	1.047	1.331	511	528	10	10
Toevoegingen	2.465	0	0	0	0	0
Mutaties reserves	**-1.417**	**1.331**	**511**	**528**	**10**	**10**
Resultaat	**-1.459**	**-266**	**827**	**473**	**486**	**476**

Verschillen 'Begroot 2027 ten opzichte van 'Begroting na wijziging 2026'

Actualisatie Meerjaren Prognose Grondexploitaties (MPG) 2026 €6.557.000 lagere lasten, €4.767.000 lagere baten en €820.000 lagere onttrekking reserves
Middels de actualisatie van de grondexploitaties via het MPG 2026 zijn de nieuwste prognoses voor de grondexploitaties vastgesteld door de gemeenteraad. De resultaten hieruit hebben wij verwerkt in de begroting 2027, waardoor de grootste verschillen worden verklaard. Duiding van de verschillen is uitgebreid terug te lezen in het MPG 2026 (T25.08817). De eerstvolgende actualisatie van de grondexploitaties vindt plaats via het MPG 2027.

Overige afwijkingen lasten (€73.000 nadeel)
Het verschil van €73.000 nadelig bestaat uit één of diverse kleinere afwijkingen en valt onder de € 200.000 en is kleiner dan 10% van het totaal van het beleidsveld en wordt daarom niet verder toegelicht.

Kengetallen Grondzaken

Kengetal	Realisatie 2025	Begr 2026	Begr 2027
Grondexploitatie			
Aantal woningen gronduitgifte	272	317	436
Verkoop van bedrijventerreinen	5,26 ha.	ca. 2,02 ha.	c.a. 3,28 ha

Toelichting op kengetallen Grondzaken

Binnen de diverse woningbouwprojecten wordt in 2027 grond voor 436 woningen uitgegeven.
Op de bedrijventerreinen Oudeland wordt in 2027 3,28 hectare grond uitgegeven.

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

Inleiding

In dit hoofdstuk worden de algemene dekkingsmiddelen toegelicht. Dit zijn inkomsten die niet specifiek toe te rekenen zijn aan een bepaald programma, maar waarmee uiteindelijk de saldi van de programma's 1 tot en met 7 kunnen worden gedekt. In de staat van Baten en Lasten (terug te vinden in de Meerjarenbegroting) is de (financiële) samenhang tussen de programma's en algemene dekkingsmiddelen weergegeven.

De algemene dekkingsmiddelen zijn:

- Lokale heffingen;
- Algemene uitkering uit het gemeentefonds;
- Dividend;
- Saldo van de financieringsfunctie;
- Overige algemene dekkingsmiddelen;
- Vennootschapsbelasting.

Overzicht: algemene dekkingsmiddelen

Overzicht baten en lasten algemene dekkingsmiddelen

Het overzicht van algemene dekkingsmiddelen en post onvoorzien is als volgt:

Wat gaat het kosten?

Bedragen x €1.000

	Realisatie 2025	Begroting 2026 na wijziging	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten						
Lokale heffingen	**379**	**372**	**404**	**419**	**467**	**442**
Algemene uitkering gemeentefonds	**0**	**60**	**0**	**0**	**-1.696**	**-1.744**
Dividend	**67**	**101**	**0**	**0**	**0**	**0**
Financieringsfunctie	**2.387**	**2.990**	**3.158**	**3.344**	**3.752**	**4.001**
Algemene dekkingsmiddelen en saldo kostenplaatsen	**1.086**	**587**	**2.016**	**450**	**15**	**-112**
Mutaties reserves	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Stelpost onvoorzien	**0**	**9**	**8**	**8**	**8**	**8**
Totaal Lasten	**3.918**	**4.118**	**5.586**	**4.221**	**2.545**	**2.595**
Baten						
Lokale heffingen	**25.724**	**28.372**	**30.167**	**30.500**	**30.973**	**31.485**
Algemene uitkering gemeentefonds	**110.738**	**110.983**	**115.678**	**112.402**	**111.853**	**116.127**
Dividend	**5.877**	**2.579**	**3.025**	**3.779**	**3.731**	**2.467**
Financieringsfunctie	**2.302**	**3.264**	**3.365**	**3.662**	**3.918**	**3.770**
Algemene dekkingsmiddelen en saldo kostenplaatsen	**726**	**28**	**28**	**28**	**28**	**28**
Totaal Baten	**145.367**	**145.227**	**152.263**	**150.371**	**150.503**	**153.877**
Totaal saldo van baten en lasten	**141.449**	**141.108**	**146.677**	**146.151**	**147.958**	**151.282**
Onttrekkingen						
Lokale heffingen	**112**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Algemene uitkering gemeentefonds	**1.900**	**230**	**0**	**0**	**0**	**0**
Algemene dekkingsmiddelen en saldo kostenplaatsen	**2.103**	**3.459**	**4.091**	**1.724**	**1.672**	**861**
Totaal Onttrekkingen	**4.114**	**3.689**	**4.091**	**1.724**	**1.672**	**861**
Toevoegingen						
Lokale heffingen	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Algemene uitkering gemeentefonds	**1.591**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Algemene dekkingsmiddelen en saldo kostenplaatsen	**699**	**0**	**1.500**	**0**	**0**	**0**
Mutaties reserves	**7.251**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Totaal Toevoegingen	**9.541**	**0**	**1.500**	**0**	**0**	**0**
Mutaties reserves	**-5.427**	**3.689**	**2.591**	**1.724**	**1.672**	**861**
Resultaat	**136.022**	**144.798**	**149.269**	**147.875**	**149.630**	**152.143**

Lokale heffingen

Lokale heffingen kunnen we onderverdelen in wel- en niet-gebonden bestedingen. Lokale heffingen waarvan de besteding gebonden is, zijn heffingen waarbij sprake is van een duidelijke relatie tussen de gemeentelijke dienstverlening en de belasting. Voorbeelden hiervan zijn de rioolrechten en de afvalstoffenheffing. Deze heffingen worden op de desbetreffende programma's als baten verantwoord en vallen dus niet onder de algemene dekkingsmiddelen. Lokale heffingen die niet gebonden zijn, vormen algemene dekkingsmiddelen en hebben geen vooraf aangewezen bestemming. In bovenstaande tabel zijn bij de baten de volgende lokale heffingen die niet gebonden zijn opgenomen:

- Onroerendezaakbelasting (OZB) (woningen en niet-woningen)
- Hondenbelasting
- Precariobelasting
- Verblijfsbelasting

De lasten behorende bij de lokale heffingen betreffend de bijdrage aan het SVHW voor de uitvoering van de WOZ-taken en de heffing van gemeentelijke belastingen. Voor verdere informatie verwijzen wij u naar de paragraaf Lokale heffingen.

Algemene uitkering uit het gemeentefonds

Het gemeentefonds vormt de grootste inkomstenbron voor gemeenten. De raad is geïnformeerd over de effecten van de Meicirculaire 2026 (middels raadsbrief U26.02483).

Bijstelling Meicirculaire na raadsinformatiebrief

Herijking Algemene Uitkering als gevolg van ontwikkeling WOZ-waarden
Bij de doorrekening van de Algemene Uitkering worden onder andere de geraamde WOZ-waarden van het onroerend goed in de gemeente meegenomen als maatstaf. Ten tijde van de doorrekening voor de Meicirculaire was de meest recente raming van de WOZ-waarden door SVHW, zoals gebruikelijk, nog niet beschikbaar. Inmiddels is deze raming beschikbaar en verwerkt in de berekening van de Algemene Uitkering.

De achtergrond van de hieruit voortvloeiende mutaties is dat bij de verdeling van de Algemene Uitkering rekening wordt gehouden met de belastingcapaciteit van gemeenten. Deze wordt mede bepaald door de totale WOZ-waarde van het onroerend goed. Een hogere WOZ-waarde betekent dat een gemeente in potentie meer OZB-inkomsten kan genereren. Daarom leidt een hogere belastingcapaciteit tot een hogere korting op de Algemene Uitkering. Voor meer achtergrond en een nadere toelichting wordt verwezen naar de raadsinformatiebrief over de WOZ-waardecorrectie (U25.04204).

De geactualiseerde SVHW-raming leidt voor de maatstaf OZB-heffingen woningen eigenaren in 2027 tot een lichte neerwaartse bijstelling van de WOZ-waarden. Hierdoor valt de belastingcapaciteit lager uit en wordt een kleinere korting op de Algemene Uitkering toegepast. Dit heeft voor 2027 een voordelig effect van € 94.000.

Ook de WOZ-waarden van niet-woningen zijn naar boven bijgesteld. Dit heeft echter geen effect op de Algemene Uitkering, omdat voor deze maatstaf het plafond van de korting al is bereikt.

Vrijval nog toe te wijzen middelen t.a.v. taakmutaties en DU's/IU's
Het resterende bedrag 'nog toe te wijzen circulairemiddelen' van € 428.000, zoals toegelicht in de raadsinformatiebrief over de meicirculaire (U26.02482), blijkt niet benodigd voor de desbetreffende taakmutaties en decentralisatie- en integratie-uitkeringen. Daarom valt dit bedrag vrij ten gunste van de algemene middelen.

Over de effecten van de Septembercirculaire 2026 wordt de gemeenteraad per brief geïnformeerd.

Dividend

Onder algemene dividenden vallen dividenden vanuit deelnemingen die niet tot een van de programma's behoren. De dividendinkomsten vloeien voort uit de aandelen die de gemeente in Stedin Holding N.V. en de BNG Bank N.V. (Bank Nederlandse Gemeenten) houdt en worden verder toegelicht in de paragraaf Verbonden Partijen.

Saldo van de financieringsfunctie

Het saldo van de financieringsfunctie bestaat volledig uit het renteresultaat, oftewel het saldo van de kostenplaats kapitaallasten. Het renteresultaat is het verschil tussen de werkelijke rentelasten enerzijds en de rente die aan de verschillende taakvelden wordt doorbelast anderzijds. De systematiek en uitgangspunten voor de berekening van het renteresultaat zijn toegelicht in de paragraaf Financiering.

Naar aanleiding van de aanvullende financieringsbehoefte die in het eerste kwartaal van 2026 is ontstaan, zoals toegelicht in de Zomerrapportage 2026, zijn de financieringslasten voor de begroting bepaald. Hierbij is rekening gehouden met het investeringsplan en de verwachte geldstromen met betrekking tot de grondexploitaties op basis van het MPG (Meerjarenprognose Grondexploitatie). Voor een nadere toelichting op de financieringsfunctie en de gehanteerde uitgangspunten wordt verwezen naar de paragraaf Financiering.

Algemene stelposten en post onvoorzien

Algemene stelposten

Ambities college
Voor de uitvoering van de ambities van het college is een structureel budget van € 500.000 opgenomen. Voor de invulling van dit budget verwijzen we naar de toelichting zoals opgenomen in 'Financieel overzicht Begroting 2027-2030'.

Kapitaallastenplafond
Omdat investeringen uit het Meerjareninvesteringsplan (MIP) niet volledig en volgens de geraamde planning worden gerealiseerd, houden we rekening met onderuitputting op de kapitaallasten. Hiervoor nemen we een stelpost voor onderuitputting op. Op grond van de gewijzigde BBV-regelgeving is aan deze stelpost een maximum verbonden. Op dit moment ligt onze stelpost nog boven dit maximum. Onze doelstelling is om de komende jaren toe te werken naar een realistischer MIP, zodat de stelpost voor onderuitputting in de toekomst kan worden verlaagd.

Organisatieontwikkeling
In verband met een extra inspanning van 3 jaar in de organisatieontwikkeling om een doorontwikkeling mogelijk te maken en te voldoen aan de randvoorwaarden van een sterke organisatie is een stelpost van € 500.000 per jaarschijf (2027, 2028 en 2029) opgenomen. Hiervoor wordt een eenmalige onttrekking gedaan aan de bestemmingsreserve tijdelijke beleidsimpulsen van € 1.500.000.

Stelpost onvoorzien
Volgens de comptabele regelgeving (BBV) moet elke gemeente een structurele post onvoorzien opnemen, waarvan de hoogte door de gemeente zelf wordt bepaald. Voor de begroting van dit jaar is hiervoor een bedrag van € 8.000 geraamd. Deze middelen zijn bedoeld om onvermijdelijke en onvoorziene uitgaven tijdens het begrotingsjaar op te vangen.

Vennootschapsbelasting

Op grond van de Wet modernisering vennootschapsbelastingplicht overheidsondernemingen zijn ook gemeenten sinds 2016 vennootschapsbelastingplichtig voor hun ondernemersactiviteiten. Hieronder vallen in beginsel ook de (actieve) grondexploitaties. Dit betekent dat de gemeente over eventuele winsten uit dergelijke activiteiten vennootschapsbelasting (Vpb) is verschuldigd.

Sinds 2021 gaat de gemeente door "de Poort", waarmee wordt bedoeld dat sprake is van Vpb-plicht op basis van feitelijke ondernemingsactiviteiten. Voor het jaar 2027 wordt de verwachte last als gevolg van de Vpb geraamd op € 908.000 en in overeenstemming met de nota reserves en voorziening wordt dit gedekt vanuit de algemene reserve.

Deze last is in de begroting van de gemeente opgenomen en kan in de toekomst variëren, afhankelijk van de resultaten van de ondernemingsactiviteiten en de geldende fiscale wet- en regelgeving. Er wordt waar mogelijk fiscaal geoptimaliseerd binnen de kaders van de wet om de belastingdruk te beperken.

Overzicht overhead

Inleiding

Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) schrijft voor dat de baten en lasten van overhead niet onder de afzonderlijke programma's worden opgenomen. Daarom begroten we op een centrale begrotingspost het 'overzicht overhead'. Overhead is hier gedefinieerd als 'alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van het primaire proces'. Om inzichtelijk te maken waar de overhead uit bestaat, is deze verdeeld in vijf onderdelen: personeel, uitbestede bedrijfsvoering, huisvesting, automatisering en grondexploitaties.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x €1.000

	Realisatie 2025	Begroting 2026 na wijziging	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten	23.604	29.227	26.850	28.205	28.993	29.113
Baten	11	116	122	122	122	122
Totaal saldo van baten en lasten	**-23.593**	**-29.112**	**-26.728**	**-28.083**	**-28.871**	**-28.991**
Onttrekkingen	1.272	2.440	3.196	1.599	1.577	866
Toevoegingen	878	799	2.055	423	423	423
Mutaties reserves	**394**	**1.641**	**1.141**	**1.176**	**1.154**	**443**
Resultaat	**-23.199**	**-27.471**	**-25.587**	**-26.907**	**-27.717**	**-28.548**

Onderdelen Overhead

Bedrijfsvoering

Bedrijfsvoering is een continu proces, waarbij reeds ingezette ontwikkelingen worden afgerond en nieuwe initiatieven worden gestart. Deze paragraaf licht de financiële impact van de doorontwikkeling van bedrijfsvoering toe, die onderdeel is van de overheadkosten.

Ook in de periode 2027-2030 blijft de gemeente werken aan de verdere kwaliteitsverbetering van informatisering en digitale dienstverlening. Dit is een cruciale voorwaarde voor het efficiënt oppakken van opgaven, het voldoen aan wettelijke verplichtingen rondom archiefzaken, basisregistraties en beveiliging, en om te anticiperen op nieuwe Europese regelgeving vanuit de 'digital decade'. De ontwikkelingen op gebied van digitalisering gaan hard. Het is nodig als gemeente een visie te hebben op waar we naar toe willen qua digitalisering en de randvoorwaarden hierbij (denk aan dataveiligheid, privacy etc.). In 2027 zal gestart worden met het uitvoeren van de I-visie.

Bedragen x €1.000

	Realisatie 2025	Begroting 2026 na wijziging	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten	19.471	23.215	22.658	23.319	23.920	24.548
Baten	11	105	111	111	111	111
Totaal saldo van baten en lasten	**-19.461**	**-23.110**	**-22.546**	**-23.208**	**-23.809**	**-24.436**
Resultaat	**-19.461**	**-23.110**	**-22.546**	**-23.208**	**-23.809**	**-24.436**

Uitbestede bedrijfsvoering

Onder uitbestede bedrijfsvoering vallen werkzaamheden die volgens de BBV tot de overhead worden gerekend, maar die de gemeente Lansingerland heeft uitbesteed aan derden. Dit betreft onder andere kosten voor de catering, zowel voor het bedrijfsrestaurant als voor de catering tijdens commissie- en raadsvergaderingen. Daarnaast omvatten de uitbestede bedrijfsvoering ook de kosten voor schoonmaak, onderhoud van de planten in het gemeentekantoor en beveiliging.

Bedragen x €1.000

	Realisatie 2025	Begroting 2026 na wijziging	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten	870	814	799	799	799	799
Totaal saldo van baten en lasten	**-870**	**-814**	**-799**	**-799**	**-799**	**-799**
Resultaat	**-870**	**-814**	**-799**	**-799**	**-799**	**-799**

Huisvesting

De huisvestingskosten bestaan uit alle kosten gerelateerd aan het gemeentekantoor, inclusief het planmatige onderhoud. Ook zijn dit de kapitaallasten, kosten voor klein onderhoud, diverse belastingen en heffingen, gas-, water- en elektriciteitskosten en verzekeringspremies.

Bedragen x €1.000

	Realisatie 2025	Begroting 2026 na wijziging	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten	2.522	2.986	2.891	2.871	3.002	3.002
Baten	0	0	0	0	0	0
Totaal saldo van baten en lasten	**-2.522**	**-2.986**	**-2.891**	**-2.871**	**-3.002**	**-3.002**
Resultaat	**-2.522**	**-2.986**	**-2.891**	**-2.871**	**-3.002**	**-3.002**

Automatisering

Tot de automatiseringskosten behoren de kosten voor het algemeen gebruik van hard- en software (bijvoorbeeld Corsa en intranet). Hier worden ook de kosten voor het (externe) archief verantwoord. De kosten voor hard- en software van ondersteunende afdelingen vallen hier ook onder (bijvoorbeeld Key2Financiën en Pepperflow).

Bedragen x €1.000

	Realisatie 2025	Begroting 2026 na wijziging	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten	3.216	4.077	4.408	4.621	4.677	4.880
Baten	0	11	11	11	11	11
Resultaat	**-3.216**	**-4.066**	**-4.397**	**-4.610**	**-4.666**	**-4.869**

Grondexploitaties

Jaarlijks vindt de doorberekening van overheadkosten naar grondexploitaties en anterieure overeenkomsten plaats via het overzicht overhead. Deze doorbelasting wordt bepaald op basis van het overheadstarief per uur en het aantal uren op de grondexploitaties en anterieure overeenkomsten.

Bedragen x €1.000

	Realisatie 2025	Begroting 2026 na wijziging	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten	-1.799	-1.563	-2.575	-2.575	-2.575	-2.575
Totaal saldo van baten en lasten	**1.799**	**1.563**	**2.575**	**2.575**	**2.575**	**2.575**
Resultaat	**1.799**	**1.563**	**2.575**	**2.575**	**2.575**	**2.575**

Reservemutaties

De lasten die zijn opgenomen in de diverse onderdelen van de overhead waar onder automatisering en huisvesting worden deels gedekt door onttrekkingen aan de algemene- en bestemmingsreserves. In de onderstaande tabel worden deze reservemutaties weergegeven. Ten opzichte van 2026 is er een stijging in de onttrekkingen en de toevoegingen. Per saldo resulteert dit in een daling van de reservemutaties. Dit wordt grotendeels veroorzaakt door de dotatie met betrekking tot de I-visie.

Bedragen x €1.000

	Realisatie 2025	Begroting 2026 na wijziging	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Onttrekkingen	1.272	2.440	3.196	1.599	1.577	866
Toevoegingen	878	799	2.055	423	423	423
Mutaties reserves	**394**	**1.641**	**1.141**	**1.176**	**1.154**	**443**

Verschillen 'Begroot 2027 ten opzichte van 'Begroting na wijziging 2026'

Lasten (€409.000 voordeel)

Garantiebanen (€ 250.000 voordeel)
Er was een budget van €518.000 opgenomen voor garantiebanen. Deze middelen waren bedoeld om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt aan het werk te helpen. Omdat is gebleken dat dit niet haalbaar is en er sprake was van een begrotingstekort, is ervoor gekozen om €250.000 van het hiervoor beschikbare budget te laten vrijvallen als bezuinigingsmaatregel.

Overige afwijkingen (€ 159.000 voordeel)
Het verschil van € 159.000 voordelig bestaat uit één of diverse afwijkingen en valt onder de €200.000, en wordt daarom niet verder toegelicht.

Baten (€6.000 voordeel)
Het verschil van €6.000 voordelig bestaat uit één of diverse kleinere afwijkingen en valt onder de €200.000, en wordt daarom niet verder toegelicht.

Onttrekking reserves (€756.000 voordeel)

Opheffen van de Bestemmingsreserve Onderzoekskosten (€ 492.000 voordeel)
Deze bestemmingsreserve Onderzoekskosten is opgeheven, het budget wordt gebruikt voor de dotatie van de bestemmingsreserve Beleidsimpuls I-visie.

Opheffen van de Bestemmingsreserve Ombuiging (€ 638.000 voordeel)
Deze bestemmingsreserve Ombuiging is opgeheven, het budget wordt gebruikt voor de dotatie van de bestemmingsreserve Beleidsimpuls I-visie.

Onttrekking aan de Algemene reserve ten behoeve van de Bestemmingsreserve tijdelijk beleidsimpulsen I-visie (€ 503.000 voordeel).
Deze onttrekking wordt gebruikt wordt gebruikt voor de dotatie van de bestemmingsreserve Beleidsimpuls I-visie.

Budgetoverheveling van incidenteel budget van Contractenbank van 2025 naar 2026 (€ 423.000 nadeel)
Dit budget is uitgegeven in 2026 en niet meer van toepassing op de begroting van 2027.

Budgetoverheveling van incidenteel budget van basis op orde WPV, AVG en algoritmes van 2025 naar 2026 (€ 200.000 nadeel)
Dit budget is uitgegeven in 2026 en niet meer van toepassing op de begroting van 2027.

Budgetoverheveling van incidenteel budget van NIS 2 van 2025 naar 2026 (€ 95.000 nadeel)
Dit budget is uitgegeven in 2026 en niet meer van toepassing op de begroting van 2027.

Overige afwijkingen (€158.000 nadeel)
Het verschil van € 158.000 nadelig bestaat uit één of diverse kleinere afwijkingen en valt onder de € 200.000, en wordt daarom niet verder toegelicht.

Toevoeging reserves (€1.469.000 nadeel)

Oprichten van Bestemmingsreserve Beleidsimpuls I-visie (€1.130.000 nadeel)
Het doel van deze reserve is: Het dekken van de kosten in de aankomende 3 jaar voor het implementeren van de I-visie.

Dotatie aan de Bestemmingsreserve tijdelijk beleidsimpulsen I-visie (€ 503.000 nadeel).
Deze dotatie wordt gebruikt voor om te kosten te dekken voor de kosten I-visie.

Overige afwijkingen (€163.000 voordeel)
Het verschil van € 163.000 voordelig bestaat uit één of diverse kleinere afwijkingen en valt onder de € 200.000, en wordt daarom niet verder toegelicht.

Overhead - Investeringen

Omschrijving (toelichting)

Voor dit beleidsveld worden voor 2027 de onderstaande investeringskredieten ter votering voorgelegd. In de tabel vindt u het overzicht en de toelichting per investering. Voor toekomstige investeringen (vanaf 2028) en alle lopende investeringen verwijzen wij naar de bijlage ‘Meerjareninvesteringsplan’.

Excel-tabel

Nog te voteren kredieten	Termijn afschrijving	Dekking	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030	Totaal krediet	Toelichting
jaarlijkse aanschaf persoonlijke hardware (laptops/ telefoon ed.) 2027	4	Exploitatie	125.000	-	-	-	125.000	Betreft budget voor jaarlijks vervanging van defecte ICT-middelen.
vervangen Beeldschermen, Dockingstations, toestenborden	8	Exploitatie	200.000	-	-	-	200.000	Betreft periodieke vervanging van ICT-middelen.
vervanging mobiele telefoons 2027	4	Exploitatie	50.000	-	-	-	50.000	Betreft laatste batch van de periodieke vervanging van de mobiele telefoons.
Vervanging laptops	4	Exploitatie	675.000	-	-	-	675.000	Betreft periodieke vervanging van ICT-middelen.
AV Middelen: Teamsroom maken in trouwzaal en raadzaal	5	Exploitatie	40.000	-	-	-	40.000	Betreft aanpassen ICT middelen in de trouw en raadszaal.
Vervangen Meubilair muv bureaustoelen 2027	10	Exploitatie	65.000	-	-	-	65.000	Betreft periodieke vervanging van meubilair (muv bureaustoelen).
Herstelwerkzaamheden Dak gemeentehuis	34	Exploitatie	200.000	2.800.000	-	-	3.000.000	Conform toelichting en bedrag in Kaderbrief: betreft de vervanging van het dak naar aanleiding van geconstateerde tekortkomingen van het bestuursgebouw.
Herstelwerkzaamheden terras gemeentehuis	34	Exploitatie	60.000	540.000	-	-	600.000	Conform toelichting en bedrag in Kaderbrief: betreft de vervanging van het terras naar aanleiding van geconstateerde tekortkomingen van het bestuursgebouw.

Paragrafen

Inleiding

Het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) stelt dat een aantal verplichte paragrafen moet worden opgenomen in de programmabegroting. Zij geven, als een dwarsdoorsnede door de programma's, inzicht in een aantal bedrijfsvoeringsaspecten van de gemeente. De paragrafen zijn:

1. Lokale heffingen
2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing
3. Onderhoud kapitaalgoederen
4. Financiering
5. Bedrijfsvoering
6. Openbaarheidsparagraaf Wet open overheid (Woo)
7. Verbonden partijen
8. Grondbeleid

Paragraaf Lokale heffingen

Inleiding

Lokale heffingen zijn een belangrijke inkomstenbron voor de gemeente. In deze paragraaf geven we een overzicht van de verschillende soorten heffingen, de tariefontwikkelingen en ons beleid voor kwijtschelding. Ook lichten we toe hoe we de kosten van bepaalde diensten dekken met de opbrengsten van heffingen.

Lokale heffingen zijn onderverdeeld in gebonden en niet-gebonden bestedingen. Niet-gebonden heffingen, zoals de onroerendezaakbelasting, hondenbelasting, precariobelasting en verblijfsbelasting, zijn opbrengsten die vrij besteed mogen worden aan alle gemeentelijke taken. De gebonden heffingen en rechten, zoals rioolrechten, afvalstoffenheffing, lijkbezorgingsrechten, marktgelden en leges, betreffen inkomsten die bedoeld zijn om de kosten van de bijbehorende dienst te dekken.

Alleen binnen de leges is er ruimte voor kruissubsidiëring. Dit betekent dat we opbrengsten van de ene legespost mogen gebruiken om kosten van een andere legespost te dekken. Let wel, leges uit hoofdstuk 3 mogen gedekt worden met opbrengsten uit andere hoofdstukken, maar dit hoofdstuk zelf mag niet meer dan 100% kostendekkend zijn. Daarnaast geldt dat kruissubsidiëring alleen is toegestaan als de totale opbrengsten van de leges de totale kosten van de leges niet overschrijden. Verderop in de subparagraaf 'Onderbouwing kostendekkende leges' vindt u een gedetailleerd overzicht van de leges per hoofdstuk en de uitwerking van kruissubsidiëring.

De tarieven 2027 maken deel uit van deze paragraaf, maar zijn nog niet vastgesteld. De gemeenteraad stelt de belastingverordeningen en legesverordening, en daarmee de tarieven 2027, definitief vast in de raadsvergadering van 17 december 2027. De tarieven zijn derhalve geen onderdeel van de besluitvorming van deze begroting.

Overzicht opbrengst lokale heffingen

Bedragen x € 1.000

Opbrengst lokale heffingen	Realisatie 2025	Begr 2026	Begr 2027	Begr 2028	Begr 2029	Begr 2030
Belastingen (niet gebonden)						
OZB woningen	10.432	10.757	12.258	12.466	12.845	13.262
OZB niet-woningen	14.956	15.400	17.015	17.141	17.235	17.329
Hondenbelasting	386	406	380	380	380	380
Precariobelasting, uitstallingen	45	45	47	47	47	47
Verblijfsbelasting	220	218	467	467	467	467
Heffingen en leges (gebonden)						
Afvalstoffenheffing	7.712	9.274	10.636	10.636	10.636	10.636
Rioolheffing	7.918	8.022	8.907	9.049	9.192	9.334
Marktgelden	64	71	71	71	71	71
Lijkbezorgingsrechten	234	240	240	240	240	240
Leges burgerzaken & overige alg dienstverlening (hfst 1)	1.458	1.603	2.127	2.127	2.127	2.127
Leges fysieke leefomgeving/omgevingsvergunningen (hfst 2)	2.831	3.572	3.639	3.472	3.473	3.474
Leges Europese dienstenrichtlijn (hfst 3)	52	42	65	65	65	65
Totaal	**46.308**	**49.650**	**55.853**	**56.161**	**56.778**	**57.432**

COELO 2026 en woonlasten en tarieven regio

Het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO) publiceert jaarlijks de zogeheten ‘Atlas van de lokale lasten’. In deze atlas staat een overzicht van de gemeentelijke woonlasten. De woonlasten hebben betrekking op een meerpersoonshuishouden met een eigen woning en bestaan uit de OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing.

Het COELO publiceert in de atlas ook een tarievenoverzicht. In dit tarievenoverzicht zijn de gemiddelde woonlasten voor een- en meerpersoonshuishoudens per lokale last opgenomen. In onderstaande tabel zijn de lokale lasten van de gemeente Lansingerland afgezet tegen de laagste en hoogste tarieven van de overige gemeentes in Nederland. In de tabellen van de subparagraaf "Woonlasten en de tarieven in de regio" worden de tarieven van de lokale lasten van de gemeente Lansingerland vergeleken met omringende gemeenten.

In 2026 zijn de woonlasten van een meerpersoonshuishouden in Lansingerland € 1.115. Met dit tarief komt Lansingerland uit op rangnummer 205 van de 342 gemeentes in Nederland. Rangnummer 1 staat voor de laagste woonlasten en rangnummer 342 staat voor de hoogste woonlasten. In 2025 stond Lansingerland op plek 150.

Bedragen x € 1,-

Tarieven 2026 conform COELO atlas	Laagste	Landelijk gemiddelde	Hoogste	Lansingerland 2026	Lansingerland concept 2027
Woonlasten meerpersoonshuishouden	669	1.095	2.279	1.115	1.178
OZB woningen (eigenaar)	0,0326%	0,0871%	0,1899%	0,0764%	0,0776%
OZB niet-woningen (eigenaar + gebruiker)	0,1327%	0,5796%	1,3090%	0,6257%	0,6470%
Afvalstoffenheffing MPH	33	381	654	352	330
Rioolheffing 0-500 m3	135	245	573	285	300
Hondenbelasting (1e hond)	22	25	142	95	99

Woonlasten en de tarieven in de regio

Voor de vergelijking van de woonlasten van Lansingerland met die van andere gemeenten is gebruik gemaakt van de gegevens die zijn gepubliceerd in de 'Atlas van de lokale lasten 2026' van COELO.

In onderstaand overzicht zijn de gemiddelde woonlasten 2026 weergegeven voor eigenaren van een eenpersoonshuishouden (EPH) en voor een meerpersoonshuishouden (MPH) in Lansingerland en uit gemeenten in de regio. In de berekening van de woonlasten zijn de onroerende zaakbelastingen, afvalstoffen- en rioolheffing meegenomen. De gemiddelde WOZ-waarde is gebaseerd op gegevens van het CBS met de peildatum van 1 januari 2026.

Bedragen x € 1,-

Woonlasten in de regio 2026	Gemiddelde WOZ-waarde (CBS 2026)	Gemiddelde woonlasten EPH	Gemiddelde woonlasten MPH	Vergelijking Lansingerland MPH
Lansingerland	566.000	1.080,26	1.115,90	100,00%
Delft	393.000	1.061,54	1.222,20	109,53%
Pijnacker-Nootdorp	573.000	1.001,33	1.119,29	100,30%
Zoetermeer	424.000	1.039,86	1.096,70	98,28%
Zuidplas	502.000	1.118,71	1.141,09	102,26%

Bedragen x € 1,-

Tarieven 2025 conform COELO atlas	Lansingerland	Delft	Pijnacker-Nootdorp	Zoetermeer	Zuidplas
OZB					
Eigendom woningen	0,0764%	0,0932%	0,0734%	0,1116%	0,0947%
Eigendom niet-woningen	0,6257%	0,3841%	0,2283%	0,4473%	0,2432%
Gebruik niet-woningen	-	0,3019%	0,1596%	0,3240%	0,1968%
Totaal niet-woningen	0,6257%	0,6860%	0,3879%	0,7713%	0,4400%
OZB-aanslag woningen (a)	478,33	509,05	469,85	560,55	548,02
Afvalstoffenheffing					
Eenpersoonshuishouden	316,81	283,59	330,00	328,57	335,45
Meerpersoonshuishouden (b)	351,64	444,25	447,96	385,41	358,10
Rioolheffing (c)	285,12	268,90	201,48	150,74	235,24
Gemiddelde woonlasten MPH (a+b+c)	**1.115,09**	**1.222,20**	**1.119,29**	**1.096,70**	**1.141,36**

OZB 2026 in relatie tot de WOZ-waarde 2026

In onderstaand overzicht (OZB-aanslag t.o.v. WOZ-waarde) zijn de gemiddelde WOZ-waarden 2026 afgezet tegen de gemiddelde OZB-aanslag 2026 in Lansingerland en in andere gemeenten. De WOZ-waarden in Lansingerland liggen 29% boven het landelijk gemiddelde, de OZB-aanslag ligt in Lansingerland 6% boven het landelijke gemiddelde. De verhouding van de OZB-aanslag is hiermee 0,82 ten opzichte van de WOZ-waarde. Deze ligt in Lansingerland dus afgerond 18% onder het landelijk gemiddelde. Het OZB-woningen tarief lag in Lansingerland in 2026 op 0,0764%, landelijk was dat 0,0871%. In de regio is de OZB-aanslag ten opzichte van de WOZ-waarden in Lansingerland als laag te kwalificeren.

Bedragen x € 1,-

OZB-aanslag t.o.v. WOZ-waarde 2026	Gemiddelde WOZ-waarde	WOZ-waarde t.o.v. landelijk gemiddelde	OZB-tarief	Gemiddelde OZB aanslag woningen	OZB-aanslag woningen t.o.v. landelijk gemiddelde	Verhouding WOZ-waarde OZB-aanslag
Lansingerland	566.000	129%	0,0764%	478,33	106%	0,82
Delft	393.000	90%	0,0932%	509,05	112%	1,26
Pijnacker-Nootdorp	573.000	131%	0,0734%	469,85	104%	0,79
Zoetermeer	424.000	97%	0,1116%	560,55	124%	1,28
Zuidplas	502.000	114%	0,0947%	548,02	121%	1,06
Nederland	439.000	100%	0,0871%	453,00	100%	1,00

Woonlasten 2026 in relatie tot de WOZ-waarde 2026

In onderstaand overzicht (woonlasten t.o.v. WOZ-waarde) zijn de gemiddelde WOZ-waarden 2026 en gemiddelde woonlasten 2026 weergegeven voor eigenaren van een meerpersoonshuishouden in Lansingerland en in andere gemeenten. De WOZ-waarden in Lansingerland liggen 29% boven het landelijk gemiddelde, de totale woonlasten in Lansingerland liggen 2% boven het landelijk gemiddelde. De verhouding van de woonlasten is hiermee 0,97 ten opzichte van de WOZ-waarde. In Lansingerland zijn de woonlasten ten opzichte van de WOZ-waarden als laag te kwalificeren, in vergelijking met gemeenten in de regio. Dit betekent dat inwoners van Lansingerland relatief weinig woonlasten betalen in verhouding tot de waarde van hun woning.

Bedragen x € 1,-

Woonlasten t.o.v. WOZ-waarde 2026	Gemiddelde WOZ-waarde	WOZ-waarde t.o.v. landelijk gemiddelde	Gemiddelde woonlasten MPH	MPH t.o.v. landelijk gemiddelde	Verhouding WOZ-waarde woonlasten
Lansingerland	566.000	129%	1.115,09	102%	0,79
Delft	393.000	90%	1.222,20	112%	1,25
Pijnacker-Nootdorp	573.000	131%	1.119,29	102%	0,78
Zoetermeer	424.000	97%	1.096,70	100%	1,04
Zuidplas	502.000	114%	1.141,36	104%	0,91
Nederland	439.000	100%	1.095,00	100%	1,00

Onroerendezaakbelastingen (OZB)

De OZB bestaat uit een belasting voor de eigenaar van een opstal, waarbij verschil gemaakt wordt tussen woningen en niet-woningen. De OZB is een algemeen dekkingsmiddel, wat betekent dat deze vrij besteedbaar is. De belasting wordt berekend als een percentage van de WOZ-waarde. De WOZ-waarde wordt jaarlijks vastgesteld. Voor 2027 worden de onroerende zaken gewaardeerd naar de peildatum op 1 januari 2026.

Lansingerland kent een tariefdifferentiatie voor woningen en niet-woningen. Tariefdifferentiatie tussen woningen en niet-woningen wordt in heel Nederland toegepast. De tarieven voor niet-woningen liggen hoger dan voor de woningen.

Tarieven 2027

OZB wonen

Om het OZB-wonen tarief te bepalen hanteren wij als uitgangspunt het OZB wonen-tarief 2026 van de Gemeente Lansingerland. Dit tarief wordt geïndexeerd met de inflatiecorrectie (uitgangspunt perspectiefnota 2027 3,4%) en gecorrigeerd met een waardestijgingscompensatie (5,88%).
De OZB-tarieven nemen, na de hierboven genoemde indexatie en WOZ-waardecorrectie, met 4% toe om ruimte te creëren voor de uitvoering van nieuw beleid uit het coalitieakkoord. Hiermee wordt een evenwichtige bijdrage geleverd aan het realiseren van de ambities en voorzieningen die voor de komende periode zijn afgesproken. De opbrengst van de OZB draagt daarmee bij aan een solide financiële basis om deze ambities op een verantwoorde wijze uit te kunnen voeren.

OZB niet-wonen

Om het OZB niet-wonen tarief te bepalen hanteren wij als uitgangpunt het OZB niet-wonen tarief 2026. Dit tarief wordt geïndexeerd met de inflatiecorrectie (uitgangspunt perspectiefnota 2027 3,4%).

OZB-tarieven	2025	2026	Concept 2027	% toename t.o.v. 2026
Eigenaar (woning)	0,0801%	0,0764%	0,0776%	1,57%
Eigenaar (niet-woning)	0,6121%	0,6257%	0,6470%	3,40%

Afvalstoffenheffing

De afvalstoffenheffing bekostigt de inzameling en verwerking van huishoudelijk afval. De gemeente Lansingerland brengt per huishouden een gedifferentieerd tarief in rekening: een vast tarief voor alle adressen met een woonbestemming en een variabel tarief, gebaseerd op het aantal ledigingen van het inzamelmiddel dat de inwoner gebruikt. Dit kan een verzamelcontainer zijn, of een minicontainer van 240 liter of 140 liter. Voor elke lediging van dit inzamelmiddel brengt de gemeente een bedrag in rekening. SVHW legt de aanslag op in het jaar volgend op het jaar waarin het afval is aangeboden. De aanslag bestaat uit het vaste tarief en het variabele tarief, gebaseerd op het aantal keren dat het huishouden fijn restafval heeft aangeboden in het voorgaande jaar.
De gemeente mag de geraamde baten niet boven de geraamde kosten laten uitstijgen. De opbrengst mag dus maximaal 100% kostendekkend zijn in de begroting. Nu en in de toekomst houdt de gemeente de afvalstoffenheffing apart als een eigen geldstroom, los van de algemene middelen.

Tarieven 2027

Door de opening van het nieuwe Grondstoffen Inzamelstation stijgen de kosten. Dit komt onder andere door de kosten voor het gebruik van het gebouw (kapitaallasten), groot onderhoud, extra personeel en de kosten voor ondersteuning vanuit de organisatie (overhead).
Ook zijn de kosten voor beheer en onderhoud hoger geworden. Dit komt door de uitkomsten van verschillende aanbestedingen. Omdat het werk over meerdere contracten is verdeeld, zijn er ook meer uren nodig voor het beheer van deze contracten.
Daarnaast stijgen de kosten voor afvalbeheer door indexering en nieuwe overheidsmaatregelen, zoals de CO2-heffing op het verbranden van afval.

Het vaste afvaltarief stijgt met 17%, de variabele tarieven stijgen met ca. 3,7%.

Bedragen x € 1,-

Tarieven afvalstoffenheffing	2025	2026	2027	% toename t.o.v. 2026
Vast tarief	233,95	281,99	330,02	17,0%
140 liter container per aanbieding	3,54	4,88	5,05	3,5%
240 liter container per aanbieding	6,06	8,36	8,67	3,7%
Afvalpas per aanbieding	1,52	2,09	2,17	3,8%

Rioolheffing

Rioolheffing is een bestemmingsbelasting en dient ter bekostiging van de gemeentelijke watertaken. Deze watertaken zijn het inzamelen, zuiveren en transporteren van huishoudelijk afvalwater; het verzamelen en transporteren van bedrijfsafvalwater en het inzamelen en verwerken van hemelwater. De kosten hiervoor verhalen we met de rioolheffing op de gebruiker.

Tarieven 2027
Het tarief is een vast bedrag voor maximaal 500 m3 afgevoerd afvalwater per huishoudens. Voor de zogenoemde grootverbruikers geldt dat boven de 500 m3 voor iedere volgende 500 m3 afgevoerd afvalwater of een gedeelte daarvan een opslag wordt geheven.

Kostendekkingsplan stedelijk water 2026-2031
De gemeente kiest voor doelmatig en risico gestuurd werken. Er wordt zoveel mogelijk integraal en wijkgericht gewerkt. In april 2025 is door de raad het nieuwe Kostendekkingsplan stedelijk water 2026 - 2031 vastgesteld. Hierin is met het oog op de toekomst gekozen voor de variant waarin de kostenstijging voor de burger het meest beperkt zijn. In het kostendekkingsplan wordt voorzien in een jaarlijkse stijging van de rioolheffing met 5,3%.

Bedragen x € 1,-

Tarieven rioolheffing	2025	2026	2027	% toename t.o.v. 2026
Eenpersoonshuishoudens	270,77	285,15	300,23	5,29%
Meerpersoonshuishoudens	270,77	285,15	300,23	5,29%

Lijkbezorgingrechten

De gemeente Lansingerland heeft het gebruik van gemeentelijke begraafplaatsen vastgelegd in een beheerverordening. De verordening op de heffing en invordering van de lijkbezorgingsrechten 2021 is door de raad van de gemeente Lansingerland vastgesteld op 30 september 2021 en in oktober 2021 in werking getreden. De tarieven zijn ten opzichte van 2026 verhoogd met de inflatiecorrectie van 3,4%.

Leges Bouwvergunningen

In aanloop naar de Begroting is de raming van de bouwleges geactualiseerd. Deze prognose is gebaseerd op meerjarige gemiddeldes in combinatie met te verwachten grotere woningbouwplannen.

De leges worden geheven op basis van de maatstaven en tarieven in de tarieventabel bij de legesverordening. De legesverordening en tarieventabel worden in december ter vaststelling aan de raad aangeboden. De hoogte van de leges is afhankelijk van de bouwsom. Op basis van de bouwsom wordt bepaald in welke tariefcategorie de aanvraag valt. Per categorie geldt een vast bedrag en/of een percentage van de bouwsom.

Om de leges in totaliteit door middel van kruissubsidiëring kostendekkend te maken, wordt het tarief voor de bouwleges verhoogd.
Voor bouwsommen vanaf € 1.000.000 wordt het tarief met 0,3 procentpunt verhoogd, van 1,9% naar 2,2%.
Voor bouwsommen van € 200.000 tot € 1.000.000 wordt het tarief eveneens met 0,3 procentpunt verhoogd, van 2,0% naar 2,3%.

De beschikbare ruimte voor nieuwe te bebouwen bedrijfskavels binnen de gemeente is beperkt en riool- en netcongestie kan de ontwikkeling en realisatie van bouwprojecten vertragen of beperken. Naar verwachting zal dit de komende jaren leiden tot een afname van het aantal aanvragen en daarmee van de legesinkomsten.

Hondenbelasting

De gemeente Lansingerland heft hondenbelasting. De hondenbelasting in Lansingerland is een directe belasting op het houden van een hond binnen de gemeente. De belasting wordt geheven per hond, waarbij voor een tweede en volgende hond(en) een hoger tarief geldt. De tarieven zijn ten opzichte van 2026 verhoogd met de inflatiecorrectie van 3,4%.

Marktgelden en precariobelasting (uitstallingen)

De gemeente heft marktgelden voor de weekmarkt en precariobelasting. De berekening van het marktgeld voor de weekmarkt hangt af van het aantal gebruikte meters frontbreedte. De berekening van de precariobelasting hangt af van het aantal gebruikte vierkante meters. De tarieven zijn ten opzichte van 2026 verhoogd met de inflatiecorrectie van 3,4%.

Verblijfsbelasting

Gemeente Lansingerland heft vanaf 2025 verblijfsbelasting. Verblijfsbelasting wordt geheven als een persoon overnacht in de gemeente Lansingerland en niet ingeschreven staat in onze gemeente. De overnachting vindt plaats in een hotel, B&B, camping, kampeerterrein of een accommodatie voor arbeidsmigranten. De verblijfsbelasting wordt berekend op basis van het aantal overnachtingen. Iedere overnachting van één persoon geldt als één belastbare overnachting. De tarieven zijn ten opzichte van 2026 verhoogd met de inflatiecorrectie van 3,4%.

Kwijtscheldingen

In Lansingerland kan kwijtschelding worden verleend voor afvalstoffen- en rioolheffing, als een belastingschuldige (particulier) financieel niet in staat is om de belastingaanslag te betalen. Of een belastingschuldige in aanmerking komt voor gehele of gedeeltelijke kwijtschelding, wordt beoordeeld aan de hand van een inkomens- en vermogenstoets. Deze toets is gebaseerd op door het Rijk vastgestelde normen. De daarbij te hanteren kosten van bestaan (de zogenoemde betalingscapaciteit) worden vastgesteld op 100% van de bijstandsnorm.

Aan belastingschuldigen die op 31 december voorafgaand aan het belastingjaar een bijstandsuitkering en minimaal twee jaar gehele kwijtschelding hebben ontvangen, wordt automatisch kwijtschelding verleend. De kosten voor kwijtschelding worden bij de afvalstoffenheffing en de rioolheffing meegenomen in de berekening van de kostendekking.

De werkelijke en geraamde lasten van kwijtscheldingen staan in onderstaand overzicht.

Bedragen x € 1.000,-

Kwijtscheldingen	Realisatie 2025	Begr 2026	Begr 2027	Verschil t.o.v. 2026
Afvalstoffenheffing	838	838	838	0
Rioolheffing	839	839	839	0
Hondenbelasting	7	0	0	0
OZB woningen	0	0	0	0
OZB niet-woningen	0	0	0	0
Totaal	**1.684**	**1.677**	**1.677**	**0**

Bedrijven Investeringszones (BIZ)

De BIZ-bijdrage is een bestemmingsbelasting die op verzoek van ondernemers wordt geheven. Ondernemers kunnen de BIZ-gelden gebruiken voor het verbeteren van de openbare ruimte en leefbaarheid of economische ontwikkeling binnen een afgebakend winkel- of bedrijventerrein. In 2027 int de gemeente voor drie gebieden een BIZ-bijdrage: (1) BIZ Bedrijvenpark Rodenrijs (2) BIZ Centrum Bergschenhoek en (3) BIZ Weg en Land.
De ondernemers op bedrijventerrein De Hoefslag werken verder aan de totstandkoming van een BIZ, met als doel om De Hoefslag in 2027 als vierde BIZ binnen de gemeente toe te voegen.

Overzicht kostendekkendheid rechten en leges

Deze paragraaf geeft inzicht in de kostendekkendheid van de gemeentelijke heffingen en rechten (leges) waarvoor kosten worden verhaald. De overzichten laten zien dat de geraamde baten de geraamde lasten niet overschrijden. Daarnaast wordt inzicht gegeven in de opbouw van de lasten: uitgesplitst naar directe lasten, overhead en waar van toepassing BTW. Per heffing en recht wordt de mate van kostendekkendheid weergegeven.

Bedragen x € 1.000

Kostendekkendheid tarieven rechten	Afvalstoffenheffing	Rioolheffing	Lijkbezorgingsrechten	Marktgelden
Directe kosten	9.093	7.169	324	63
Directe inkomsten, exclusief heffingen	824	19		
Netto directe kosten	8.269	7.150	324	63
Toe te rekenen kosten:				
Overhead incl. (omslag)rente	1.082	1.151	126	6
BTW	1.285	820		
Totaal toe te rekenen kosten	10.636	9.121	450	69
Opbrengst heffingen	10.636	8.906	240	66
Dekking	**100,00%**	**97,64%**	**53,33%**	**95,65%**

In de tabel hieronder is de kostendekkendheid op hoofdstukniveau van de Legesverordening weergegeven. Zoals eerder vermeld betreft het concepttarieven en worden de tarieven definitief vastgesteld in december van dit jaar.

Onderbouwing kostendekkendheid leges *Bedragen x € 1,-*

Hfd	Omschrijving	Lasten	Overhead	Totaal lasten	Baten	Kostendekkendheid
1.1	Burgerlijke stand	84.216	72.919	157.135	102.763	65,40%
1.2	Reisdocumenten en Nederlandse identiteitskaart	719.354	247.158	966.513	872.349	90,26%
1.3	Rijbewijzen	130.491	55.313	185.803	268.250	144,37%
1.4	Verstrekkingen in het kader van basisregistratie persoonsgegevens	16.917	15.930	32.847	19.905	60,60%
1.5	Bestuursstukken	0	0	0	0	-
1.6	Vastgoedinformatie	0	0	0	0	-
1.7	Overige publiekszaken	5.169	4.868	10.037	10.120	100,83%
1.8	Gemeentearchief	0	0	0	0	-
1.9	Bijzondere wetten	80.005	30.331	110.336	49.051	44,46%
1.10	Diversen	413.714	419.354	833.069	804.888	96,62%
1	Subtotaal titel 1	1.449.866	845.873	2.295.740	2.127.326	92,66%
2.1	Algemene bepalingen	0	0	0	0	-
2.2	Vooroverleg / beoordelen conceptaanvraag	0	0	0	0	-
2.3	Activiteiten met betrekking tot bouwwerken	3.489.920	0	3.489.920	3.639.494	104,29%
2.4	Activiteiten met betrekking tot cultureel erfgoed en werelderfgoed	0	0	0	0	-
2.5	Milieubelastende activiteiten	0	0	0	0	-
2.6	Reserveren	0	0	0	0	-
2.7	Aanlegactiviteiten	0	0	0	0	-
2.8	Overige activiteiten	0	0	0	0	-
2.9	Reserveren	0	0	0	0	-
2.10	Reserveren	0	0	0	0	-
2.11	Overige activiteiten	0	0	0	0	-
2.12	Modaliteiten	0	0	0	0	-
2.13	Vermindering	0	0	0	0	-
2.14	Teruggaaf	0	0	0	0	-
2	Subtotaal titel 2	3.489.920	0	3.489.920	3.639.494	104,29%
1+2	Subtotaal titel 1 + 2	4.939.786	845.873	5.785.660	5.766.820	99,67%
3.1	Horeca	23.750	17.505	41.256	26.258	63,65%
3.2	Seksbedrijven	0	0	0	0	-
3.3	Winkeltijdenwet	1.754	1.328	3.081	2.474	80,30%
3.4	Organiseren evenement of markt	80.561	60.030	140.590	30.132	21,43%
3.5	Standplaatsen	8.582	7.863	16.445	4.211	25,61%
3.6	huisvestingswet 2012 en Wet goed verhuurderschap	0	0	0	0	-
3.7	In dit hoofdstuk niet benoemd besluit	2.214	1.710	3.924	1.983	50,54%
3	Subtotaal titel 3	116.861	88.436	205.296	65.058	31,69%
	Totaal legesverordening	**5.056.647**	**934.309**	**5.990.956**	**5.831.878**	**97,34%**

Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

De paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing beschrijft in hoeverre de gemeente Lansingerland in staat is om haar financiële risico's op te vangen en welke methode gebruikt wordt voor het bepalen van het risicoprofiel. Tevens wordt uiteengezet hoe risicobeheersing geïntegreerd is in de bedrijfsvoering van de gemeente. Door risico's te identificeren, kunnen passende maatregelen worden genomen om deze te beheersen. Hierbij is een evenwicht nodig tussen de benodigde middelen en het acceptabele risiconiveau voor de organisatie.

Daarnaast behandelt de paragraaf de toenemende behoefte aan transparantie over gemeentelijke inzichten en langetermijnperspectieven. Naast de verplichte financiële kengetallen volgens het BBV biedt de paragraaf een kwalitatieve duiding van niet-kwantificeerbare risico's en ontwikkelingen. Frauderisico's worden besproken in de paragraaf Bedrijfsvoering.

De verplichte financiële kengetallen volgens het BBV worden opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen van de begroting en het jaarverslag om provinciale staten en de gemeenteraad inzicht te geven in de financiële positie.

Risicobeheersing in de gemeente Lansingerland

De nota Risicomanagement en Weerstandsvermogen beschrijft hoe Lansingerland haar risico's inventariseert, beheerst en verantwoordt. De nota geeft aan welke informatie in de paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing wordt opgenomen. Daarnaast wordt in het interne controleplan 2027 opgenomen dat er in 2027 een risicoanalyse en een frauderisicoanalyse zullen worden uitgevoerd. In deze begroting ligt het accent vooral op het weerstandsvermogen en de risico's op incidentele tegenvallers.

Lansingerland loopt haar grootste incidentele financiële risico's bij de grondexploitaties. Deze risico's houden verband met de hoge boekwaarde van gedane investeringen en marktomstandigheden. Het risico bestaat dat grond niet, later, of voor een lagere prijs wordt verkocht dan voorzien. Om dit risico te beheersen, moet de gemeente inspelen op marktontwikkelingen en haar onderscheidend vermogen als woon- of vestigingsplaats versterken. Dit is een speerpunt van het college. Om de boekwaarde niet verder te laten oplopen, is de gemeente terughoudend met nieuwe uitgaven en doet deze alleen als ze noodzakelijk zijn om inkomsten te genereren. Waar mogelijk benutten we schaalvoordelen door werkzaamheden te clusteren. Het jaar 2025 toont een daling van de geïnvesteerde bedragen in grondexploitaties, met meer inkomsten dan uitgaven. Voor verdere toelichting op de risico's van grondexploitaties wordt verwezen naar de paragraaf Grondbeleid.

De grootste risico's op structurele tegenvallers zijn te vinden in het sociaal domein en de hoogte van de Algemene Uitkering. De lasten in het sociaal domein (Wmo, Jeugd en Participatie) zijn in de Begroting 2027-2030 zo realistisch mogelijk geraamd op basis van inzichten medio 2026. Dit domein kent zogenoemde openeinderegelingen zonder een helder financieel plafond, waardoor kosten snel kunnen stijgen. De hervormingsagenda van de Jeugdwet moet leiden tot een stabilisering van de lasten, los van de bevolkingsgroei. Deze uitgangspunten zijn verwerkt in de meerjarenraming. Het risico bestaat echter dat besparingen niet gerealiseerd worden en er structurele tegenvallers ontstaan. De paragraaf over structurele tegenvallers in de Begroting geeft hier verder cijfermatig inzicht in.

Continuïteit
Op basis van de door ons uitgevoerde risico-inventarisatie en het weerstandsratio van 4,3 is het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Lansingerland van mening dat de normale bedrijfsvoering financieel kan worden voortgezet. Zie voor de onderbouwing onderstaande toelichtingen.

Op basis van het beeld van onze meerjarenbegroting blijft het zorgpunt het structureel in evenwicht zijn van de baten en lasten, ook voor onze gemeente. Bij de komende begrotingen is het onverkort van belang om kritisch te blijven kijken naar wat wij lokaal kunnen doen en daarbij de nodige maatregelen te treffen om in de toekomst financieel solide te blijven.

Inventarisatie risico's

Op basis van het risicoprofiel van de gemeente Lansingerland wordt bepaald hoeveel middelen nodig zijn om alle risico's te kunnen opvangen. Hierbij maken we onderscheid tussen incidentele risico's en structurele tegenvallers. Incidentele risico's worden afgedekt door het beschikbare weerstandsvermogen, terwijl structurele risico's voldoende flexibiliteit in de begroting vereisen.

De benodigde weerstandscapaciteit wordt berekend op basis van een risicosimulatie, waarbij een statistische benadering wordt gehanteerd. Deze benadering gaat ervan uit dat nooit alle risico's zich tegelijkertijd en in maximale omvang zullen voordoen. Indien dit wel het geval zou zijn, bedraagt het maximale financiële gevolg van de in beeld gebrachte risico's, exclusief de gevoeligheidsscenario's voor grondexploitatie, € 34 miljoen.

Dit is als volgt te verdelen over de algemene dienst en de grondexploitaties:
- Algemene dienst: € 19 miljoen
- Grondexploitaties: € 16 miljoen

Top 10 risico's gemeente Lansingerland
De top 10 aan risico's zijn op basis van hun aandeel in het totaal benodigde weerstandsvermogen:

Bedragen x € 1.000

Nr.	Risico	Kans	Maximaal bedrag
1	Ontwikkeling Wilderszijde o.b.v. bestemmingsplan	N.v.t., zie toelichting	28.515
2	Open-einde regelingen (Wmo, Jeugd- (lokaal) en Participatiewet)	50%	1.500
3	Risico's op vlak van informatiebeveiliging	30%	2.000
4	Planschade bestemmingsplan Groenzoom	10%	3.800
5	Aanspraak op borgstelling gemeente	10%	3.600
6	Ramp en schade aan gemeentehuis dat (deels) niet verzekerd is	10%	3.000
7	Kosten GRJR 2026 hoger dan voorlopige raming	30%	750
8	Extra kosten door risico op herverkaveling Ruimte voor Ruimte Groenzoom	30%	612
9	Rechten Ruimte-voor-Ruimte niet verhaalbaar	30%	476
10	Afdracht van vrije kavel Ruimte voor Ruimte Groenzoom vertraagd t.o.v. afdracht aan Provincie	30%	476

Toelichting risico's

Uit de voorgaande tabel blijkt dat onze grootste risico's betrekking hebben op de grondexploitaties, waarvan Ruimte voor Ruimte Groenzoom en Wilderszijde de grootste invloed hebben. De genoemde bedragen zijn de mogelijke verdere verliezen op de grondexploitaties als de ontwikkelingen niet lopen zoals we nu inschatten op basis van de huidige marktomstandigheden. Naast bovenstaande incidentele effecten zijn er, als het risico zich voordoet, ook structurele effecten omdat schulden niet of minder snel kunnen worden afgelost. Op basis van de huidige omslagrente van 0,75% betekent elke € 10 miljoen verdere verlies name op de grondexploitatie een toename van de structurele rentelast op de begroting van € 75.000.

Ten opzichte van het laatste P&C-document (Jaarrekening 2025) is er één risico nieuw in de top 10 gekomen. Dit betreft de post 'Risico's op vlak van informatiebeveiliging'. Dit gaat bijvoorbeeld over een datalek, een hack en het onjuist gebruiken of verwerken van gegevens waardoor de systemen niet gebruikt kunnen worden of medewerkers (deels) hun werkzaamheden niet kunnen uitvoeren

Het grootste risicobedrag is gerelateerd aan de gebiedsontwikkeling Wilderszijde (risico nummer 1). Dit betreft het totale risicoprofiel voor Wilderszijde. Gezien de omvang van de ontwikkeling, de looptijd en de huidige economische omstandigheden is het risicobedrag fors. Eind 2021 stelde de gemeenteraad het bestemmingsplan vast en is het hele gebied een ‘actieve’ grondexploitatie geworden. Dit betekent dat we ook een specifieke risicoanalyse maken voor het gebied. De gebiedsspecifieke risico’s tellen op tot een benodigd risicobedrag van circa € 7,5 miljoen. Naast deze risico’s is het financiële resultaat van Wilderszijde ook afhankelijk van algemene ontwikkelingen, zoals de eventuele (snellere) stijging van kosten en ontwikkelingen van vrij op naam (VON)-prijzen. In dat kader zijn heel veel scenario’s mogelijk, zowel in positieve als negatieve zin. Voor het weerstandsvermogen is voor de jaarrekening 2025 een zwaarder weer scenario doorgerekend waarbij de kosten 2% per jaar sneller stijgen dan nu doorgerekend in de gebiedsexploitatie en de grondprijzen/woningprijzen 2% per jaar minder stijgen. Dit scenario levert een circa € 21 miljoen nadeliger resultaat op dan het resultaat op basis van de huidige uitgangspunten. In de herziening MPG 2026 wordt voor Wilderszijde een positief resultaat verwacht, maar onvoldoende buffer om in de grondexploitatie zelf alle risico’s op te vangen. Het bedrag dat benodigd is aan weerstandsvermogen is licht gedaald (van € 32,3 miljoen naar € 28,5 miljoen). Gezien het vroege stadium van het project is het ook wenselijk om nog steeds een robuuste ‘buffer’ aan te houden, wat we met € 28,5 miljoen doen. De abnormale marktomstandigheden van afgelopen jaren met stijgende prijzen en tekorten aan bouwmaterialen en arbeidskrachten maken dit ook zichtbaar. Als alternatieve (of toetsende) methode is via de methode van de Rekenkamer (zie ook de nota Weerstandsvermogen voor een nadere toelichting hierop) een berekening gemaakt. Uitgaande van 10% van de nog te realiseren kosten en 10% van de boekwaarde per 1/1/2026 is dan een weerstandsvermogen nodig van € 15,6 miljoen. Gezien de huidige marktomstandigheden en het feit dat we als gemeente een verfijndere methode hanteren stellen we voor in het benodigd weerstandsvermogen rekening te houden met ons ‘eigen’ berekende bedrag, dat veel hoger ligt dan de methode Rekenkamer.

Als gemeente hebben we te maken met diverse open-einde regelingen voor Wmo, Jeugdzorg en de Participatiewet. De gemeente is verplicht om de kosten te dekken voor alle aanvragen die binnenkomen, zonder dat er een vooraf vastgesteld maximumbedrag is. De kosten voor deze regelingen zijn in de begroting geraamd, maar de werkelijke kosten kunnen veel hoger uitvallen dan verwacht.

Risico’s verbonden partijen

De gemeente Lansingerland neemt deel in diverse gemeenschappelijke regelingen en verbonden partijen. In de paragraaf verbonden partijen van deze begroting is een overzicht hiervan opgenomen en is per partij ook inzicht gegeven in de risico’s bij de verbonden partij.

De gemeenschappelijke regeling Bleizo heeft in juli 2026 de grondexploitatie vastgesteld. Deze gaat uit van de uitgifte van de gronden als bedrijventerrein en heeft een positief resultaat met voldoende dekking voor mogelijke risico’s binnen de GR. De gemeenten werken aan een ontwikkelkader en ontwikkelstrategie voor de realisatie van een gemengd woon-werkgebied. Een goede inschatting van het risicoprofiel is op dit moment nog niet te geven. De ontwikkeling van een gemengd woon-werkgebied op Bleizo is onderdeel van de bestuursovereenkomst tussen gemeenten Lansingerland en provincie Zuid-Holland (2025). In de bestuursovereenkomst is gesteld dat een haalbare ontwikkeling randvoorwaardelijk is.

Effect van wereld- en rijksontwikkelingen op financiële risico’s gemeente

Door zowel de hogere financieringsrente als de oorlogen in Oekraïne en het Midden-Oosten kunnen investeerders voorzichtiger worden c.q. investeren bedrijven minder. Dit kan gevolgen hebben voor de nog uit te geven bedrijventerreinen (minder opbrengst, latere opbrengst, etc.). Ook de energiecrisis en hoge inflatie zijn daarvan een gevolg. Gedeeltelijk compenseert het Rijk hiervoor. In zijn algemeenheid geldt dat de risico’s op dit moment wel kwalitatief zijn te duiden, maar nog zeer moeilijk kwantitatief. Deze eerste risicobeschouwing is daarom ook vooral kwalitatief van aard en geeft de grootste financiële risico’s weer die het college op dit moment ziet. De lijst is, in willekeurige volgorde, als volgt:

Sociaal domein

- Toename van het aantal bijstandsgerechtigden; als gevolg van stijging energiekosten, hoge inflatie, rentestijgingen en daarmee gepaard gaande onzekerheid krijgt de economie en daarmee de werkgelegenheid forse klappen. In eerste instantie vallen ‘ontslagen’ medewerkers terug op de WW. Afhankelijk van de duur van de WW valt een deel van deze personen uiteindelijk ook terug op de bijstand. Ons huidige bestand ligt rond de 600 bijstandsgerechtigden. Een stijging van dit aantal is een reëel risico, al is de werkeloosheid momenteel laag. We houden in de begrotingscijfers 2027-2030 rekening met een stijging op basis van inwonergroei en een stijging als gevolg van de taakstelling statushouders. Risico is dat zich een nog negatiever scenario voordoet en de lasten sneller gaan stijgen. Het Rijk compenseert deze lasten (op termijn) mogelijk, maar uitgaande van de huidige systematiek voor financiering zal dat veelal met enige vertraging gaan (voordat de Rijksbijdrage omhoog gaat). Een stijging van bijstandsgerechtigden betekent ook dat de ambtelijke organisatie meer inzet zal moeten plegen op participatie en rechtmatigheid en dus (tijdelijk) meer formatie nodig heeft.
- Toename van het aantal schuldhulpverleningstrajecten; als gevolg van genoemde potentiële crises krijgt de economie en daarmee de werkgelegenheid forse klappen. Ondernemers en (ontslagen) werknemers kunnen in de financiële problemen komen en te maken krijgen met (toenemende) schulden. De gemeente is verantwoordelijk voor de schuldhulpverlening. Dus een toenemend beroep betekent meer werk en meer lasten voor de gemeente. Vanaf de Begroting 2020 is reeds rekening gehouden met een stijging van het budget voor formele en informele schulddienstverlening van 5% per jaar.
- Toename beroep op voorzieningen Wmo en Jeugdwet; Het is een reëel risico is dat meer mensen uit de doelgroepen ouderen (eenzaamheid) en jongeren (leerlingen/scholieren) in de problemen gaan komen en er extra hulp of ondersteuning nodig is. De gemeente is, als er geen vangnetten zijn in de eigen omgeving, verantwoordelijk voor deze hulp. Dit betekent een potentiële toename van de lasten in het sociaal domein voor de voorzieningen en ook extra formatie die hier voor nodig is.

Woningmarkt

Diverse partijen voorspellen zwaar(der) weer voor de woningmarkt. Op de korte termijn zijn de effecten nog beperkt, maar het valt niet uit te sluiten dat de economische teruggang doorsijpelt naar de woningmarkt. Naast het economische risico is door stikstofwetgeving en de oorlog in Oekraïne ook een risico dat productieketens voor grond- en hulpstoffen voor de bouw stilvallen. Risico voor de gemeente is dat projecten vertraging oplopen of stilvallen en inkomsten later of niet binnen komen. Denk hierbij aan inkomsten uit grondverkopen en bouwleges. Voor Wilderszijde houden we hier ook rekening mee bij het bepalen van het weerstandsvermogen (zie eerder deze paragraaf). Het college merkt wel op dat de impact van een terugval op de huizenmarkt in financiële zin waarschijnlijk minder impact op Lansingerland zal hebben dan in de vorige crisis. De grondposities van de gemeente zijn fors kleiner, de schuldenlast lager en de rente is ook lager dan destijds (en de gemeente beschikt over eigen vermogen in de vorm van de Algemene Reserve). Risico is wel dat, als de risico’s zoals nu in beeld zijn zich voordoen, de algemene reserve kan dalen.

In 2023 zijn 132 flexwoningen van 3B Wonen opgeleverd aan de Sporthoeklaan, waarvan 150 plekken voor opvang ontheemde Oekraïners zijn bestemd en 74 voor huisvesting spoedzoekers. Met de huidige vergunning kunnen de woningen tot 2033 op deze locatie blijven staan. Daarna moet een tweede locatie voor nogmaals 10 jaar worden gevonden. Er is nog niet besloten op welke locatie de woningen dan zullen staan en wat dan de benodigde aanpassingen zijn van de nieuwe locatie. We zien dit als een risico dat nog niet te kwantificeren is in termen van kans en impact.

Netcongestie

Sinds 2023 heeft de gemeente te maken met netcongestie. Het huidige elektriciteitsnetwerk heeft op piekmomenten niet altijd meer voldoende capaciteit om de afname en terug levering van stroom te kunnen transporteren. Daarom is door de landelijke netbeheerder Tennet en onze regionale netbeheerder Stedin netcongestie afgekondigd. Per 1 januari 2026 is de regelgeving rondom het verkrijgen van een elektriciteitsaansluiting aangepast door de Autoriteit Consument en Markt (ACM). Dit vormt een structureel risico voor de haalbaarheid, snelheid en betaalbaarheid van ontwikkelingen in meerdere beleidsvelden, zoals woningbouw, maatschappelijke voorzieningen, economie en de energietransitie.

Dit is het kader waarmee door netbeheerder wordt getoetst of een aanvraag voor een elektriciteitsaansluiting van dusdanig maatschappelijk belang is dat het voorrang mag krijgen binnen de wachtlijst. Deze wachtlijst bestaat uit alle ontwikkelingen die een aanvraag voor een nieuwe of zwaardere elektriciteitsaansluiting doen. De categorieën zijn als volgt:

1. *Congestieverzachters.*
   Congestieverzachters zijn projecten die na aansluiting helpen om pieken op het stroomnet te verminderen. Congestieverzachters zijn bijvoorbeeld batterijen of WKK-installaties (Warmte-Kracht-Koppeling).
2. *Veiligheid.*
   Denk hierbij aan organisaties zoals defensie, brandweer, politie, rechtspraak en acute gezondheidszorg.
3. *Basisbehoeften.*
   Voorbeelden van categorie 3 zijn onderwijs, drinkwatervoorziening en woonbehoefte.
4. *Overige projecten.*
   Bijvoorbeeld laadinfrastructuur en midden- en kleinbedrijf.

Vanwege netcongestie en de verdeling van transportcapaciteit op basis van het prioriteringskader identificeren we een aantal risico's. Deze zijn ook uitgebreider terug te vinden in de impactanalyse netcongestie (T26.04809):

- Onzekerheid over de planning van woningbouwontwikkelingen.
- Bedrijfsfuncties hebben geen prioriteit binnen het kader van de ACM. Uitbreiding of verduurzaming wordt daardoor ingewikkelder.
- Maatschappelijke voorzieningen zonder wettelijke verplichting hebben geen prioriteit binnen het kader van de ACM. Het voorzieningenniveau kan onder druk komen te staan.
- Verdere elektrificatie van de mobiliteit krijgt geen prioriteit in het kader van de ACM. Nieuwe publieke laadpalen komen op de wachtlijst.

De exacte financiële impact is op dit moment nog niet in te schatten, maar de potentiële vertraging van woningbouw, technische oplossingen en andere ontwikkelingen hebben ook een bredere doorwerking op de plan-, bouw-, en projectkosten. En daarmee ook op gemeentelijke inkomsten, zoals de OZB, legesinkomsten en de uitkering uit het gemeentefonds. Daarnaast kan het uitblijven of vertragen van ontwikkelingen ertoe leiden dat de gemeente de bijbehorende inkomsten uit de realisatiestimulans binnen de SPUK-regeling niet, of pas op een later moment, ontvangt. Dit kan gevolgen hebben voor het investeringskrediet 'Woningbouw en Mobiliteit'. Ook kan de liquiditeitspositie van de gemeente onder druk komen te staan door het later realiseren van opbrengsten.

Rioolcongestie

Door de groei van Lansingerland neemt de hoeveelheid afvalwater toe. De capaciteit van delen van het gemeentelijke afvalwatersysteem en de afvoercapaciteit richting het waterschap zijn hiervoor niet overal toereikend. Hierdoor bestaat het risico dat nieuwe woningbouw en andere ruimtelijke ontwikkelingen niet tijdig of alleen met aanvullende maatregelen kunnen worden aangesloten. Het grootste risico is dat ontwikkelingen vertragen of niet kunnen doorgaan wanneer binnen het gemeentelijke systeem of bij het waterschap onvoldoende capaciteit beschikbaar is voor de extra aanvoer van afvalwater.

De financiële gevolgen kunnen aanzienlijk zijn. Het gaat onder andere om extra kosten voor langere aansluitleidingen, aanpassingen of uitbreiding van gemalen en persleidingen en mogelijke tijdelijke of gebiedsgerichte maatregelen. Een eerste inschatting voor mogelijke maatregelen aan het afvalwatersysteem ligt in een bandbreedte van € 40 tot € 75 miljoen. Deze raming heeft betrekking op de periode van de woningbouwprognose die op dit moment kan worden overzien en betreft daarmee een langjarige investeringsopgave. De bandbreedte is indicatief; welke maatregelen daadwerkelijk nodig zijn, wanneer deze moeten worden uitgevoerd, welke kosten voor rekening van de gemeente komen en in hoeverre kosten aan ontwikkelingen kunnen worden toegerekend, is nog niet volledig in beeld. De financiële gevolgen van vertraging of het niet kunnen realiseren van ruimtelijke ontwikkelingen zijn hierin niet meegenomen. Een goede inschatting van de kans dat dit risico zich gedeeltelijk of volledig voordoet en de exacte impact is op dit moment nog niet te geven.

Het oplossen van de capaciteitsproblematiek vraagt om een langjarig traject van naar verwachting ten minste tien jaar. Daarbij moet de capaciteit voor het transport en de ontvangst van afvalwater stapsgewijs worden afgestemd op de groei van het aanbod. Dit is niet uitsluitend een gemeentelijke opgave. Ook de waterschappen hebben hierin een belangrijke verantwoordelijkheid, onder andere voor voldoende transport- en zuiveringscapaciteit en eventuele aanpassingen van rioolwaterzuiveringsinstallaties.

Om het risico te beheersen wordt de beschikbare rioolcapaciteit vroegtijdig betrokken bij ruimtelijke ontwikkelingen en worden grote aansluitingen hydraulisch getoetst. Per ontwikkeling worden zo nodig alternatieve aansluitroutes en capaciteitsmaatregelen onderzocht. Daarnaast wordt met het waterschap afgestemd welke uitbreiding van de afvoer-, transport- en zuiveringscapaciteit op welk moment nodig is. De noodzakelijke investeringen in het gemeentelijke afvalwatersysteem worden verder uitgewerkt en gefaseerd geprogrammeerd, in samenhang met de woningbouwplanning en de maatregelen van het waterschap.

Gemeentefonds
De inkomsten van de gemeente komen voor zo'n 50% uit het gemeentefonds. Het Rijk is overgestapt van de 'trap-op-trap-af'-systematiek naar de bbp-systematiek. Dit heeft nadelig uitgepakt voor gemeenten, aangezien het gemeentefonds gekort is. Door het crisismaatregelenpakket is de Staatsschuld opgelopen. Het risico c.q. de verwachting is dat dit op termijn Rijksbezuinigingen nodig maakt. Het ziet ernaar uit dat gemeenten niet gecompenseerd worden voor alle kosten die zij maken ten aanzien van de taken die het Rijk aan hen heeft toegewezen. Het coalitieakkoord van het onlangs geïnstalleerde kabinet biedt vooralsnog weinig zicht op aanvullende middelen.

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit betreft de middelen die de gemeente heeft of ter beschikking kan krijgen om de financiële gevolgen van risico's op te vangen. Het uitgangspunt daarbij is dat structurele risico's opgevangen moeten worden door structurele 'weerstandscapaciteit' en incidentele risico's opgevangen worden door incidentele 'weerstandscapaciteit'. Dit onderscheid is ook van belang met het oog op het 'structureel evenwicht' in de begroting en het toezicht van de provincie hierop.

Incidentele weerstandscapaciteit
De gemeente Lansingerland rekent met ingang van de Begroting 2024 naast de algemene reserve ook de bestemmingsreserve Enecogelden tot de incidentele weerstandscapaciteit en met ingang van Begroting 2027 wordt deze reserve onderdeel van de Algemene Reserve. De overige reserves rekenen wij niet tot de beschikbare weerstandscapaciteit. Dit zijn de bestemmingsreserves en de stille reserves. Bestemmingsreserves worden niet meegenomen, omdat hier al een bestemming aan is toegekend. Stille reserves (ontstaan wanneer de boekwaarde van de activa lager is dan de verkoopwaarde) worden niet meegenomen, omdat deze pas geïncasseerd kunnen worden als de activa verkocht wordt. Echter, als er expliciete besluiten worden genomen om stille reserves te gelde te maken, dan worden deze toegevoegd aan de weerstandscapaciteit.

Structurele weerstandscapaciteit
De structurele weerstandscapaciteit betreft de flexibiliteit die er in de begroting is. Dit betreft de mate waarin lasten verder zijn terug te brengen (door bezuinigingen), inkomsten te verhogen en de inzet van de post onvoorzien. Zodoende bestaat structurele weerstandscapaciteit uit:
- Onbenutte belastingcapaciteit;
- Post onvoorzien;
- Bezuinigingspotentieel lastenniveau tot wettelijke taken.

De onbenutte belastingcapaciteit is in theorie niet gemaximeerd. Er zijn geen maximumtarieven voor de OZB. Wel zijn er landelijk afspraken over de maximale jaarlijkse stijging van de OZB (macro-norm) en geldt voor het doen van een aanvraag tot artikel 12 dat de OZB boven het 'redelijk peil' zit conform artikel 12 Fvw. Dit 'redelijk peil' is aanzienlijk hoger dan het huidige OZB-tarief in Lansingerland.

Vanaf de begroting 2024 is de post onvoorzien omlaag bijgesteld. Dit beperkt de mogelijkheid om onvoorziene risico’s op te vangen.

Ten behoeve van de Begroting 2027 is het bezuinigingspotentieel in beeld gebracht indien de gemeente alleen de wettelijke taken zou uitvoeren en op taken met een inspanningsverplichting het minimale zou doen. In dat geval zou de gemeente nog enkele miljoenen kunnen bezuinigen. Dit zou dan wel gepaard gaan met veel maatschappelijke onrust en de bezuinigingen zijn veelal niet direct in het eerstvolgende begrotingsjaar in te voeren. De flexibiliteit op dit punt is beperkt.

In de grondexploitaties en kredieten is meestal ook een post ‘onvoorzien’ opgenomen. Binnen de grondexploitaties en projecten zelf is dus ook enige mate van weerstandscapaciteit aanwezig, ter dekking van kleinere risico's. Bij het bepalen van het weerstandsvermogen op gemeenteniveau houden we geen rekening met deze posten ‘onvoorzien’.

Benodigde weerstandscapaciteit

De omvang van alles risico’s is na identificatie ingeschat middels het benoemen van een kans en een gevolg (kwantificering). Op basis van de ingevoerde risico’s is de risicosimulatie in Naris uitgevoerd. Op basis van deze simulatie kan (met een zekerheidspercentage van 90%) gesteld worden dat alle risico’s kunnen worden afgedekt met een bedrag van € 33,1 miljoen. De daling wordt met name veroorzaakt doordat er in de voortgang van de grondexploitaties of door het afronden ervan, een aantal risico's zijn vervallen.

De benodigde weerstandscapaciteit is als volgt te verdelen:
Algemene dienst € 3,3 miljoen
Grondexploitaties € 29,8 miljoen

De Rekenkamer Lansingerland gaat als ‘benchmark’ voor de risico’s op grondexploitaties uit van een benodigde weerstandscapaciteit van 10% van de boekwaarde van de grondexploitaties in exploitatie en 10% van de nog te realiseren kosten. Op basis van de jaarrekening 2025 en de onderliggende grondexploitaties is dan circa € 20,4 miljoen nodig voor de gemeentelijke grondexploitaties (inclusief Wilderszijde). Voor Bleizo circa € 9,8 miljoen. In totaal dus circa € 30,2 miljoen. Deze berekeningswijze van de Rekenkamer voor de grondexploitaties is sterk genormeerd en houdt geen rekening met de specifieke omstandigheden. Enige afwijking tussen deze berekening en de eigen berekening is dus logisch. De eigen berekening van circa € 29,8 miljoen is € 0,4 miljoen lager dan de € 30,2 miljoen op basis van de methode Rekenkamer. Dit is een beperkt verschil. Daarnaast kan een deel van het bedrag voor Bleizo van € 9,8 miljoen (o.b.v. de Rekenkamer) binnen de gemeenschappelijke regeling zelf opgevangen worden. Op basis hiervan is er geen reden het risicoprofiel van de gemeente bij te stellen voor de bepaling van het weerstandsvermogen.

Weerstandsvermogen

De beschikbare weerstandscapaciteit van Gemeente Lansingerland bestaat uit het geheel aan middelen dat de organisatie daadwerkelijk beschikbaar heeft om de risico's in financiële zin af te dekken. Het weerstandsvermogen geeft aan of de gemeente in staat is om financiële tegenvallers op te vangen zonder de noodzaak om direct te bezuinigen en/of de lokale lasten te verhogen. Bij het vaststellen van de begroting 2024 besloot uw Raad om de reserve Enecogelden voortaan onderdeel te laten zijn van de beschikbare weerstandscapaciteit (die dan bestaat uit het totaal van de algemene reserve en de reserve Enecogelden). Met ingang van Begroting 2027 wordt de Enecoreserve onderdeel van de Algemene Reserve. Met een ratio weerstandsvermogen van 4,3 in 2027 (2026 bij Begroting: 3,7) is Lansingerland hiertoe in staat. De ratio van 4,3 ligt daarmee eind 2027 ruim boven de bandbreedte van de door de raad gewenste marge 'ruim voldoende' (tussen de 1,4 en 2,0), waarbij de Raad streeft naar een ratio van 1,7. Opgemerkt wordt dat in de bepaling van de weerstandscapaciteit, conform de nota risicomanagement en weerstandsvermogen, nog geen rekening wordt gehouden met toekomstige positieve resultaten op de grondexploitatie. Op basis van de cijfers van het MPG 2026 verwachten we de komende jaren nog wel positieve resultaten die op moment van realisatie (bij de jaarstukken) in de algemene reserve worden gestort.

De algemene reserve neemt de komende jaren af door de (nu nog) nadelige verwachte saldi van de toekomstige begrotingen. Uitgaande van het feit dat de gemeente jaarlijks een structureel sluitende begroting aan de Provincie dient aan te bieden zal deze afname zich de komende jaren waarschijnlijk niet voordoen. De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit het geheel aan middelen dat de organisatie daadwerkelijk beschikbaar heeft om de risico's in financiële zin af te dekken. Op basis van de Begroting 2027-2030 ontwikkelt het weerstandsvermogen zich als volgt:

Bedragen x € 1.000

Stand per 31 december	2026	2027	2028	2029	2030
Algemene reserve (incl. Enecogelden)	146.490	141.963	133.819	123.551	110.571
Totale weerstandscapaciteit	146.490	141.963	133.819	123.551	110.571
Benodigde weerstandscapaciteit	33.134	33.134	33.134	33.134	33.134
Ratio weerstandsvermogen	**4,4**	**4,3**	**4,0**	**3,7**	**3,3**

Scenario’s risico op structurele tegenvallers – mogelijke impact onzekere gebeurtenissen

De paragraaf weerstandsvermogen geeft daarnaast inzicht in scenario's (onzekere gebeurtenissen) die zich kunnen voordoen en het mogelijke effect hiervan op het saldo van de begroting. Er zijn vele honderden scenario's/gebeurtenissen denkbaar. De kern van deze paragraaf is vooral te laten zien wat de effecten kunnen zijn van een aantal nadelige scenario's en in welke mate de begroting in staat is deze risico’s op te vangen. Het gaat hier om onzekere ontwikkelingen die zich mogelijk kunnen voordoen. Het zijn dus geen scenario's die we verwachten. Als dat wel het geval was geweest waren deze effecten in de begroting zelf opgenomen.

In de nota Risicomanagement en weerstandsvermogen staat dat we deze risico’s toelichten en ook hier een top 10 opnemen. Het blijft hier gaan om risico’s en we ramen deze dan ook op hoofdlijnen. In onderstaande tabel noemen we de top 10. We nemen daarbij geen totaal in de tabel op, omdat het lang niet zeker is dat (al) deze risico’s zich gaan voor doen en al dan niet gelijktijdig. Wel is duidelijk dat sommige risico’s een behoorlijke impact op de saldi van de begroting kunnen hebben, ook risico’s waar we als gemeente niet of nauwelijks invloed op hebben (bijvoorbeeld de hoogte van het gemeentefonds). De scenario's worden gepresenteerd op basis van de saldi van de Begroting 2027-2030.

Bedragen x € 1.000.000

Effect op exploitatie saldo	2027	2028	2029	2030
1. Structureel effect verslechtering grondexploitaties	-0,4	-0,7	-1,1	-1,1
2. Rijksbezuinigingen zijn hoger dan nu voorzien	PM	PM	PM	PM
3. Risico van 10% overschrijding op Wmo budgetten	-1,4	-1,4	-1,4	-1,5
4. Risico van 10% overschrijding op Jeugd budgetten	-2,3	-2,3	-2,3	-2,3
5. Risico gemeentefonds (AU) - minder snelle groei etc.	-0,3	-0,6	-0,9	-1,2
6. Vervallen suppletieuitkering herverdeeleffect gemeentefonds	-2,9	-2,9	-2,9	-2,9
7. Renterisico		PM	PM	PM
8. Hogere inflatie 2026/2027 (5% in plaats van 2,22%)	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
9. Hogere bijdragen verbonden partijen	PM	PM	PM	PM
10. Tegenvallers op 'scherper ramen'	PM	PM	PM	PM
Saldo begroting 2027-2030				

Toelichting risico’s op structurele tegenvallers:

1. In het weerstandsvermogen houden we rekening met een risico op de grondexploitaties van rond de € 30 miljoen. Stel dat dit risico (in fasen van € 10 miljoen afboeken per jaar) optreedt, dan moeten we ook rekening houden met een structureel nadeel op de rentelasten (rekenrente 3,5%) van circa € 350.000 per € 10 miljoen aanvullend tekort op de grondexploitatie. Cumulatief loopt dit dan op naar € 1,1 miljoen structureel.
2. Gemeenten zijn voor een groot deel van hun inkomsten afhankelijk van het Rijk. Afgelopen jaren is sprake geweest van ingrijpende gevolgen van bezuinigingen op rijksniveau. Ook het Rijk kampt met financiële uitdagingen. Mocht dit leiden tot aanvullende bezuinigingen, dan is de kans groot dat ook gemeenten hierdoor wederom geraakt worden. Hoe groot deze impact is voor 2027 en verder, is niet concreet in te schatten.
3. De afgelopen jaren zien we de Wmo uitgaven sneller groeien dan begroot. Ondanks het realistisch ramen blijft het risico bestaan op overschrijdingen van deze budgetten. Het risico is echter beperkt, omdat er ook al rekening wordt gehouden met gebruikersgroei. Deze reeks laat zien wat het risico is van 10% overschrijding van het Wmo-budget voor maatwerk en vrij toegankelijke voorzieningen.

4. De afgelopen jaren is via de veranderopgave jeugd ingezet op afvlakking van de groei uitgaven aan jeugdhulp. We voeren komende jaren nog maatregelen door in lijn met de landelijke hervormingsagenda, om gebruik, zorgzwaarte en duur van behandelingen waar mogelijk terug te dringen. In de begroting 2026 en meerjarenramingen zijn de verwachte effecten hiervan verwerkt. Het risico bestaat dan deze afvlakking niet doorzet en gebruik meer groeit dan de bevolkingstoename. Deze reeks laat zien wat het risico is van 10% overschrijding van de budgetten voor maatwerkvoorzieningen jeugd (inclusief GRJR).
5. Bij de meerjarenraming van het gemeentefonds baseren we ons op een aantal uitgangspunten, bijvoorbeeld de groei van het aantal inwoners. Als de groei achterblijft heeft dit ook invloed op de hoogte van de algemene uitkering. Door de aanpassing van het verdeelmodel van de Algemene Uitkering (minder maatstaven) is de invloed van de individuele 'maatstaven' (zoals het aantal inwoners) groter geworden. Blijft de werkelijke groei achter bij de huidige prognoses voor de komende begrotingsjaren dan ontstaat er een nadeel in de begroting. Per 500 inwoners is dat circa € 300.000 minder Algemene Uitkering. Dus als komende jaren elk jaar de groei per jaar 500 inwoners achterblijft bij de prognose loopt dit bedrag op.
6. Vervallen suppletieuitkering herverdeeleffect gemeentefonds. Per 2023 is een nieuwe herverdeling van het gemeentefonds van kracht geworden op basis van nieuwe maatstaven. Lansingerland is een nadeelgemeente. Om gemeenten niet in één keer te confronteren met een grote mutatie in de Algemene Uitkering wordt het herverdeeleffect stapsgewijs verwerkt en is het nadeel per inwoner gemaximeerd. Voor het verschil tussen de tussenstap en het maximale nadeel ontvangt de gemeente een suppletieuitkering. Tot en met 2028 is dit € 2,9 miljoen per jaar. Op basis van de Meicirculaire 2026 is besloten het huidige ingroeipad voor 2027 te bevriezen op het niveau van 2026. Een volgende stap in het ingroeipad is voorzien per 2029. De financiële gevolgen hiervan voor Lansingerland zijn nog niet bekend. Het maximale extra nadeel is € 2,9 miljoen per jaar.
7. Door de toenemende liquiditeitsbehoefte van Lansingerland neemt het risico op de financieringslasten toe. De liquiditeitsbehoefte wordt onder andere veroorzaakt door de omvang van de reserveonttrekkingen, het investeringsniveau binnen het Meerjaren Investeringsprogramma (MIP) en de kasstromen binnen de grondexploitaties. Ontwikkelingen op de financiële markten, waaronder renteontwikkelingen en internationale economische en geopolitieke onzekerheden, kunnen leiden tot hogere rentelasten dan verwacht. Daarnaast kunnen afwijkingen in grondexploitatieopbrengsten, investeringsuitgaven of reserveonttrekkingen de financieringsbehoefte beïnvloeden. Het risico wordt gemonitord en is afhankelijk van de ontwikkeling van de liquiditeitspositie en marktomstandigheden.
8. In de begroting 2027-2030 rekenen we met een inflatie van circa 3,40%. Op dit moment ligt de inflatie mogelijk hoger. Risico is dat de inflatie voor langere tijd zo hoog blijft. Per procent inflatie CPI stijgen de inflatie gerelateerde uitgaven met ongeveer € 150.000. Dus stel dat de inflatie op 5% uitkomt dan nemen de structurele lasten vanaf 2027 met 1,6 x € 160.000 toe is € 240.000.
9. Net als de gemeente zullen ook verbonden partijen te maken kunnen krijgen met stijgende CAO-lasten. Deze zullen waarschijnlijk niet direct in 2027 nog worden doorberekend, maar wel vanaf 2028. Vooralsnog zetten we dit risico op PM.
10. Met het oog op de financiële opgave waar de gemeente voor staat, is er voor gekozen om binnen de Begroting 2027-2030 op onderdelen bewust scherp te ramen. Dit uiteraard wel binnen de kaders van realistisch ramen. Het gaat hier om keuzes m.b.t. financieringslasten, onderuitputting op het Meerjareninvesteringsplan, energielasten en urendoorbelasting naar projecten. Scherper ramen betekent ook een groter risico op tegenvallers.

Eén structureel risico uit de Begroting 2026-2029 is op dit moment niet van toepassing. We houden namelijk reeds rekening met het maximale tekort van 10% op de BUIG.

Financiële kengetallen

Netto schuldquote

De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Door de ontvangst van de opbrengst die voortvloeit uit de verkoop van de Eneco aandelen in 2020 is onze schuldquote sterk verbeterd. Deze liquide middelen zijn de afgelopen jaren ingezet om onze langlopende schulden af te bouwen. De schuldquote ligt ruim onder de 90% en daarmee in de minst risicovolle categorie van de Provincie Zuid-Holland. De aankomende jaren realiseren we een positieve cashflow vanuit de grondexploitaties. Desondanks staat hier een toenemende financieringsbehoefte tegenover. Ondanks dat blijft ook de komende jaren de schuldquote onder de 90%.

Bedragen x € 1.000

Netto schuldquote	Realisatie 2025	Begr 2026	Begr 2027	Begr 2028	Begr 2029	Begr 2030
A) Vaste schulden (cf. art. 46 BBV)	71.943	59.977	77.417	92.417	105.583	114.750
B) Netto vlottende schuld (cf. art. 48 BBV)	40.673	9.000	10.000	10.000	10.000	10.000
C) Overlopende passiva (cf. art. 49 BBV)	24.081	73.565	44.185	47.108	40.903	63.220
D) Financiële activa (cf. art. 36 lid d, e en f)	376	366	366	360	355	350
E) Uitzetting < 1 jaar (cf. art. 39 BBV)	52.521	19.248	19.614	19.927	20.240	20.551
F) Liquide middelen (cf. art. 40 BBV)	203	200	200	200	200	200
G) Overlopende activa (cf. art. 40a BBV)	11.014	8.453	8.000	8.000	8.000	8.000
H) Totale baten	245.520	227.351	219.198	215.919	214.673	212.400
Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%	**30%**	**50%**	**47%**	**56%**	**59%**	**75%**

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Omdat er bij leningen onzekerheid kan bestaan of ze allemaal worden terugbetaald, wordt bij de berekening van de netto schuldquote onderscheid gemaakt door het kengetal zowel inclusief als exclusief de doorgeleende gelden te berekenen. Op die manier wordt duidelijk wat het aandeel van de verstrekte leningen in de exploitatie is en wat dat betekent voor de schuldenlast. Bij beide berekeningen worden bij de financiële activa de verstrekte leningen opgenomen.

Gezien wij een beperkte hoeveelheid aan uitgezette gelden hebben wijkt dit kengetal nauwelijks af van de berekende schuldquote.

Bedragen x € 1.000

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	Realisatie 2025	Begr 2026	Begr 2027	Begr 2028	Begr 2029	Begr 2030
A) Vaste schulden (cf. art. 46 BBV)	71.943	59.977	77.417	92.417	105.583	114.750
B) Netto vlottende schuld (cf. art. 48 BBV)	40.673	9.000	10.000	10.000	10.000	10.000
C) Overlopende passiva (cf. art. 49 BBV)	24.081	73.565	44.185	47.108	40.903	63.220
D) Financiële activa (cf. art. 36 lid b, c, d, e en f)	6.633	6.150	6.516	6.823	7.131	7.437
E) Uitzetting < 1 jaar (cf. art. 39 BBV)	52.521	19.248	19.614	19.927	20.240	20.551
F) Liquide middelen (cf. art. 40 BBV)	203	200	200	200	200	200
G) Overlopende activa (cf. art. 40a BBV)	11.014	8.453	8.000	8.000	8.000	8.000
H) Totale baten	245.520	227.351	219.198	215.919	214.673	212.400
Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%	**27%**	**48%**	**44%**	**53%**	**56%**	**71%**

Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger het solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van de gemeente.

Door de ontvangst van de Enecogelden in 2020 is ons vermogen toegenomen met ongeveer € 137 miljoen. Dit leidt er ook toe dat onze solvabiliteit destijds flink is gestegen en zeer positief is. In de afgelopen jaren zijn de ontvangen liquiditeiten met name ingezet om onze schuldpositie af te lossen en daarmee de rentelasten te verlagen.

De algemene reserve, en daarmee het eigen vermogen, neemt de komende jaren af door de (nu nog) nadelige verwachte saldi van de toekomstige begrotingen. Mits we voldoen aan de vereiste van de Provincie van een jaarlijks structureel sluitende begroting zal deze grote afname van het eigen vermogen zich de komende jaren waarschijnlijk niet voordoen. De omvang van de algemene reserve staat echter wel onder druk door de (financiële) opgaven waar we als gemeente voor staan.

Bedragen x € 1.000

Solvabiliteit	Realisatie 2025	Begr 2026	Begr 2027	Begr 2028	Begr 2029	Begr 2030
A) Eigen vermogen (cf. art. 42 BBV)	254.860	227.482	234.915	224.332	211.692	196.525
B) Balanstotaal	423.973	401.822	418.910	425.466	433.948	443.280
Solvabiliteit (A/B) x 100%	**60%**	**57%**	**56%**	**53%**	**49%**	**44%**

Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal geeft het structurele en reële evenwicht van de begroting weer. Thans wordt er onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Bij incidentele lasten of baten gaat het om eenmalige zaken die zich gedurende maximaal drie jaren voordoen. Voorbeelden van structurele baten zijn de algemene uitkering en eigen belastinginkomsten. Bij structurele lasten zijn dat bijvoorbeeld de personeelslasten, kapitaallasten en bijdragen aan de gemeenschappelijke regelingen.

Een begroting waarvan de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten is meer flexibel dan een begroting waarbij structurele baten en lasten in evenwicht zijn.

Op basis van deze begroting hebben wij in 2027 een structurele exploitatieruimte van 0%. Dit is alleen het geval door de structurele onttrekkingen aan reserves. De aankomende jaren daalt dit echter door de meerjarig oplopende begrotingstekorten.

Bedragen x € 1.000

Structurele exploitatieruimte	Realisatie 2025	Begr 2026	Begr 2027	Begr 2028	Begr 2029	Begr 2030
A) Totaal structurele lasten	183.875	201.399	199.991	195.308	197.258	202.392
B) Totaal structurele baten	187.736	201.512	194.016	183.798	184.189	187.950
C) Totaal structurele toevoegingen aan de reserves	0	0	0	0	0	0
D) Totale structurele onttrekkingen aan de reserves	1.630	4.549	6.009	5.995	4.894	3.716
E) Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV)	245.520	227.351	219.198	215.919	214.673	212.400
Structurele exploitatieruimte ((B-A)+(D-C))/E x 100%	**2%**	**2%**	**0%**	**-3%**	**-4%**	**-5%**

Belastingdruk

De belastingcapaciteit van de gemeente geeft de belastingdruk voor een gezin bij een gemiddelde WOZ-waarde ten opzichte van het landelijk gemiddelde (t-1) weer. Een percentage hoger dan 100% geeft weer dat de belastingdruk van de gemeente hoger is dan het landelijk gemiddelde.

Uit onderstaande overzichten blijkt dat de belastingdruk van de gemeente vanaf 2027 hoger ligt dan het landelijk gemiddelde. Een nadere toelichting op de belastingtarieven van 2027 is opgenomen in de paragraaf Lokale heffingen.

Bedragen x € 1,-

Woonlasten t.o.v. landelijke gemiddelde jaar ervoor	Realisatie 2025	Begr 2026	Begr 2027	Begr 2028	Begr 2029	Begr 2030
A) OZB-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	449,36	439,44	453,00	460,69	474,69	490,10
B) Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	271,00	285,15	300,23	305,02	309,84	314,62
C) Afvalstoffenheffing voor een gezin	293,00	360,00	425,00	425,00	425,00	425,00
D) Eventuele heffingskorting voor een gezin	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
E) Totale woonlasten gezin bij gemiddelde WOZ-waarde (A+B+C-D)	1.013,36	1.084,59	1.178,23	1.190,70	1.209,53	1.229,73
F) Woonlasten landelijke gemiddelde voor gezin in het laatst bekende begrotingsjaar	994,00	944,00	1.095,00	1.095,00	1.095,00	1.095,00
Woonlasten t.o.v. landelijke gemiddelde voorgaand jaar (E/F) x 100%	**102%**	**115%**	**115%**	**120%**	**123%**	**125%**

Grondexploitatie

Dit kengetal geeft een indicatie van risico's van de boekwaarde van de bouwgronden op de totale baten van de gemeente. De boekwaarde van de bouwgronden moet terugverdiend worden via de totale baten. Het betreft de verhouding tussen de boekwaarde van de bouwgronden en de totale baten. Een kengetal hoger dan 100% betekent dat de boekwaarde hoger is dan de totale baten in enig jaar. Dit betekent een verhoogd risico voor de gemeente.

De afgelopen jaren heeft Lansingerland veel geïnvesteerd in de grondexploitaties. Hierbij zijn de kosten voornamelijk voor de baten uitgelopen, waardoor wij een relatief hoge boekwaarde voor de grondexploitaties hebben. In deze begrotingsperiode worden de nog lopende projecten verder afgerond en dus ook verkocht. Hierdoor zien wij een dalende boekwaarde van de grondexploitaties. Op basis van de huidige projectportefeuille verwachten wij de komende jaren een positieve kasstroom, waardoor het risico voor de gemeente verder zal afnemen. Het kengetal valt qua signaalwaarde van de Provincie in de categorie 'risicovol'.

Bedragen x € 1.000

Grondexploitatie	Realisatie 2025	Begr 2026	Begr 2027	Begr 2028	Begr 2029	Begr 2030
A) Bouwgronden in exploitatie (cf. art. 38 lid b BBV)	67.203	69.514	50.665	45.141	32.260	25.231
B) Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV)	245.520	227.351	219.198	215.919	214.673	212.400
Grondexploitatie (A+B)/C x 100%	**27%**	**31%**	**23%**	**21%**	**15%**	**12%**

Beoordeling van de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie
Door de Provincie zijn een aantal signaleringswaarden geformuleerd voor de kengetallen (zie eerste tabel). Samengevat ziet het beeld voor Lansingerland er op basis van de Begroting 2027 als volgt uit (zie tweede tabel):

Kengetal	Categorie A: minst risicovol	Categorie B: neutraal	Categorie C: meest risicovol
1. Netto schuldquote			
a. zonder correctie doorgeleende gelden	< 90%	90-130%	> 130%
b. met correctie doorgeleende gelden	< 90%	90-130%	> 130%
2. Solvabiliteitsratio	> 50%	20-50%	< 20%
3. Grondexploitatie	< 20%	20-35%	> 35%
4. Structurele exploitatieruimte	Begr > 0%	Begr = 0%	Begr < 0%
5. Belastingcapaciteit	< 95%	95-105%	> 105%

Kengetal	Realisatie 2025	Begr 2026	Begr 2027	Begr 2028	Begr 2029	Begr 2030
1. Netto schuldquote						
a. zonder correctie doorgeleende gelden	30%	50%	47%	56%	59%	75%
b. met correctie doorgeleende gelden	*27%*	*48%*	*44%*	*53%*	*56%*	*71%*
2. Solvabiliteitsratio	60%	57%	56%	53%	49%	44%
3. Grondexploitatie	27%	31%	23%	21%	15%	12%
4. Structurele exploitatieruimte	2%	2%	0%	-3%	-4%	-5%
5. Belastingcapaciteit	102%	115%	115%	120%	123%	125%

Meerjarige ontwikkeling balans 2027-2030
De ontwikkeling van de balans is opgenomen in het onderdeel "Meerjarenbegroting" van deze begroting.

Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen

Algemeen

Omschrijving (toelichting)

Kapitaalgoederen zijn eigendommen van de gemeente zoals wegen, riolering, bruggen, bomen en gebouwen die we duurzaam in stand houden. Het beheer en onderhoud is gebaseerd op door de gemeenteraad vastgestelde beheerplannen. In de beheerplannen is opgenomen hoe het reguliere en periodieke onderhoud plaatsvindt. Randvoorwaarden daarbij zijn het waarborgen van de veiligheid en het voorkomen van kapitaalvernietiging. De kapitaalgoederen kennen geen structurele onderhoudsachterstanden.

Het Integraal Beheerplan (IBP) Openbare ruimte (2024-2032) en de onderliggende assetbeheerplannen vormen een belangrijk kader voor al onze beheer- en onderhoudsactiviteiten in de openbare ruimte. Voor riolering en gebouwen hebben we een apart onderhoudsplan. In onderstaande tabel is een overzicht van deze beheerplannen opgenomen.

Omschrijving Beheerplan	Vastgesteld door de raad	Financiële vertaling in de begroting	Achterstallig onderhoud	Reserves en Voorzieningen
Integraal Beheerplan Openbare Ruimte 2024-2032	29 februari 2024	Ja	Nee	Reserve Baggeren
Kostendekkingsplan stedelijk water 2026-2031	16 april 2025	Ja	Nee	Voorziening Riolering
Beheerplan Gebouwen 2024-2031	29 feburari 2024	Ja	Nee	Reserve Groot onderhoud gemeentelijke gebouwen

Groen

Het beheer en onderhoud van Groen voeren we uit volgens het deelbeheerplan Groen dat onderdeel is van het IBP. De onderhoudswerkzaamheden vallen uiteen in klein onderhoud, groot onderhoud en vervangingsinvesteringen. Voor het regulier klein en groot onderhoud is voor elke woonkern een raamcontract afgesloten met een aannemer. Bij regulier klein onderhoud vindt meerdere keren per jaar monitoring van het onderhoudsniveau plaats via schouwen. Hierdoor kunnen we bijsturen wanneer het onderhoud van het afgesproken onderhoudsniveau afwijkt.

Het groot onderhoud baseren we op de resultaten van jaarlijkse schouwen die de technische kwaliteit van het groen in beeld brengen. Bij vervanging van groen zetten we in op het verduurzamen van de groene buitenruimte en versterken van de biodiversiteit. Het boomonderhoud volgt uit de boomveiligheidscontrole, waarmee we ons bomenbestand vitaal houden en streven naar een duurzaam boombestand.

Vanuit Groen zetten we in 2027 in op klimaatadaptatie en biodiversiteit. In het door het Rijk vastgestelde Deltaplan Klimaatadaptatie en de natuurherstelwet, wordt gemeenten gevraagd passende maatregelen te nemen. Met deze maatregelen dragen we als gemeente bij aan een hogere biodiversiteit. Ons groenbeheer is zo vormgegeven dat het de biodiversiteit zoveel mogelijk ten goede komt. De afgelopen jaren zijn er meerdere zelfbeheerinitiatieven ontstaan waarbij bewoners een stuk gemeentelijk groen hebben geadopteerd. Zelfbeheer geeft bewoners de gelegenheid om de onderhoudskwaliteit van het groen te verhogen, bovenop de kwaliteit die de gemeente kan leveren binnen het budget voor onderhoud. Naast de zelfbeheerprojecten laten we waar mogelijk ook bewoners participeren bij groot onderhoud en herinrichtingen.

Civiele Kunstwerken (water)

Het beheer en onderhoud van Civiele Kunstwerken voeren we uit volgens het deelbeheerplan Civiele Kunstwerken dat onderdeel uitmaakt van het IBP.

De belangrijkste beheerstrategie is het uitvoeren van onderhoud op basis van planmatige inspecties. Aan de hand van inspecties en kwaliteitsonderzoeken stellen wij de feitelijk uit te voeren onderhoudsmaatregelen en het onderhoudsprogramma op. De maatregelen bestaan uit het uitvoeren van klein en groot onderhoud en het vervangen van kunstwerken. Hierbij streven wij naar een integrale aanpak. In het cyclisch onderhoud stemmen wij met de verschillende beheerdisciplines af om zoveel mogelijk in één werkgang de benodigde werkzaamheden uit te voeren in de openbare ruimte. Deze gezamenlijke aanpak zorgt voor minder kosten in de uitvoering en minder overlast voor de omgeving tijdens de uitvoering van werkzaamheden. Onderhoudswerkzaamheden voeren we zoveel mogelijk duurzaam uit. Bij het vervangen van kunstwerken passen we onderhoudsarme en duurzame materialen toe. Waar mogelijk vormen we beschoeiingen om naar natuurvriendelijke oevers om de waterkwaliteit te verbeteren.

Wegen

Het beheer en onderhoud van wegen voeren we uit volgens het deelbeheerplan Wegen dat onderdeel uitmaakt van het IBP. De belangrijkste beheerstrategie is het uitvoeren van onderhoud op basis van tweejaarlijkse inspecties. Aan de hand van inspecties en kwaliteitsonderzoeken stellen wij de feitelijk uit te voeren onderhoudsmaatregelen en het onderhoudsprogramma op.

Bij het opstellen van het onderhoudsprogramma staat het effect op de levensduur van de verharding centraal in onderhoudskeuzes. Hierdoor zorgen we voor het economisch meest voordelige onderhoud. Hierbij streven wij naar een integrale aanpak met de verschillende beheerdisciplines, om zoveel mogelijk in één werkgang de benodigde werkzaamheden uit te kunnen voeren in de openbare ruimte. Deze gezamenlijke aanpak zorgt voor minder kosten in de uitvoering en minder overlast voor de omgeving tijdens de uitvoering van werkzaamheden. Onderhoudswerkzaamheden voeren we zoveel mogelijk duurzaam uit.

Riolering

In tegenstelling tot andere kapitaalgoederen, heeft Riolering geen beeldkwaliteitscriterium waaraan het moet voldoen. Voor Riolering geldt dat we aan de wettelijke zorgplichten voor afvalwater, hemelwater en grondwater moeten voldoen. De kaders hiervan zijn beschreven in het Kostendekkingsplan Stedelijk Water 2026-2031, dat door de gemeenteraad is vastgesteld.

In het riool- en waterbeheer zijn klimaatadaptatie en duurzaamheid belangrijke thema’s. Bij de voorbereiding van werkzaamheden nemen we maatregelen om eventuele toekomstige problemen - als gevolg van klimaatverandering - op te lossen en zo wateroverlast of droogteproblemen te voorkomen. Om het beheer en onderhoud optimaal uit te voeren is meten, monitoren en op orde brengen en houden van gegevens noodzakelijk. Een belangrijk onderdeel is de Systeemanalyse Stedelijk Water (SSW). De maatregelen die hieruit voortkomen, voeren we de komende jaren uit om te komen tot een robuuster systeem.

Daarnaast investeren we extra om de gemalen en drukriolering te optimaliseren. Hiermee streven we naar het terugdringen van het aantal storingen van drukrioleringsgemalen.

Gebouwen

De gemeente is eigenaar van circa 60 vastgoedobjecten. De vastgoedportefeuille bestaat onder andere uit het gemeentehuis, gemeentewerf, afvalbrengstation, sporthallen, maatschappelijke accommodaties, kinderdagopvang, strategische objecten en onderwijsgebouwen. Van de onderwijsgebouwen blijft het economisch eigendom bij de gemeente, het juridisch eigendom gaat over naar het schoolbestuur. Bij 2 onderwijsgebouwen is het eigendom niet overgedragen.

Voor onze maatschappelijke vastgoedportefeuille streven wij naar een zo groot mogelijk sociaal en financieel rendement. Multi-inzetbaarheid van de verschillende locaties wordt nagestreefd. Uitgangspunt is dat er alleen sprake is van eigendom en/of exploitatie daar waar dat noodzakelijk is voor de uitoefening van een publieke taak.

Het beheer en de exploitatie van een groot aantal gebouwen is door de gemeente bij een externe partij belegd. Vanaf 2023 is dit ondergebracht bij Optisport. Het groot onderhoud voert de gemeente zelf uit, conform het Beheerplan Gebouwen en het bijbehorende Meerjarenonderhoudsplan (MJOP). De kosten voor het groot onderhoud worden gedekt door de bestemmingsreserve Gebouwen. Indien er bij een vervanging mogelijkheden zijn tot verduurzamen combineren wij deze werkzaamheden in een project welke wordt opgenomen in het MIP. We verduurzamen de panden zo op natuurlijke momenten en voorkomen hiermee kapitaalvernietiging.

Financieel overzicht Kapitaalgoederen

Bedragen x € 1.000

Beheerplan	Begr 2026	Begr 2027	Begr 2028	Begr 2029	Begr 2030
Groen	6.563	6.687	6.920	6.984	7.041
Civiele kunstwerken	1.184	1.441	1.475	1.593	1.646
Wegen	6.239	6.445	7.083	7.999	9.238
Riolering	6.300	6.716	6.753	6.839	6.952
Gebouwen	3.492	3.601	4.142	4.163	4.124
Water	883	1.283	1.315	1.380	1.383
Totaal	**24.661**	**26.173**	**27.688**	**28.958**	**30.384**

Paragraaf Financiering

Inleiding

Deze paragraaf beschrijft de uitvoering van de gemeentelijke financieringsfunctie (treasury). Het hoofddoel van deze functie is het tijdig beschikbaar hebben van voldoende financiële middelen om aan alle betalingsverplichtingen te kunnen voldoen.

De uitvoering van de treasuryfunctie vindt plaats binnen de geldende wet- en regelgeving. De belangrijkste externe kaders zijn:

- Wet Financiering Decentrale Overheden (FiDo)
- Regeling Uitzetting Derivaten Decentrale Overheden (Ruddo)
- Wet Houdbare Overheidsfinanciën (Wet Hof)
- Regeling schatkistbankieren decentrale overheden
- Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV)
- Gemeentewet (toezichthoudende rol Provincie)
- Financiële-verhoudingswet (toezichthoudende rol Provincie)

De belangrijkste interne regelgeving omvat:

- Verordening financieel beleid, beheer en organisatie Gemeente Lansingerland 2025
- Besluit mandaat, volmacht en machtiging Lansingerland 2026

Binnen deze kaders wordt uitvoering gegeven aan het treasurybeleid van de gemeente Lansingerland.

Treasurybeleid

De gemeente onderscheidt een viertal subdoelstellingen van de treasuryfunctie:

1. Het verzekeren van duurzame toegang tot financiële markten tegen acceptabele condities.
2. Het beschermen van gemeentelijke vermogens- en (rente-)resultaten tegen ongewenste financiële risico's zoals met name renterisico's, kredietrisico's, liquiditeitsrisico's en valutarisico's.
3. Het streven, binnen de kaders van wet- en regelgeving en binnen de bepalingen van de Verordening financieel beleid, beheer en organisatie Gemeente Lansingerland 2025 naar een optimale financieringsstructuur en beheersing van de daarmee gemoeide kosten.
4. Het intern ondersteunen en adviseren met betrekking tot financieringsaspecten.

Om deze doelstellingen te realiseren richt de treasuryfunctie zich op het besturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op de huidige en toekomstige financiële inkomende en uitgaande geldstromen, financiële posities en de hieraan verbonden risico's. Binnen de wettelijke kaders is het doel om tegen zo laag mogelijke kosten te financieren. Daarbij is het van belang om de financiële inkomende en uitgaande geldstromen adequaat te administreren en betrouwbare prognoses te hebben van toekomstige geldstromen. Onze liquiditeitsprognoses worden derhalve in beginsel op weekbasis geactualiseerd.

Toegang tot financiële markten

Gezien de kredietwaardigheid van de overheden is het risico volgens onze geldverstrekkers verwaarloosbaar dat op enig moment geen geld beschikbaar zou zijn.

Rentevisie
Onze rentevisie houdt in dat wij een inschatting maken van het rentepercentage dat komende jaren moet worden betaald voor nieuw aan te trekken leningen op de kapitaalmarkt. De (her)financieringsrente is ingeschat op 3,5%, conform de Kaderbrief 2027.

Schatkistbankieren
Gemeenten dienen verplicht eventuele financiële tegoeden, boven een drempelbedrag, aan te houden bij het Ministerie van Financiën, het zogenaamde schatkistbankieren. Het drempelbedrag bedraagt 2% van het begrotingstotaal. Voor Lansingerland is het drempelbedrag voor 2027 ruim € 4,8 miljoen. Wij maken gebruik van het schatkistbankieren. De lopende rekening wordt dagelijks afgeroomd tot een kernsaldo € 200.000.

Financiële risico's

Renterisico's

Kasgeldlimiet

Om een grens te stellen aan kortlopende financiering (rentetypische looptijd tot één jaar) is in de Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido) de kasgeldlimiet opgenomen. Het doel van deze limiet is te voorkomen dat schommelingen in de korte rente direct een grote impact hebben op de rentelasten binnen het exploitatiejaar. De kasgeldlimiet voor gemeenten bedraagt 8,5% van het begrotingstotaal. De grondslag hiervoor wordt gevormd door de omvang van de lasten in de begroting bij aanvang van het jaar. Voor 2027 bedraagt de kasgeldlimiet € 20,8 miljoen (voor 2026 € 20,5 miljoen).

De kasgeldlimiet wordt in de praktijk op kwartaalniveau beoordeeld. Op basis van de financieringsplanning wordt in 2027 uitgegaan van gemiddeld € 15 miljoen aan kasgeldleningen per kwartaal. Rekening houdend met gemiddeld € 8 miljoen aan vlottende middelen per kwartaal, bedraagt de verwachte netto vlottende schuld € 7 miljoen. Hiermee blijft de gemeente ruim binnen de kasgeldlimiet en resteert een ruimte van € 13,8 miljoen.

Voor de jaren 2028 tot en met 2030 blijft de netto vlottende schuld naar verwachting eveneens binnen de kasgeldlimiet. Er wordt daarmee gedurende de begrotingsperiode geen overschrijding van de kasgeldlimiet verwacht.

Bedragen x € 1.000

Kasgeldlimiet	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Omvang begroting 2027-2030	**245.200**	**232.578**	**231.900**	**238.735**
Toegestane kasgeldlimiet in procenten van de grondslag	8,5%	8,5%	8,5%	8,5%
Totaal kasgeldlimiet	**20.842**	**19.769**	**19.712**	**20.292**
Geprognosticeerde kasgeldleningen (gem. per kwartaal)	15.000	15.000	20.000	20.000
Vlottende middelen (gem. per kwartaal)	8.000	8.000	8.000	8.000
Netto vlottende schuld	**7.000**	**7.000**	**12.000**	**12.000**
Ruimte (+) / Overschrijding (-)	**13.842**	**12.769**	**7.712**	**8.292**

Renterisiconorm

In het kader van de Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido) wordt jaarlijks de renterisiconorm vastgesteld. Het doel van de renterisiconorm is het beheersen van de renterisico's op de vaste schuld door spreiding aan te brengen in de aflossingen en renteherzieningen van de leningenportefeuille. Hiermee wordt voorkomen dat in een bepaald jaar een groot deel van de leningenportefeuille moet worden afgelost of dat renteherzieningen plaatsvinden, waardoor ontwikkelingen in de marktrente een grote invloed kunnen hebben op de rentelasten.

De renterisiconorm bedraagt 20% van het begrotingstotaal. Voor 2027 bedraagt de renterisiconorm € 49,0 miljoen (voor 2026: € 45,9 miljoen). Het renterisico op de vaste schuld bedraagt in 2027 € 20,3 miljoen en bestaat volledig uit aflossingen. Er zijn in 2027 geen renteherzieningen voorzien. Hiermee blijft het renterisico ruim binnen de renterisiconorm en resteert een ruimte van € 28,7 miljoen.

Ook voor de jaren 2028 tot en met 2030 blijft het renterisico binnen de geldende renterisiconorm. Op basis van de huidige leningenportefeuille en de geplande aflossingen wordt de renterisiconorm gedurende de gehele begrotingsperiode niet overschreden.

Bedragen x € 1.000

Renterisiconorm	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Renterisico's				
Renteherziening op vaste schuld	-	-	-	-
Aflossingen	20.333	15.000	16.833	20.833
Renterisico op vaste schuld	**20.333**	**15.000**	**16.833**	**20.833**
Berekening renterisiconorm				
Begrotingstotaal	245.200	232.578	231.900	238.735
Vastgelegd percentage (bij min. regeling)	20%	20%	20%	20%
Renterisiconorm	49.040	46.516	46.380	47.747
Toets renterisiconorm				
Renterisiconorm	49.040	46.516	46.380	47.747
Renterisico op vaste schuld	20.333	15.000	16.833	20.833
Ruimte (+) / Overschrijding (-)	**28.707**	**31.516**	**29.547**	**26.914**

Kredietrisico's

Het kredietrisico betreft het risico op waardeverlies van een uitstaande vordering door het niet of niet tijdig kunnen nakomen van verplichtingen door de tegenpartij. De gemeente Lansingerland kent zowel garantieleningen als garantstellingen.

Garantieleningen

De gemeente Lansingerland heeft nog een garantielening uitstaan, verstrekt in de jaren ’90 aan woningcorporatie 3B Wonen. Dit betreft een lening waarbij aflossingen en rentebetalingen door de gemeente worden doorgezet naar de corporatie, met de gemeente als garantsteller. Ultimo 2026 bedraagt deze lening € 0,6 miljoen. Het betreft een annuïtaire lening die contractueel volledig zal zijn afgelost in 2043. De verwachting is dat het totaalbedrag van deze lening in 2027 rond de € 0,6 miljoen zal liggen.

Garantstellingen en borgstellingen

De gemeente heeft garantstellingen en borgstellingen afgegeven aan diverse partijen. Er zijn achtervangovereenkomsten met de Stichting Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) voor de financiering van langlopende leningen door woningstichtingen. Ook zijn er garantstellingen met de Stichting Waarborgfonds Sport (SWS). Verder heeft de gemeente gemeentegaranties afgegeven aan particulieren onder de Stichting Waarborgfonds Eigen Woningen (WEW), die sinds 1995 opereert onder de naam Nationale Hypotheek Garantie (NHG). Voor WSW, SWS en particuliere hypotheken is het gemeentelijk risico beperkt tot 50%.

Per 31 december 2025 bedraagt het totaal van gewaarborgde geldleningen € 286 miljoen.

Bedragen x € 1.000

Waarborgsommen en garantieleningen	Primaire zekerheid	Secundaire zekerheid	Tertiaire zekerheid	Oorspronkelijk bedrag	Restant 31-12-2025
Garantiefonds WSW	Woningbouwvereniging	WSW	Gemeente (50%)	n.v.t	249.584
Garantiefonds SWS	Sportvereniging	SWS	Gemeente (50%)	n.v.t	390
Hypotheken particulieren	Particulier	WEW	Gemeente (50%)	1.516	103
Onderwijsinstellingen	Instelling	Gemeente (100%)	-	53.439	35.539
Overige instellingen	Instelling	Gemeente (100%)	-	1.605	708
Totaal				**56.560**	**286.324**

Liquiditeitsrisico's

Het liquiditeitsrisico betreft het risico dat de gemeente niet over voldoende middelen beschikt om aan haar directe verplichtingen te voldoen. Onze liquiditeitsprognose volgt de geldbehoefte nauwgezet en zorgt ervoor dat deze tijdig wordt afgedekt. Gezien de kredietwaardigheid van de overheid, beschouwen onze geldverstrekkers het risico dat er op enig moment geen financiële middelen beschikbaar zouden zijn als verwaarloosbaar.

Rentelasten

De rentelasten worden via de renteomslag toegerekend aan de verschillende taakvelden. Het onderstaande renteschema geeft inzicht in de externe rentelasten en -baten, de rentetoerekening aan de taakvelden en het renteresultaat op het taakveld Treasury.

Voor 2027 bedragen de externe rentelasten € 3,2 miljoen en de externe rentebaten € 0,45 miljoen. Per saldo resteert € 2,8 miljoen aan externe rentelasten. Het berekende renteomslagpercentage bedraagt 0,78%. Voor 2027 is gekozen voor een renteomslagpercentage van 0,75%, waarmee € 2,7 miljoen aan rente aan de taakvelden wordt toegerekend. Dit resulteert in een renteresultaat van € 93.000 negatief op het taakveld Treasury.

Conform het advies van de Commissie BBV wordt geen rente toegerekend aan het eigen vermogen en de voorzieningen. Lansingerland volgt dit advies sinds 2016.

Bedragen x € 1.000

Schema rentetoerekening 2027	
De externe rentelasten over de korte en lange financiering	3.245
De externe rentebaten	450
Saldo externe rentelasten en rentebaten	2.795
De rente die aan faciliterend grondbeleid kan worden toegerekend	-
De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente	-
Saldo door te rekenen externe rente	**2.795**
Rente over eigen vermogen	-
Rente over voorzieningen (die gewaardeerd zijn op contante waarde)	-
Totaal rentetoerekening intern	-
De aan taakvelden (programma's inclusief overzicht Overhead) toe te rekenen rente (renteomslag)	**2.795**
Boekwaarde vaste activa die integraal zijn gefinancierd per 1 januari 2026	360.235
Boekwaarde grondexploitaties	-
Berekende omslagrentepercentage	0,78%
Gekozen renteomslagpercentage (mag 0,5% afwijken van berekend)	**0,75%**
De werkelijk aan taakvelden (programma's inclusief overzicht Overhead) toegerekende rente (renteomslag)	2.702
Renteresultaat op het taakveld treasury	**-93**

Externe rentelasten
De verwachte rentelasten voor 2027 bedragen in totaal € 3,2 miljoen. Dit betreft de rentelasten voor zowel de langlopende leningen als de kortlopende kasgeldleningen (< 1 jaar). De externe rentebaten bedragen naar verwachting € 0,45 miljoen. De rentelasten die betrekking hebben op de doorgeleende financiering worden volledig doorbelast aan de corporatie.

Renteomslagpercentage
Voor 2027 bedraagt het berekende renteomslagpercentage 0,78%. Er is gekozen voor een renteomslagpercentage van 0,75%. Op basis hiervan wordt € 2,7 miljoen aan rente toegerekend aan de verschillende taakvelden. Het verschil met de daadwerkelijk begrote rentelasten resulteert daarmee in een negatief renteresultaat van € 93.000 op het taakveld Treasury.

Financiering

De gemeente voert een veelheid aan activiteiten uit, waaronder investeringen uit het meerjareninvesteringsplan en de uitvoering van grondexploitaties. Ook andere ontwikkelingen binnen de begroting, zoals mutaties in reserves en voorzieningen en de ontwikkeling van de exploitatie, zijn van invloed op de financieringsbehoefte. Op basis van deze ontwikkelingen wordt de financieringsbehoefte van de gemeente bepaald. Deze financieringsbehoefte is meerjarig van aard. Aan de hand van de meerjarige liquiditeitsprognoses wordt de ontwikkeling van de financieringsbehoefte in beeld gebracht en wordt de leningenportefeuille afgestemd op zowel de korte als de lange termijn.

Financieringsbehoefte
Op basis van deze programmabegroting is de verwachte financieringsbehoefte en bijbehorende rentelast voor nieuwe leningen begroot. Daarbij wordt rekening gehouden met onder meer herfinanciering van bestaande leningen, investeringen, grondexploitaties, mutaties in reserves en voorzieningen en de reguliere ontwikkeling van de exploitatie. De hiermee samenhangende verwachte rentelasten zijn als volgt geraamd (inclusief herfinanciering van aflossingen):

Bedragen x € 1000,-

Jaar	Bedrag (her)financiering	Rentepercentage (cf. Kaderbrief)	Rentekosten p.j. nieuwe leningen
2027	30.000	3,5%	1.050
2028	30.000	3,5%	1.050
2029	40.000	3,5%	1.400
2030	40.000	3,5%	1.400

Voor het bepalen van de financieringsbehoefte wordt gebruikgemaakt van de meerjarige liquiditeitsprognoses. Hierbij wordt rekening gehouden met onder meer investeringen, grondexploitaties, mutaties in reserves en voorzieningen, de ontwikkeling van de exploitatie en aflossingen op bestaande leningen.

Op basis van de verwachte liquiditeitsontwikkeling en de herfinanciering van aflossingen wordt voor 2027 verwacht dat een nieuwe langlopende lening moet worden aangetrokken. Indien gedurende het jaar een aanvullende kortlopende liquiditeitsbehoefte ontstaat, kan eventueel gebruik worden gemaakt van kasgeldleningen.

Leningenportefeuille
Op basis van de afgesloten leningsovereenkomsten dienen de komende jaren de volgende aflossingen plaats te vinden op de langlopende leningen:

Bedragen x € 1.000

Jaar	Aflossingen op langlopende leningen
2027	20.333
2028	15.000
2029	16.833
2030	18.833
Totaal	**71.000**

Langlopende leningen 2027 - 2030

In totaal bedragen de verwachte aflossingen op langlopende leningen over de jaren 2027-2030 € 71 miljoen. Dit betreft aflossingen op zowel bestaande als nieuw aan te trekken leningen. Het totaalbedrag van de uitstaande langlopende leningen ultimo boekjaar bedraagt daarmee:

Bedragen x € 1.000

Jaar	Saldo langlopende leningen ultimo boekjaar
2027	77.417
2028	92.417
2029	105.583
2030	114.750

Netto schuldquote en vaste schulden

Netto schuldquote

De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen en wordt de ‘netto schuldquote’ genoemd. Deze netto schuldquote bestaat uit de totale schulden ultimo boekjaar gedeeld door de totale baten van de gemeente in datzelfde jaar. De netto schuldquote geeft daarmee een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie.

Door de Provincie is als toezichthouder op de financiën van de gemeenten een signaleringswaarde geformuleerd voor dit kengetal:

Kengetal	Categorie A: minst risicovol	Categorie B: neutraal	Categorie C: meest risicovol
Netto schuldquote	< 90%	90-130%	> 130%

In 2027 is de verwachtte netto schuldquote 48%. Dit betekent dat de gemeente Lansingerland zich ruim in de categorie "minst risicovol" bevindt. Bij het huidige niveau van totale baten betekent dit dat de gemeente > €91 miljoen aan langlopende leningen aan kan gaan, voor het naar de categorie "neutraal" (90-130%) beweegt. Het effect van de programmabegroting op de netto schuldquote van onze gemeente voor de komende 4 jaar geeft het volgende beeld:

Bedragen x € 1.000

Netto schuldquote	Realisatie 2025	Begr 2026	Begr 2027	Begr 2028	Begr 2029	Begr 2030
A) Vaste schulden (cf. art. 46 BBV)	71.943	59.977	77.417	92.417	105.583	114.750
B) Netto vlottende schuld (cf. art. 48 BBV)	40.673	9.000	10.000	10.000	10.000	10.000
C) Overlopende passiva (cf. art. 49 BBV)	24.081	73.565	44.185	47.108	40.903	63.220
D) Financiële activa (cf. art. 36 lid d, e en f)	376	366	366	360	355	350
E) Uitzetting < 1 jaar (cf. art. 39 BBV)	52.521	19.248	19.614	19.927	20.240	20.551
F) Liquide middelen (cf. art. 40 BBV)	203	200	200	200	200	200
G) Overlopende activa (cf. art. 40a BBV)	11.014	8.453	8.000	8.000	8.000	8.000
H) Totale baten	245.520	227.351	219.198	215.919	214.673	212.400
Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%	**30%**	**50%**	**47%**	**56%**	**59%**	**75%**

EMU-saldo

Nederland maakt deel uit van de Europese Monetaire Unie. Voor de landen die deelnemen aan de Europese Monetaire Unie gelden Europese begrotingsvoorschriften, waaronder de zogenoemde EMU-normen. Deze normen stellen onder meer een grens aan het overheidstekort van 3% van het bruto binnenlands product (bbp) en aan de overheidsschuld van 60% van het bbp. In Nederland zijn de Europese afspraken over begrotingsdiscipline opgenomen in de Wet houdbare overheidsfinanciën (Wet Hof).

Het EMU-saldo geeft het verschil weer tussen de inkomsten en uitgaven van de gemeente op transactiebasis. Het saldo geeft aan of sprake is van een overschot of tekort. Omdat het EMU-saldo wordt bepaald op basis van ontvangsten en uitgaven, wijkt dit af van het begrotingssaldo dat is gebaseerd op het stelsel van baten en lasten.

Op grond van het BBV neemt de gemeente het EMU-saldo op in de begroting. De EMU-saldi van Lansingerland op basis van deze begroting zijn als volgt:

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	2027 Actuele begroting	2028 Meerjarenraming	2029 Meerjarenraming	2030 Meerjarenraming
1 Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-7.297	-9.783	-11.830	-15.072
2 Mutatie (im)materiële vaste activa (excl. afschrijvingen)	-8.890	-9.580	-8.863	-8.861
3 Mutatie voorzieningen	-14.658	-16.803	9.904	37.685
4 Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	18.849	5.524	12.881	7.029
5 Verwachte boekwinst/verlies bij de verkoop van financiële vaste activa en (im)materiële vaste activa, alsmede de afwaardering van financiële vaste activa	-	-	-	-
Berekend EMU-Saldo	**-11.996**	**-30.642**	**2.092**	**20.781**

Het voor 2027 geraamde EMU-saldo blijft naar verwachting binnen de geldende EMU-referentiewaarde. De definitieve referentiewaarde voor 2027 is nog niet bekend.

Paragraaf Bedrijfsvoering

Inleiding

Om de ambities van Lansingerland te realiseren zijn goede ondersteunende processen van strategisch belang. Binnen onze bedrijfsvoering komen ook verschillende vakinhoudelijke aspecten aan de orde, denk aan juridische zaken, ICT-ondersteuning en financiële advisering. In deze paragraaf geven we per bedrijfsvoeringsonderdeel inzicht in de ontwikkelingen voor 2027 en verder. Een krappe arbeidsmarkt betekent een uitdaging voor de organisatie in het kader van werving en behoud van collega's. We blijven op dit punt goed 'vinger aan de pols' houden. Wanneer het echt gaat knellen en er extra capaciteit nodig is, doen we voorstellen via de reguliere planning & control-cyclus. Dit kan gaan om uitbreiding (incidenteel of structureel) of aangeven waar werkzaamheden niet kunnen worden opgepakt zonder aanvullende capaciteit.

Personeel en Organisatie

De Gemeente Lansingerland is de afgelopen jaren aanzienlijk gegroeid en groeit nog steeds. Als gevolg van steeds complexere opgaven, ontwikkelingen zoals AI, verdergaande digitalisering, krappe arbeidsmarkt en beperktere financiële middelen is de organisatie genoodzaakt om de manier van werken steeds aan te passen aan de veranderende omstandigheden. Om te kijken naar hoe het slimmer, anders en beter kan en waarbij samenwerken centraal staat. Samenwerken met de inwoners, met de raad, het bestuur en in de organisatie.

Organisatieontwikkeling
In de ambtelijke adviezen die zijn geformuleerd ter ondersteuning van bestuurlijke keuzes tijdens de formatie en de vorming van het collegewerkprogramma staan drie speerpunten: het vormen van Lokale teams, de Bestuursovereenkomst (en de hieraan gerelateerde mobiliteit bouwen) en de I-visie. Belangrijke randvoorwaarden die daarbij genoemd worden zijn: een financieel gezonde- en sterke organisatie. Incidenteel is in deze begroting daarom een bedrag opgenomen van € 500.000, - per jaar, voor de komende drie jaar om een doorontwikkeling mogelijk te maken en te voldoen aan de randvoorwaarden van een sterke organisatie. Organisatieontwikkeling is een continu proces, maar vergt de komende drie jaar extra inspanning. Daarom herijkten we de organisatievisie, die in de tweede helft van 2026 wordt geïmplementeerd. Deze geldt als houvast voor de toekomstige ontwikkeling naar een sterke organisatie. De organisatieontwikkeling die we voor ogen hebben vertaalt deze organisatievisie naar zichtbaar gedrag, passende structuren en werkende processen. Een duurzaam programma dat de organisatie helpt om wendbaar, integraal en toekomstgericht te werken en daarmee beter aan te sluiten bij wat er voor de maatschappij (inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners) nodig is.

Binden en Boeien
Het tekort aan beschikbaar personeel op de arbeidsmarkt houdt aan. Daarom hebben wij als organisatie de afgelopen jaren vooral geïnvesteerd in het aantrekken van personeel, maar is ook het behoud van goed en gekwalificeerd personeel van groot belang. Een actieplan Binden en Boeien is opgesteld waarin de acties die we al ondernemen én de kansen die er zijn samenkomen. Daarbij blijft het belangrijk om weloverwogen (bestuurlijke) keuzes te maken tussen ambities, financiële middelen en de inzet van beschikbare capaciteit. Thema's als werkgeluk, vitaliteit, werkdruk en ontwikkeling vragen blijvend aandacht en maken onderdeel uit van het HR-beleid. Voldoende capaciteit om taken uit te kunnen voeren is hierbij een randvoorwaarde. Belangrijke instrumenten die dit plan mede ondersteunen zijn Strategische Personeelsplanning (SPP) en het functiewaarderingssysteem. Beiden worden in de tweede helft 2026, begin 2027 geactualiseerd.

Leren en ontwikkelen
Om een aantrekkelijk werkgever te zijn en blijven binnen de krappe arbeidsmarkt is investeren in leren & ontwikkelen belangrijk. We brengen onze medewerkers hiermee op het gewenste niveau en bieden ze de uitdaging en ontwikkeling die ze zoeken. De instroom van veelal jonge en onervaren kandidaten vraagt om extra inzet op het gebied van inwerken en de werking van het gemeentelijk apparaat en betekent dat er voldoende opleidingsbudget beschikbaar moet zijn. In de begroting 2027 houden we, net als afgelopen jaren, rekening met 2% van de loonsom voor opleidingen. Daarnaast is incidenteel € 75.000, - opgenomen in de begroting voor het (opnieuw) aanbesteden van een ondersteunend leerplatform dat past bij de huidige eisen.

Sterke adviesrol Bedrijfsvoering
Domein Bedrijfsvoering maakt het mogelijk dat de collega's binnen de organisatie, de griffie, het college en raadsleden hun werk optimaal kunnen doen, geeft richting aan de ontwikkeling van bedrijfsvoering voor de rest van de organisatie. Een belangrijk actiepunt in het Concernplan Bedrijfsvoering is het ontwikkelen en versterken van het adviseurschap binnen het domein. Doel is om o.a. te komen tot een gemeenschappelijk gedragsprofiel, het versterken van het integrale-, strategische- en domein overstijgende adviseurschap binnen Bedrijfsvoering. O&HRM maakt deel uit van én ondersteunt o.a. bij de ontwikkeling, inkoop en uitvoering van een opleidingstraject.

Meten
De effecten van alle ontwikkelingen op onze medewerkers en de organisatie volgen we actief door het uitzetten van tevredenheidsonderzoeken en een aantal korte, tussentijdse metingen die extra informatie bieden op specifieke thema's. Daarbij zetten we in op een tevredenheidsscore die hoger is dan de benchmark voor vergelijkbare gemeenten. Daarnaast zetten we in op het verlagen van het aantal vacatures c.q. de vacatureruimte naar een streefpercentage van 10% (was eind 2025: 15,28%), het ziekteverzuim naar het landelijk gemiddelde van 6,5% terug te brengen (over 2025 was dit 6,9% in Lansingerland) waarbij we streven naar de gemeentelijke norm van 5,4%.

Financiën en planning & control

In het Coalitieakkoord voor 2026-2030 is opgenomen dat het voor een financieel gezonde gemeente belangrijk is om scherpe keuzes te maken. We streven naar een zo snel mogelijk structureel sluitende begroting en een sterke financiële positie. Gemeenschapsgeld moet zorgvuldig, doelmatig en transparant worden besteed.

We gaan in gesprek met de raad en zorgen, in lijn met motie M2026-008, voor voldoende knoppen om de begroting meerjarig sluitend te kunnen krijgen. Daarnaast kijken we naar een vereenvoudiging van de planning & control-cyclus, zodat de raad nog beter in positie komt.

Het college kijkt naar efficiency en innovatie om kosten te besparen en/of kwalitatieve verbeteringen door te voeren binnen huidige budgetten en stuurt strakker op de opbrengsten van de grondexploitaties en de projectuitvoering, waardoor we meer grip op de leningen krijgen.

Om de begroting sluitend te krijgen kunnen we een deel van het surplus van de Algemene Reserve inzetten, hiervoor gaan we uit van een maximum van het gemiddelde overschot van de twee voorgaande jaarrekeningen. De Enecoreserve wordt hiervoor toegevoegd aan de Algemene Reserve en draagt op deze manier aan het weerstandsvermogen. We markeren de Enecoreserve binnen de Algemene Reserve voor investeringen die van langdurig belang zijn voor Lansingerland.

De Algemene Reserve moet groot genoeg zijn om onze risico's te dekken en we streven naar een weerstandsratio van 'ruim voldoende' (tussen 1,4 en 2,0) met daarbij een streefratio van minimaal 1,7.

Om tot een sluitende begroting voor 2027 te komen brachten we in beeld waar we 'scherper aan de wind kunnen zeilen' ten aanzien van diverse begrotingsposten. Op onder andere de verwachte rentelasten, energielasten, kapitaallasten en de urendoorbelasting betekent dit dat de begroting ten opzichte van de Kaderbrief 2027 positief is aangepast. De begroting is daardoor ook ambitieuzer en het vergt actief sturen op het realiseren van deze 'scherper' begrote bedragen. Door deze keuzes neemt wel het risico toe dat er in 2027 ook tegenvallers gaan ontstaan. We blijven daarom ook strak sturen om de voorspelbaarheid en betrouwbaarheid van de (financiële) resultaten te verbeteren. Zeker in financieel lastige omstandigheden is dit belangrijk. Naast de reguliere p&c-documenten , continueren we in 2027 de periodieke ‘in control’-gesprekken met de teammanagers/domeindirecteuren. Ook toetsen we de financiële consequenties van ieder raadsvoorstel. We voeren actief liquiditeitsbeheer, waarbij onze liquiditeitspositie continue aandacht krijgt.

Audit en AO/IC

Het college van B&W is verantwoordelijk voor de getrouwheid en de rechtmatigheid van de jaarrekening en voor het daaraan ten grondslag liggende financiële beheer. Het college dient zodanige maatregelen te treffen dat de rechtmatigheid van de algehele uitvoering gewaarborgd is en dat hierover getrouw verantwoording wordt afgelegd via de jaarstukken.

AO/IC
Onderdeel van de genoemde maatregelen is een goed ingerichte administratieve organisatie (AO) en interne controle (IC). Dat zijn namelijk belangrijke randvoorwaarden om betrouwbare cijfers te rapporteren en rechtmatig te handelen. Door middel van audits stellen we periodiek vast of interne procedures en afspraken zijn nageleefd en de te rapporteren cijfers betrouwbaar zijn. Het gaat daarbij niet alleen om financiële cijfers maar ook niet-financiële cijfers, zoals indicatoren en kengetallen. Deze informatie wordt twee keer per jaar besproken in de ‘In control gesprekken’ op zowel management als directie niveau. Door middel van onderzoeken worden waar nodig acties geformuleerd en uitgevoerd. Daarnaast wordt stapsgewijs het 3-lijnenmodel geïmplementeerd voor interne beheersing en controle. Dit model verduidelijkt rollen en verantwoordelijkheden binnen de organisatie. Daarmee verschuift de focus ook van gegevensgerichte controles naar het toetsen van de effectiviteit van beheersmaatregelen in de 1e en 2e lijn. De Concernstaf blijft zelfstandig controles uitvoeren, met toenemende inzet van datagedreven analyses. Ook de rapportagestructuur verandert mee, met aandacht voor beheersmaatregelen naast getrouwheid en rechtmatigheid.
In 2027 worden verdere stappen gezet om het 3-lijnen model te implementeren binnen de drie domeinen op specifieke processen. In het interne controleplan 2027 ligt vast welke processen zijn ingericht en nog ingericht moeten worden conform het 3-lijnen model.

Audit
Lopende het jaar 2027 wordt bekend welke audits gedaan worden door de Concernstaf. In het jaarverslag 2027 wordt aangegeven welke dat zijn geweest.

Informatievoorziening en automatisering

In 2024 is de gemeente gestart met de herijking van haar visie op de Informatievoorziening. Technologieën en ontwikkelingen komen in rap tempo op de gemeente af en het is goed een integrale visie te hebben hoe digitalisering kan ondersteunen in de dienstverlening van de gemeente. Uit het traject van de I-visie volgt een integrale uitvoeringsstrategie, de verder onderbouwing wat dit betekent voor de organisatie, systemen en technologie en wat de achterliggende uitvoeringsplanning voor de komende jaren is.

In 2025 brachten we alle bouwstenen hiervoor in beeld. In 2026 ronden we de visie af en starten we met de uitvoering die in 2027 (en 2028) echt op tempo komt. De meerjaren opgave, 2026-2030, richt zich op het realiseren van een toekomstbestendige informatievoorziening (IT, data, informatiebeveiliging, privacy en innovatie). De meerjaren opgave draagt bij aan de opgaven waar onze gemeente voor staat, aan onze dienstverlening en aan de wendbaarheid en efficiëntie van onze organisatie. Moderne informatievoorziening biedt volop kansen, die willen we benutten om onze inwoners en ondernemers zo goed mogelijk te kunnen bedienen. Om de ambitie uit onze i-Visie waar te kunnen maken, is een fundamentele verandering nodig: een toekomstgerichte organisatie waarin informatievoorziening niet langer ondersteunend is, maar een strategisch middel om de doelen van de gemeente te bereiken. Zo creëren we ook ruimte voor innovatie. Die verandering realiseren we stap voor stap, door anders te organiseren, anders te doen en uiteindelijk ook anders te denken. Daarmee zetten we de beweging in gang naar een organisatie die wendbaar, lerend en toekomstbestendig is. De i-visie is een ‘drijvende kracht’ of (mede) aanjager van de organisatieontwikkeling om samen te groeien naar een wendbare en flexibele organisatie.

De ambtelijke organisatie is op dit moment echter onvoldoende toegerust op de uitvoering van deze opdracht. De gemeente Lansingerland investeert momenteel structureel minder dan vergelijkbare gemeenten, waardoor mogelijkheden niet benut worden en de kwaliteit niet op een passend niveau is. Tegelijk neemt de druk toe door nieuwe wetgeving en technologische ontwikkelingen. Betrokken partijen zijn onder andere ICT-leveranciers, andere overheden en maatschappelijke partners. Zonder benodigde aanvullende investering kunnen we op termijn geen uitvoering geven aan noodzakelijke wettelijke verplichtingen en wenselijke ontwikkelingen. Hiervoor zijn in de begroting 2027-2030 ook structurele middelen opgenomen. We buigen voor 2027 een bedrag van € 0,5 miljoen en vanaf 2028 een bedrag van € 1,0 miljoen binnen het raamwerk van de begroting om naar de ‘i’-kant van de gemeente brede bedrijfsvoering. De ‘i’ staat in dit kader voor ICT, informatie (voorziening,-beheer en -management), innovatie en informatieveiligheid. Omdat een deel van deze 'ombuiging' in de toekomst (pas) concreter zal worden, voldoet de nu opgenomen 'stelpost' voor de Provincie nog niet als 'structurele' ombuiging. Daarom is voor de zekerheid in deze begroting ook een reserve gevormd (en elk jaar een onttrekking opgenomen) ter hoogte van de taakstelling. Wij sturen op daadwerkelijke realisatie van de ombuiging en gaan er dus vanuit dat we de aanspraak van de reserve niet nodig zullen hebben de komende jaren (en deze dus eind 2029 kan terugvloeien naar de algemene reserve).

Informatiemanagement zorgt voor de vertaling van de informatiebehoeften (die uit de verschillende werk- en bedrijfsprocessen van een organisatie ontstaan) naar de informatievoorziening die deze processen optimaal ondersteunt. Daarnaast is er vigerende wetgeving die vereisen dat de gemeente voldoet aan richtlijnen en voorschriften met betrekking tot archivering, openbaarheid van informatie en digitalisering van onze dienstverlening. Voorbeelden zijn de archiefwet, Wet open overheid, Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer en Wet digitale overheid. Om te voldoen aan deze wetgeving, moet de gemeente beschikken over systemen, processen en procedures.

Het is belangrijk om de komende jaren te blijven intensiveren op de kwaliteit van onze informatiehuishouding. Dit vraagt om investeringen in technologieën, infrastructuur en applicaties die het beheer – en het toegankelijke maken - van informatie vergemakkelijken. Als leidende inrichtingsprincipes hanteren we de principes vanuit GEMMA en Common Ground vanuit de VNG. Daarnaast worden de ontwikkelingen ingezet om de gemeente te voorzien van een moderne werkplek en bijbehorende infrastructuur.

Onderdeel van professionaliseren op het vlak van Informatievoorzienig is het verder implementeren van procesmatig werken. Procesmanagement richt zich op de interne beheersing en optimalisatie van de bedrijfsvoering van de organisatie. Focus op producten, diensten en informatie die zich als stromen door (en tussen) organisaties bewegen, zonder zich te bekommeren om traditionele organisatiestructuren. Hierdoor ontstaat een gestructureerde en consistente manier van werken, wat bijdraagt aan hogere kwaliteit, kortere doorlooptijd en mogelijk lagere kosten. Dit leidt vervolgens tot een hogere klanttevredenheid door een snellere en betere dienstverlening.

GEO-informatievoorziening richt zich op (ruimtelijke) gegevens of informatie over geografische objecten, zogeheten GEO-informatie welke kan worden bekeken ('viewen'), opgeslagen, beheerd, bewerkt ('editen'), geanalyseerd, verrijkt, geïntegreerd en gepresenteerd. Binnen GEO-informatievoorziening beheren we een aantal van onze basisregistraties. Het op orde houden van de deze basisregistraties is een wettelijke taak. In de periode 2025-2027 zullen we starten een aantal applicaties te vervangen om door inzet van nieuwe technologische ontwikkelingen het werkveld zijn sterke kanten verder door te kunnen laten ontwikkelen en nog meer toegevoegde maatschappelijke en economische waarde te kunnen leveren. Hiertoe wordt het huidige GEO-applicatielandschap vanaf 2026 (dus ook in 2027) getransformeerd naar een toekomstig landschap.

Informatiebeheer richt zich op de gehele levensloop van informatie. Veel informatie doorloopt verschillende stadia met een bijbehorende status en betekenis. Veelal zijn werkprocessen de bron. Daarbij is het beheer gericht op het in stand, beschikbaar, toegankelijk, leesbaar en bruikbaar houden van informatie. Op het gebied van informatiebeheer wordt de komende jaren een grote verandering verwacht. Dit valt onder de noemer Archive by Design. Archive by Design betekent het ontwerpen en inrichten van informatiesystemen en werkprocessen waarbij vanaf het begin rekening wordt gehouden met de duurzame toegankelijkheid van informatie. We bereiden de vervanging van DMS en het zaaksysteem voor en brengen in beeld welke functionele, organisatorische en informatiebeheer-eisen aan de nieuwe voorzieningen moeten worden gesteld. Daarnaast stelt het cluster Informatiebeheer een transitieplan op waarin wordt uitgewerkt welke veranderingen binnen het team en de organisatie nodig zijn om toe te groeien naar een nieuwe manier van werken. Ook zetten we de bewerking van archieven van rechtsvoorgangers ten behoeve van overbrenging voort en onderzoeken we op welke wijze en tegen welke kosten kan worden aangesloten op een e-depot voor de permanente bewaring van digitaal archief.

Onderdeel van professionaliseren op het vlak van Informatievoorzienig is het implementeren van datagericht werken. Datamanagement richt zich op het proces waarbij gegevens worden verzameld, opgeslagen, beheerd en geanalyseerd om bruikbare informatie te verkrijgen. Het stelt de medewerkers van de gemeente in staat beter te begrijpen wat er in de gemeente gebeurt en die inzichten om te zetten in effectief beleid of een betere bedrijfsvoering. In 2025 is enerzijds een visie op datagericht werken opgesteld en anderzijds een aanzet tot een organisatie breed databeleid. Dit laatste gaat over het gebruik van data. De digitale wereld draait op data die weer verwerkt worden door vele algoritmen. Wanneer die algoritmen zeer complex of zelflerend worden, gaan we ze vaak AI noemen. Data, algoritmen en AI zijn allemaal digitale gereedschappen. Ze zijn door mensen gemaakt met bepaalde doelen, om bepaalde waarden te realiseren. In de bestuurlijke context is het dus als eerste van belang om zicht te hebben op wie de gereedschappen ontwikkelen en gebruiken. Welke doelen hebben zij voor ogen, en kunnen zij uitleggen hoe de inzet van hun gereedschap die doelen gaat realiseren? Een tweede belangrijke vraag is hoe de inzet van data en algoritmen georganiseerd wordt. Gaat het bijvoorbeeld om het ondersteunen van ambtenaren in hun werk? Of worden menselijke beslissingen volledig geautomatiseerd? De organisatorische kant gaat dus minder om de technische werking van het gereedschap, maar over de context. Er moet aandacht zijn voor de processen waarbinnen ze worden ingezet, wie er verantwoordelijk is als er iets mis gaat, en waar burgers terecht kunnen met vragen.

Onverminderde aandacht moet uit blijven gaan naar het verbeteren van de digitale dienstverlening. Dit doen we door te investeren in de ontwikkeling van applicaties die inwoners en bedrijven in staat stellen om gemakkelijk toegang te krijgen tot de informatie en diensten die ze nodig hebben. De mogelijkheid om per post met de overheid te communiceren blijft; de Algemene wet bestuursrecht (Awb) geeft burgers en bedrijven de keuze tussen de papieren of de digitale weg. Hierbij is het van belang om ook te zorgen voor goede beveiliging van gegevens en privacy, zodat inwoners en bedrijven vertrouwen hebben en houden in onze digitale dienstverlening.

Juridische zaken

Jaarlijks worden de budgetten voor o.a. de verzekeringen en de Nationale Ombudsman geïndexeerd, zodat we voldoende financiële ruimte hebben om de premies te betalen.

De gemeenteraad is eerder geïnformeerd over de enorme toename van werkzaamheden bij de afhandeling van Woo-verzoeken. Bij het schrijven van deze paragraaf voor de begroting 2027-2030 is het nog te vroeg om conclusies te trekken voor de langere termijn. Het kan echter wel zo zijn dat de toename van werk bij de afhandeling van Woo-verzoeken structureel is. Wanneer dat het geval is, zal de gemeenteraad later in de tijd ook gevraagd worden om in te stemmen met structurele oplossingen en daarbij ook structurele financiering.

In 2026 is er een audit geweest over de juridische kwaliteit in de organisatie. Verbeteringen zijn o.a. mogelijk als het gaat om eigenaarschap en ambtelijk vakmanschap. Dit heeft een plek gekregen in de organisatievisie en krijgt gemeente breed aandacht.

Inkoop

Op het gebied van inkoop hebben we als hoofddoelstellingen: blijven voldoen aan de rechtmatigheidseisen, inkopen tegen de meest optimale (integrale) prijs-kwaliteitverhouding en het optimaal functioneren van de inkoopfunctie in de organisatie. Het cluster Inkoop ondersteunt de vakteams met advisering, (contract)modellen, marktanalyses en waar nodig juridische geschillen. Daarnaast is het cluster Inkoop verantwoordelijk voor het centraal actueel houden van het inkoop- en aanbestedingsbeleid, beleidsregels voor ‘maatschappelijk verantwoord inkopen’, spendanalyses en het opstellen en publiceren van de jaarlijkse inkoop- en aanbestedingskalender.

In 2025 heeft de gemeenteraad tijdelijk geld beschikbaar gesteld voor het ontwikkelen van een contractenbank en het centraal organiseren van contractbeheer. Dit project zal ook in 2027 nog doorlopen, met dan vooral inzet op de verplichtingenadministratie.

Communicatie

Gemeente Lansingerland wil inwoners, ondernemers en organisaties goed betrekken bij en informeren over haar beleid, uitvoering en dienstverlening. We doen dit met duidelijke, tijdige en toegankelijke communicatie, afgestemd op de signalen en behoeften van inwoners, ondernemers en partners.

1. Strategisch fundament

In 2027 werken we verder aan de overkoepelende corporate communicatiestrategie die richting geeft aan al onze communicatie. Deze sluit aan op de missie, omgevingsvisie, samenlevingsvisie en visie op participatie, en helpt ons doelgericht communiceren.

Onze in 2025 ontwikkelde contentstrategie en socialmedia-aanpak laten zien dat de gemeente doelgroepen weet te bereiken. Veranderingen in het socialmedia-landschap blijven we in de gaten houden en betrekken bij keuzes via welke kanalen de gemeente communiceert.

2. Verbinden met de samenleving

Landelijk is een trend zichtbaar dat het vertrouwen in de overheid onder druk staat. Om goed contact te houden is participatie belangrijk: inwoners eerder en structureler betrekken bij beleid versterkt zowel de kwaliteit als het vertrouwen. Als gemeente dragen we bij aan een toegankelijke en open overheid. Communicatie richting overheid is tegelijkertijd de afgelopen jaren verhard. Dat vraagt om zorgvuldige keuzes in communicatie en duidelijk markeren van normen. We blijven ook in 2027 bouwen aan dialoog en wederzijds vertrouwen.

3. Veranderend bestuurlijk landschap

In 2026 is een nieuwe gemeenteraad gekozen en is een nieuw college gestart. De nieuwe raad en college hebben ook nieuwe eigen ambities en doelstellingen voor de komende periode. Deze zijn onder andere verwoord in een coalitieakkoord. Deze veranderingen worden gedeeld via heldere en toegankelijke communicatie.

4. Professionalisering van de organisatie

Communicatie is van iedereen. We ondersteunen medewerkers met trainingen, tools en richtlijnen. Ontwikkelingen zoals AI volgen we op de voet en passen dit verantwoord toe. Digitale veiligheid staat daarnaast hoog op de agenda.

Privacy en informatiebeveiliging

Privacy
We zien dat privacy een steeds belangrijkere stempel drukt op de activiteiten die we doen of voornemens zijn te doen; privacy betreft immers de gehele organisatie. Op diverse plekken in de organisatie is ‘werk aan de winkel’ om (blijvend) te voldoen aan de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) en de Wet politiegegevens (Wpg). De gemeente start regelmatig nieuwe gegevensverwerkingen, werkt risico gebaseerd en anticipeert op ontwikkelingen in wet- en regelgeving.

Bij ontwikkelingen beoordelen we privacyaspecten en nemen we waar nodig maatregelen om de privacy in voldoende mate te waarborgen. De huidige ontwikkelingen op het vlak van digitalisering, het gebruik van AI en bijbehorende wetgeving (AI-act) vereisen expertise van privacy. We zien een risico op toename van datalekken door het gebruik van algemeen beschikbare AI (zoals ChatGPT en Copilot). We zetten hierop in door te werken aan bewustwording, geletterdheid en adviseren omtrent privacy waarborgen binnen AI-toepassingen.

Op grond van de Wpg voert de gemeente als werkgever van boa’s jaarlijks een interne audit uit en eens per vier jaar een externe audit. De Wpg-audit richt zich op hoe het verwerken van politiegegevens is georganiseerd, de maatregelen en procedures die daarop van toepassing zijn én de werking daarvan. Deze interne audit zullen we ook in 2027 uitvoeren.

In 2027 voeren we het privacy beleidskader verder uit. De focus ligt op het continue proces om de bewustwording van medewerkers te verhogen, het intern uitvoeren van risicoanalyses (pre-DPIA’s en DPIA’s) en het adviseren van de organisatie over privacy aangelegenheden. In 2027 werken we minder incident gericht en meer risicogebaseerd. Het PIMS (Privacy Information Management System) is geïmplementeerd en draagt bij aan de effectiviteit van het privacy management en biedt meer inzicht in de mate van compliance.

Ook blijft er doorlopend aandacht voor het waarborgen van privacy bij aanbestedingstrajecten en de implementatie van nieuwe systemen en gegevensverwerkingen. Waar nodig voeren we (pre-)DPIA’s uit en om de drie jaar moeten de rapportages opnieuw beoordeeld worden. Verzoeken van betrokkenen op basis van de AVG (artikel 15 e.v.) worden tijdig afgehandeld. Ook worden voorkomende datalekken afgehandeld conform de hiervoor geldende procedure en worden datalekken gemeld bij de Autoriteit Persoonsgegevens indien de ernst daartoe aanleiding geeft. In 2026 bleken er datalekken aanwezig in het Raadsinformatiesysteem (RIS), dat heeft geleid tot het tijdelijk ontoegankelijk maken van het RIS voor derden. We zorgen ervoor dat in 2027 het RIS weer is hersteld en procedures zijn ingericht voor het voorkomen van herhaling.

In 2027 werken we verder aan het effectiever inrichten en structureren van het toezicht op de gegevensverwerking. Er wordt verder gewerkt aan versterking van het risicomanagement. Het risicoregister is hierbij een belangrijk instrument. We zijn en blijven in gesprek met proceseigenaren over de belangrijkste risico’s. Daarbij zal vanzelfsprekend ook aandacht zijn voor de effectiviteit van de beheersmaatregelen die zijn vastgesteld om deze risico’s beheersbaar te maken.

Om privacy binnen een organisatie te kunnen waarborgen, is informatieveiligheid een voorwaarde. Bescherming van persoonsgegevens vereist immers informatiebeveiliging. Er is een nauwe samenwerking bij het uitvoeren van risicoanalyses, het afsluiten van verwerkersovereenkomsten en activiteiten in het kader van bewustwording van medewerkers. Ook in het geval van informatiebeveiligingsincidenten waarbij persoonsgegevens betrokken zijn (datalekken) werken de privacy-collega’s nauw samen met de collega’s van informatiebeveiliging.

Informatiebeveiliging
Bij informatiebeveiliging draait het om de beschikbaarheid (continuïteit), de integriteit (betrouwbaarheid) en de vertrouwelijkheid (exclusiviteit) van informatie en (informatie)systemen. Het normenkader dat als basis geldt voor informatiebeveiliging is de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO(2). Met de komst van de BIO2 wordt informatiebeveiliging nadrukkelijker risicogericht ingericht. BIO2 sluit aan op de internationale normen ISO 27001 en ISO 27002 en biedt het kader om beveiligingsmaatregelen af te stemmen op informatiebeveiligingsrisico's van de organisatie. Voor gemeente Lansingerland vormt BIO2 daarmee een belangrijk uitgangspunt voor verdere ontwikkeling en doorontwikkeling van het informatiebeveiligingsbeleid.
Informatiebeveiliging is een cyclisch proces dat voortdurend moet aansluiten op nieuwe ontwikkelingen, dreigingen en kwetsbaarheden. De Plan-do-check-act-cyclus (PDCA-cyclus) en risicomanagement vormen hierbij de basis.
De afgelopen jaren zijn cyberdreigingen toegenomen in aantal en qua impact. Ransomware blijft volgens het Nationaal Cyber Security Centrum (NCSC) een belangrijke dreiging voor Nederlandse (overheids)organisaties. In 2025 werden nog tientallen Nederlandse overheidswebsites getroffen door DDoS-aanvallen door aan Rusland gelieerde hacktivistische groepen. Websites van gemeenten zoals Breda, Nijmegen en Apeldoorn werden hierdoor tijdelijk onbeschikbaar.
Dienstverlening van gemeenten kan kwetsbaar zijn voor verstoring. Dit vraagt om blijvende aandacht voor digitale weerbaarheid, bewustwording en structurele beheersmaatregelen.

Implementatie Cyberbeveiligingswet (CBW)
Er is steeds meer aandacht voor informatiebeveiliging. Op Europees niveau is de NIS2-richtlijn vastgesteld. Deze richt zich op het beheersen van risico's die netwerk- en informatiesystemen bedreigen. Het doel is het bevorderen van Europese harmonisatie en het verhogen van het niveau van cybersecurity binnen bedrijven en organisaties, waaronder overheidsinstanties. Deze Europese richtlijn is vertaald naar Nederlandse wetgeving: de Cyberbeveiligingswet (CBW). De CBW is per 15 augustus 2026 in werking getreden. Er loopt een project om op gestructureerde wijze maatregelen te implementeren om aan de wettelijke eisen van CBW te kunnen voldoen. Hierbij wordt risicogebaseerd gewerkt en worden de adviezen van de VNG gevolgd. Dit project zal doorlopen in 2027. Verwachting is dat deze wet door bijvoorbeeld nadere uitwerking en specificering, de komende jaren inspanning van gemeenten zal blijven vragen.

ENSIA en audits DigiD en Suwinet
Jaarlijks wordt verantwoording afgelegd over de kwaliteit van de informatieveiligheid van diverse informatiesystemen via de auditmethodiek Eenduidige Normatiek Single Information Audit (ENSIA). Verantwoording wordt horizontaal afgelegd aan de gemeenteraad. Daarnaast wordt op basis van de zelfevaluatie verticale verantwoording afgelegd aan (de toezichthouders van) het Rijk. Hierbij gaat het om verantwoording over de DigiD-aansluitingen, de Suwinet-services, de Basisregistratie Personen (BRP), de Reisdocumenten, de GEO-basisregistraties (BAG, BGT en BRO). De verantwoording over NIS2 compliance zal via de bestaande ENSIA methodiek geregeld worden.

In 2027 ligt naast het bovenstaande de focus op:

- Vervolg implementatie van NIS2/CBW;
- Verdere implementatie BIO2;
- Verbeteren ISMS-proces, zoals uitbreiden rapportages/verantwoording, risicomanagement incl. risico register, implementatie ISMS-tooling;
- Vergroten van de bewustwording van medewerkers (dit is een continu proces);
- Het uitvoeren van risicoanalyses en ondersteunen bij DPIA's;
- Het actualiseren van beleidsstukken op basis van ontwikkelingen;
- Een integrale samenwerking binnen de vier I's in het kader van de i-visie.

Frauderisico

Jaarlijks wordt de frauderisico-analyse uitgevoerd en voorgelegd aan de Commissie Begeleiding Accountant Controle. Daaruit blijkt dat er jaarlijks aandacht is voor frauderisico's en op welke wijze deze 'beheerst' kunnen worden. Daarnaast beschikt de gemeente over spelregels op het gebied van integriteit, zijn er voorzieningen getroffen om vraagstukken bespreekbaar te maken waar dat nodig is en zijn er mogelijkheden om (anoniem) melding te doen. In 2025 is het Frauderesponsplan vastgesteld waarin staat welke stappen gezet moeten worden bij een vermoeden van fraude. Belangrijk is om te beseffen dat we fraude en onregelmatigheden nooit geheel kunnen voorkomen, zeker niet als er sprake zou zijn van samenspanning tussen meerdere personen binnen en buiten de organisatie. Wel kunnen risico's zo veel mogelijk worden beperkt door passende maatregelen te treffen.

Onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid

In de Gemeentewet is een bepaling opgenomen dat het college periodiek onderzoek moet verrichten naar de doelmatigheid en de doeltreffendheid van het door hem gevoerde bestuur. De raad stelt bij verordening regels hierover vast (artikel 213a Gemeentewet). In 2023 is de Verordening onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid 2023 vastgesteld. In deze verordening is opgenomen dat het college jaarlijks een doelmatigheidsonderzoek uitvoert tenzij het college gemotiveerd voorstelt dit niet te doen (art. 2). Anders dan het onderzoek door de rekenkamercommissie gaat het hierbij om een zelfonderzoek. Toetsing op doelmatigheid en doeltreffendheid van het gemeentelijk beleid is van groot belang voor de algemene oordeelsvorming over het gevoerde beleid. Met de onderzoeken wordt beoogd de transparantie van gemeentelijk handelen te vergroten en daardoor doelmatiger en doeltreffender te werken en de publieke verantwoording te versterken. In het Intern controleplan 2027 legt het college vast welk onderzoek in 2027 wordt uitgevoerd. Het college rapporteert in de bedrijfsvoeringparagraaf van de jaarstukken over het onderzoeken. Een afschrift van de onderzoeksresultaten wordt beschikbaar gesteld aan de gemeenteraad.

Rechtmatigheidsverantwoording

Rechtmatigheid is een vast onderdeel in de bedrijfsvoering. De monitoring van rechtmatigheidsaspecten vindt plaats via audits en verbijzonderde interne controles (VIC's). In het interne controleplan wordt vastgelegd welke interne beheersingsmaatregelen het college treft. Dit controleplan bevat het control framework, de control-opgaven voor het komende jaar en een overzicht van de geplande VIC's.
Een VIC richt zich op de opzet, het bestaan en de werking van de interne controle (IC) die medewerkers in de eerste lijn uitvoeren binnen hun reguliere werkprocessen. Het doel is om onvolkomenheden tijdig te signaleren, te corrigeren en structureel te verbeteren. Daarmee levert de VIC een belangrijke bijdrage aan de interne beheersing van de organisatie en ondersteunt deze het directieteam en het college.

De kwaliteit van de (V)IC is voor de accountant bepalend voor de reikwijdte en diepgang van de accountantscontrole. Op basis van de uitkomsten van de VIC legt het college in de jaarstukken verantwoording af over de rechtmatige totstandkoming van baten, lasten en balansmutaties via de verplichte Rechtmatigheidsverantwoording. De accountant toetst of de jaarrekening een getrouw beeld geeft en geeft een oordeel over de rechtmatigheidsverantwoording van het college. Het interne controleplan richt zich daarnaast ook op het voorkomen van misbruik en oneigenlijk gebruik, de beheersing van frauderisico's, informatieveiligheid en privacy.

Zoals eerder benoemd is er in 2027 aandacht voor verdere implementatie van het 3-lijnenmodel en wordt er toegewerkt naar een situatie waarbij teams zelf de risico's herkennen en hier passende interne beheersingsmaatregelen aan koppelen. Door risico's zoveel mogelijk binnen de afdeling te beheersen, verschuift de focus van controle achteraf naar preventie. Dit vergroot de grip op processen en versterkt de rechtmatigheid binnen de organisatie.

Paragraaf Openbaarheidsparagraaf Wet open overheid (Woo)

Wet open overheid

De Wet open overheid (Woo) regelt het recht van burgers op informatie van de overheid. Hierbij is het uitgangspunt dat overheidsinformatie openbaar is, tenzij er een reden is waarom dat niet kan. De wet beoogt een meer transparante en actief openbaar makende overheid, door middel van het beter vindbaar en digitaal toegankelijker maken van overheidsinformatie. De wetgever gaat uit van een termijn van vijf jaar voor het actief openbaar maken van documenten en een mogelijke termijn van acht jaar voor het op orde brengen van de informatiehuishouding.

Het Rijk heeft tot en met 2026 ondersteund met incidentele middelen. Vanaf 2027 wordt het resterende structurele budget (circa €130.000) ingezet voor actieve openbaarmaking van de informatiecategorieën zoals genoemd in de Woo, het hebben van contactfunctionarissen en het beheer en onderhoud van systemen.

Onderzoek uitvoeringslasten Woo-verzoeken
In 2026 zijn de resultaten van het onderzoek naar de uitvoeringslasten, kosten en (benodigde) capaciteit voor de afhandeling van Woo-verzoeken bekend geworden. Het onderzoek laat zien dat de uitvoering van de Woo voor overheidsorganisaties aanzienlijke capaciteit, tijd en geld vraagt: in 2024 ging het naar schatting om 25.000 verzoeken in totaal (waarvan circa 60% wordt ontvangen door gemeenten), circa 1,3 miljoen ambtelijke uren en totale kosten van ongeveer €150 miljoen per jaar. Gemiddeld wordt 66% van de verzoeken binnen de wettelijke termijn afgehandeld, maar er zijn grote verschillen tussen organisatietypen. Complexe verzoeken, onduidelijke afbakening, interne besluitvorming en de kwaliteit van de informatiehuishouding vergroten de uitvoeringslasten. Betere zoeksoftware, vroegtijdig contact met verzoekers en het verkorten van processtappen kunnen juist helpen om de lasten en doorlooptijden te beperken.

Inzet VNG op landelijk niveau

In 2026 hebben de VNG, het IPO (Interprovinciaal Overleg) en UvW (Uni van Waterschappen) een gezamenlijke lobby-inbreng opgesteld voor het commissiedebat in de Tweede Kamer op 11 juni 2026. De kernboodschap was dat openbaarheid en transparantie belangrijk zijn, maar dat de uitvoering van de Woo onder druk staat door sterk toegenomen en complexere Woo-verzoeken, beperkte capaciteit en een achterblijvende informatiehuishouding. Daarom vroegen de koepels om bij de evaluatie nadrukkelijk te kijken naar de uitvoerbaarheid bij medeoverheden en om structurele financiële steun te regelen voor het op orde brengen en houden van de informatiehuishouding.

Daarnaast pleitten zij ervoor dat actieve openbaarmaking praktisch uitvoerbaar wordt gemaakt via publiceren bij de bron, met landelijke standaarden voor bijvoorbeeld metadata, toegankelijkheid en opslag. Ze waarschuwden dat wettelijke verplichtingen niet opnieuw afhankelijk moeten worden van één centrale voorziening en willen voor kleine organisaties een handmatig aanlever- en publicatieloket behouden. Tot slot vroegen ze om blijvende ondersteuning via de koepels, omdat kennisdeling, standaarden en gezamenlijke oplossingen essentieel zijn om de Woo duurzaam te kunnen uitvoeren.

De staatssecretaris heeft toegezegd de kamer na de zomer van 2026, voorafgaand aan de wetsevaluatie, te informeren over de mogelijkheden tot verbeteringen inzake de uitvoering van de huidige wet.

ACOI en Ministerie van BZK

In reactie op het ACOI-advies (Adviescollege Openbaarheid en Informatiehuishouding) over de generieke Woo-voorziening kiest de staatssecretaris van BZK voor versnelling van de actieve openbaarmaking door deze voorlopig los te koppelen van de verplichting om documenten ook via de centrale voorziening vindbaar te maken. Daarmee volgt hij de kern van het ACOI-advies om de impasse te doorbreken en overheidsorganisaties vanaf de volgende tranche documenten op hun eigen platformen of websites te laten publiceren, terwijl de centrale voorziening in ontwikkeling blijft. Tegelijkertijd kondigde hij aan te werken aan heldere standaarden, een haalbare invoeringsplanning richting de tweede helft van 2027 en verdere doorontwikkeling van open.overheid.nl, waarbij ook handmatige aanlevering voor kleinere organisaties mogelijk blijft.

Implementatie Woo binnen Lansingerland

In 2023 is de (project)groep gestart en werd ingezet op het volgen van de wettelijke fasering van de Woo. Dit betekende dat voor elke fase de documenten uit de betreffende categorie vanaf de wettelijk verplichte datum actief openbaar worden gemaakt. De gemeente zou hiermee voldoen aan het wettelijk minimum voor wat betreft het openbaar maken van overheidsstukken uit de informatiecategorieën, opgenomen in artikel 3.3 van de Woo, in de daartoe behorende fase. Inmiddels is gebleken dat de gemeente met de inzet van de incidentele middelen voor de implementatie, voorloopt op de planning van het ministerie van BZK en in 2026 grotendeels klaar is met het actief openbaar maken van de voorgeschreven informatiecategorieën.

Voor 2027 ligt de nadruk daarom niet meer op de implementatie zelf, maar op het borgen van de gerealiseerde voorzieningen en het verder ontwikkelen van de uitvoering van de Woo binnen de reguliere organisatie. Daarbij blijft de gemeente aansluiten bij de verdere landelijke ontwikkelingen. De gemeente ziet er bovendien op toe dat actieve openbaarmaking zorgvuldig en rechtmatig gebeurt. Openbaarheid en transparantie zijn belangrijke uitgangspunten van de Woo, maar publicatie vindt altijd plaats met inachtneming van de wettelijke uitzonderingsgronden, waaronder de bescherming van persoonsgegevens.

Informatiehuishouding op orde
De bepaling uit de Archiefwet, dat gemeenten documenten in een goed, geordende en toegankelijke staat moeten bewaren, wordt herhaald in de Woo. Met dit laatste is een aanzienlijke doorlooptijd gemoeid, de Memorie van Toelichting noemt een termijn van acht jaar (vanaf mei 2022).

In het kader van de Archiefwet is in 2024 gestart met de overbrenging naar het Stads Archief Rotterdam. Dit wordt doorgezet in 2027. Tegelijkertijd is er vanuit informatiebeheer een transitieplan opgesteld voor de toekomstbestendigheid van informatievoorziening met als leidende inrichtingsprincipes de principes vanuit GEMMA en Common Ground vanuit de VNG. Richtinggevend vanuit het Europese Digital Decade programma worden 2 wetten projectmatig geïmplementeerd, te weten Email-archivering en Wet Modernisering Elektronisch Bestuurlijk Verkeer (WMEBV). De implementatie van de Digitale Decade wordt gecontinueerd in 2027. De implementatie van de Woo is getoetst en geborgd in het informatiebeheerplan op basis van het DSP-model. Dit model staat centraal in de i-Navigator, welke de organisatie in staat stelt om de complete informatiehuishouding in kaart te brengen en te beheren. In 2027 wordt de I-navigator geactualiseerd op basis van nieuwe ontwikkelingen. De informatiehuishouding – of informatiearchitectuur – vormt de schakel tussen de organisatiearchitectuur (processen en organisatie) enerzijds en de technische architectuur (systemen en infrastructuur) anderzijds.

Paragraaf Verbonden partijen

Inleiding

De gemeente Lansingerland is partner in 15 verbonden partijen. Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk én een financieel belang heeft. Van een financieel belang is sprake als de gemeente risico loopt met aan deze partijen beschikbaar gestelde middelen, of als de gemeente aangesproken kan worden als de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt. Van bestuurlijk belang is sprake als de gemeente zeggenschap heeft over de aanpak van de maatschappelijke opgave waartoe de verbonden partij is opgericht, vanwege vertegenwoordiging in het bestuur of vanwege het hebben van stemrecht. Door de toenemende uitbreiding en complexiteit van maatschappelijke opgaven kan de gemeente Lansingerland niet al haar taken zelfstandig meer uitvoeren. Samenwerken met andere partners, waaronder andere overheden, biedt hierbij een oplossing. Vanuit deze gedachte is Lansingerland actief in de diverse verbonden partijen.

Nota Verbonden Partijen
In de raadsvergadering op 30 januari 2025 heeft de raad de nota verbonden partijen 2025-2028 vastgesteld (T24.03345). Deze nota geeft een beeld van onze visie op en beleidsvoornemens voor verbonden partijen. Daarbij wordt tevens aandacht besteed aan het (wettelijk) kader en geeft het afwegingskader een handvat voor het toe- en uittreden bij verbonden partijen. De focus van de nota ligt bij de rol van de raad in relatie tot de verbonden partijen.

Bijzondere raadsvergadering Verbonden Partijen
Elk jaar bespreekt de raad in een speciale raadsvergadering de zienswijzen op de begrotingen van verbonden partijen. Ter begeleiding van de discussie in de raad over deze zienswijzen levert het college factsheets over de verbonden partijen op. Naar aanleiding van de vaststelling van de nota verbonden partijen (T24.03345) biedt het college van B&W de factsheets aan middels een raadinformatiebrief.

Overzicht

In onderstaand overzicht staat de meest essentiële financiële informatie van de verbonden partijen. In de daaropvolgende overzichten staat per verbonden partij de informatie die op grond van artikel 15 van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) verplicht is. Inclusief bij welk programma uit de begroting het hoort en op welke wijze de verbonden partij bijdraagt aan de realisatie van de doelstelling van het programma. Artikel 15 BBV schrijft bovendien voor dat de lijst van verbonden partijen wordt onderverdeeld in:

1. gemeenschappelijke regelingen;
2. vennootschappen en coöperaties;
3. stichtingen en verenigingen;
4. overige verbonden partijen.

Gemeenschappelijke regelingen	Programma	Bijdrage 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond (VRR)	2. Openbare orde en veiligheid	€ 4.610.909	€ 4.718.110	€ 4.790.572
GR Beschermd Wonen	4. Sociaal Domein	Niet van toepassing	Niet van toepassing	Niet van toepassing
Gemeentelijke Gezondheidszorg Rotterdam-Rijnmond (GGD)	4. Maatschappelijke ondersteuning	€ 760.787	€ 750.207	
Jeugdhulp Rijnmond (GRJR)	4. Maatschappelijke ondersteuning		€ 2.309.845	€ 2.036.033
Bleizo	6. Lansingerland Ontwikkelt	Niet van toepassing	Niet van toepassing	Niet van toepassing
Dienst Centraal Milieubeheer Rijnmond (DCMR)	6. Lansingerland Ontwikkelt	€ 2.052.503	€ 2.173.306	€ 2.243.717
Metropoolregio Rotterdam-Den Haag (MRDH)	6. Lansingerland Ontwikkelt		€ 201.392	€ 206.868
Schadevergoedingsschap HSL-Zuid	6. Lansingerland Ontwikkelt	Niet van toepassing	Niet van toepassing	Niet van toepassing
Samenwerkingsverband Vastgoedinformatie, Heffingen en Waardebepaling (SVHW)	8. Algemene dekkingsmiddelen	€ 831.362	€ 780.000	€ 835.000
Recreatieschap Rottemeren	6. Lansingerland Ontwikkelt	€ 400.213	€ 400.213	€ 400.213
Vennootschappen en coöperaties	**Programma**	**Bijdrage 2025**	**Begroot 2026**	**Begroot 2027**
Centrum Jeugd en Gezin Rijnmond (CJG)	4. Sociaal Domein	€ 2.835.753	€ 2.626.251	€ 3.167.636
Horti Science Innovation Center (HIC)	6. Lansingerland Ontwikkelt	Niet van toepassing	Niet van toepassing	Niet van toepassing
BNG (Bank Nederlandse Gemeenten)	8. Algemene dekkingsmiddelen	Niet van toepassing	Niet van toepassing	Niet van toepassing
Dunea	8. Algemene dekkingsmiddelen	Niet van toepassing	Niet van toepassing	Niet van toepassing
Stedin Holding N.V.	8. Algemene dekkingsmiddelen	Niet van toepassing	Niet van toepassing	Niet van toepassing

Veiligheidsregio Rotterdam - Rijnmond (VRR)

Naam verbonden partij	Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond (VRR)
Type regeling	Burgemeestersregeling
Vestigingsplaats	Rotterdam
Deelnemende partijen	Gemeente Lansingerland en 12 regiogemeenten
Visie en beleidsvoornemens	De VRR werkt aan een toekomstbestendige veiligheidsregio die inspeelt op maatschappelijke ontwikkelingen zoals klimaatverandering, digitalisering, energietransitie en langdurige crises. In het meerjarenbeleidsplan 2027–2031 verschuift de focus naar een meer proactieve en informatiegestuurde veiligheidsaanpak, met nadruk op weerbaarheid en samenwerking.
Publiek belang van Lansingerland in Verbonden Partij (waarom nemen we deel?)	Het openbaar lichaam heeft tot doel: 1.Het doelmatig organiseren en coördineren van werkzaamheden ter voorkoming, beperking en bestrijding van brand, het beperken van brandgevaar, het voorkomen en beperken van ongevallen bij brand en al hetgeen daarmee verband houdt, het beperken en bestrijden van gevaar voor mensen en dieren bij ongevallen anders dan bij brand, het beperken en bestrijden van rampen en overigens het bevorderen van een goede hulpverlening bij ongevallen en rampen; 2. Het doelmatig organiseren en coördineren van het vervoer van zieken en ongeval slachtoffers, de registratie daarvan en het bevorderen van adequate opname van zieken en ongeval slachtoffers in ziekenhuizen of andere instelling voor intramurale zorg; 3. Het voorbereiden en bewerkstelligen van een doelmatig georganiseerde en gecoördineerde geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen; 4. Het geven van invulling aan de regionale taken ten aanzien van het waarborgen van de fysieke veiligheid van de organisatie en het voorbereiden op rampenbestrijding en crisisbeheersing en de hiermee verband houdende multidisciplinaire samenwerking, waaronder begrepen de Gemeenschappelijke Meldkamer als integraal informatieknooppunt. Het publieke belang wordt behartigd door het voorkomen, beperken en bestrijden van rampen en crises.
Financieel belang van Lansingerland in de Verbonden Partij (hoeveel betalen we?)	De basisbijdrage van Lansingerland bedraagt in 2027 € 4.790.572. Daarnaast neemt Lansingerland vanaf 2027 deel aan de regionale dienstverleningsovereenkomst (DVO) voor advisering bij A-evenementen voor circa € 4.800 per jaar. De DVO voor de wijkbrandweer vervalt per 2027.
Eigen vermogen	Circa € 12,9 miljoen
Vreemd vermogen	Nog nader vast te stellen op basis van de definitieve begroting 2027.
Financieel resultaat	De begroting 2027 is structureel sluitend.
Specifieke financiële risico's (welke risico's bestaan er, specifiek voor deze GR, die niet in de weerstandsparagraaf zijn opgenomen?)	Risico's bestaan uit loon- en prijsontwikkelingen, onzekerheid over structurele financiering van het programma Weerbaarheid, stijgende personeelslasten, investeringsrisico's en mogelijke financiële gevolgen van regelgeving rondom brandweervrijwilligers.
Bestuurlijke risico's	Toenemende druk op de crisisorganisatie door langdurige crises, afhankelijkheid van landelijke ontwikkelingen en spanning tussen ambities, uitvoerbaarheid en beschikbare middelen.
Relevante informatie	Conceptbegroting 2027 inclusief 2e begrotingswijziging 2026, Jaarverslag VRR 2025 en concept zienswijze gemeente Lansingerland.

Beschermd Wonen

Naam verbonden partij	Gemeenschappelijke regeling Beschermd Wonen
Type regeling	Collegeregeling
Vestigingsplaats	Rotterdam
Deelnemende partijen	Gemeenten: • Albrandswaard • Barendrecht • Ridderkerk • Rotterdam • Capelle aan den Ijssel • Krimpen aan den Ijssel • Lansingerland
Visie en beleidsvoornemens	Alle inwoners kunnen meedoen in de samenleving. De inwoner die (tijdelijk) problemen heeft met het zelf¬standig regie voeren, kan via de Wmo ondersteuning krijgen. Hierbij is lokale ondersteuning het uitgangspunt. De ondersteuning is dichtbij, op maat en in de eigen leefomgeving. Voor de groep inwoners die niet meer zelfstandig thuis kunnen wonen, en waarbij ondersteuning in de eigen omgeving tekortschiet, is (tijdelijk of permanent) opvang aanwezig. Onder opvang verstaan we wonen in één van de woonvormen van een instelling. Dit is in principe een tijdelijke situatie, waarbij er gestuurd wordt op herstel en uitstroom. Het doel is om inwoners zo snel mogelijk weer deel te laten nemen aan het maatschappelijk leven, naar eigen wensen en vermogen. Het deelnemen naar vermogen in de samenleving is ook afhankelijk van de mogelijkheden van de omgeving. (Visie in Beleidsplan 2022-2026)
Publiek belang van Lansingerland in Verbonden Partij (waarom nemen we deel?)	In de regionale samenwerking vervult gemeente Rotterdam de toegang. Dit is in het publiek belang van Lansingerland door het volume van aanvragen die Rotterdam behandeld. Gezien het geringe aantal plekken in Lansingerland en de lage frequentie van aanvragen kunnen we hier onvoldoende expertise opbouwen.
Financieel belang van Lansingerland in de Verbonden Partij (hoeveel betalen we?)	De gemeente Rotterdam ontvangt als centrum gemeente de budgetten voor beschermd wonen in de regio. Wij betalen geen bijdrage.
Eigen vermogen	Niet van toepassing. Rotterdam krijgt de middelen via de algemene uitkering van het Rijk. We hebben ook geen officiële begroting.
Vreemd vermogen	Niet van toepassing. Rotterdam krijgt de middelen via de algemene uitkering van het Rijk. We hebben ook geen officiële begroting.
Financieel resultaat	Niet van toepassing. Wij ontvangen geen specifieke jaarrekening van het beschermd wonen budget. Rotterdam krijgt de middelen via de algemene uitkering van het Rijk. We hebben ook geen officiële begroting.
Specifieke financiële risico's (welke risico's bestaan er, specifiek voor deze GR, die niet in de weerstandsparagraaf zijn opgenomen?)	Wij hebben als gemeente Lansingerland geen financieel risico omdat wij geen financiële bijdrage leveren.
Bestuurlijke risico's	Voor 2027 voorzien we geen bestuurlijke risico's.
Relevante informatie	Niet van toepassing. Rotterdam krijgt de middelen via de algemene uitkering van het Rijk. We hebben ook geen officiële begroting

Gemeentelijke Gezondheidszorg Rotterdam-Rijnmond (GGD)

Naam verbonden partij	Gemeentelijke Gezondheidszorg Rotterdam-Rijnmond (GGD)
Type regeling	Collegeregeling
Vestigingsplaats	Rotterdam
Deelnemende partijen	De GGD Rotterdam-Rijnmond + betreffende gemeenten uit de regio. Rotterdam-Rijnmond: Albrandswaard, Barendrecht, Capelle aan den IJssel, Goeree-Overflakkee, Krimpen aan den IJssel, Lansingerland, Maassluis, Nissewaard, Ridderkerk, Rotterdam, Schiedam, Vlaardingen en Voorne aan Zee.
Visie en beleidsvoornemens	Er is een meerjarenbegroting 2024-2027 opgesteld. Naast de uitvoering van het algemene basistakenpakket, de inzet op de nieuwe basistaak suïcidepreventie en de inspectie kinderopvang en gastouders, investeert de GGD in de basistaken voor infectieziektebestrijding, GROP en crisisbeheersing en ondersteuning en advisering bestuur. Binnen de huidige begroting is geen ruimte om verder beleid uit te werken.
Publiek belang van Lansingerland in Verbonden Partij (waarom nemen we deel?)	Artikel 3 van de GR - Het lichaam heeft tot doel: • het beschermen en bevorderen van de gezondheid van de bevolking of van specifieke groepen daarbinnen, in het rechtsgebied van het lichaam; • het voorkómen en het vroegtijdig opsporen van ziekten onder de bevolking; • alles wat met het bovenstaande in de ruimste zin verband houdt. De regeling regelt de deelnemersbijdrage van de deelnemende gemeente voor de inkoop van het basispakket. De GGD is leverancier en uitvoerder van het basispakket. Het publieke belang is de openbare gezondheid.
Financieel belang van Lansingerland in de Verbonden Partij (hoeveel betalen we?)	Lansingerland draagt in 2027 € 798.203 bij aan de GGD, bestaande uit € 624.350 voor de inkoop van het algemene basistakenpakket, € 16.029 voor de regionale inzet op suïcidepreventie en € 157.824 voor de inspecties kinderopvang. De gemeenschappelijke regeling GGD-RR kent geen balans en andere financiële staten om in de begroting op te nemen aangezien gemeente Rotterdam eigenaar is van de organisatie. Personeel en eventuele risico's zijn voor rekening van gemeente Rotterdam. De gemeenschappelijke regeling GGD-RR regelt in materiële zin slechts de inkoop van producten.
Eigen vermogen	De gemeenschappelijke regeling van de GGD-RR kent geen balans en andere financiële staten om in de begroting op te nemen aangezien alleen de gemeente Rotterdam eigenaar is van de organisatie. Personeel en eventuele risico's zijn daarmee voor rekening van de gemeente Rotterdam.
Vreemd vermogen	Niet van toepassing, zie tekst bij 'Eigen vermogen'.
Financieel resultaat	Niet van toepassing, zie tekst bij 'Eigen vermogen'.
Specifieke financiële risico's (welke risico's bestaan er, specifiek voor deze GR, die niet in de weerstandsparagraaf zijn opgenomen?)	Geen: de gemeente Rotterdam is financieel risicodrager.
Bestuurlijke risico's	Geen: de activiteiten van de verbonden partij dragen bij aan het oorspronkelijke doel van de verbonden partij.
Relevante informatie	https://lansingerland.bestuurlijkeinformatie.nl/Reports/Item/7d7de949-e8ff-4b5b-9eb6-58cc65fbf03f

Jeugdhulp Rijnmond (GRJR)

Naam verbonden partij	Gemeenschappelijke Regeling Jeugdhulp Rijnmond (GRJR)
Type regeling	Collegeregeling
Vestigingsplaats	Rotterdam
Deelnemende partijen	Gemeenten: Albrandswaard, Barendrecht, Capelle aan den IJssel, Goeree-Overflakkee, Krimpen aan den IJssel, Lansingerland, Maassluis, Nissewaard, Ridderkerk, Rotterdam, Schiedam, Vlaardingen en Voorne aan Zee.
Visie en beleidsvoornemens	Met de Regiovisie Jeugdhulp Rijnmond hebben de dertien gemeenten van de GRJR hun gezamenlijke visie op de jeugdhulp uitgesproken. Het is een actualisatie van de visie Nabij en Passend en is door de Lansingerlandse gemeenteraad vastgesteld. De gemeenten willen een regio zijn waar jeugdigen zoveel mogelijk opgroeien met ondersteuning van de sociaalpedagogische basis en met zo min mogelijk jeugdhulp; maar waar zorg nabij en passend is als de inzet daarvan echt nodig is. Vanuit deze Regiovisie is de ambitie van de GRJR om het regionaal jeugdhulplandschap te overzien en zo in te richten dat voor gezinnen en jeugdigen tijdige, nabije en betaalbare passende hulp beschikbaar is. In 2027 blijft kostenbeheersing een belangrijk beleidsvoornemen van de GRJR en blijven de regiogemeenten en uitvoeringsorganisatie zich inzetten voor het uitwerken en implementeren van de maatregelen van de Regionale Bestuursopdracht Kostenbesparing (RBOK). Ook bereidt de regio zich verder voor op het landelijk afgesproken Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming.
Publiek belang van Lansingerland in Verbonden Partij (waarom nemen we deel?)	1. De gemeenten hebben de Gemeenschappelijke Regeling Jeugdhulp Rijnmond opgericht voor de inkoop van verschillende vormen van specialistische jeugdhulp waar gemeenten verantwoordelijk voor zijn. Bepaalde vormen van zorg kunnen gemeenten gezamenlijk efficiënter inkopen dan door iedere gemeente voor zich. De Wet verbetering beschikbaarheid jeugdzorg verplicht jeugdhulpregio's vanaf 2026 om bepaalde jeugdhulpvormen gezamenlijk in te kopen. 2. Met de GRJR geven de dertien gemeenten uitvoering aan de wettelijke verplichtingen tot regionale samenwerking uit de Jeugdwet in het kader van Veilig Thuis, jeugdreclassering en jeugdbescherming. 3. De gemeenten realiseren overleg, kennisontwikkeling- en overdracht tussen de bij de GRJR aangesloten gemeenten.
Financieel belang van Lansingerland in de Verbonden Partij (hoeveel betalen we?)	€ 2.256.223 (bron: ontwerpbegroting 2027 GRJR) Dit is de Lansingerlandse inleg voor 2027 voor de subsidies aan de Gecertificeerde Instellingen, Veilig Thuis, Jeugdbescherming- en Reclassering en crisishulp alsook de bijdrage aan de uitvoeringsorganisatie van de GRJR. Het bedrag is op een verdeelsleutel gebaseerd die uitgaat van verbruik en inwonersaantallen. Indien de werkelijke kosten hoger of lager zijn wordt het verrekend met de inleg. De zorgkosten voor jeugdhulp komen enkel in de Lansingerlandse begroting terecht en niet de GRJR-begroting en zijn niet in bovenstaand bedrag meegenomen.
Eigen vermogen	€ 0 (bron: ontwerpbegroting 2027 GRJR)
Vreemd vermogen	€ 31.300.000 (bron: ontwerpbegroting 2027 GRJR)
Financieel resultaat	€ 0 (bron: ontwerpbegroting 2027 GRJR)
Specifieke financiële risico's (welke risico's bestaan er, specifiek voor deze GR, die niet in de weerstandsparagraaf zijn opgenomen?)	• De financiële uitgaven aan de specialistische regionale jeugdhulpkosten zijn voor Lansingerland – net als voor de meeste Nederlandse gemeenten - hoog. De gemeenten zijn zelf volledig aansprakelijk voor alle kosten van de jeugdhulp aan de eigen jeugdigen. De GRJR beschikt niet over reserves of weerstandsvermogen. Het risico bestaat dat de regionale specialistische jeugdhulpkosten hoger uitvallen dan begroot.De dertien deelnemende gemeenten van de GRJR en de uitvoeringsorganisatie van de GRJR voeren maatregelen in om de trend van kostenstijging te keren. De specialistische jeugdhulpkosten zitten niet meer in de begroting van de GRJR, maar de GRJR heeft deze zorg wel gecontracteerd en voert contractmanagement uit op deze zorg. De gemeenten sturen zelf op de individuele casuïstiek, de GRJR stuurt op de aanbieders. Gezamenlijk sturen we op de specialistische regionale zorgkosten. Het Algemeen Bestuur van de GRJR heeft opdracht gegeven tot de Regionale Bestuursopdracht Kostenbeheersing. Met deze inzet proberen gemeenten de risico's van stijgende kosten te minimaliseren, maar de risico's kan het college of de GRJR niet wegnemen. • De GRJR hanteert voor jeugdbescherming, jeugdreclassering en Veilig Thuis een nullijn in de begroting. Het aantal meldingen en hulpvragen is de afgelopen jaren toegenomen. Daardoor bestaat het risico dat het beschikbare budget in de begroting onvoldoende kan zijn om de jeugdzorg vanuit de gecertificeerde instellingen en Veilig Thuis te financieren. • De financiële gevolgen van van de Hervormingsagenda Jeugd, het Toekomstscenario Kind-en Gezinsbescherming, de Wet verbetering beschikbaarheid jeugdzorgd en regionale Veiligheidsteams zijn onzeker. Er komen taken vanuit deze hervormingen richting de jeugdhulpregio, maar de financiering is nog niet (volledig) duidelijk. De GRJR-begroting erkent dat organisatorische en financiële herschikkingen mogelijk zijn, maar de impact van de landelijke hervormingen is nog niet financieel vertaald in de begroting. • De GRJR heeft geen eigen vermogen en is voor de betalingen van zorg afhankelijk van tijdige bevoorschotting door gemeenten. Zorgaanbieders declareren steeds sneller. In de begroting staat dat de GRJR het betaalritme daarom aanpast. Bij vertraging in gemeentelijke betalingen kan liquiditeitsdruk ontstaan bij de GRJR.

Naam verbonden partij	Gemeenschappelijke Regeling Jeugdhulp Rijnmond (GRJR)
Bestuurlijke risico's	Met de GRJR organiseren we de specialistische regionale jeugdhulp. Een knelpunt is een niet-volledig dekkend zorglandschap met voor bepaalde kwetsbare doelgroepen met complexe hulpvragen. Dit risico speelt specifiek op het gebied van alternatieven voor de jeugdhulpplus (voorheen de gesloten jeugdhulp). Gemeenten hebben vanuit het Rijk de opdracht om de afbouw van de jeugdhulpplus door te zetten, maar zien dat dit zorgt voor een toename van 1-op-1 begeleiding. Dat zet de kosten en de kwaliteit van zorg onder druk. De gemeenten, de GRJR en aanbieders zetten in op de ontwikkeling van alternatieven. Desalniettemin blijft het een uitdagende landelijke transitie waarin de afbouw sneller gaat dan de opbouw.
Relevante informatie	Raadbesluit zienswijze begroting Gemeenschappelijke Regeling Jeugdhulp Rijnmond (GRJR) 2025 en 2026 Zienswijze begroting Gemeenschappelijke Regeling Jeugdhulp Rijnmond (GRJR) 2025 en 2026 Raadbesluit Regiovisie Jeugdhulp Rijnmond 26 februari 2026

BLEIZO

Naam verbonden partij	Bleizo
Type regeling	Gemengde regeling
Vestigingsplaats	Bleiswijk
Deelnemende partijen	Gemeente Lansingerland, gemeente Zoetermeer
Visie en beleidsvoornemens	De gemeenschappelijke regeling Bleizo is een uitvoeringsorganisatie. De GR maakt zelf geen beleid maar voert het beleid van de deelnemende partijen uit.
Publiek belang van Lansingerland in Verbonden Partij (waarom nemen we deel?)	De GR Bleizo heeft tot doel het binnen diens rechtsgebied ontwikkelen en realiseren van de door de deelnemende gemeenten gezamenlijk besloten ontwikkelperspectief, tot een gemengd woonwerkgebied.
Financieel belang van Lansingerland in de Verbonden Partij (hoeveel betalen we?)	De gemeenschappelijke regeling Bleizo is een uitvoeringsorganisatie. De GR maakt zelf geen beleid maar voert het beleid van de deelnemende partijen uit. De GR Bleizo heeft tot doel het binnen diens rechtsgebied ontwikkelen en realiseren van de door de deelnemende gemeenten gezamenlijk besloten ontwikkelperspectief, tot een gemengd woonwerkgebied. De gemeente Lansingerland en de gemeente Zoetermeer staan ervoor in dat de GR Bleizo altijd over voldoende middelen beschikt om verplichtingen aan derden te voldoen. Een batig/nadelig saldo komt voor 50% ten gunste/laste van Lansingerland (Art. 32 GR Bleizo).
Eigen vermogen	1-1-2027: € 4,1 miljoen 31-1-2027: € 4,3 miljoen
Vreemd vermogen	1-1-2027: € 66 miljoen 31-1-2027: € 70 miljoen
Financieel resultaat	€ 131.000
Specifieke financiële risico's (welke risico's bestaan er, specifiek voor deze GR, die niet in de weerstandsparagraaf zijn opgenomen?)	Op basis van de bestuursafspraken wordt op dit moment gestudeerd op een nieuw plan (woningbouw). Hierover heeft er nog geen besluitvorming plaatsgevonden. De grondexploitatie van Bleizo gaat daarom nog uit van de vigerende bestemming (al dan niet agrogelieerde bedrijvigheid).
Bestuurlijke risico's	Geen
Relevante informatie	Nvt

Dienst Centraal Milieubeheer Rijnmond (DCMR)

Naam verbonden partij	Dienst Centraal Milieubeheer Rijnmond (DCMR)
Type regeling	Collegeregeling
Vestigingsplaats	Schiedam
Deelnemende partijen	Albrandswaard, Barendrecht, Capelle a/d Ijssel, Goeree-Overflakkee, Krimpen a/d Ijssel, Lansingerland, Maassluis, Nissewaard, Ridderkerk, Schiedam, Vlaardingen, Voorne aan Zee, Rotterdam, provincie Zuid Holland, provincie Zeeland (BRZO).
Visie en beleidsvoornemens	De DCMR Milieudienst Rijnmond levert met inzet van wettelijke instrumenten en vanuit zijn specifieke deskundigheid een bijdrage aan het verlagen van de milieubelasting van bedrijven en aan het verhogen van de milieukwaliteit en veiligheid in het Rijnmondgebied. Hiermee draagt het bij aan de ontwikkeling van Lansingerland als gemeente waarin aantrekkelijk kan worden gewoond, gewerkt en gerecreëerd.
Publiek belang van Lansingerland in Verbonden Partij (waarom nemen we deel?)	DCMR voert milieutaken uit op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving: de VTH-taken. Deze richten zich voornamelijk op de branches met de potentieel grootste risico's en/of de bedrijven die het meest klachten veroorzaken. Het publieke belang is het bereiken van een goed leefmilieu voor burgers en bedrijven.
Financieel belang van Lansingerland in de Verbonden Partij (hoeveel betalen we?)	€ 2.247.416 (2027)
Eigen vermogen	€ 3.073.000
Vreemd vermogen	€ 15.461.000
Financieel resultaat	€ 0
Specifieke financiële risico's (welke risico's bestaan er, specifiek voor deze GR, die niet in de weerstandsparagraaf zijn opgenomen?)	Het financiële risico is gemiddeld tot laag. In de Gemeenschappelijke Regeling is een garantstelling voor de deelnemende gemeenten opgenomen en ook het weerstandsvermogen is nog steeds voldoende.
Bestuurlijke risico's	Het bestuurlijke (inhoudelijke) risico is laag, omdat de belangen van DCMR hetzelfde zijn als onze belangen, er duidelijke afspraken met de DCMR zijn gemaakt die we regelmatig monitoren en we veel vertrouwen in deze verbonden partij hebben. Echter raakt de aanhoudende krapte op de arbeidsmarkt ook de DCMR, waardoor het moeilijk is (ervaren) medewerkers te rekruteren. Dit brengt het risico met zich mee dat de uitvoering niet altijd het gewenste niveau haalt.
Relevante informatie	Link zienswijze: Zienswijze Begroting 2026 DCMR

Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH)

Naam verbonden partij	Metropoolregio Rotterdam Den-Haag (MRDH)
Type regeling	Gemengde regeling
Vestigingsplaats	Rotterdam
Deelnemende partijen	21 gemeenten: Albrandswaard, Barendrecht, Capelle aan den IJssel, Delft, Den Haag, Krimpen aan den IJssel, Lansingerland, Leidschendam-Voorburg, Maassluis, Midden-Delfland, Nissewaard, Pijnacker-Nootdorp, Ridderkerk, Rijswijk, Rotterdam, Schiedam, Vlaardingen, Voorne aan Zee, Wassenaar, Westland, Zoetermeer.
Visie en beleidsvoornemens	Vernieuwen van de economie en het verbeteren van bereikbaarheid in de regio.
Publiek belang van Lansingerland in Verbonden Partij (waarom nemen we deel?)	Lansingerland is een dynamische, ontwikkelende en verbonden gemeente. Ontwikkelingen in mobiliteit en economie zijn vitaal voor onze ambities. Vernieuwen van de economie en het verbeteren van bereikbaarheid in de regio zijn hiervoor cruciaal.
Financieel belang van Lansingerland in de Verbonden Partij (hoeveel betalen we?)	Inwonersbijdrage is €3,11 per inwoner vanaf 2027, totaal bijdrage Lansingerland: €207.166. De totale begroting van MRDH is €939 miljoen. Hiervan is slechts €7,8 miljoen inwonerbijdrage. €880,7 miljoen is namelijk afkomstig uit Brede Doeluitkering. €6,6 miljoen van het budget wordt ingezet voor het Programma Economisch vestigingsklimaat. €923,4 miljoen wordt ingezet voor het programma Mobiliteit.
Eigen vermogen	1-1-2027: € 49.676.069 31-12-2027: € 49.434.604
Vreemd vermogen	1-1-2027: € 1.776.563.204 31-12-2027: € 1.804.383.981
Financieel resultaat	€ 0
Specifieke financiële risico's (welke risico's bestaan er, specifiek voor deze GR, die niet in de weerstandsparagraaf zijn opgenomen?)	Niet van toepassing.
Bestuurlijke risico's	Niet van toepassing.
Relevante informatie	Niet van toepassing

Schadevergoedingsschap HSL-Zuid, A16 en A4

Naam verbonden partij	Schadevergoedingsschap HSL-Zuid, A16 en A4
Type regeling	Collegeregeling. De regeling is van rechtswege per 1 januari 2026 beëindigd.
Vestigingsplaats	Rotterdam
Deelnemende partijen	Gemeente Lansingerland en vrijwel alle overige gemeenten over wiens grondgebied de HSL-Zuid is aangelegd, alsmede de Minister van Infrastructuur en Waterstaat.
Visie en beleidsvoornemens	In artikel 2 van de gemeenschappelijke regeling staat opgenomen: “Het doel van de regeling is het bevorderen dat de behandeling van verzoeken om schadevergoeding die verband houden met de aanleg van de HSL-Zuid en de verbreding, verlegging en reconstructie van de A-16 (...)respectievelijk de A-4, zoals bedoeld in artikel 1 onder f, en de beslissingen op die verzoeken doelmatig, deskundig en op gelijke wijze plaatsvinden. Door deze regeling wordt tevens voor de burgers duidelijkheid geschapen over de terzake bevoegde instantie.”
Publiek belang van Lansingerland in Verbonden Partij (waarom nemen we deel?)	Eén loket voor alle aanspraken op schadevergoeding. Eenduidig, deskundig aanpakken en met bovenal een publieksvriendelijke benadering. Een beleid dat bij de oprichting van het Schap is geformuleerd en het voornemen is om dit te handhaven tot aan het einde van het Schap.
Financieel belang van Lansingerland in de Verbonden Partij (hoeveel betalen we?) Instructie: deelnemersbijdrage dan wel aandeelhouderspercentage	Alle kosten van het Schap en van de door het Schap toegekende schadevergoedingen worden betaald door de Rijksoverheid.
Eigen vermogen (Bron: Begroting 2026)	Er is geen sprake van eigen vermogen.
Vreemd vermogen (Bron: Begroting 2026)	Er is geen sprake van vreemd vermogen.
Financieel resultaat (Bron: Begroting 2026)	Voor 2027 niet van toepassing. De regeling is per 1 januari 2026 van rechtswege beëindigd. Voor 2027 verwacht het Schap € 305.000,- nodig te hebben, uitgaande van de nu ontvangen verzoeken tot schadevergoeding, de werkzaamheden die voortvloeien uit een ingesteld hoger beroep van 1 (resterende) zaak en werkzaamheden die samenhangen met de liquidatie van de Gemeenschappelijke Regeling.
Specifieke financiële risico’s (welke risico’s bestaan er, specifiek voor deze GR, die niet in de weerstandsparagraaf zijn opgenomen?)	Er zijn thans geen financiële risico’s bekend.
Bestuurlijke risico’s	In bestuurlijke zin is geen risico te verwachten omdat het Algemeen bestuur van het Schap bevoegd is te beslissen op de aanvragen.
Relevante informatie	De regeling is van rechtswege per 1 januari 2026 beëindigd. Momenteel wordt door het Schadevergoedingschap het Liquidatieplan voorbereid. Zodra wij het Liquidatieplan hebben ontvangen zullen wij u informeren.

Samenwerkingsverband Vastgoedinformatie, Heffingen en Waardebepaling (SVHW)

Naam verbonden partij	Samenwerkingsverband Vastgoedinformatie, Heffingen en Waardebepaling (SVHW)
Type regeling	Collegeregeling
Vestigingsplaats	Klaaswaal
Deelnemende partijen	Waterschap Hollande Delta en 14 gemeentes: Alblasserdam, Albrandswaard, Altena, Barendrecht, Drimmelen, Geertruidenberg, Goeree-Overflakkee, Hardinxveld-Giessendam, Hoeksche Waard, Krimpenerwaard, Lansingerland, Nieuwkoop, Riddderkerk, Voorne aan Zee.
Visie en beleidsvoornemens	De visie van SVHW is gericht op een efficiënte, betrouwbare en klantgerichte uitvoering van lokale belastingtaken en waardebepaling. Door samenwerking tussen gemeenten en waterschap wordt ingezet op kwaliteitsverbetering en kostenbeheersing. Daarbij staan transparantie, digitalisering en een zorgvuldige dienstverlening aan inwoners en bedrijven centraal. De kernwaarden Samenwerken, Vertrouwen en Gewoon doen vormen hierbij het fundament voor de organisatie en de wijze waarop SVHW haar taken uitvoert. Het meerjarenperspectief van SVHW richt zich op de ontwikkeling naar een toekomstbestendige en digitaal georiënteerde uitvoeringsorganisatie, met als ambitie om in 2030 een toonaangevende speler te zijn binnen het belastingdomein. Digitalisering van de dienstverlening staat centraal, waarbij het aandeel selfservice aanzienlijk toeneemt zodat inwoners en bedrijven steeds meer zaken zelfstandig kunnen regelen.
Publiek belang van Lansingerland in Verbonden Partij (waarom nemen we deel?)	De SVHW verzorgt namens de gemeente Lansingerland een zo doelmatig mogelijke uitvoering van werkzaamheden met betrekking tot: • De heffing en invordering van belastingen; • De uitvoering van Wet waardering onroerende zaken (woz); • De administratie van vastgoedgegevens; • Het verstrekken van vastgoedgegevens aan deelnemers en derden.
Financieel belang van Lansingerland in de Verbonden Partij (hoeveel betalen we?)	De deelnemersbijdrage van gemeente Lansingerland voor 2026 is primair begroot op € 992.000. Op basis van de gewijzigde uitgangspunten waarop de berekening van de deelnemersbijdrage is gebaseerd, daalt de bijdrage van Lansingerland naar € 915.000 voor 2026 in de eerste begrotingswijziging.
Eigen vermogen	Per 1-1-2026: € 1.020.000 Per 31-12-2026: € 1.020.000
Vreemd vermogen	Per 1-1-2026: € 11.497.000 Per 31-12-2026: € 11.497.000
Financieel resultaat	Het financieel resultaat van SVHW in de Begroting 2026 is € 0 (sluitende begroting). In 2025 is een positief resultaat gerealiseerd: 01-01-2025: € 2.526.000,- 31-12-2025: € 2.476.000,-
Specifieke financiële risico's (welke risico's bestaan er, specifiek voor deze GR, die niet in de weerstandsparagraaf zijn opgenomen?)	Op basis van de financiële en bestuurlijke analyse kan worden vastgesteld dat het risicoprofiel gemiddeld is. De jaarlijkse bijdrage aan SVHW is gemiddeld en de gemeente is deels financieel aansprakelijk. Het weerstandsvermogen van SVHW is op peil en de bedrijfsvoering en kwaliteit van het risicomanagement zijn toereikend.
Bestuurlijke risico's	Er zijn geen bestuurlijke risico's
Relevante informatie	https://www.svhw.nl/app/uploads/2025/04/A.B._25_38-begroting-2026-versie-1.0.pdf https://www.svhw.nl/app/uploads/2026/04/A.B._26_26-gewaarmerkte-jaarstukken-2025.pdf

Recreatieschap Rottemeren

Naam verbonden partij	Gemeenschapellijke regeling recreatiegebied Rottemeren
Type regeling	Collegeregeling
Vestigingsplaats	Schiedam
Deelnemende partijen	Gemeenten Zuidplas, Rotterdam en Lansingerland
Visie en beleidsvoornemens	Het recreatieschap behartigt voor de deelnemers binnen het gebied in onderlinge samenhang de navolgende belangen: a. de belangen van de openluchtrecreatie; b. de belangen van de natuurbescherming; c. het bewaren en bevorderen van het natuur en landschapsschoon.
Publiek belang van Lansingerland in Verbonden Partij (waarom nemen we deel?)	Het grootste deel van het recreatiegebied ligt binnen de gemeentegrenzen van Lansingerland. Er zijn veel inwoners die te maken hebben of krijgen met (het beleid van) het recreatieschap.
Financieel belang van Lansingerland in de Verbonden Partij (hoeveel betalen we?)	De verhouding deelnemersbijdragen is per 2025 aangepast naar rato van inwoneraantallen per deelnemer op basis van de CBS-cijfers. Het precieze aandeel per gemeente wordt daarna elke 4 jaar herijkt op de dan geldende CBS-cijfers. In de begroting wordt aangegeven welke bijdrage iedere deelnemer verschuldigd is voor de uitvoering van de taken en de organisatiekosten daarvan. Lansingerland betaald in 2026 (en 2027) € 400.213
Eigen vermogen	€ 11,2 mln
Vreemd vermogen	€ 7,7 mln
Financieel resultaat	€ 0,02 mln (overschot)
Specifieke financiële risico's (welke risico's bestaan er, specifiek voor deze GR, die niet in de weerstandsparagraaf zijn opgenomen?)	De bijdrage beheerregeling van de provincie leidt nu tot een overschot, en geeft op korte termijn lucht. Ondanks dat voorzetting, mogelijk onder andere voorwaarden, door de provincie eis toegezegd is dat niet zeker. Met het oog op het risico op een afbouw van de provinciale subsidie na 2029 blijven de stijgende (beheer-) lasten een risico.
Bestuurlijke risico's	Het recreatieschap is voor zijn structurele inkomsten direct afhankelijk van de jaarlijkse bijdragen van de drie deelnemende gemeenten. Bestuurlijk gevolg: Wanneer één of meerdere gemeenten te maken krijgen met bezuinigingen (het "ravijnjaar"), kan er politieke druk ontstaan om de bijdragen aan het schap te verlagen. Dit brengt de structurele exploitatie direct in gevaar en vereist bovendien een wijziging van de gemeenschappelijke regeling. De druk op de ontwikkeling van meer dan 70.000 woningen in Rotterdam, Lansingerland en Zuidplas tot 2030 hangt direct samen met de druk op de doorontwikkeling van het recreatiegebied gebied (leefbare steden). De structurele reserves van het recreatieschap zijn op de lange termijn niet toereikend om deze investeringen volledig zelf te dragen. Bestuurlijk gevolg: Het bestuur moet keuzes maken en/of voor nieuwe projecten aanvullende financiering of incidentele kredieten aanvragen. Dit kan leiden tot politieke discussies over de verdeling van de kosten tussen de gemeenten.
Relevante informatie	Voor 2029 zal de deelnemersbijdrage worden herijkt op basis van de CBS-cijfers 2028 https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR722007 link naar de gemeenschappelijke regeling

Centrum Jeugd en Gezin Rijnmond (CJG)

Naam verbonden partij	Centrum Jeugd en Gezin Rijnmond (CJG)
Type regeling	Subsidie
Vestigingsplaats	Rotterdam
Deelnemende partijen	Deelnemende partijen Stichting Centrum voor Jeugd en gezin Rijnmond bestaat uit de volgende 12 gemeenten: • Albrandswaard • Barendrecht • Goeree-Overflakkee • Krimpen aan den IJssel • Lansingerland • Maassluit • Nissewaard • Ridderkerk • Rotterdam • Schiedam • Vlaardingen • Voorne aan Zee
Visie en beleidsvoornemens	CJG Rijnmond zet zich in voor gezond, veilig en kansrijk opgroeien van alle kinderen in de regio. De organisatie fungeert als centrale partner in het preventieve netwerk rondom jeugd en werkt nauw samen met gemeenten, zorgpartners en onderwijs. Uitgangspunt is lichte, toegankelijke ondersteuning dicht bij gezinnen, met maatwerk waar nodig. In 2027 ligt de focus op het toekomstbestendig organiseren van de jeugdgezondheidszorg (JGZ) binnen financiële druk en arbeidsmarktkrapte. Dit gebeurt langs vier lijnen: versterking van samenwerking in de keten, meer opgavegericht en flexibel werken, efficiëntere organisatie door digitalisering en datasturing, en investeren in aantrekkelijk werkgeverschap. Het nieuwe Basispakket 2027 vormt het minimale niveau voor uitvoering van de wettelijke taken. Tegelijk wordt, door beperkte gemeentelijke middelen, rekening gehouden met krimp in aanvullende dienstverlening. Met deze koers borgt CJG Rijnmond de continuïteit van de jeugdgezondheidszorg en blijft zij effectief inspelen op maatschappelijke ontwikkelingen.
Publiek belang van Lansingerland in Verbonden Partij (waarom nemen we deel?)	1. CJG Rijnmond is een verantwoordelijk voor de uitvoering van de wettelijke taak die wij als gemeente hebben voor de organisatie van de jeugdgezondheidszorg (JGZ). De JGZ kan door gezamenlijke opdrachtgeverschap efficiënter worden ingezet dan door iedere gemeente voor zich. 2. Door samenwerking met andere gemeenten worden kosten voor ondersteunde diensten aan de dienstverlening zo laag mogelijk gehouden. 3. Realiseren van overleg, kennisontwikkeling- en overdracht tussen de bij de CJG Rijnmond aangesloten gemeenten.
Financieel belang van Lansingerland in de Verbonden Partij (hoeveel betalen we?) Instructie: deelnemersbijdrage dan wel aandeelhouderspercentage	Conform subsidiebeschikking 2026: € 3.013.318,- De deelnemersbijdrage is gebaseerd op het aantal inwoners 0-18 jaar in de gemeente Lansingerland.
Eigen vermogen	€ 1.310.498 (bron: begroting 2026)
Vreemd vermogen	€ 8.236.110 (bron: begroting 2026)
Financieel resultaat	€ -641.300
Specifieke financiële risico's (welke risico's bestaan er, specifiek voor deze GR, die niet in de weerstandsparagraaf zijn opgenomen?)	• Uit onderzoek van KPMG (2025) blijkt dat de huidige subsidie niet volledig aansluit bij de werkelijke kosten van de minimaal wettelijke dienstverlening. Hierdoor krimpt de algemene reserve aanzienlijk en is er beperkt ruimte voor het opvangen van tegenvallers of het doen van noodzakelijke investeringen. • De algemene reserve ontwikkelt zich naar verwachting richting een minimaal niveau eind 2026. Hierdoor is de financiële buffer beperkt, wat de weerbaarheid bij toekomstige tegenvallers vermindert.
Bestuurlijke risico's	• Regionale afspraken zijn in toenemende mate minder vanzelfsprekend. Deelnemende gemeenten maken vaker individuele keuzes. Dit bemoeilijkt de gezamenlijke besluitvorming en kan leiden tot extra afstemming en minder uniforme sturing en verantwoording. • Knelpunten in mandatering en besluitvorming binnen de Raad voor het Publiek Belang (RvhPB) leiden tot vertraging in besluitvorming. Dit vraagt extra afstemming tussen gemeenten en kan de bestuurlijke wendbaarheid beperken.

Naam verbonden partij	Centrum Jeugd en Gezin Rijnmond (CJG)
Relevante informatie	Een bestuurlijke verkenner heeft in opdracht van de RvhPB de governance van het CJG onderzocht. De verkenner concludeert dat er op dit moment geen meerderheid bestaat voor één van de twee onderzochte varianten: 1. optimalisatie van de governance en organisatie van de Stichting CJG Rijnmond, en 2. onderbrenging van de JGZ in de gemeenschappelijke regeling van de GGD. Op basis van de informatie die op dit moment voorligt, gaat de bestuurlijke voorkeur van Lansingerland uit naar het onderbrengen van de JGZ bij de GR GGD. Omdat gemeenten streven naar een breed gedragen besluit, adviseert de verkenner om op korte termijn geen definitieve keuze te maken over een nieuwe organisatievorm. Wel wordt geadviseerd om de statuten aan te passen om de rolzuiverheid te versterken en om de afspraken tussen het CJG en de gemeenten vast te leggen in een overeenkomst, zodat verantwoordelijkheden en verwachtingen beter zijn geborgd. De bestuurlijke verkenner stelt voor om de samenwerking binnen de Stichting CJG Rijnmond in ieder geval voort te zetten in 2026 en 2027. Deze periode kan worden benut voor een nadere heroriëntatie door gemeenten op de positie van de jeugdgezondheidszorg binnen het lokale jeugd- en welzijnsbeleid. De RvhPB stemde hiermee in op d.d. 26 maart 2026. Deze aanpak draagt bij aan verduidelijking van rollen en verantwoordelijkheden, verbetering van de bestuurlijke verhoudingen en continuïteit van de uitvoering van de jeugdgezondheidszorg. Tegelijkertijd krijgen gemeenten de uimte om op basis van inhoudelijke en strategische afwegingen te komen tot een weloverwogen besluit over de toekomstige organisatie van de JGZ vanaf 2027/2028. Een secretaris is aangesteld in opdracht van de RvhPB en de secretaris geeft uitvoering aan het advies van de bestuurlijke verkenner. De secretaris helpt knelpunten te identificeren en op te lossen bij de naleving en totstandkoming van regionale afspraken, en bij de mandatering en besluitvorming binnen de RvhPB.

Horti Science Innovation Center (HIC)

Naam verbonden partij	Stichting Hortiscience Innovation Center (HIC)
Type regeling	Gemengde regeling
Vestigingsplaats	Bleiswijk
Deelnemende partijen	Stichting Wageningen Research, Delphy Groep BV, Gemeente Lansingerland, YES!Delft B.V., Stichting StartLife Holding
Visie en beleidsvoornemens	De ontwikkeling van het HIC sluit aan op de koers zoals vastgelegd in de Horti Science Visie (HSV) en de bijbehorende Uitvoeringsagenda (T21.08840). Lansingerland loopt wereldwijd voorop in innovatieve glastuinbouw en wil deze positie behouden en verder versterken. De HSV biedt hiervoor een strategisch kader tot 2030. Binnen deze visie is het HIC een sleutelfactor onder de bouwsteen 'Innovatief Ecosysteem'. Het HIC brengt toonaangevende partners samen, zoals WUR, YES!Delft, Delphy, StartLife en de gemeente Lansingerland, in een sterk ecosysteem waarin kennisintensieve bedrijvigheid en toegepast onderzoek hand in hand gaan. Deze samenwerking draagt direct bij aan innovaties die nodig zijn om de energietransitie, circulaire productiesystemen en duurzame teelt te versnellen. Tegelijkertijd wordt zo een robuustere voedselvoorziening mogelijk gemaakt en ontstaat er meer werkgelegenheid binnen de regio, met name bij startups en scaleups.
Publiek belang van Lansingerland in Verbonden Partij (waarom nemen we deel?)	De gemeenteraad sprak in de vastgestelde Horti Science Visie (2022) de ambitie uit om het innovatieve ecosysteem in Lansingerland te versterken en zo bij te dragen aan een duurzame economische structuur. De oprichting van de Stichting Horti Science Innovation Center (HIC) was een belangrijke vervolgstap in de uitvoering van deze visie. De gemeente geeft hiermee invulling aan haar strategische rol binnen het Horti Science ecosysteem. Het HIC draagt direct bij aan innovatie, verduurzaming en economische groei in de glastuinbouwsector. Zonder deelname van de gemeente kon het HIC niet worden opgericht; bovendien was onze deelname voor partijen als WUR een voorwaarde om zelf te participeren.
Financieel belang van Lansingerland in de Verbonden Partij (hoeveel betalen we?)	€ 700.000 zoals vastgesteld in BR2500026. Dit betreft de periode van 08-07-2025 t/m 31-12-2026 zoals is aangegeven in U25.03648.
Eigen vermogen	NNB
Vreemd vermogen	NNB
Financieel resultaat	NNB
Specifieke financiële risico's (welke risico's bestaan er, specifiek voor deze GR, die niet in de weerstandsparagraaf zijn opgenomen?)	Hoewel de bijdragen gemaximeerd en gemotiveerd zijn (€ 700.000 totaal), is er geen garantie dat het HIC op termijn voldoende externe financiering aantrekt. Dit risico wordt beheersbaar gehouden doordat de gemeente als bestuurslid kan bijsturen waar nodig. Regelmatig overleg en voortgangsrapportages waarborgen bovendien de transparantie in het proces.
Bestuurlijke risico's	Er kan een spanningsveld ontstaan tussen bestuurlijke betrokkenheid en de behoefte aan flexibiliteit. Om dit te beheersen zijn afspraken vastgelegd in de samenwerkingsovereenkomst, statuten en het directiereglement.
Relevante informatie	n.v.t.

Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)

Naam verbonden partij	Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)
Type regeling	Niet van toepassing
Vestigingsplaats	Den Haag
Deelnemende partijen	De aandeelhouders van BNG zijn uitsluitend overheden, waaronder de Nederlandse staat, gemeenten, provincies en een waterschap.
Visie en beleidsvoornemens	Visie: “Ons doel is om de verbindende kracht te zijn die met klanten duurzame verbetering van Nederland financiert en vormgeeft. Met duidelijke keuzes en meetbare doelen monitoren we onze voortgang op korte en lange termijn, en trekken we kapitaal aan dat aansluit bij de impactbehoefte van investeerders.” Beleidsvoornemens: • Bieden van kredieten tegen scherpe en concurrerende tarieven • Combineren van digitale dienstverlening met persoonlijk klantcontact • Realiseren van aantoonbare duurzame en maatschappelijke impact • Verbeteren en efficiënter maken van het kredietverleningsproces • Versterken van datagedreven werken binnen de organisatie • Investeren in moderne, veilige en toekomstbestendige IT • Stimuleren van persoonlijke groei, samenwerking en een inclusieve werkomgeving
Publiek belang van Lansingerland in Verbonden Partij (waarom nemen we deel?)	BNG is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Deelname zorgt ervoor dat Lansingerland haar publieke taken efficiënter, goedkoper en met minder risico kan uitvoeren.
Financieel belang van Lansingerland in de Verbonden Partij (hoeveel betalen we?)	Wij dragen financieel niks bij. Als aandeelhouder van 15.015 van de totaal circa 56 miljoen aandelen ontvangen wij dividend. Het aandelenkapitaal in BNB vertegenwoordigt een waarde van 34.068 euro op onze balans.
Eigen vermogen	2024: € 4,8 miljard euro (bron: jaarrekening 2024) 2025: € 4,6 miljard euro (bron: jaarrekening 2025)
Vreemd vermogen	2024: 123,2 miljard euro (bron: jaarrekening 2024) 2025: 110,7 miljard euro (bron: jaarrekening 2025)
Financieel resultaat	2024: 294 miljoen euro (bron: jaarrekening 2024) 2025: 172 miljoen euro (bron: jaarrekening 2025)
Specifieke financiële risico’s (welke risico’s bestaan er, specifiek voor deze GR, die niet in de weerstandsparagraaf zijn opgenomen?)	Risico uit financiële analyse: laag Toelichting: Het risico betreft de deelname in het aandelenkapitaal. BNG is een zeer solide bank, waardoor het risico laag wordt geacht.
Bestuurlijke risico’s	Risico uit bestuurlijke analyse: laag Toelichting: Het risico betreft de deelname in het aandelenkapitaal. BNG is een zeer solide bank, waardoor het risico laag wordt geacht.
Relevante informatie	https://www.bngbank.nl/over-bng/organisatie-bestuur/aandeelhouders https://www.bngbank.nl/over-bng/resultaten-en-verslagen/jaarverslagen

Dunea

Naam verbonden partij	Dunea
Type regeling	Niet van toepassing
Vestigingsplaats	Zoetermeer
Deelnemende partijen	Alle 17 gemeenten in het leveringsgebied zijn aandeelhouder
Visie en beleidsvoornemens	Visie: “We werken er samen voortvarend en doortastend aan om drinkwater en natuur vanzelfsprekend te houden voor toekomstige generaties.” (bron: jaarrekening 2024) Beleidsvoornemens: De beleidsvoornemens van Dunea richten zich op het realiseren van een duurzaam en robuust drinkwatersysteem voor de lange termijn. Dit omvat: 1. Drinkwater voor de toekomst (2030-2040): Ontwikkelen van nieuwe waterbronnen en zuiveringstechnieken om de groeiende vraag te dekken. 2. Hybride systeem vanaf 2040: Combineren van het huidige rivier-duinsysteem met innovatieve systemen voor zuivering uit nieuwe bronnen. 3. Bronvervuiling voorkomen: Nauw samenwerken met partners om vervuiling van waterbronnen te voorkomen. 4. Duurzaam watergebruik stimuleren: Bevorderen van bewust en duurzaam watergebruik bij klanten en binnen de organisatie. 5. Klimaatneutraliteit en natuurbehoud: Aandacht voor het milieu en verduurzaming van bedrijfsvoering, inclusief het realiseren van een klimaatneutrale organisatie. Deze initiatieven zijn gericht op het waarborgen van leveringszekerheid en waterkwaliteit voor de toekomst.
Publiek belang van Lansingerland in Verbonden Partij (waarom nemen we deel?)	Het publieke belang bestaat uit de gewaarborgde levering van drinkwater aan onze inwoners. Zo zijn alle 17 gemeenten in het leveringsgebied aandeelhouders. Dunea wil een vitale organisatie zijn die toekomstbestendige producten en diensten levert en daarbij duidelijk zichtbaar is als maatschappelijke onderneming.
Financieel belang van Lansingerland in de Verbonden Partij (hoeveel betalen we?)	Lansingerland bezit 190.265 aandelen van de in totaal 4.000.000 uitgegeven aandelen. Het aandelenkapitaal in Dunea vertegenwoordigt een waarde van 0 euro op onze balans. Statutair mag Dunea geen dividend uitkeren. Lansingerland bezit 190.265 aandelen van de in totaal 4.000.000 uitgegeven aandelen, wat neerkomt op 4,8% van het totaal aan aandelen.
Eigen vermogen	2023: 258,5 miljoen euro (bron: jaarrekening 2024) 2024: 265,1 miljoen euro (bron: jaarrekening 2024)
Vreemd vermogen	2023: 381,8 miljoen euro (bron: jaarrekening 2024) 2024: 391,1 miljoen euro (bron: jaarrekening 2024)
Financieel resultaat	2023: 6,9 miljoen euro (bron: jaarrekening 2024) 2024: 6,6 miljoen euro (bron: jaarrekening 2024)
Specifieke financiële risico’s (welke risico’s bestaan er, specifiek voor deze GR, die niet in de weerstandsparagraaf zijn opgenomen?)	Risico uit financiële analyse: laag Toelichting: De financiële aansprakelijkheid is beperkt tot het gestorte aandelenkapitaal. Derhalve achten wij het risico financiële risico laag.
Bestuurlijke risico’s	Risico uit bestuurlijke analyse: laag Toelichting: De bestuursstructuur is goed gedefinieerd en er zijn duidelijke verantwoordelijkheden en bevoegdheden binnen de organisatie. Er zijn geen aanwijzingen voor een gebrek aan toezicht of inefficiëntie in het bestuur. Derhalve achten wij het bestuurlijke risico laag.
Relevante informatie	https://www.dunea.nl/over-dunea/onze-organisatie/bestuur-en-governance https://www.dunea.nl/over-dunea/onze-organisatie https://jaarverslag-dunea.nl/

Stedin

Naam verbonden partij	Stedin
Type regeling	Niet van toepassing
Vestigingsplaats	Rotterdam
Deelnemende partijen	De aandelen van Stedin Holding N.V. zijn in handen van 61 Nederlandse gemeenten, twee provincies en de Staat der Nederlanden.
Visie en beleidsvoornemens	De nieuwe Energiewet bepaalt voor een groot deel de activiteiten van Stedin. Deze zijn gericht op o.a. de aanleg, het onderhoud en beheer van gas- en elektriciteitsnetten. Door de energietransitie verduurzaamt de energieproductie in hoog tempo en neemt het elektriciteitsverbruik toe doordat we meer elektriciteit gebruiken voor het verwarmen van gebouwen, voor elektrisch rijden en voor elektrificatie in de industrie. Al die nieuwe energie brengt Stedin via de netten naar de klanten. Iedereen in het verzorgingsgebied toegang geven tot duurzame energie; dat is Stedin's maatschappelijke opdracht. Stedin richt daarom alle aandacht op het mogelijk maken van de energietransitie door de netten sneller uit te bouwen, optimaal te benutten en goed te beheren. Hierbij werkt Stedin hard om de netcongestie terug te dringen.
Publiek belang van Lansingerland in Verbonden Partij (waarom nemen we deel?)	De waarborging van levering van energie aan de klanten binnen het verzorgingsgebied door middel van netbeheer als bedoeld in de Energiewet Stedin maakt hierdoor de energietransitie mogelijk.
Financieel belang van Lansingerland in de Verbonden Partij (hoeveel betalen we?)	Lansingerland draagt niet structureel financieel bij aan deze Verbonden Partij, maar ontvangt juist een dividend. Het geprognotiseerde dividend is in de meerjarenbegroting opgenomen als algemeen structureel dekkingsmiddel. Lansingerland is de zesde aandeelhouder en houdt 2,96% van het reguliere aandelenkapitaal en 6,43% van het cumulatief preferent aandelenkapitaal. Het reguliere dividend over boekjaar 2025 bedraagt € 2,1 miljoen. De cumulatief preferente aandelen kennen een vastgesteld rendement van 3%, resulterend in een dividend van € 385.000 per jaar. De boekwaarde van de reguliere aandelen Stedin is € 0,6 miljoen. De boekwaarde van de cumulatief preferente aandelen Stedin is € 12,9 mln.
Eigen vermogen	Per 1-1-2025 € 3.370 miljoen Per 31-12-2025 € 3.586 miljoen
Vreemd vermogen	Per 1-1-2025 € 5.704 miljoen Per 31-12-2025 € 6.489 miljoen
Financieel resultaat	2025: € 278 miljoen
Specifieke financiële risico's (welke risico's bestaan er, specifiek voor deze GR, die niet in de weerstandsparagraaf zijn opgenomen?)	Risico uit financiële analyse: Gemiddeld Toelichting: Stedin opereert in een gereguleerde markt waarbij de verwachte investeringen uit hoofde van de energietransitie aanzienlijk zijn, hetgeen financiële druk legt op de investeringsruimte, solvabiliteit, kapitaalbehoefte en de credit rating. Dit heeft mogelijk gevolgen voor de kapitaalbehoefte en dividenduitkering. De dividenduitkering is een vast dekkingsmiddel in onze begroting. De omvang van het uit te keren dividend is afhankelijk van de nettowinst in enig jaar en de solvabiliteit. De solvabiliteit is mede afhankelijk van de hoogte van het investeringsprogramma uit hoofde van de energietransitie. De mogelijke tegenvallers in de nettowinst van de onderneming én een verslechtering van de solvabiliteit zijn een financieel risico. In 2026 stelt de ACM het nieuwe methodebesluit vast voor 2027-2031. Dit heeft ook gevolgen voor de inkomsten en daarmee de dividenden. Daarnaast is het investeringsniveau van Stedin hoog en zal dat de komende jaren zo blijven. Dit vereist niet alleen capaciteit, maar ook veel financiële middelen. Om deze aan te kunnen blijven trekken is het voor Stedin noodzakelijk om de eigenvermogenspositie op peil te houden. De komende periode gaat Stedin met de aandeelhouders onderzoeken hoe dit ingevuld zal worden. De kapitaalbehoefte kan mogelijk gevolgen hebben voor de gemeente als aandeelhouder in de vorm van kapitaalinjecties, uitgifte van aandelen en dividend.
Bestuurlijke risico's	Uitkomst van de bestuurlijke analyse is dat het bestuurlijke risicoprofiel laag is. Enerzijds is Stedin een zogenaamde structuurvennootschap waarbij de rechtstreekse invloed van aandeelhouder(s) op de raad van commissarissen en de raad van bestuur beperkt is. Anderzijds zijn er met Stedin eenduidige afspraken gemaakt over onder meer het goedkeuringsrecht van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders met betrekking tot (des-) investeringsbeslissingen en een adviesrecht ten aanzien van de vaststelling van het meerjarig strategisch plan en een herziening daarvan, alsmede een daarop aansluitend jaarplan en de herziening daarvan, voor zover de inhoud daarvan ziet op het gereguleerde domein. Stedin zorgt dat de energietransitie mogelijk is. Op dat gebied speelt er problemen rondom netcongestie. Het oplossen hiervan gaat gepaard met uitdaging rondom o.a. de beschikbaarheid van capaciteit en vergunningen.

Naam verbonden partij	Stedin
Relevante informatie	https://www.stedingroep.nl/aandeelhouders https://www.stedin.net/over-stedin/jaarverslagen-en-publicaties

Paragraaf Grondbeleid

Grondbeleid

Het grondbeleid draagt bij aan de realisatie van onze ruimtelijke doelstellingen op het gebied van wonen, werken en recreëren. In de omgevingsvisie 2.0 geeft aan hoe wij het grondbeleid invullen. Het grondbeleid zal verder worden uitgewerkt op tactisch niveau in de programma's. Het grondbeleid stelt kaders en geeft richting, waarbij er ook ruimte is voor maatwerk indien de ruimtelijke opgave hierom vraagt. Het grond(prijs)beleid voor woningbouw is met name voor de categorieën sociaal en starters nader uitgewerkt, waarbij we niet alleen kwantitatief sturen op het te realiseren programma, maar ook kwalitatief. Dit geldt voor zowel onze eigen grondexploitaties als de private ontwikkelingen.

Strategische gronden

Lansingerland heeft meerdere gronden in bezit die ooit zijn aangekocht met het doel deze te ontwikkelen.

Grondexploitaties, risico's en weerstandsvermogen (MPG 2026)

Op 2 juli 2026 heeft de raad ingestemd met de Meerjaren Prognose Grondexploitatie (MPG) 2026. Het MPG 2026 vormt de basis voor deze Begroting 2027-2030. Voor een uitgebreide toelichting verwijzen wij dan ook naar het MPG 2026.

Het MPG en daarmee de jaarlijkse actualisatie van alle grondexploitaties is gekoppeld aan de jaarrekening. Daarnaast geven we in de begroting inzicht in grote afwijkingen ten opzichte van het MPG en een globale doorkijk naar de eerstvolgende actualisatie.

De volgende grondexploitaties zijn opgenomen in het MPG 2026.

Kern	Woningbouw	Bedrijventerreinen	Centrum-ontwikkeling	Overig
Berkel en Rodenrijs	Meerpolder	Oudeland	Berkel Centrum	
	Westpolder/Bolwerk			
	RvR Groenzoom Noordeinde			
Bergschenhoek	Wilderszijde	Leeuwenhoekweg		Landscheidingspark Horeca

Programma en planning

Woningbouw
Er is qua programma sprake van een mix van woningen in verschillende woningbouwcategorieën en typologieën. Zowel het programma als de planning (fasering) worden regionaal afgestemd. De categorieën sociaal en starterswoningen hebben nadrukkelijk onze aandacht. Doelstelling is het voorzien in voldoende woningbouw voor deze doelgroepen, op de korte én lange termijn. Naast het realiseren van nieuwe woningen is het dus ook van belang dat deze woningen in de toekomst behouden blijven voor de doelgroep. Via ons grondbeleid sturen wij hierop.

Bedrijventerreinen
Binnen Lansingerland heeft de gemeente twee terreinen in eigen ontwikkeling: Oudeland en Leeuwenhoekweg. Elk terrein heeft zijn eigen kenmerken en de terreinen liggen verspreid over Lansingerland.

In het MPG 2026 gaan we uit van onderstaande uitgifteplanning:

Verwachte uitgifte bedrijfsterrein in hectare (ha)	2027	2028	2029	2030	2031
Oudeland	3,28	0,16	0,00	0,00	0,00
Leeuwenhoekweg	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Looptijd projecten
De looptijd verschilt per project. Daarbij is het goed om te motiveren, vooral voor projecten met een langere looptijd, waarom ervoor gekozen is deze als 'gronden in exploitatie' te beschouwen. Ook de commissie BBV schrijft dit voor.

De grondexploitatie met de langste looptijd is Wilderszijde. De grondexploitatie Wilderszijde loopt tot en met 31-12-2034 en raakt daarmee de richttermijn van 10 jaar. Om de risico's van de (lange termijn) ontwikkeling van Wilderszijde te beheersen heeft de gemeente beheersmaatregelen getroffen.

Prijzen
De wijze waarop de gemeente haar gronden uitgeeft is vastgelegd in het grondbeleid. Jaarlijks stellen we in de Kaderbrief Grondprijzen richtinggevende grondprijzen af. De gronduitgifteprijzen in de grondexploitaties sluiten aan op de Kaderbrief Grondprijzen en grondbeleid.

Parameters
Jaarlijks worden de te hanteren parameters voor de rente, kosten- en opbrengstenstijging vastgesteld, zie onderstaande tabel:

	MPG 2026		
	2027	2028-2035	vanaf 2036*
Prijsontwikkeling kosten			
Kosten	2,50%	2,00%	2,00%
Prijsontwikkeling grondopbrengsten			
Woningbouw	3,00%	2,00%	0,00%
Woningbouw sociaal	2,00%	2,00%	0,00%
Bedrijventerreinen	2,00%	2,00%	0,00%
Lopende contracten	conform overeenkomsten	conform overeenkomsten	0,00%
Rente**	0,75%	0,75%	0,75%
Disconteringsvoet	2,00%	2,00%	2,00%

** Conform het BBV mogen we de opbrengsten na een termijn van 10 jaar niet meer indexeren.*
*** De werkelijke rente die aan de grondexploitaties wordt doorbelast is gebaseerd op de daadwerkelijk betaalde rente over de lopende leningenportefeuille van de gemeente. Dit percentage kan afwijken van het voorcalculatorisch berekende percentage.*

Plankosten
Jaarlijks herzien we bij de actualisatie van de grondexploitatie ook de plankosten voor de resterende looptijd van een project. Daarbij maken we een inschatting van de tijdsbesteding in uren op basis van cijfers uit het verleden en verwachtingen voor de toekomst. Daarnaast ramen we kosten voor concrete producten die vallen onder de post planontwikkelingskosten, zoals bijvoorbeeld omgevingsplannen en onderzoekskosten. De plankosten monitoren we periodiek.

Uitgangspunt voor de raming van de plankosten bij de grondexploitatie herziening zijn de uurtarieven zoals vastgesteld bij de Begroting 2026-2029. Bij de herziening van de grondexploitaties in 2027 zullen de uurtarieven van de Begroting 2027-2030 worden verwerkt.

Resultaten
Het MPG 2026 kent het volgende resultaat:

Bedragen x € 1.000.000

	A= MPG 2025 / JR 2024	B= MPG 2026 / JR 2025	C= Verschil B t.o.v. A
Prijspeil	*01/01/2025*	*01/01/2026*	
Totaal negatieve grexen op NCW	-37,84	-38,87	-1,03
Totaal positieve grexen op NCW	54,90	56,33	1,43
Totaal op NCW	**17,06**	**17,46**	**0,40**

Voor het totaal te verwachten negatieve resultaat van circa € 38,87 miljoen is een verliesvoorziening gevormd. Voor een toelichting op de resultaten per grondexploitatie verwijzen we naar het MPG 2026.

Tussentijdse winstnemingen
Het BBV schrijft een tussentijdse winstneming voor bij winstgevende projecten, naar rato van de voortgang.
De hoogte van de tussentijdse winstneming bepalen we jaarlijks per project op basis van het zogenaamde percentage of completion (POC) en de geactualiseerde grondexploitaties. Eventuele projectspecifieke risico's (onzekerheden) mogen hierop in mindering worden gebracht. De hoogte van de tussentijdse winstneming bepalen we jaarlijks opnieuw en verrekenen we met eerder genomen winsten.

Op basis van bovenstaande, namen we bij bij het MPG van 2026 ca. € 2,45 miljoen aan tussentijdse winst. Dit bedrag komt bovenop de in 2017 t/m 2025 genomen tussentijdse winst van € 30,25 miljoen. In onderstaande tabel is de winstneming per grondexploitatie weergegeven:

Bedragen x € 1.000.000

Winstneming Project	Reeds genomen winst t/m 2025	Winstneming 2026	Totaal winstneming
Meerpolder	2,47	0,02	2,48
Oudeland	26,42	1,65	28,07
Wilderszijde	1,35	0,80	2,15
RvR Groenzoom Noordeinde	0,01	-0,01	-
Totaal grondexploitaties	**30,25**	**2,45**	**32,70**

Risico's
Ondanks dat we de ramingen binnen de grondexploitaties zorgvuldig opstellen, blijven er risico's bestaan. De berekeningen zijn gebaseerd op aannames en uitgangspunten, die in de praktijk zowel positief als negatief kunnen uitvallen. De belangrijkste risico's die samenhangen met de grondexploitaties hebben betrekking op de planning, de prijs en het programma.

Dit jaar springt qua risico de netcongestie in het oog. Op dit moment kunnen we nog niet bepalen wat het effect is voor de grondexploitaties van de gemeente. Naar verwachting weten we ten tijde van het opstellen van het MPG 2027 meer over de effecten voor de plannen.

Voor de komende vier jaar (2027 t/m 2030) zijn de opbrengsten geraamd op een totaal van ruim € 141,06 miljoen, gemiddeld zo'n € 35,27 miljoen per jaar. Het college stuurt dan ook waar mogelijk op de realisatie van deze opbrengsten. Gezien deze risico's en de impact die dit kan hebben op de realisatie van de winsten in de grondexploitaties, begroten wij vanuit het voorzichtigheidsbeginsel geen winst in de begroting 2027-2030.

Bij de actualisatie van de grondexploitaties actualiseren wij ook de risicoprofielen. Op totaalniveau is het risicoprofiel gekoppeld aan de benodigde weerstandscapaciteit, zie paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing. In onderstaande tabel worden de risicoprofielen per project weergegeven. Voor een gedetailleerder overzicht van de risico's per project wordt verwezen naar het MPG 2026.

Risicoprofielen	MPG 2026
Wilderszijde	Hoog
Leeuwenhoekweg	Laag
Meerpolder	Laag
Berkel Centrum West	Laag
Westpolder-Bolwerk	Laag
Oudeland	Laag
RvR Groenzoom Noordeinde	Midden
Landscheidingspark Horeca	Laag

Tussenstand en doorkijk grondexploitaties en risico's (t-MPG 2026)

Het MPG 2026 vormt de basis voor de Begroting 2027-20230, zowel cijfermatig als qua toelichting. In de paragraaf grondbeleid lichten we daarnaast – op hoofdlijnen - de verwachte bijstelling (op basis van realisatie én prognose) tekstueel toe. Voor de tussenrapportage zijn alle grondexploitaties op hoofdlijnen doorgenomen. Dit betreft nadrukkelijk geen algehele actualisatie. De actualisatie van alle grondexploitaties vindt éénmaal per jaar plaats, gelijktijdig met de Jaarrekening, en bevat veel méér dan alleen een bijstelling van de ramingen op basis van realisatie en prognose.

Tussentijds MPG
De meeste grondexploitaties lopen volgens planning en kennen op dit moment geen grote afwijkingen ten opzichte van het MPG 2026. Voor een aantal grondexploitaties zal, voor zover wij nu in kunnen schatten, een verschuiving plaatsvinden van zowel kosten als opbrengsten in de tijd. Het gaat om circa en afgerond € 7,0 miljoen aan verschuiving van de kostenkant naar achteren in de tijd en circa en afgerond € 1,1 miljoen aan verschuiving aan de opbrengstenkant naar voren in de tijd. Nominaal heeft dit geen effect op het resultaat van de grondexploitaties. Financieel worden de bijstellingen pas verwerkt als deze voldoende zeker zijn. Dit beoordelen wij bij de actualisatie eind dit jaar (MPG 2027/Jaarrekening 2026). Het MPG 2027 wordt na vaststelling verwerkt in de begroting.

Parameters

Voor de tussentijdse Meerjaren Prognose Grondexploitaties (t-MPG) zijn de gehanteerde parameters die zijn opgenomen in de MPG 2026 opnieuw bekeken. In deze notitie hebben we hiervoor verschillende bronnen geraadpleegd die voornamelijk betrekking hebben op de parameters voor de kosten- en opbrengstenstijging.

Voor de MPG van 2026 is op basis van eerder marktonderzoek uitgegaan van 3% kostenstijging in 2026. De kosten in de grond-, water-, en wegenbouw (GWW) zijn met ongeveer 4,3% gestegen per 1 juli 2026, ten opzichte van 1 januari 2026. In dezelfde periode namen de arbeidskosten toe met circa 3,3% en de materiaalkosten met 5%. De stijging van de arbeidskosten wordt voornamelijk veroorzaakt door de cao afspraken uit 2025 en de aanhoudende krapte op de arbeidsmarkt. De materiaalkosten namen toe door prijsstijgingen, mede onder invloed van geopolitieke spanningen en verstoringen in de toeleveringsketen. De huidige inzichten wijzen erop dat de totale kostenstijging in 2026 hoger zal uitvallen dan begroot, hoewel hierover halverwege het jaar nog geen definitieve zekerheid bestaat.

Voor de MPG van 2026 is op basis van eerder marktonderzoek uitgegaan van 5% opbrengstenstijging in 2026 van grondopbrengsten voor woningbouw (vrije sector). Op landelijk niveau is in het eerste kwartaal van 2026 de gemiddelde vraagprijs van nieuwbouwwoningen gestegen. Het is voor nu te vroeg om te oordelen of er sprake is van een eenmalige toename of dat de stijging dit jaar doorzet. De vraagprijzen van nieuwbouwwoningen zijn in het eerste kwartaal van 2026 vooral gestegen doordat woningen gemiddeld kleiner worden gebouwd, waardoor de prijs per vierkante meter toeneemt. Daarnaast zorgen hogere bouwkosten, grondprijzen, duurzaamheidseisen en schaarste aan geschikte bouwlocaties voor extra prijsdruk. De stijgende vraagprijzen wijzen erop dat ook de verkoopprijzen verder zullen oplopen waardoor de verwachting is dat de prijsgroei in 2026 zal aanhouden. De grote Nederlandse banken verwachten voor 2026 een landelijke stijging van de woningprijzen van circa 3%. Tegelijkertijd zal de woningmarkt naar verwachting verder afkoelen door de verslechterde betaalbaarheid en de daarmee samenhangende afname van de vraag naar koopwoningen. De betaalbaarheid staat onder druk door de sterke prijsstijgingen van de afgelopen jaren en de recent gestegen hypotheekrentes. Daarnaast zorgt de geopolitieke onzekerheid, onder meer als gevolg van het conflict in het Midden-Oosten, voor een terughoudender sentiment onder woningkopers. De banken wijzen er tevens op dat veel huishoudens inmiddels tegen de grenzen van hun leencapaciteit aanlopen en dat de inkomensgroei naar verwachting afzwakt. De grondprijzen worden niet alleen bepaald door de verkoopprijzen van woningen, maar ook door de bouwkosten. Daarom is hier ook gekeken naar de bouwkosten.

De woningbouwkosten zijn met ongeveer 4,2% gestegen per 1 juli 2026, ten opzichte van 1 januari 2026. In dezelfde periode zijn de personeelskosten gestegen met circa 3,2% en de materiaalkosten met 5%. De hogere loon- en materiaalkosten worden veroorzaakt door inflatie, personeelstekorten en stijgende energie- en grondstofprijzen. Daarnaast zorgen strengere duurzaamheidseisen en complexere installaties voor extra kosten.

Conclusie

Het is, met de huidige informatie, te verwachten dat de eerder geraamde parameters zoals opgenomen in de MPG 2026 bijgesteld moeten worden. Voor de jaren 2027 en verder zien wij invloeden die tijdens het opstellen van de parameters niet voorzien waren. Daarom monitoren wij de gegevens uit de markt nauwlettend en bezien we continu de consequenties voor de grondexploitaties vanaf 2026 en anticiperen hierop. Financieel worden de bijstellingen pas verwerkt als deze voldoende zeker zijn. Dit beoordelen wij bij de actualisatie van de MPG 2027 eind dit jaar. Hierbij worden ontwikkelingen en statistische bronnen gebruikt bij het opstellen van de te hanteren uitgangspunten en parameters voor de actualisatie van de grondexploitaties.

Jaarschijf 2026
Er is op hoofdlijnen gekeken naar (verwachte) afwijkingen tussen de begroting van de jaarschijf 2026, de gerealiseerde kosten en opbrengsten tot nu toe en een prognose van de nog te maken kosten en nog te ontvangen opbrengsten. Hierbij voorzien wij een aantal afwijkingen voor zowel de kosten als de opbrengsten. Voor een aantal grondexploitaties zal, voor zover wij nu in kunnen schatten, een verschuiving plaatsvinden van zowel kosten als opbrengsten naar achteren in de tijd. Het gaat om circa en afgerond € 7,0 miljoen aan verschuiving van de kostenkant naar achteren in de tijd en circa en afgerond € 1,1 miljoen aan verschuiving aan de opbrengstenkant naar voren in de tijd. Belangrijk is dat niet alle afwijkingen een financieel voor- of nadeel zijn. In veel gevallen betreft het een verschuiving tussen jaren en is het financiële effect op het resultaat van de grondexploitatie hiervan beperkt.

Onderstaand een samenvatting op MPG-niveau (per hoofdkostensoort):

Bedragen x € 1.000.000

Kosten	Geraamd jaarschijf 2026	Gerealiseerd per 29-6-2026	%	Verschil (€)
Verwerving	0,89	2,37	265,95	1,48
Tijdelijk beheer	0,72	0,21	28,96	-0,51
Sloop	0,08	-	-	-0,08
Milieu	0,50	0,19	38,59	-0,31
Bouwrijp maken	9,03	3,37	37,28	-5,67
Woonrijp maken	11,71	1,41	12,02	-10,31
Plankosten	6,66	1,69	25,33	-4,98
Overige kosten	0,92	-0,75	-80,77	-1,67
Totale Kosten	**30,53**	**8,49**	**27,79**	**-22,05**

Opbrengsten	Geraamd jaarschijf 2026	Gerealiseerd per 29-6-2026	%	Verschil (€)
Woningbouw	15,48	1,39	8,97	-14,09
Niet-Woningbouw	2,26	0,92	40,83	-1,34
Overige opbrengsten	3,74	8,63	230,66	4,89
Totale Opbrengsten	**21,48**	**10,94**	**50,93**	**-10,54**

Saldo	**-9,05**	**2,45**		**11,50**

Financiële overzichten

Onderstaand een financieel overzicht van het verloop per kosten en opbrengsten voor de komende jaren:

Bedragen x € 1.000.000,-

Verloop grondexploitaties	2027	2028	2029	2030
Kostensoort:				
Verwerving	-	-	-	-
Tijdelijk beheer	0,33	0,25	0,08	0,08
Sloop	0,02	-	-	-
Milieu	0,02	0,01	0,00	0,00
Bouwrijp maken	12,86	4,85	3,01	3,14
Woonrijp maken	2,98	5,87	9,02	5,24
Plankosten	5,29	4,69	4,12	2,21
Overige kosten	0,74	1,55	1,84	2,74
Rente	0,42	0,21	0,21	0,11
Kostenstijging	0,95	1,14	1,58	1,47
Totaal kosten	23,62	18,58	19,86	14,99
Opbrengstensoort:				
Grondopbrengsten - woningbouw	38,78	29,68	26,72	19,54
Grondopbrengsten - niet woningbouw	9,02	0,44	0,34	-
Overige opbrengsten	1,13	1,98	2,40	-
Opbrengstenstijging	2,67	2,59	3,27	2,48
Totaal opbrengsten	51,61	34,70	32,74	22,02
Saldo kosten en opbrengsten	27,98	16,12	12,88	7,03
Boekwaarde per einde jaar	**50,67**	**34,55**	**21,67**	**14,64**
Boekwaarde 31-12-2026	**78,65**			

Bedragen x € 1.000.000,-

Project	Nog te realiseren kosten vanaf 2027	Nog te realiseren opbrengsten vanaf 2027
Meerpolder	0,00	0,00
Berkel Centrum West	0,00	0,00
Westpolder/Bolwerk	2,05	9,33
Oudeland	1,43	0,31
Leeuwenhoekweg	0,00	0,00
Wilderszijde	98,88	176,76
Groenzoom RvR Noordeinde	5,16	10,35
Landscheidingspark Horeca	0,00	0,00

Meerjarenbegroting

Overzicht van baten en lasten

Onderstaande overzicht geeft per programma inzicht in de verwachte inkomsten, uitgaven en de mutaties in de reserves voor de komende jaren. Ter vergelijking zijn ook de realisatie van het meest recente afgesloten jaar en de begroting van het lopende jaar opgenomen.

Bedragen x € 1.000 op begroting

-/- is nadelig effect

	Realisatie 2025			Begr 2026			Begr 2027			Begr 2028			Begr 2029			Begr 2030		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
1. Bestuur en dienstverlening	8.807	1.542	-7.265	7.806	1.493	-6.313	8.036	1.895	-6.141	8.080	1.783	-6.298	7.806	1.548	-6.259	8.058	1.548	-6.510
2. Openbare orde en veiligheid	8.050	140	-7.910	8.618	42	-8.576	9.142	42	-9.100	9.236	42	-9.194	9.089	42	-9.047	9.187	42	-9.145
3. Sport, cultuur en onderwijs	17.269	2.547	-14.722	16.312	2.098	-14.214	18.096	1.958	-16.138	18.731	1.953	-16.778	19.078	1.939	-17.139	19.319	1.947	-17.373
4. Sociaal Domein	76.404	21.884	-54.520	73.845	15.135	-58.710	85.048	19.628	-65.420	82.922	18.406	-64.516	83.780	18.612	-65.168	86.054	18.771	-67.283
5. Kwaliteit openbare ruimte	39.321	21.600	-17.721	44.381	23.772	-20.609	45.519	25.497	-20.023	47.688	25.926	-21.762	49.744	26.501	-23.242	51.867	27.071	-24.796
6. Lansingerland ontwikkelt	17.447	7.589	-9.858	21.259	9.171	-12.088	20.868	10.018	-10.851	20.307	10.448	-9.858	19.952	8.803	-11.149	19.323	6.701	-12.623
7. Grondzaken	44.881	44.840	-41	33.181	32.369	-812	5.959	6.275	316	6.923	6.867	-55	6.127	6.603	476	1.855	2.321	467
Subtotaal Programma's	**212.180**	**100.142**	**-112.038**	**205.402**	**84.080**	**-121.322**	**192.670**	**65.313**	**-127.357**	**193.887**	**65.425**	**-128.462**	**195.575**	**64.047**	**-131.528**	**195.663**	**58.400**	**-137.263**
Lokale heffingen	379	25.724	25.345	422	26.827	26.405	404	30.167	29.763	419	30.500	30.081	467	30.973	30.506	442	31.485	31.042
Algemene uitkering gemeentefonds	0	110.738	110.738	0	110.096	110.096	0	115.678	115.678	0	112.402	112.402	-1.696	111.853	113.549	-1.744	116.127	117.871
Dividend	67	5.877	5.810	0	2.620	2.620	0	3.025	3.025	0	3.779	3.779	0	3.731	3.731	0	2.467	2.467
Financieringsfunctie	2.387	2.302	-85	2.196	3.660	1.464	3.158	3.365	207	3.344	3.662	319	3.752	3.918	167	4.001	3.770	-230
Overige algemene dekkingsmiddelen	322	28	-294	766	28	-738	3.516	1.528	-1.988	-106	28	134	-489	28	517	-564	28	592
Vennootschapsbelasting	764	699	-65	626	0	-626	0	0	0	555	0	-555	504	0	-504	452	0	-452
Subtotaal Algemene dekkingsmiddelen	**3.918**	**145.367**	**141.449**	**4.010**	**143.231**	**139.221**	**7.078**	**153.763**	**146.685**	**4.213**	**150.371**	**146.159**	**2.537**	**150.503**	**147.966**	**2.587**	**153.877**	**151.290**
Stelpost onvoorzien	0	0	0	9	0	-9	8	0	-8	8	0	-8	8	0	-8	8	0	-8
Overhead	23.604	11	-23.593	27.083	41	-27.042	26.850	122	-26.728	28.205	122	-28.083	28.993	122	-28.871	29.113	122	-28.991
Geraamd Totaal saldo van baten en lasten	**239.702**	**245.520**	**5.818**	**236.504**	**227.352**	**-9.152**	**226.606**	**219.198**	**-7.408**	**226.313**	**215.919**	**-10.394**	**227.113**	**214.673**	**-12.441**	**227.371**	**212.400**	**-14.972**
1. Bestuur en dienstverlening	0	0	0	0	23	23	0	23	23	0	23	23	0	23	23	0	23	23
2. Openbare orde en veiligheid	0	0	0	0	0	0	500	750	250	0	250	250	0	0	0	0	0	0
3. Sport, cultuur en onderwijs	26.477	28.012	1.535	692	1.635	943	9.100	11.110	2.010	385	2.772	2.386	268	2.300	2.032	202	2.180	1.977

											Bedragen x € 1.000 op begroting							*-/- is nadelig effect*
4. Sociaal Domein	1.655	860	-795	0	260	260	1.687	3.827	2.140	0	547	547	0	0	0	0	0	0
5. Kwaliteit openbare ruimte	609	1.555	946	2.306	2.579	273	1.019	1.068	49	1.019	1.291	272	1.019	1.352	333	1.019	1.697	679
6. Lansingerland ontwikkelt	3.877	2.821	-1.056	1.491	1.491	0	3.003	843	-2.160	4.043	1.006	-3.037	2.845	843	-2.002	5.311	5.311	0
7. Grondzaken	2.465	1.047	-1.418	0	684	684	0	511	511	0	528	528	0	10	10	0	10	10
Algemene dekkingsmiddelen	2.290	4.114	1.824	0	4.348	4.348	1.500	4.091	2.591	0	1.724	1.724	0	1.672	1.672	0	861	861
Overhead	878	1.272	394	423	1.498	1.075	2.055	3.196	1.141	423	1.599	1.176	423	1.577	1.154	423	866	443
Subtotaal Mutaties reserves	**38.250**	**39.683**	**1.433**	**4.912**	**12.518**	**7.606**	**18.864**	**25.420**	**6.556**	**5.870**	**9.739**	**3.869**	**4.555**	**7.776**	**3.222**	**6.956**	**10.948**	**3.992**
Geraamde resultaat	**277.952**	**285.203**	**7.251**	**241.416**	**239.870**	**-1.546**	**245.471**	**244.619**	**-852**	**232.183**	**225.658**	**-6.525**	**231.668**	**222.449**	**-9.219**	**234.327**	**223.348**	**-10.979**

Overzicht incidentele baten en lasten

In dit overzicht worden de incidentele baten en lasten weergegeven voor de periode 2027-2030. Het opnemen van dit overzicht is relevant voor de vraag: in welke mate wordt het begrotingssaldo in de meerjarenbegroting beïnvloed door incidentele baten en lasten?

Het BBV kent geen scherpe definitie van de begrippen ‘incidenteel’ en ‘structureel’. De Commissie BBV heeft de notitie structurele en incidentele baten en lasten gepubliceerd om dat te verhelderen. Echter, in de praktijk leidt dit nog tot verschillende interpretaties tussen gemeenten onderling en tussen de gemeenten en de toezichthouder. De provincies hebben als toezichthouders gezamenlijk een handreiking opgesteld om invulling te geven aan de notitie. Deze handreiking bevat een scherpere definitieve van de begrippen incidenteel en structureel en is van toepassing op de Begroting 2027 en verder. In onderstaand overzicht volgen wij de indeling in incidentele baten en lasten, zoals gedefinieerd in de handreiking van de provincie.

Het overzicht van de incidentele baten en lasten van de gemeente Lansingerland ziet er als volgt uit:

Bedragen x € 1.000

Overzicht Incidentele baten en lasten	2027	2028	2029	2030	Toelichting
Programma 1 - Bestuur en dienstverlening	**0**	**0**	**0**	**0**	
Programma 2 - Openbare orde en veiligheid	**500**	**0**	**0**	**0**	
Dotatie tijdelijke beleidsimpulsen	500	0	0	0	De gemeentelijke weerbaarheid wordt de komende periode versterkt om de continuïteit van de samenleving bij uitval van vitale voorzieningen beter te kunnen waarborgen. Voor de uitvoering van het programma wordt incidenteel budget beschikbaar gesteld voor een programmaleider Weerbaarheid (1 fte, schaal 12) en exploitatiekosten voor een periode van 2 jaar.
Programma 3 - Sport, cultuur en onderwijs	**9.444**	**594**	**455**	**390**	
Advies voor het Integraal huisvestingsplan (IHP)	25	0	0	0	In 2027 is incidenteel € 25.000 beschikbaar voor externe expertise ter voorbereiding van een nieuw Integraal Huisvestingsplan (IHP). Omdat de advieswerkzaamheden uitsluitend in 2027 plaatsvinden, betreft dit een incidentele last.
Brede Regeling Combinatiefuncties	318	209	187	187	Dit betreft incidenteel budget voor de combinatiefunctionarissen voor het sport- en cultuuraanbod in Lansingerland. De SPUK middelen zijn bedoeld voor specifieke projecten van tijdelijke aard. De bekostiging is niet structureel en heeft een beperkte looptijd.
Dotatie tijdelijke beleidsimpulsen	500	0	0	0	Door netcongestie kan Casa Cadanza tot circa eind 2028 niet worden aangesloten op het reguliere elektriciteitsnet. Daarom is in 2027 en 2028 incidenteel € 250.000 per jaar beschikbaar voor een tijdelijke energievoorziening. Omdat deze kosten vervallen zodra het gebouw regulier op het elektriciteitsnet wordt aangesloten, betreft dit incidentele lasten.
Dotatie nieuwe bestemmingsreserve Onderwijshuisvesting	2.984	0	0	0	In 2027 wordt incidenteel gedoteerd aan de nieuwe bestemmingsreserve Onderwijshuisvesting. Deze dotatie hangt samen met het voorstel aan de raad om de bestaande reserves voor onderwijshuisvesting op te heffen en daarvoor in de plaats één nieuwe bestemmingsreserve Onderwijshuisvesting te vormen.
Vrijval bestaande bestemmingsreserves onderwijshuisvesting in Algemene Reserve	5.617	385	268	203	De incidentele vrijval van de bestemmingsreseves (Tijdelijke) huisvesting, Eerste inrichting en onderwijsleerpakket, Ovedracht schoolgebouwen en Kapitaallasten verduurzaming hangt samen met het voorstel aan de raad om de bestaande reserves voor onderwijshuisvesting op te heffen en daarvoor in de plaats één nieuwe bestemmingsreserve Onderwijshuisvesting te vormen. Daarnaast hebben de kosten voor tijdelijke huisvesting en eerste inrichting/onderwijsleerpakket inmiddels een structureel karakter. Deze lasten zijn daarom in de begroting van incidenteel naar structureel aangepast en tegenover deze aanpassing staat een incidentele vrijval in de algemene reserve vanuit de bestemmingsreserves (Tijdelijke) huisvesting en Eerste inrichting en onderwijsleerpakket. De omvang van deze vrijval betreft het deel dat nodig is ter dekking van de kosten 2027-2030. De Nota reserves en voorzieningen en richtlijnen BBV schrijven voor dat bestemmingsreserves niet bedoeld zijn om structureel lasten te dekken.
Programma 4 - Sociaal domein	**2.697**	**0**	**0**	**0**	
Zorgplicht (Richtlijn Tijdelijke Bescherming tot en met maart 2027)	870	0	0	0	De gemeente organiseert ook in 2027 tijdelijk opvang voor ontheemde Oekraïners aan de Sporthoeklaan. De duur van deze tijdelijke opvanglocatie hangt samen met de Richtlijn Tijdelijke Bescherming (RTB) en ten tijde van het opstellen van de begroting loopt de RTB af op 4 maart 2027.

				Bedragen x € 1.000	
Huurcontract van Zorg- en Herstelcentrum tot en met mei 2027	140	0	0	0	De gemeente biedt met het Zorg- en Herstelcentrum (ZHC) ook in 2027 tijdelijk plaats aan 22 zorgbehoevende ontheemde Oekraïners. De duur van deze tijdelijke opvanglocatie hangt samen met de Richtelijn Tijdelijke Bescherming (RTB) en ten tijde van het opstellen van de begroting liep de RTB af op 4 maart 2027. Ook hangt de duur samen met het huurcontract voor het ZHC welk eind 2025 verlengd werd tot mei 2027.
Dotatie bestemmingsreserve Tijdelijke Beleidsimpulsen	1.487	0	0	0	Storting in de bestemmingsreserve tijdelijke beleidsimpulsen om de kosten voor de doorontwikkeling toegang sociaal domein te kunnen dekken.
Dotatie bestemmingsreserve Tijdelijke Beleidsimpulsen	200	0	0	0	Storting in de bestemmingsreserve tijdelijke beleidsimpulsen om de kosten voor tijdelijke formatie op inburgering te kunnen dekken.
Programma 5 - Kwaliteit openbare ruimte	**1.079**	**1.079**	**1.019**	**1.019**	
Implementatie nieuwe software	60	60	0	0	Voor de digitale weerbaarheid van onze gemalensoftware is het van belang dat we aan de nieuwste beveiligingseisen voldoen vanuit de NIS2-richtlijn. Hiervoor is het noodzakelijk dat we nieuwe software aanschaffen.
Dotatie res GO gebouwen	1.019	1.019	1.019	1.019	Om de kosten voor groot onderhoud te kunnen betalen storten we elk jaar in de reserve. Aangezien dit een beperkte looptijd heeft en een reservemutatie betreft, is incidenteel van aard.
Programma 6 - Lansingerland ontwikkelt	**4.004**	**4.790**	**3.637**	**5.311**	
Omgevingswet Bouwsteen 5	198	198	0	0	Implementatie van een bouwsteen van de omgevingswet.
Omgevingswet Bouwsteen 6	0	396	0	0	Implementatie van een bouwsteen van de omgevingswet.
Omgevingswet Bouwsteen 7	0	0	396	0	Implementatie van een bouwsteen van de omgevingswet.
Omgevingswet Bouwsteen 8	0	0	396	0	Implementatie van een bouwsteen van de omgevingswet.
SPUK Doorstroomlocaties vergunninghouders	153	153	0	0	Incidentele baten en lasten als gevolg van de tijdelijke SPUK-regeling Doorstroomlocaties Vergunninghouders (M6).
Bouw- en woningtoezicht	150	0	0	0	Het zaaksysteem niet houdbaar voor het Vergunningen proces, het kost teveel geld en fte om enigszins werkend te houden en risico's te managen. Daarom inventariseren we een alternatief systeem. Dit budget is bedoeld voor de aanschaf en implementatie van dit systeem.
Horti Science	500	0	0	0	Uitvoeringskosten die betrekking hebben op Horti Science.
Dotatie bestemmingreserve mobliteitsmaatregelen Woningbouw	2.660	3.037	2.002	0	De incidentele lasten als gevolg van de tijdelijke SPUK-regeling Realisatiestimulans worden toegevoegd aan de bestemmingsreserve mobiliteitsmaatregelen woningbouw.
Dotatie reserve kapitaallasten ivm investeringkrediet Maatregelenpakket Woningbouw en Mobiliteit	343	1.006	843	5.311	Incidentele last als gevolg van een dotatie aan de reserve kapitaallasten ten behoeve van het investeringskrediet Maatregelenpakket Woningbouw en Mobiliteit.
Programma 7 - Grondzaken	**22.657**	**29.259**	**28.372**	**24.340**	
Dotatie MPG verliesvoorziening	502	519	0	0	De grondexploitaties zijn naar aard van de raming incidenteel en daarmee ook de dotaties aan de verliesvoorzieningen voor deze grexen. De lasten van de dotaties worden onttrokken aan de Algemene Reserve.
Grondexploitaties	22.155	28.740	28.372	24.340	De grondexploitaties hebben een saldo van vrijwel €0 en de baten en lasten zijn naar aard van de raming incidenteel.
Overzicht Algemene Dekkingsmiddelen	**2.623**	**555**	**504**	**452**	
Stelpost Vennootschapsbelasting (Vpb)	1.123	555	504	452	Dit betreft de Vpb die betrekking heeft op de grondexploitaties, die naar hun aard incidenteel zijn. De Vpb is daarom ook als incidenteel aangemerkt in overleg met de toezichthouder.

			Bedragen x € 1.000		
Dotatie bestemmingsreserve Tijdelijke beleidsimpulsen	1.500	0	0	0	DIt betreft een extra inspanning van 3 jaar in de organisatieontwikkeling om een doorontwikkeling mogelijk te maken en te voldoen aan de randvoorwaarden van een sterke organisatie.
Overzicht Overhead	**2.477**	**598**	**423**	**423**	
Basis op orde WPG, AVG, NIS2: Team CS: Budget FG (inc.)	96				Implementatie van WPG, AVG en NIS2 binnen de organisatie. Om te voldoen aan de regels zijn eenmalige werkzaamheden noodzakelijk.
Basis op orde WPG, AVG, NIS2: Team CS: Kwartiermaker NIS2 (inc.)	100	0	0	0	dit bereft een budgetoverheveling uit de begroting 2026 voor de implementatie van WPG, AVG en NIS2 binnen de organisatie. Om te voldoen aan de regels zijn eenmalige werkzaamheden noodzakelijk.
Dotatie bestemmingsreserve Beleidsimpuls I-visie	1.633	0	0	0	Het doel van deze reserve is: Het dekken van de kosten in de aankomende 3 jaar voor het implementeren van de I-visie.
Dotatie bestemmingsreserve Groot Onderhoud gemeente gebouwen	423	423	423	423	Dotatie reserve GO gemeentehuis. Dit betreft de jaarlijkse dotatie aan de reserve voor het groot onderhoud van het gemeentehuis. Onttrekking aan reserve is naar aard incidenteel.
Budgetoverheveling Nextgen	175	175	0	0	Implementatie van Nextgen Project. Project Nextgen is gericht op het vervangen en moderniseren van de digitale werkwijze, zodat deze aansluit op toekomstige behoeften en programma's. Hiervoor zijn zwaarder gespecificeerde apparaten (zoals laptops) nodig. De bijbehorende kosten zijn incidenteel, omdat het om een eenmalige, grootschalige vernieuwing gaat buiten de reguliere vervangingscyclus om.
Budgetoverheveling kluisarchivering	50	0	0	0	Om te voldoen aan de regels gesteld aan de archiefwet is incidenteel budget voor de periode van 3 jaar aangevraagd. Het betreft een eenmalige actie. De kosten worden onttrokken aan de algemene reserve. De reservemutatie is naar aard incidenteel.
Totaal incidentele lasten	**45.480**	**36.874**	**34.410**	**31.936**	
Programma 1 - Bestuur en dienstverlening	**0**	**0**	**0**	**0**	
Programma 2 - Openbare orde en veiligheid	**-500**	**0**	**0**	**0**	
Reserve onttrekking Algemene Reserve	-500				Om het programma weerbaarheid te bekostigen onttrekken we € 500.000 aan de Algemene Reserve om dit vervolgens toe te voegen aan de bestemmingsreserve Tijdelijke Beleidsimpulsen
Programma 3 - Sport, cultuur en onderwijs	**-9.155**	**-427**	**-276**	**-210**	
Rijksbijdrage Combinatiefuncties	-144	-131	-110	-110	Dit betreft incidentele SPUK inkomsten voor de combinatiefunctionarissen voor het sport- en cultuuraanbod in Lansingerland. De SPUK middelen zijn bedoeld voor specifieke projecten van tijdelijke aard. De bekostiging is niet structureel en heeft een beperkte looptijd.
Reserveonttrekking Tijdelijke energievoorziening Casa Cadanza	-500	0	0	0	In 2027 wordt incidenteel € 500.000 onttrokken aan de reserve ter dekking van de tijdelijke energievoorziening voor Casa Cadanza in 2027 en 2028. De tijdelijke voorziening is noodzakelijk vanwege netcongestie en vervalt zodra het gebouw op het reguliere elektriciteitsnet kan worden aangesloten. Omdat de reserveonttrekking eenmalig plaatsvindt, betreft dit een incidentele bate.

				Bedragen x € 1.000	
Reserveonttrekking (Tijdelijke) Huisvesting Primair Onderwijs	-1.768	-104	-33	0	De bestemmingsreseves (Tijdelijke) Huisvesting Primair Onderwijs valt incidenteel vrij en dit hangt samen met het voorstel aan de raad om de bestaande reserves voor onderwijshuisvesting op te heffen en daarvoor in de plaats één nieuwe bestemmingsreserve Onderwijshuisvesting te vormen. Daarnaast hebben de kosten voor tijdelijke huisvesting inmiddels een structureel karakter. Deze lasten zijn daarom in de begroting van incidenteel naar structureel aangepast en tegenover deze aanpassing staat een incidentele vrijval in de Algemene Reserve vanuit de bestemmingsreserves (Tijdelijke) Huisvesting Primair Onderwijs. De omvang van deze vrijval betreft het deel dat nodig is ter dekking van de kosten 2027-2030. De Nota reserves en voorzieningen en richtlijnen BBV schrijven voor dat bestemmingsreserves niet bedoeld zijn om structureel lasten te dekken.
Reserveonttrekking Overdracht Schoolgebouwen	-507	0	0	0	De incidentele vrijval van de bestemmingsreseve Ovedracht Schoolgebouwen hangt samen met het voorstel aan de raad om de bestaande reserves voor onderwijshuisvesting op te heffen en daarvoor in de plaats één nieuwe bestemmingsreserve Onderwijshuisvesting te vormen.
Reserveonttrekking Eerste inrichting en Onderwijsleerpakket	-1.213	0	0	0	De incidentele vrijval van de bestemmingsreseve Eerste Inrichting en Onderwijsleerpakket hangt samen met het voorstel aan de raad om de bestaande reserves voor onderwijshuisvesting op te heffen en daarvoor in de plaats één nieuwe bestemmingsreserve Onderwijshuisvesting te vormen. Daarnaast hebben de kosten voor eerste inrichting/onderwijsleerpakket inmiddels een structureel karakter. Deze lasten zijn daarom in de begroting van incidenteel naar structureel aangepast en tegenover deze aanpassing staat een incidentele vrijval in de algemene reserve vanuit de bestemmingsreserve Eerste Inrichting en Onderwijsleerpakket. De omvang van deze vrijval betreft het deel dat nodig is ter dekking van de kosten 2027-2030. De Nota reserves en voorzieningen en richtlijnen BBV schrijven voor dat bestemmingsreserves niet bedoeld zijn om structureel lasten te dekken.
Reserveonttrekking Kapitaallasten	90	90	102	102	De kapitaallasten die voortvloeien uit duurzaamheidsmaatregelen onderwijshuisvesting worden vanaf 2027 gedekt vanuit de Kapitaallastendekkingsreserve. De eerdere dekkingsbron bestemmingsreseve Kapitaallasten Verduurzaming Primair Onderwijs valt vrij. Dit hangt samen met het voorstel aan de raad om de bestaande reserves voor onderwijshuisvesting op te heffen en daarvoor in de plaats één nieuwe bestemmingsreserve Onderwijshuisvesting te vormen.
Dotatie nieuwe bestemmingsreserve Onderwijshuisvesting	-3.377	-193	-134	-101	In 2027 wordt incidenteel gedoteerd aan de nieuwe bestemmingsreserve Onderwijshuisvesting. Deze dotatie hangt samen met het voorstel aan de raad om de bestaande reserves voor onderwijshuisvesting op te heffen en daarvoor in de plaats één nieuwe bestemmingsreserve Onderwijshuisvesting te vormen.
Reserveonttrekking Kapitaallasten Verduurzaming Primair Onderwijs	-1.736	-89	-101	-101	De incidentele vrijval van de bestemmingsreseve Kapitaallasten Verduurzaming Primair Onderwijs hangt samen met het voorstel aan de raad om de bestaande reserves voor onderwijshuisvesting op te heffen en daarvoor in de plaats één nieuwe bestemmingsreserve Onderwijshuisvesting te vormen.
Programma 4 - Sociaal domein	**-2.697**	**0**	**0**	**0**	
Zorgplicht (Richtlijn Tijdelijke Bescherming tot en met maart 2027)	-10	0	0	0	De gemeente organiseert ook in 2027 tijdelijk opvang voor ontheemde Oekraïners aan de Sporthoeklaan en zal hiervoor een eigen bijdrage in rekening brengen bij deze doelgroep. De duur van deze tijdelijke opvanglocatie hangt samen met de Richtelijn Tijdelijke Bescherming (RTB) en ten tijde van het opstellen van de begroting liep de RTB af op 4 maart 2027.

				Bedragen x € 1.000	
Zorgplicht (Richtlijn Tijdelijke Bescherming tot en met maart 2027)	-1.000	0	0	0	De duur van de tijdelijke opvang voor ontheemde Oekraïners hangt samen met de Richtlijn Tijdelijke Bescherming (RTB). Ten tijde van het opstellen van de begroting liep de RTB af op 4 maart 2027 en herzag het Rijk de financieringsmogelijkheden voor de tijdelijke opvanglocaties. De gemeente dekt de lasten tot 4 maart 2027 vanuit de bestemmingsreserve Nieuwkomers voor een integrale aanpak, totdat meer duidelijk is over te ontvangen financiering. Dit betreft bestaand beleid en is volgens het vastgestelde doel van deze reserve. De reserve is gevoed door exploitatieoverschotten vanuit eerdere jaren, voortkomend uit Rijksmiddelen.
Onttrekking bestemmingsreserve Sociaal Domein	-1.487	0	0	0	Ontrekking bestemmingsreserve sociaal domein. Dit wordt vervolgens toegevoegd aan de bestemmingsreserve tijdelijke beleidsimpulsen om de kosten voor de doorontwikkeling toegang sociaal domein te kunnen dekken.
Onttrekking bestemmingsreserve Opgave Opvang Nieuwkomers	-200	0	0	0	Onttrekking bestemmingsreserve opgave opvang nieuwkomers. Dit wordt vervolgens toegevoegd aan de bestemmingsreserve tijdelijke beleidsimpulsen om de kosten voor tijdelijke formatie op inburgering te kunnen dekken.
Programma 5 - Kwaliteit openbare ruimte	**-746**	**-683**	**-623**	**-623**	
Dotatie GO gemeente gebouwen	-77	-77	-77	-77	Dit betreft het toevoegen van middelen aan de reserve groot onderhoud specifiek bedoeld voor het groot onderhoud van het GIS).
Onttrekking uit reserve baggeren	-114	0	0	0	Onttrekking t.b.v. baggeren plassen. Onttrekking aan reserve is naar aard incidenteel.
Dotatie res GO gebouwen	-68	-68	-68	-68	Onttrekking reserve t.b.v. groot onderhoud gemeentelijke gebouwen. Onttrekking aan reserve is naar aard incidenteel.
Verwachtte onttrekking GO gebouwen	-427	-478	-478	-478	Onttrekking reserve t.b.v. groot onderhoud gemeentelijke gebouwen. Onttrekking aan reserve is naar aard incidenteel.
Vrijval voorziening Riolering	-60	-60	0	0	Onttrekking uit voorziening voor aanschaf noodzakelijke gemalensoftware, om te voldoen aan NIS2-richtlijn.
Programma 6 - Lansingerland ontwikkelt	**-3.656**	**-4.196**	**-2.845**	**-5.311**	
SPUK Doorstroomlocaties vergunninghouders	-153	-153	0	0	Incidentele baten en lasten als gevolg van de tijdelijke SPUK-regeling Doorstroomlocaties Vergunninghouders (M6).
SPUK Realisatiestimulans	-2.660	-3.037	-2.002	0	Incidentele baten als gevolg van de tijdelijke SPUK-regeling Realisatiestimulans.
Reserveonttrekking Horti Science	-500	0	0	0	Ontrekking bestemmingsreserve Horti Science t.b.v. van Horti Science.
Reserveonttrekking Mobiliteitsmaatregelen Woningbouw en Mobiliteit	-343	-1.006	-843	-5.311	Ontrekking bestemmingsreserve Mobiliteitsmaatregelen Woningbouw tbv investeringskrediet maatregelenpakket Woningbouw en Mobiliteit.
Programma 7 - Grondzaken	**-22.666**	**-29.268**	**-28.382**	**-24.350**	
Grondexploitaties	-22.155	-28.740	-28.372	-24.340	De grondexploitaties hebben een saldo van vrijwel €0 en de baten en lasten zijn naar aard van de raming incidenteel.
Verliesvoorziening MPG	-511	-528	-10	-10	De grondexploitaties zijn naar aard van de raming incidenteel en daarmee ook de dotaties aan de verliesvoorzieningen voor deze grexen. De lasten van de dotaties worden onttrokken aan de Algemene Reserve.
Overzicht Algemene Dekkingsmiddelen	**-2.623**	**-555**	**-504**	**-452**	
Onttrekking algemene reserve t.b.v. Stelpost vennootschapsbelasting (Vpb)	-1.123	-555	-504	-452	Dit betreft de onttrekking aan de algemene reserve t.b.v. de Vpb die betrekking heeft op de grondexploitaties, die naar hun aard incidenteel zijn. De Vpb is daarom ook als incidenteel aangemerkt in overleg met de toezichthouder. Daarnaast zijn reservemutaties incidenteel van aard.

				Bedragen x € 1.000	
Onttrekking organisatie ontwikkel budget uit Algemene Reserve	-1.500				DIt betreft een extra inspanning van 3 jaar in de organisatieontwikkeling om een doorontwikkeling mogelijk te maken en te voldoen aan de randvoorwaarden van een sterke organisatie.
Overzicht Overhead	**-2.551**	**-736**	**-736**	**-736**	
Onttrekking onderhoudsbudget gem huis uit alg reserve	-768	-736	-736	-736	Onttrekking aan de Algemene Reserve t.b.v. de dotatie aan de reserve GO gebouwen. De reservemutatie is naar zijn aard incidenteel.
Opheffen van de Bestemmingsreserve Onderzoekskosten	-492	0	0	0	Deze bestemmingsreserve Onderzoekskosten is opgeheven, het budget wordt gebruikt voor de dotatie van de bestemmingsreserve Beleidsimpuls I-visie.
Opheffen van de BR ombuiging	-638	0	0	0	Deze bestemmingsreserve Ombuiging is opgeheven, het budget wordt gebruikt voor de dotatie van de bestemmingsreserve Beleidsimpuls I-visie.
Budgetoverheveling NIS2	-100	0	0	0	Dit betreft een budgetoverheveling uit de begroting 2026 voor de implementatie van WPG, AVG en NIS2 binnen de organisatie. Om te voldoen aan de regels zijn eenmalige werkzaamheden noodzakelijk.
Budgetoverheveling kluisarchivering	-50	0	0	0	Dit betreft een budgetoverheveling uit de 2026 om te voldoen aan de regels gesteld aan de archiefwet is incidenteel budget voor de periode van 3 jaar aangevraagd. Het betreft een eenmalige actie. De kosten worden onttrokken aan de algemene reserve. De reservemutatie is naar aard incidenteel.
Onttrekking Algemene Reserve t.b.v I-Visie	-503	0	0	0	Dit betreft een onttrekking voor het dekken van de kosten in de aankomende 3 jaar voor het implementeren van de I-visie.
Totaal incidentele baten	**-44.594**	**-35.865**	**-33.366**	**-31.682**	
Saldo incidenteel (baten minus lasten)	-888	-1.009	-1.044	-253	
Saldo Begroting 2027 - 2030 (totaal)	-852	-6.525	-9.219	-10.979	

Recapitulatie begrotingsevenwicht

In bovenstaande tabel staat de recapitulatie van het begrotingsevenwicht 2027-2030. Hierin zijn de incidentele lasten en baten van de programma's, de algemene dekkingsmiddelen, de overhead en de reservemutaties opgenomen. Het begrotingsevenwicht is het resultaat van de structurele baten minus de structurele lasten. In 2027 is het structurele begrotingsoverschot € 34.000. In de jaren 2028-2030 bedraagt het structurele begrotingstekort respectievelijk €5,5 miljoen, €8,2 miljoen en €10,7 miljoen.

Bedragen x € 1.000

Recapitulatie begrotingsevenwicht	Begr 2027			Begr 2028			Begr 2029			Begr 2030		
	Totaal	Inc.	Str.	Totaal	Inc.	Str.	Totaal	Inc.	Str.	Totaal	Inc.	Str.
Lasten programma 1	8.036	0	8.036	8.080	0	8.080	7.806	0	7.806	8.058	0	8.058
Lasten programma 2	9.142	0	9.142	9.236	0	9.236	9.089	0	9.089	9.187	0	9.187
Lasten programma 3	18.096	343	17.753	18.731	209	18.522	19.078	187	18.891	19.319	187	19.132
Lasten programma 4	85.048	1.010	84.038	82.922	0	82.922	83.780	0	83.780	86.054	0	86.054
Lasten programma 5	45.519	60	45.459	47.688	60	47.628	49.744	0	49.744	51.867	0	51.867
Lasten programma 6	20.868	1.001	19.867	20.307	747	19.560	19.952	792	19.160	19.323	0	19.323
Lasten programma 7	5.959	22.657	-16.698	6.923	29.259	-22.336	6.127	28.372	-22.245	1.855	24.340	-22.485
Totaal lasten programma's	**192.670**	**25.071**	**167.599**	**193.887**	**30.275**	**163.612**	**195.575**	**29.351**	**166.224**	**195.663**	**24.527**	**171.136**
Baten programma 1	1.895	0	1.895	1.783	0	1.783	1.548	0	1.548	1.548	0	1.548
Baten programma 2	42	0	42	42	0	42	42	0	42	42	0	42
Baten programma 3	1.958	144	1.814	1.953	131	1.822	1.939	110	1.829	1.947	110	1.837
Baten programma 4	19.628	10	19.618	18.406	0	18.406	18.612	0	18.612	18.771	0	18.771
Baten programma 5	25.497	60	25.437	25.926	60	25.866	26.501	0	26.501	27.071	0	27.071
Baten programma 6	10.018	2.813	7.205	10.448	3.190	7.258	8.803	2.002	6.801	6.701	0	6.701
Baten programma 7	6.275	22.155	-15.880	6.867	28.740	-21.873	6.603	28.372	-21.769	2.321	24.340	-22.019
Totaal baten programma's	**65.313**	**25.182**	**40.131**	**65.425**	**32.121**	**33.304**	**64.047**	**30.484**	**33.563**	**58.400**	**24.450**	**33.950**
Saldo van baten en lasten programma's	**-127.357**	**111**	**-127.468**	**-128.462**	**1.846**	**-130.308**	**-131.528**	**1.133**	**-132.661**	**-137.263**	**-77**	**-137.186**
Lasten algemene dekkingsmiddelen	7.078	0	7.078	3.657	0	3.657	2.033	0	2.033	2.135	0	2.135
Lasten overhead	26.850	421	26.429	28.205	175	28.030	28.993	0	28.993	29.113	0	29.113
Lasten vennootschapsbelasting	0	1.123	-1.123	555	555	0	504	504	0	452	452	0
Lasten onvoorzien	8	0	8	8	0	8	8	0	8	8	0	8
Totaal lasten diverse	**33.936**	**1.544**	**32.392**	**32.426**	**730**	**31.696**	**31.538**	**504**	**31.034**	**31.708**	**452**	**31.256**
Baten algemene dekkingsmiddelen	153.763	0	153.763	150.371	0	150.371	150.503	0	150.503	153.877	0	153.877
Baten overhead	122	0	122	122	0	122	122	0	122	122	0	122
Baten vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Baten onvoorzien	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal baten diverse	**153.885**	**0**	**153.885**	**150.494**	**0**	**150.494**	**150.625**	**0**	**150.625**	**153.999**	**0**	**153.999**
Saldo van diverse	**119.949**	**-1.544**	**121.493**	**118.068**	**-730**	**118.798**	**119.087**	**-504**	**119.591**	**122.291**	**-452**	**122.743**
Totale saldo van baten en lasten van de programma's en diverse	**-7.408**	**-1.433**	**-5.975**	**-10.394**	**1.116**	**-11.510**	**-12.441**	**629**	**-13.070**	**-14.972**	**-529**	**-14.443**
Stortingen in reserves	18.864	18.864	0	5.870	5.870	0	4.555	4.555	0	6.956	6.956	0

Bedragen x € 1.000

Onttrekkingen aan reserves	25.420	19.412	6.009	9.739	3.744	5.995	7.776	2.882	4.894	10.948	7.232	3.716
Geraamd resultaat	**-852**	**-885**	**34**	**-6.525**	**-1.010**	**-5.515**	**-9.219**	**-1.044**	**-8.175**	**-10.979**	**-253**	**-10.726**
Totaal lasten	245.471	45.479	199.992	232.183	36.875	195.308	231.668	34.410	197.258	234.327	31.935	202.392
Totaal baten	244.619	44.594	200.026	225.658	35.865	189.793	222.449	33.366	189.083	223.348	31.682	191.666
Saldo totaal, incidenteel en structureel	**-852**	**-886**	**34**	**-6.525**	**-1.008**	**-5.517**	**-9.219**	**-1.045**	**-8.174**	**-10.979**	**-254**	**-10.725**
A2026-013 verblijfsbelasting			€ 23									
A2026-013 parkeervergunningen			€ -7									
Totaal structureel saldo na amandementen			€ -51									

Geprognosticeerde balans

In deze paragraaf is, conform de actuele BBV-voorschriften, een geprognosticeerde balans opgenomen. Zie onderstaand overzicht.

Bedragen x € 1.000

Activa (per 31 december)	Realisatie 2025	Begr 2026	Begr 2027	Begr 2028	Begr 2029	Begr 2030
Immateriële vaste activa	10.020	12.042	10.566	10.389	10.204	10.019
Materiële vaste activa	262.915	267.199	289.699	311.649	332.889	354.129
Financiële vaste activa	20.097	19.614	19.980	20.287	20.595	20.901
Vaste activa	**293.032**	**298.855**	**320.245**	**342.325**	**363.688**	**385.049**
Voorraad gronden in exploitatie	67.203	69.514	50.665	45.141	32.260	25.231
Voorraden	**67.203**	**69.514**	**50.665**	**45.141**	**32.260**	**25.231**
Kortlopende vorderingen	52.723	25.000	40.000	30.000	30.000	25.000
Overlopende activa	11.014	8.453	8.000	8.000	8.000	8.000
Kortlopende vorderingen	**63.737**	**33.453**	**48.000**	**38.000**	**38.000**	**33.000**
TOTAAL ACTIVA	423.973	401.822	418.910	425.466	433.948	443.280

Passiva (per 31 december)	Realisatie 2025	Begr 2026	Begr 2027	Begr 2028	Begr 2029	Begr 2030
Algemene reserves	65.508	66.720	141.963	133.819	123.551	110.571
Bestemmingsreserves	189.352	160.762	92.952	90.513	88.141	85.954
Eigen vermogen (1)	**254.860**	**227.482**	**234.915**	**224.332**	**211.692**	**196.525**
Voorzieningen voor risico's	14.697	15.207	5.328	5.328	5.328	5.328
Voorziening beklemde middelen	17.720	16.592	17.065	16.281	20.442	13.457
Voorzieningen	**32.417**	**31.799**	**22.393**	**21.609**	**25.770**	**18.785**
Langlopende leningen	71.943	59.977	77.417	92.417	105.583	114.750
Vaste passiva	**71.943**	**59.977**	**77.417**	**92.417**	**105.583**	**114.750**
Kasgeldleningen	30.000		30.000	30.000	40.000	40.000
Handelscrediteuren	10.673	9.000	10.000	10.000	10.000	10.000
Overlopende passiva	24.081	73.565	44.185	47.108	40.903	63.220
Vlottende passiva	**64.754**	**82.565**	**84.185**	**87.108**	**90.903**	**113.220**
TOTAAL PASSIVA (2)	423.973	401.822	418.910	425.466	433.948	443.280

Solvabiliteit (1/2)	60%	57%	56%	53%	49%	44%

BBV: Begroting 2027 naar taakvelden

In onderstaande tabel wordt de gemeentebegroting van Lansingerland gepresenteerd conform de taakveldindeling vanuit de BBV-voorschriften.

Bedragen x € 1.000

	2027		2028		2029		2030	
(sub)taakvelden	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
0.1 Bestuur	3.492	0	3.531	0	3.539	0	3.660	0
0.2 Burgerzaken	4.259	1.895	4.265	1.783	3.982	1.548	4.113	1.548
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	70	3	69	3	69	3	68	3
0.4 Overhead	27.996	122	29.089	122	29.741	122	29.712	122
0.5 Treasury	3.158	6.390	3.344	7.441	3.752	7.649	4.001	6.237
0.61 OZB woningen	404	12.258	419	12.466	467	12.845	442	13.262
0.62 OZB niet-woningen	0	17.015	0	17.141	0	17.235	0	17.329
0.64 Belastingen overig	0	426	0	426	0	426	0	426
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	0	115.678	0	112.402	-1.696	111.853	-1.744	116.127
0.8 Overige baten en lasten	1.035	383	729	383	606	383	776	383
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	1.123	0	555	0	504	0	452	0
0.10 Mutaties reserves	18.864	25.420	5.870	9.739	4.555	7.776	6.956	10.948
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	-852	0	-6.525	0	-9.219	0	-10.979	0
Hoofdtaakveld: 0	**59.549**	**179.591**	**41.345**	**161.906**	**36.299**	**159.840**	**37.457**	**166.385**
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	4.829	62	4.829	62	4.829	62	4.829	62
1.2 Openbare orde en veiligheid	4.074	42	4.162	42	4.023	42	4.115	42
Hoofdtaakveld: 1	**8.903**	**104**	**8.991**	**104**	**8.852**	**104**	**8.944**	**104**
2.1 Verkeer en vervoer	16.696	1.655	17.559	1.655	18.633	1.655	20.099	1.655
2.2 Parkeren	111	0	174	0	187	0	187	0
2.5 Openbaar vervoer	179	6	179	6	179	6	179	6
Hoofdtaakveld: 2	**16.985**	**1.660**	**17.911**	**1.660**	**18.999**	**1.660**	**20.464**	**1.660**
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	1.405	1.498	5	98	5	98	5	98
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	410	341	414	341	413	341	416	341
3.4 Economische promotie	2.136	467	1.693	467	1.706	467	1.708	467
Hoofdtaakveld: 3	**3.950**	**2.306**	**2.112**	**906**	**2.124**	**906**	**2.130**	**906**
4.1 Openbaar basisonderwijs	523	0	524	0	525	0	526	0
4.2 Onderwijshuisvesting	8.110	342	8.587	342	8.950	342	9.154	342
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	3.222	528	3.136	516	3.114	495	3.137	495
Hoofdtaakveld: 4	**11.855**	**870**	**12.247**	**858**	**12.589**	**837**	**12.817**	**837**
5.1 Sportbeleid en activering	116	0	118	0	118	0	120	0
5.2 Sportaccommodaties	6.078	3.155	6.791	3.187	7.061	3.187	7.034	3.187
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	2.407	413	2.424	421	2.153	428	2.152	435
5.4 Musea	22	0	22	0	22	0	22	0
5.5 Cultureel erfgoed	71	0	71	0	71	0	72	0
5.6 Media	1.155	0	1.155	0	1.155	0	1.155	0
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	9.674	81	10.038	81	10.264	81	10.388	81
Hoofdtaakveld: 5	**19.523**	**3.649**	**20.618**	**3.688**	**20.845**	**3.695**	**20.943**	**3.703**

Bedragen x € 1.000

6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	10.110	94	8.630	85	8.202	87	8.313	39
6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	1.686	42	1.707	42	1.724	42	1.780	42
6.3 Inkomensregelingen	23.679	17.304	22.696	16.290	22.952	16.477	23.236	16.665
6.4 Begeleide participatie	294	0	344	0	392	0	439	0
6.5 Arbeidsparticipatie	5.003	1.422	4.934	1.205	4.950	1.205	5.023	1.205
6.60 Hulpmiddelen en diensten (WMO)	2.927	342	3.041	360	3.074	377	3.170	396
6.711 Huishoudelijke hulp (WMO)	6.567	0	6.739	0	6.887	0	7.108	0
6.712 Begeleiding (WMO)	2.659	0	2.733	0	2.782	0	2.868	0
6.713 Dagbesteding (WMO)	1.172	0	1.202	0	1.226	0	1.264	0
6.751 Jeugdhulp ambulant lokaal	11.114	0	10.899	0	11.161	0	11.657	0
6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal	5.519	0	5.591	0	5.734	0	5.981	0
6.753 Jeugdhulp ambulant landelijk	45	0	45	0	45	0	45	0
6.761 Jeugdhulp met verblijf lokaal	0	0	2	0	0	0	0	0
6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal	7.895	0	7.993	0	8.201	0	8.558	0
6.792 PGB Jeugd	1.092	0	1.112	0	1.136	0	1.185	0
6.812 Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	813	470	813	470	813	470	813	470
6.821 Jeugdbescherming	1.054	0	1.054	0	1.054	0	1.054	0
6.822 Jeugdreclassering	147	0	147	0	147	0	147	0
6.91 Coördinatie en beleid WMO	0	0	0	0	0	0	0	0
Hoofdtaakveld: 6	**81.776**	**19.675**	**79.682**	**18.452**	**80.479**	**18.658**	**82.643**	**18.817**
7.1 Volksgezondheid	3.684	0	3.688	0	3.740	0	3.851	0
7.2 Riolering	6.969	9.135	7.177	9.449	7.666	9.995	8.164	10.521
7.3 Afval	8.575	11.460	8.710	11.543	8.759	11.572	8.826	11.616
7.4 Milieubeheer	5.378	881	5.571	2.372	5.199	2.014	5.205	2.014
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	343	240	346	240	356	240	357	240
Hoofdtaakveld: 7	**24.949**	**21.715**	**25.492**	**23.604**	**25.721**	**23.821**	**26.402**	**24.391**
8.1 Ruimtelijke ordening	4.906	826	5.076	826	5.074	826	5.112	826
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	5.995	6.275	6.958	6.867	6.163	6.603	1.890	2.321
8.3 Wonen en bouwen	4.726	6.447	5.225	6.787	5.306	5.499	4.545	3.397
Hoofdtaakveld: 8	**15.627**	**13.548**	**17.259**	**14.480**	**16.542**	**12.927**	**11.548**	**6.544**
Eindtotaal	**243.119**	**243.119**	**225.658**	**225.658**	**222.449**	**222.449**	**223.348**	**223.348**

BBV: Beleidsindicatoren

In onderstaande tabel wordt de verplichte basisset van beleidsindicatoren getoond, conform de vernieuwde BBV-voorschriften.

#	Taakveld	Indicator	Waarde	Eenheid	Periode
1.	0. Bestuur en ondersteuning	Formatie	9,12	FTE per 1000 inwoners	2026
2.	0. Bestuur en ondersteuning	Bezetting	8,35	FTE per 1.000 inwoners	2026
3.	0. Bestuur en ondersteuning	Apparaatskosten	1034	€ per inwoner	2025
4.	0. Bestuur en ondersteuning	Externe inhuur	27,67%	van totale loonsom + externe inhuur	2025
5.	0. Bestuur en ondersteuning	Overhead	11,39%	van de totale lasten	2025
6.	1. Veiligheid	Verwijzingen Halt	5	per 1.000 jongeren	2025
7.	1. Veiligheid	Misdrijven - Winkeldiefstallen	1,5	per 1.000 inwoners	2025
8.	1. Veiligheid	Misdrijven - Geweldsmisdrijven	4	per 1.000 inwoners	2025
9.	1. Veiligheid	Misdrijven - Diefstallen uit woning	1,2	per 1.000 inwoners	2025
10.	1. Veiligheid	Misdrijven - Vernielingen en misdrijven tegen openbare orde en gezag	3	per 1.000 inwoners	2025
11.	3. Economie	Functiemenging	58,5	%	2024
12.	3. Economie	Vestigingen (van bedrijven)	178,8	per 1.000 inw.15 t/m 64jr	2024
13.	4. Onderwijs	Absoluut verzuim	3,4	per 1.000 leerlingen	2024
14.	4. Onderwijs	Relatief verzuim	13	per 1.000 leerlingen	2024
15.	4. Onderwijs	Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	1,5	%	2024
16.	5. Sport, cultuur en recreatie	Niet-sporters	38	%	2024
17.	6. Sociaal domein	Banen	868,1	per 1.000 inwoners van 15-64 jaar	2024
18.	6. Sociaal domein	Jongeren met een delict voor de rechter	1	%	2023
19.	6. Sociaal domein	Achterstand onder jeugd - Kinderen in uitkeringsgezin	3	%	2024
20.	6. Sociaal domein	Netto arbeidsparticipatie	77,9	%	2025
21.	6. Sociaal domein	Achterstand onder jeugd - Werkloze jongeren	1	%	2024
22.	6. Sociaal domein	Personen met een bijstandsuitkering	131,7	per 10.000 inwoners	2025
23.	6. Sociaal domein	Lopende re-integratievoorzieningen	71,6	per 10.000 inwoners van 15-64 jaar	2025
24.	6. Sociaal domein	Jongeren met jeugdhulp	13,5	% van alle jongeren tot 18 jaar	2025
25.	6. Sociaal domein	Jongeren met jeugdbescherming	0,3	%	2025
26.	6. Sociaal domein	Jongeren met jeugdreclassering	0,3	%	2025
27.	6. Sociaal domein	Cliënten met een maatwerkvoorziening Wmo	460	per 10.000 inwoners	2025
28.	7. Volksgezondheid en Milieu	Omvang huishoudelijk restafval	113	kg per inwoner	2024
29.	7. Volksgezondheid en Milieu	Percentage bekende hernieuwbare elektriciteit	32,8	%	2024
30.	8. Vhrosv	Gemiddelde WOZ-waarde	566	x €1.000	2026
31.	8. Vhrosv	Nieuw gebouwde woningen	9,4	per 1.000 woningen	2024
32.	8. Vhrosv	Demografische druk	77	%	2026
33.	8. Vhrosv	Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden	1.080	€	2026
34.	8. Vhrosv	Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	1.115	€	2026

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl (peildatum 18 augustus 2026)

Bijlagen

Reserves en voorzieningen

Reserves en voorzieningen

Bedragen x € 1.000

Reserves	Looptijd Eindjaar	Max. hoogte * € 1.000	Saldo 01-Jan-26	Resultaat	Dotatie 2026	Onttrekking 2026	Vrijval 2026	Saldo 31-Dec-26
Algemene reserve algemene exclusief Eneco gelden	onbeperkt	onbeperkt	65.508	-1.546	3.324	-11.108		78.394
Eneco Gelden	onbeperkt	onbeperkt	93.587			25.491		68.096
Totaal Algemene reserve			**159.095**	**-1.546**	**3.324**	**14.383**	**0**	**146.490**
Reserve Rekenkamer	onbeperkt	variabel	38					38
Reserve Baggeren	onbeperkt	onbeperkt	352			238		114
Reserve (Tijdelijke) Huisvesting primair onderwijs	2029	variabel	2.551				342	2.209
Reserve Overdracht schoolgebouwen	2026	variabel	507					507
Reserve Sociaal Domein	2026	variabel	1.690					1.690
Reserve GO gemeentelijke gebouwen	onbeperkt	variabel	717		1.032	913		836
Reserve Onderzoekskosten	2026	onbeperkt	492					492
Reserve Kapitaallasten	onbeperkt	variabel	73.620		3.641	954		76.307
Reserve Ombuiging	2026	variabel	638					638
Reserve kapitaallasten verduurzaming prim.onderwijs	2029	variabel	2.274			72		2.202
Reserve boeterente leningenportefeuille	onbeperkt	variabel	3.075			668		2.407
Reserve herstelwerkzaamheden Meerpolder	2026	variabel	750					750
Reserve 1e inrichting en OLP	2026	variabel	1.388			80		1.308
Reserve opvang vluchtelingen Nieuwkomers	2026	variabel	2.951			1.196		1.755
Reserve Kapitaallasten RVR Groenzoom	onbeperkt	variabel	0					0
Reserve aanloopfase Cultuurhuis	2028	variabel	602			243		359
Reserve Opruimkosten Sporthoeklaan	2034	variabel	899					899
Reserve Opruimkosten tijdelijke woonlocatie Noordpolder	2040	variabel	670					670
Reserve Horti science	2030	variabel	1.025			400		625
Reserve mobiliteitsmaatregelen woningbouw	2035	variabel	1.526		588			2.114
Bestemmingsreserves			**95.765**		**5.261**	**4.764**	**342**	**95.920**
Totaal Reserves			**254.860**	**-1.546**	**8.585**	**19.147**	**342**	**242.410**

Voorzieningen	Looptijd Eindjaar	Max. hoogte * € 1.000	Saldo 01-Jan-26	Dotatie 2026	Bestedingen 2026	Vrijval 2026	Saldo 31-Dec-26
Voorziening Wethouders	onbeperkt	onbeperkt	5.424		255		5.169
Voorziening Verlofsparen	onbeperkt	onbeperkt	335				335
Voorziening RVU	onbeperkt	onbeperkt	79				79
Voorziening VPB	onbeperkt	onbeperkt	0				0
Totaal verplichtingen, verliezen en risico's			**5.838**	**0**	**255**	**0**	**5.583**
Voorziening Afvalstoffenheffing	onbeperkt	onbeperkt	69	6	72		3
Voorziening Riolering	onbeperkt	onbeperkt	17.651	0	209		17.442
Totaal onderhoudsegalisatievoorzieningen			**17.651**	**0**	**209**	**0**	**17.445**
Totaal Voorzieningen			**23.489**	**0**	**464**	**0**	**23.028**

Bedragen x € 1.000

Bedragen x € 1.000

Reserves	Looptijd Eindjaar	Max. hoogte * € 1.000	Saldo 01-Jan-27	Resultaat	Dotatie 2027	Onttrekking 2027	Vrijval 2027	Saldo 31-Dec-27
Algemene reserve algemene exclusief Eneco gelden	onbeperkt	onbeperkt	78.394	-852	5.224	8.899		73.867
Eneco Gelden	onbeperkt	onbeperkt	68.096					68.096
Totaal Algemene reserve			**146.490**	**-852**	**5.224**	**8.899**	**0**	**141.963**
Reserve Rekenkamer	onbeperkt	variabel	38					38
Reserve Baggeren	onbeperkt	onbeperkt	114			114		0
Reserve (Tijdelijke) Huisvesting primair onderwijs	2029	variabel	2.209			304	1.464	441
Reserve Overdracht schoolgebouwen	2027	variabel	507				507	0
Reserve Sociaal Domein	2027	variabel	1.690			1.487		203
Reserve GO gemeentelijke gebouwen	onbeperkt	variabel	836		1.442	903		1.375
Reserve Onderzoekskosten	2027	onbeperkt	492				492	0
Reserve Kapitaallasten	onbeperkt	variabel	76.307		736	2.689		74.354
Reserve Ombuiging	2027	variabel	638				638	0
Reserve kapitaallasten verduurzaming prim.onderwijs	2029	variabel	2.202				1.736	466
Reserve boeterente leningenportefeuille	onbeperkt	variabel	2.407			668		1.739
Reserve herstelwerkzaamheden Meerpolder	2027	variabel	750					750
Reserve 1e inrichting en OLP	2027	variabel	1.308				1.213	95
Reserve opvang vluchtelingen Nieuwkomers	2029	variabel	1.755			1.200		555
Reserve Kapitaallasten RVR Groenzoom	onbeperkt	variabel	0					0
Reserve aanloopfase Cultuurhuis	2028	variabel	359					359
Reserve Opruimkosten Sporthoeklaan	2034	variabel	899					899
Reserve Opruimkosten tijdelijke woonlocatie Noordpolder	2040	variabel	670					670
Reserve Horti science	2031	variabel	625			500		125
Reserve mobiliteitsmaatregelen woningbouw	2035	variabel	2.114		2.660	343		4.431
Reserve Tijdelijke beleidsimpulsen	onbeperkt		0		4.187	2.140		2.047
Reserve Onderwijshuisvesting	2035		0		2.984			2.984
Reserve Tijdelijke Beleidsimpuls I-visie			0		1.632	211		1.421
Bestemmingsreserves			**95.920**		**13.641**	**10.559**	**6.050**	**92.952**
Totaal Reserves			**242.410**	**-852**	**18.865**	**19.458**	**6.050**	**234.915**

Voorzieningen	Looptijd Eindjaar	Max. hoogte * € 1.000	Saldo 01-Jan-27		Dotatie 2027	Bestedingen 2027	Vrijval 2027	Saldo 31-Dec-27
Voorziening Wethouders	onbeperkt	onbeperkt	5.169			255		4.914
Voorziening Verlofsparen	onbeperkt	onbeperkt	335					335
Voorziening RVU	onbeperkt	onbeperkt	79					79
Totaal verplichtingen, verliezen en risico's			**5.583**		**0**	**255**	**0**	**5.328**
Voorziening Afvalstoffenheffing	onbeperkt	onbeperkt	3		0	0		3

Bedragen x € 1.000

Voorziening Riolering	onbeperkt	onbeperkt	17.442		0	380		17.062
Totaal onderhoudsegalisatievoorzieningen			**17.445**		**0**	**380**	**0**	**17.065**
Totaal Voorzieningen			**23.028**		**0**	**635**	**0**	**22.393**

Bedragen x € 1.000

Reserves	Looptijd Eindjaar	Max. hoogte * € 1.000	Saldo 01-Jan-28	Resultaat	Dotatie 2028	Onttrekking 2028	Vrijval 2028	Saldo 31-Dec-28
Algemene reserve algemene exclusief Eneco gelden	onbeperkt	onbeperkt	73.867	-6.625	193	1.712		65.723
Eneco Gelden	onbeperkt	onbeperkt	68.096					68.096
Totaal Algemene reserve			**141.963**	**-6.625**	**193**	**1.712**	**0**	**133.819**
Reserve Rekenkamer	onbeperkt	variabel	38					38
Reserve Baggeren	onbeperkt	onbeperkt	0					0
Reserve (Tijdelijke) Huisvesting primair onderwijs	2029	variabel	441			104		337
Reserve Sociaal Domein	2027	variabel	203					203
Reserve GO gemeentelijke gebouwen	onbeperkt	variabel	1.375		1.442	922		1.895
Reserve Kapitaallasten	onbeperkt	variabel	74.354		1.198	3.069		72.483
Reserve kapitaallasten verduurzaming prim.onderwijs	2029	variabel	466				89	377
Reserve boeterente leningenportefeuille	onbeperkt	variabel	1.739			668		1.071
Reserve herstelwerkzaamheden Meerpolder	2027	variabel	750					750
Reserve 1e inrichting en OLP	2027	variabel	95					95
Reserve opvang vluchtelingen Nieuwkomers	2029	variabel	555					555
Reserve Kapitaallasten RVR Groenzoom	onbeperkt	variabel	0					0
Reserve aanloopfase Cultuurhuis	2028	variabel	359					359
Reserve Opruimkosten Sporthoeklaan	2034	variabel	899					899
Reserve Opruimkosten tijdelijke woonlocatie Noordpolder	2040	variabel	670					670
Reserve Horti science	2030	variabel	125					125
Reserve mobiliteitsmaatregelen woningbouw	2035	variabel	4.431		3.037	1.006		6.462
Reserve Tijdelijke beleidsimpulsen			2.047		0	1.547		500
Reserve Onderwijshuisvesting			2.984					2.984
Reserve Tijdelijke Beleidsimpuls I-visie			1.421			711		710
Bestemmingsreserves			**92.952**		**5.677**	**8.027**	**89**	**90.513**
Totaal Reserves			**234.915**	**-6.625**	**5.870**	**9.739**	**89**	**224.332**

Voorzieningen	Looptijd Eindjaar	Max. hoogte * € 1.000	Saldo 01-Jan-28		Dotatie 2028	Bestedingen 2028	Vrijval 2028	Saldo 31-Dec-28
Voorziening Wethouders	onbeperkt	onbeperkt	4.914					4.914
Voorziening Verlofsparen	onbeperkt	onbeperkt	335					335
Voorziening RVU	onbeperkt	onbeperkt	79					79
Totaal verplichtingen, verliezen en risico's			**5.249**		**0**	**0**	**0**	**5.328**
Voorziening Afvalstoffenheffing	onbeperkt	onbeperkt	3		0	0		3

Bedragen x € 1.000

Voorziening Riolering	onbeperkt	onbeperkt	17.062		0	784		16.278
Totaal onderhoudsegalisatievoorzieningen			**17.065**		**0**	**784**	**0**	**16.281**
Totaal Voorzieningen			**22.314**		**0**	**784**	**0**	**21.609**

Bedragen x € 1.000

Reserves	Looptijd Eindjaar	Max. hoogte * € 1.000	Saldo 01-Jan-29	Resultaat	Dotatie 2029	Onttrekking 2029	Vrijval 2029	Saldo 31-Dec-29
Algemene reserve algemene exclusief Eneco gelden	onbeperkt	onbeperkt	65.723	-9.319	134	1.083		55.455
Eneco Gelden	onbeperkt	onbeperkt	68.096					68.096
Totaal Algemene reserve			**133.819**	**-9.319**	**134**	**1.083**	**0**	**123.551**
Reserve Rekenkamer	onbeperkt	variabel	38					38
Reserve Baggeren	onbeperkt	onbeperkt	0					0
Reserve (Tijdelijke) Huisvesting primair onderwijs	2029	variabel	337			33		304
Reserve Sociaal Domein	2027	variabel	203					203
Reserve GO gemeentelijke gebouwen	onbeperkt	variabel	1.895		1.442	922		2.415
Reserve Kapitaallasten	onbeperkt	variabel	72.483		977	3.016		70.444
Reserve kapitaallasten verduurzaming prim.onderwijs	2029	variabel	377				101	276
Reserve boeterente leningenportefeuille	onbeperkt	variabel	1.071			668		403
Reserve herstelwerkzaamheden Meerpolder	2027	variabel	750					750
Reserve 1e inrichting en OLP	2027	variabel	95					95
Reserve opvang vluchtelingen Nieuwkomers	2029	variabel	555					555
Reserve Kapitaallasten RVR Groenzoom	onbeperkt	variabel	0					0
Reserve aanloopfase Cultuurhuis	2028	variabel	359					359
Reserve Opruimkosten Sporthoeklaan	2034	variabel	899					899
Reserve Opruimkosten tijdelijke woonlocatie Noordpolder	2040	variabel	670					670
Reserve Horti science	2030	variabel	125					125
Reserve mobiliteitsmaatregelen woningbouw	2035	variabel	6.462		2.002	843		7.621
Reserve Tijdelijke beleidsimpulsen			500			500		0
Reserve Onderwijshuisvesting			2.984					2.984
Reserve Tijdelijke Beleidsimpuls I-visie			710			710		0
Bestemmingsreserves			**90.513**		**4.421**	**6.692**	**101**	**88.141**
Totaal Reserves			**224.332**	**-9.319**	**4.555**	**7.775**	**101**	**211.692**

Voorzieningen	Looptijd Eindjaar	Max. hoogte * € 1.000	Saldo 01-Jan-29		Dotatie 2029	Onttrekking 2029	Vrijval 2029	Saldo 31-Dec-29
Voorziening Wethouders	onbeperkt	onbeperkt	4.914					4.914
Voorziening Spaarverlof	onbeperkt	onbeperkt	335					335
Voorziening RVU	onbeperkt	onbeperkt	79					79
Totaal verplichtingen, verliezen en risico's			**5.249**		**0**	**0**	**0**	**5.328**
Voorziening Afvalstoffenheffing	onbeperkt	onbeperkt	3		0	0		3

Bedragen x € 1.000

Voorziening Riolering	onbeperkt	onbeperkt	16.278		0	1.167		15.111
Totaal onderhoudsegalisatievoorzieningen			**16.281**		**0**	**1.167**	**0**	**15.114**
Totaal Voorzieningen			**21.530**		**0**	**1.167**	**0**	**20.442**

Bedragen x € 1.000

Reserves	Looptijd Eindjaar	Max. hoogte * € 1.000	Saldo 01-Jan-30	Resultaat	Dotatie 2030	Onttrekking 2030	Vrijval 2030	Saldo 31-Dec-30
Algemene reserve algemene exclusief Eneco gelden	onbeperkt	onbeperkt	55.455	-11.079	101	2.002		42.475
Eneco Gelden	onbeperkt	onbeperkt	68.096					68.096
Totaal Algemene reserve			**123.551**	**-11.079**	**101**	**2.002**	**0**	**110.571**
Reserve Rekenkamer	onbeperkt	variabel	38					38
Reserve Baggeren	onbeperkt	onbeperkt	0					0
Reserve (Tijdelijke) Huisvesting primair onderwijs	2029	variabel	304					304
Reserve Sociaal Domein	2027	variabel	203					203
Reserve GO gemeentelijke gebouwen	onbeperkt	variabel	2.415		1.442	922		2.935
Reserve Kapitaallasten	onbeperkt	variabel	70.444		5.412	3.307		72.549
Reserve kapitaallasten verduurzaming prim.onderwijs	2029	variabel	276				101	175
Reserve boeterente leningenportefeuille	onbeperkt	variabel	403			403		0
Reserve herstelwerkzaamheden Meerpolder	2027	variabel	750					750
Reserve 1e inrichting en OLP	2027	variabel	95					95
Reserve opvang vluchtelingen Nieuwkomers	2029	variabel	555					555
Reserve Kapitaallasten RVR Groenzoom	onbeperkt	variabel	0					0
Reserve aanloopfase Cultuurhuis	2028	variabel	359					359
Reserve Opruimkosten Sporthoeklaan	2034	variabel	899					899
Reserve Opruimkosten tijdelijke woonlocatie Noordpolder	2040	variabel	670					670
Reserve Horti science	2030	variabel	125					125
Reserve mobiliteitsmaatregelen woningbouw	2035	variabel	7.621			4.308		3.313
Reserve Tijdelijke beleidsimpulsen			0					0
Reserve Onderwijshuisvesting			2.984					2.984
Reserve Tijdelijke Beleidsimpuls I-visie			0					0
Bestemmingsreserves			**88.141**		**6.854**	**8.940**	**101**	**85.954**
Totaal Reserves			**211.692**	**-11.079**	**6.955**	**10.942**	**101**	**196.525**

Voorzieningen	Looptijd Eindjaar	Max. hoogte * € 1.000	Saldo 01-Jan-30		Dotatie 2030	Onttrekking 2030	Vrijval 2030	Saldo 31-Dec-30
Voorziening Wethouders	onbeperkt	onbeperkt	4.914					4.914
Voorziening Spaarverlof	onbeperkt	onbeperkt	335					335
Voorziening RVU	onbeperkt	onbeperkt	79					79
Totaal verplichtingen, verliezen en risico's			**5.249**		**0**	**0**	**0**	**5.328**
Voorziening Afvalstoffenheffing	onbeperkt	onbeperkt	3		409	255		157

Bedragen x € 1.000

Voorziening Riolering	onbeperkt	onbeperkt	15.111	0	1.811		13.300
Totaal onderhoudsegalisatievoorzieningen			**15.114**	**409**	**2.066**	**0**	**13.457**
Totaal Voorzieningen			**20.363**	**409**	**2.066**	**0**	**18.785**

Toelichting op het overzicht van reserves en voorzieningen

Algemene Reserve
De stand op 1 januari 2026 was, inclusief Eneco gelden, €159 miljoen. Dit is inclusief het resultaat van de jaarrekening 2025 welke €7,2 miljoen positief bedroeg. Naast deze toevoegingen zijn er ook onttrekkingen aan de algemene reserve gedaan. Deze onttrekkingen waren grotendeels reeds vastgesteld door de raad, zoals een correctie op de onttrekking voor het IHP en een storting in de kapitaallastendekkingsreserve. Per saldo wordt er daardoor in 2026 €-11,1 miljoen onttrokken aan de Algemene Reserve.

De stand van de algemene reserve, inclusief Eneco gelden, op 1 januari 2027 bedraagt hiermee €146,4 miljoen.

Structurele mutaties op reserves en voorzieningen

Onderdeel van het op grond van het besluit begroting en verantwoording (BBV) verplichte overzicht van baten en lasten is het overzicht van de structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves. In de notitie structurele en incidentele baten en lasten van de commissie BBV staat vermeld dat in principe alle toevoegingen en onttrekkingen aan reserves incidenteel van aard zijn. De bestemmingsreserve dekking kapitaallasten is hierop de uitzondering, omdat de looptijd van de ingestelde reserve gelijk is aan de afschrijvingstermijn van de geactiveerde investering. Wij beschikken over drie kapitaallastenreserves: de Reserve Kapitaallasten, de Reserve (Tijdelijke) Huisvesting Primair Onderwijs en de Reserve Kapitaallasten Duurzaamheidsmaatregelen Primair Onderwijs.

Ook de mutaties aan de reserve Boeterente leningenportefeuille mogen als structureel aangemerkt worden, omdat de onttrekkingen uit deze reserve in principe altijd nodig zullen zijn om de jaarlijkse kosten van de boeterente te dekken.

In 2027 is er tevens besloten om een deel van de 10% van het surplus van de Algemene Reserve structureel te onttrekken. Voor meer toelichting zie het 'Financieel Overzicht Begroting 2027-2030'.

Dit is bovenop de keuze om een deel van het surplus in te zetten ter dekking van tijdelijke beleidsimpulsen (tijdelijke, maar structurele lasten). In principe is het uitgangspunt dat reserves alleen in te zetten zijn ter dekking van incidentele lasten. Hierop is echter een uitzondering gemaakt door het Rijk. In het geval van tijdelijke beleidsimpulsen (tijdelijke intensiveringen van maximaal vier jaar op structurele posten) mag het surplus van de Algemene Reserve ingezet worden als structurele dekking. Hiervoor mag het volledige surplus ingezet worden en geldt niet het maximum van 10% van het surplus. Zie voor toelichting hiervan de specifieke programma's.

De beoogde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves voor de jaren 2027-2030 zijn:

Bedragen x € 1.000

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Structurele toevoegingen						
Reserve Kapitaallasten						
Reserve (Tijdelijke) huisvesting primair onderwijs						
Reserve kapitaallasten duurzaamheidsmaatregelen primair onderwijs						
Totaal toevoegingen	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Structurele onttrekkingen						
Algemene Reserve	0	2142	300	0	0	0
Reserve Boeterente	668	668	668	668	668	409
Reserve Kapitaallasten	962	1.346	2.690	3.070	3.017	3.308
Reserve (Tijdelijke) huisvesting primair onderwijs	562	303	0	0	0	0
Reserve kapitaallasten duurzaamheidsmaatregelen primair onderwijs	73	90	0	0	0	0
Reserve Tijdelijke Beleidsimpulsen	0	0	2.140	1.547	500	0
Reserve Tijdelijke Beledsimpuls I-visie	0	0	211	711	710	0
Totaal onttrekkingen	**2.265**	**4.549**	**6.009**	**5.996**	**4.895**	**3.717**

Bijlage Reserves en Voorzieningen

Omschrijving (toelichting)

Onderstaand overzicht geeft de kenmerken van de reserves en voorzieningen vanaf 2027 weer, inclusief doel, voeding, maximale hoogte, omvang en looptijd.

Excel-tabel

Bestemmingsreserve	Doel	Voeding	Maximale hoogte	Omvang	Looptijd	Onderdeel van het weerstandsvermogen
Reserve Rekenkamer	Deze reserve is ingesteld als onderzoek reserve voor de Rekenkamer Lansingerland In de verordening Rekenkamer Lansingerland is opgenomen in artikel 6 lid 6 dat de Rekenkamer tot maximaal 40% van het budget mag reserveren. De huidige omvang is overeenkomstig de verordening Rekenkamer Lansingerland.	Dotatie vindt plaats op grond van de verordening Rekenkamer Lansingerland.	De maximale hoogte is gelijk aan 40% van het jaarlijks budget voor onderzoek	De omvang is in principe constant van aard, omdat het maximum van 40% onderzoekskosten gereserveerd wordt ofwel € 1,50 per inwoner. Eigenlijk mogen reserves onder de € 50.000 niet bestaan. Hierop wordt voor deze reserve een uitzondering gemaakt vanwege diens specifieke karakter voor de Raad en de onderliggende verordening Rekenkamer.	Onbepaald	Nee
Reserve Baggeren	Deze reserve is gevormd om de onderhoudslasten ten behoeve van baggerwerkzaamheden evenredig over de tijd te kunnen verdelen.	Jaarlijks vindt op basis van een beheerplan een dotatie plaats aan deze reserve. Onttrekkingen vinden plaats op basis van de werkelijk gemaakte kosten ten behoeve van baggerwerkzaamheden.	De maximale hoogte is afhankelijk van de beheerplannen.	De omvang van de reserve is wisselend van aard, omdat zowel dotaties als onttrek-kingen plaats vinden.	De reserve is gekoppeld aan de beheerplannen. De looptijd wordt op onbepaald gezet zolang de systematiek van beheerplannen bestaat.	Nee
Reserve (Tijdelijke) Huisvesting primair onderwijs	Dekking van kosten gerelateerd aan de tijdelijke huisvesting en realisatie van scholen voor primair onderwijs.	Bij vaststelling van het IHP heeft een storting plaatsgevonden. Onttrekkingen vinden plaats op basis van de werkelijk gemaakte kosten voor tijdelijke huisvesting primair onderwijs.	De maximale hoogte is afhankelijk van de uitvoering van het IHP.	De omvang is afnemend van aard, omdat nu enkel nog onttrekkingen plaats gaan vinden.	De komende jaren worden nog onttrekkingen verwacht. Voorlopig wordt de einddatum 31 december 2029 gehanteerd.	Nee

Bestemmingsreserve	Doel	Voeding	Maximale hoogte	Omvang	Looptijd	Onderdeel van het weerstandsvermogen
Reserve Groot Onderhoud Gemeentelijke gebouwen	Dekking van cyclische onderhoudslasten van de gemeentelijke gebouwen.	Jaarlijks vinden de gebruikelijke dotaties per gebouw plaats op basis van het onderhoudsplan. Onttrekking vindt plaats op basis van de werkelijk gemaakte kosten voor de uitvoering van het onderhoud.	Er is geen maximale hoogte.	De omvang van de reserve is gebaseerd op het beheerplan groot onderhoud gemeentelijke gebouwen.	De looptijd van de reserve is onbepaald, omdat een beheer-plan continue geactualiseerd en vervangen wordt. De looptijd van de reserve is onbepaald, omdat een beheer-plan continue geactualiseerd en vervangen wordt.	Nee
Reserve Kapitaallasten	Dekking van de afschrijvingskosten van specifiek aangewezen investeringen	Eenmalige storting plaatsgevonden door omzetting van bestemmings-reserve. Onttrekking uit reserve vindt plaats overeenkomstig de afschrij-vingslasten van de specifiek benoemde investeringen. Wanneer de totale reserve niet voldoende dekkend is, zal conform het BBV, naar rato van dekkendheid onttrokken worden of additionele storting in de reserve plaatsvinden.	Er is geen maximale hoogte.	De omvang van de reserve is gebaseerd op het afschrijvingsbeleid van de gemeente.	De looptijd van de reserve is onbeperkt, omdat middelen voor het dekken van afschrijvingen van nieuwe investeringen kunnen worden toegevoegd.	Nee
Reserve kapitaallasten verduurzaming prim.onderwijs	Dekking van de afschrijvingskosten die voortvloeien uit de investeringen van duurzaamheidsmaatregelen voor bestaande schoolgebouwen.	In de begroting 2021 heeft een eenmalige storting plaatsgevonden. Onttrekking uit reserve vindt plaats overeenkomstig de afschrijvingslasten van de specifiek benoemde investeringen. Wanneer de totale reserve niet voldoende dekkend is, zal conform het BBV, naar rato van dekkendheid onttrokken worden of additionele storting in de reserve plaatsvinden.	De maximale hoogte is gelijk aan de incidentele storting bij de begroting 2021.	De omvang van de reserve is gebaseerd op het afschrijvingsbeleid van de gemeente.	De reserve heeft een looptijd gelijk aan de afschrijvingsduur van de investeringen.	Nee

Bestemmingsreserve	Doel	Voeding	Maximale hoogte	Omvang	Looptijd	Onderdeel van het weerstandsvermogen
Reserve Herstelwerkzaamheden Meerpolder	Het dekken van de incidentele kosten voor de herstelwerk-zaamheden Meerpolder. Door de verkregen schadeclaim te reserveren in een separate bestemmingsreserve herstel-werkzaamheden blijven de gelden zichtbaar en beschik-baar voor het doel waarvoor de gelden zijn verkregen.	Eenmalige storting bij vaststelling ter hoogte van de verkregen schadeclaim.	De maximale hoogte is gelijk aan de incidentele storting bij vaststelling van de jaarstukken 2020.	De omvang is gebaseerd op de verwachte kosten voor de herstelwerk-zaamheden Meerpolder.	De maximale looptijd is gesteld op 31 december 2027.	Nee
Reserve 1e inrichting en OLP	Het dekken van de uitgaven 1e inrichting en onderwijs-leerpakket volgend uit het IHP.	Eenmalige storting bij de vaststelling van het Integraal Huisvestingsplan Primair Onderwijs 2020-2024.	De maximale hoogte is gelijk aan de incidentele storting bij de vaststelling van het Integraal Huisvestingsplan Primair Onderwijs 2020-2024.	De omvang is gebaseerd op de verwachte kosten voor de uitgaven 1e inrichting en onderwijs-leerpakket voor de komende 15 jaar.	De maximale looptijd is gesteld op 31 december 2027.	Nee
Reserve Opgave Opvang Nieuwkomers	De reserve is bestemd voor het opvangen van incidentele lasten die voortvloeien uit de integrale aanpak van Opgave Opvang Nieuwkomers.	De reserve is gevoed vanuit de exploitatieoverschotten voor de opvang van Nieuwkomers en een eenmalige storting op basis van het raadsbesluit BR2600021.	De maximale hoogte bedraagt de incidentele voeding en de storting op basis van het raadsbesluit BR2600061.	De omvang is gebaseerd op de verwachte kosten.	De maximale looptijd is gesteld op 31 december 2029.	Nee
Kapitaallasten Dekkingsreserve Groenzoom	Het dekken van de afschrijvingslasten die voortvloeien uit de investeringen in het natuurgebied De Groenzoom.	De reserve wordt gevormd uit nog te realiseren winsten uit het project Ruimte voor Ruimte De Groenzoom. Onttrekkingen aan de reserve vinden plaats op basis van werkelijke afschrijvingslasten of tegenvallers die zijn opgetreden in de grond-exploitatie.		De omvang is gebaseerd op verwachte winsten en verliezen uit grond-exploitaties en werkelijke afschrijvings-lasten die voortvloeien uit investeringen in het natuurgebied De Groenzoom.	De looptijd van de reserve onbekend.	Nee
Reserve Aanloopfase Cultuurhuis	Het dekken van onvoorziene tekorten van het Cultuurhuis	Overschotten op budgetten gerelateerd aan het Cultuurhuis	Er is geen maximale hoogte.	De omvang is gebaseerd op de te verwachten kosten	De maximale looptijd van de reserve is gesteld op 31 december 2028.	Nee
Reserve Opruimkosten Sporthoeklaan	Het vormen van een reserve is uitvoering van de business case Sporthoeklaan	Bij vaststelling van de jaarstukken 2013 heeft een eenmalige storting plaatsgevonden.	De maximale hoogte is gelijk aan de incidentele storting bij de jaarstukken 2023.	De omvang is gebaseerd op de verwachte kosten.	De maximale looptijd is gesteld op 31 december 2034.	Nee

Bestemmingsreserve	Doel	Voeding	Maximale hoogte	Omvang	Looptijd	Onderdeel van het weerstandsvermogen
Reserve Opruimkosten Tijdelijke woonlocatie Noordpolder	De reserve dient voor het dekken van de kosten voor het opruimen van de locatie. De Eigenaar van de locatie verwacht de grond terug te ontvangen in de huidige staat (BR2400061)	Eenmalige storting uit de algemene reserve en een bijdrage vanuit het Rijk.	De maximale hoogte is gelijk aan de storting op basis van het raadsbesluit BR2400061.	De omvang is gebaseerd op de verwachte kosten.	De maximale looptijd is gesteld op 31 december 2040. Wordt opgeheven met de slotwijziging 2026.	Nee
Bestemmingsreserve Horti Science	Door het vormen van een bestemmingsreserve 'Horti Science' wordt geborgd dat de middelen gedurende een looptijd van vijf jaar beschikbaar blijven voor de uitvoering van het programma. Daarmee waarborgen we de continuïteit en zorgen we dat de inspanningen van de afgelopen jaren leiden tot verdere groei en versterking van het Horti Science cluster, zie tevens 'Evaluatie Horti Science 2022-2025' (T25.07161).	De reserve is gevoed vanuit het incidentele budget voor Horti Science.	De maximale hoogte is gelijk aan de incidentele storting bij de Slotwijziging 2025	De omvang is gebaseerd op de verwachte kosten	De maximale looptijd is gesteld op 31 december 2031	Nee
Bestemmingsreserve Mobiliteitsmaatregelen Woningbouw	De middelen kunnen worden ingezet voor het oplossen van mobiliteitsknelpunten via WOKT-maatregelen en voor de versnelling van woningbouw en wegnemen van knelpunten zoals onrendabele toppen en nutsvoorzieningen.	De reserve wordt jaarlijks gevoed vanuit de Specifieke Uitkering realisatiestimulans.	De maximale hoogte is gelijk aan de totale jaarlijks te ontvangen Specifieke Uitkering realisatiestimulans gedurende de looptijd.	De omvang is gebaseerd op de te ontvangen Specifieke Uitkering realisatiestimulans.	De maximale looptijd is gesteld op 31 december 2035.	Nee
Reserve Tijdelijke beleidsimpulsen	De reserve is bedoeld voor het bekostigen van tijdelijke beleidsdoelen.	De reserve is deels gevormd uit het saldo van de vrijgevallen Bestemmingsreserve Sociaal Domein, storting vanuit Bestemmingsreserve Opgave Opvang Nieuwkomers en stortingen vanuit de Algemene Reserve.	De maximale hoogte bedraagt het surplus van de Algemene Reserve.	De omvang van de reserve is wisselend van aard en hangt af van de tijdelijke beleidsdoelen.	De looptijd is onbepaald, omdat tijdelijke beleidsdoelen jaarlijks kunnen veranderen.	Nee

Bestemmingsreserve	Doel	Voeding	Maximale hoogte	Omvang	Looptijd	Onderdeel van het weerstandsvermogen
Reserve Onderwijshuisvesting	De reserve is bestemd voor het opvangen van incidentele lasten en toekomstige tekorten die voortvloeien uit de uitvoering van de van het Integraal Huisvestingplan Primair Onderwijs.	De reserve is gevormd uit het saldo van vrijgevallen reserves onderwijshuisvesting. Daarnaast kan de reserve gevoed worden door incidentele toevoegingen na specifieke besluitvorming door de raad, rekeningresultaat en vrijvallende afschrijvingslasten van investering die zijn opgenomen in het Integraal Huisvestingsplan Primair Onderwijs.	De maximale hoogte bedraagt de incidentele voeding. De maximale hoogte kan door de raad worden bijgesteld bij een actualisatie van het Integraal Huisvestingsplan Primair Onderwijs.	De omvang van de reserve is gebaseerd op incidenteel, toekomstige tekorten gedurende de uitvoeringsperiode van het Integraal Huisvestingsplan Primair Onderwijs	De maximale looptijd is gelijk aan de uitvoeringsperiode van het Integraal Huisvestingsplan Primair Onderwijs en is gesteld op 31 december 2035.	Nee
Reserve Tijdelijke beleidsimpulsen I-Visie	De reserve is bedoeld voor het bekostigen van tijdelijke beleidsdoelen I-Visie.	De reserve is gevormd uit onder meer het saldo van vrijgevallen bestemmingsreserves Ombuiging en Onderzoekskosten. En daarnaast uit stortingen vanuit de Algemene Reserve.	De maximale hoogte bedraagt het surplus van de Algemene Reserve.	De omvang van de reserve is wisselend van aard en hangt af van de tijdelijke beleidsdoelen.	De looptijd is onbepaald, omdat tijdelijke beleidsdoelen jaarlijks kunnen veranderen.	Nee

Meerjareninvesteringsplan (MIP)

Inleiding

Omschrijving (toelichting)

De investeringen binnen de gemeente onderscheiden we in investeringen in de grondexploitatie en investeringen buiten de grondexploitaties. Deze laatste categorie betreft hoofdzakelijk vervangings- en uitbreidingsinvesteringen in de kapitaalgoederen van de gemeente, zoals riolering, wegen, ICT en accommodaties (waaronder schoolgebouwen).

De omvang van de investeringskredieten wordt berekend door de externe kosten en interne uren op te tellen, verminderd met eventuele bijdragen van derden (zoals subsidies). Daarnaast wordt er overhead doorbelast op de investeringsprojecten.

Onderstaande tabel geeft per begrotingsjaar inzicht in de totale omvang van de investeringskredieten. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen lopende en toekomstige kredieten en de kredieten die in 2027 starten. De investeringskredieten die in 2027 beschikbaar worden gesteld, zijn inhoudelijk en financieel toegelicht bij de betreffende beleidsvelden in de begroting. Dit betreft de kredieten die bij de vaststelling van deze begroting beschikbaar worden gesteld.

Deze bijlage bevat het integrale overzicht van de lopende en toekomstige investeringen, inclusief de fasering van de afzonderlijke investeringen.

Excel-tabel

	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030	Totaal krediet
Totaal lopende en toekomstige kredieten (conform Zomerrapportage 2026)	53.239.360	24.755.784	27.790.745	3.840.392	227.580.653
Totaal te voteren investeringskredieten (start in 2027)	9.638.037	8.650.343	8.409.919	-	26.698.324
Totaal investeringskrediet (lopend en toekomstig)	**62.877.397**	**33.406.127**	**36.200.664**	**3.840.392**	**254.278.977**

Investeringsprogramma 2027-2030 (lopende en toekomstige investeringskredieten)

Onderstaande tabel is een weergave van:

- Reeds gevoteerde investeringskredieten: de omvang en bijbehorende fasering van reeds eerder gevoteerde kredieten (lopende investeringen);
- Toekomstige investeringen (2028 en verder): de indicatieve investeringsbehoefte voor de langere termijn, ter illustratie van het meerjarige investeringsvolume.

Let op: de nieuwe investeringskredieten die in 2027 van start gaan (te voteren), zijn opgenomen in de volgende tabel.

Omschrijving	Beleidsveld	Realisatie t/m 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030	Totaal krediet	Termijn afschrijving	Dekking	Jaar van voteren
Sportboxen	3.1 Sport	47.749	10.246	-	-	-	-	57.995	10	Exploitatie/Reserve kapitaallasten	A2022-043
CVV Veld 6	3.1 Sport	-	-	-	-	-	-	-	14	Exploitatie	Begr 2024
Realiseren pumptrackbaan	3.1 Sport	7.909	242.200	-	-	-	-	250.109	14	Exploitatie/Reserve kapitaallasten	A2024-018
Orioles honkbal	3.1 Sport	-	102.071	-	-	-	-	102.071	14	Exploitatie	Begr 2026
CVV veld 3	3.1 Sport	-	950.097	-	-	-	-	950.097	12	Exploitatie	Begr 2026
Totaal beleidsveld 3.1 Sport			**1.304.614**	**-**	**-**	**-**	**-**	**1.360.272**			
Cultuurhuis Blok B	3.2 Cultuur	Geheimhouding									
Upgrade evenemententerrein	3.2 Cultuur	-	-	500.000	-	-	-	500.000	10	Reserve kapitaallasten	Begr 2023
Totaal beleidsveld 3.2 Cultuur			**-**	**500.000**	**-**	**-**	**-**	**500.000**			
Duurzaamheidsmtrgl Gouden Griffel, AMG Schmidtln	3.3 Onderwijs	202.129	47.762	-	-	-	-	249.891	15	Reserve kapitaallasten verduurzaming primair onderwijs	BR2000021
Wiekslag (IKC Bleiswijk)	3.3 Onderwijs	4.916.838	2.812.604	-	-	-	-	7.729.442	40	Exploitatie	Begr 2021
Wiekslag ENG	3.3 Onderwijs	11.662	563.949	-	-	-	-	575.611	40	Exploitatie	Begr 2021
Oosthoek vervangende nieuwbouw	3.3 Onderwijs	452.370	3.049.332	3.304.618	624.977	-	-	7.431.297	40	Exploitatie	Begr 2021
Oosthoek vervangende nieuwbouw	3.3 Onderwijs	7.680	250.060	271.321	49.822	-	-	578.883	20	Exploitatie	Begr 2021
Wilderszijde semipermanent ENG	3.3 Onderwijs	572.957	5.224.519	1.340.127	-	-	-	7.137.603	40	Exploitatie	Begr 2021
Wilderszijde permanent gebouw	3.3 Onderwijs	78.713	968.282	4.410.970	4.410.970	4.410.970	3.555.102	17.835.007	40	Exploitatie/Reserve kapitaallasten	Begr 2021
Wilderszijde permanent ENG	3.3 Onderwijs	2.184	71.322	356.612	356.612	356.612	285.290	1.428.632	20	Exploitatie	Begr 2021
Bouwrijp maken tijdelijke huisvesting	3.3 Onderwijs	35.502	37.938	880.599	226.333	-	-	1.180.372	40	Exploitatie	Begr 2021
De Wereld Orionstraat Vervangende nieuwbouw	3.3 Onderwijs	309.320	1.113.959	1.120.905	322.419	-	-	2.866.603	40	Exploitatie	Begr 2021
De Wereld Orionstraat ENG	3.3 Onderwijs	3.344	91.485	91.485	26.387	-	-	212.701	20	Exploitatie	Begr 2021
Parel Renovatie/vervangende nieuwbouw	3.3 Onderwijs	127.815	216.755	1.227.028	1.227.028	1.330.175	-	4.128.801	40	Exploitatie	Begr 2021
Parel ENG	3.3 Onderwijs	-	17.554	100.242	100.242	108.837	-	326.875	20	Exploitatie	Begr 2021
Klimophoeve vervangende nieuwbouw	3.3 Onderwijs	316.552	248.195	5.593.446	636.191	-	-	6.794.384	40	Exploitatie	Begr 2022

Omschrijving	Beleidsveld	Realisatie t/m 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030	Totaal krediet	Termijn afschrijving	Dekking	Jaar van voteren
Klimophoeve ENG (bw)	3.3 Onderwijs	-	18.362	460.435	50.439	-	-	529.236	20	Exploitatie	Begr 2023
Pr.Maxima,loc.Gouden Uillaan verv.nieuwbouw	3.3 Onderwijs	341.937	3.796.330	476.836	-	-	-	4.615.103	40	Exploitatie/Reserve kapitaallasten	SW 2022
Gouden Griffel, Theo dOrsingel uitbr. bouw	3.3 Onderwijs	1.453.694	1.254.872	-	-	-	-	2.708.566	40	Exploitatie	SW 2022
Semi permanente huisvesting IKC Cadans (BR2300110)	3.3 Onderwijs	3.534.286	122.098	-	-	-	-	3.656.384	4	Exploitatie	BR2300110
Kinderopvangdeel IKC vorming IKC Bleiswijk	3.3 Onderwijs	1.183.193	652.808	-	-	-	-	1.836.001	40	Exploitatie	BR2400061
IKC semipermanent Wilderszijde	3.3 Onderwijs	7.219	915.748	301.863	-	-	-	1.224.830	25	Exploitatie	BR2500045
Aankoop gronden Wilderszijde onderwijshuisvesting	3.3 Onderwijs	-	1.378.408	-	-	-	-	1.378.408	99	Exploitatie	Begr 2026
Regenboog, verduurzaamheidsmaatregelen	3.3 Onderwijs	-	-9.972	114.224	79.799	-	-	184.051	15	Exploitatie	Begr 2026
Totaal beleidsveld 3.3 Onderwijs			**22.842.370**	**20.050.711**	**8.111.219**	**6.206.594**	**3.840.392**	**74.608.680**			
Bouw- en woonrijp maken noordpolder t.b.v. tijdelijke flexwoningen	4.1 Samenleving	321.547	3.578.453	-	-	-	-	3.900.000	15	Reserve kapitaallasten	BR2400073
Totaal beleidsveld 4.1 Samenleving			**3.578.453**	**-**	**-**	**-**	**-**	**3.900.000**			
Vervangen BBS 2026	5.1 Beheer Openbare ruimte	-	140.352	-	-	-	-	140.352	10	Exploitatie	Begr 2026
Investeringen gladheid	5.1 Beheer Openbare ruimte	3.722	90.004	50.000	50.000	-	-	193.726	8	Exploitatie	ZR 2021
Groen invest. Weidebloembuurt/plein Oudelandseln	5.1 Beheer Openbare ruimte	47.646	277.961	83.470	-	-	-	409.077	25	Exploitatie	ZR 2021
Reconstructie julianalaan hoeksekade bh groen	5.1 Beheer Openbare ruimte	33.422	66.919	-	-	-	-	100.341	25	Exploitatie	ZR 2024
Reconstructie milleniumplein bh groen	5.1 Beheer Openbare ruimte	22.864	97.136	-	-	-	-	120.000	25	Exploitatie	ZR 2024
Reconstructie sterrenbuurt groen	5.1 Beheer Openbare ruimte	-	132.789	120.789	62.411	-	-	315.989	25	Exploitatie	ZR 2024
Anthuriumsingel - Groen	5.1 Beheer Openbare ruimte	4.892	71.925	-	-	-	-	76.817	25	Exploitatie	Begr 2025
Reconstructie Dorp Zuid - Groen	5.1 Beheer Openbare ruimte	3.040	33.474	29.361	91.244	27.806	-	184.925	25	Exploitatie	ZR 2025

Omschrijving	Beleidsveld	Realisatie t/m 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030	Totaal krediet	Termijn afschrijving	Dekking	Jaar van voteren
Bomen en Struikenbuurt - Groen	5.1 Beheer Openbare ruimte	-	10.446	46.699	132.183	168.544	-	357.872	25	Exploitatie	Begr 2026
Reconstructie Vogelbuurt BW - Groen	5.1 Beheer Openbare ruimte	-	23.203	59.221	14.853	732.112	-	829.389	25	Exploitatie	Begr 2026
Vervangen brug Europasingel BH	5.1 Beheer Openbare ruimte	102.858	691.532	-	-	-	-	794.390	20	Exploitatie	Begr 2024
Vervangen 5 houten bruggen	5.1 Beheer Openbare ruimte	-	49.280	58.919	378.919	-	-	487.118	20	Exploitatie	Begr 2026
Vervangen brug Koetsveldstr/Raadhuislaan BR-HB010	5.1 Beheer Openbare ruimte	-	49.640	216.066	-	-	-	265.706	20	Exploitatie	Begr 2026
Vervangen OVL Oosteindseweg	5.1 Beheer Openbare ruimte	32.409	-1.392	286.067	-	-	-	317.084	20	Exploitatie	Begr 2020
Vervangen OVL Julianalaan/Hoeksekade	5.1 Beheer Openbare ruimte	107.188	156.792	70.000	-	-	-	333.980	20	Exploitatie	Begr 2022
Reconstructie Sterrenbuurt (Berkel) - OVL	5.1 Beheer Openbare ruimte	33.151	355.264	294.769	-	-	-	683.184	20	Exploitatie	Begr 2023
Reconstructie bomen en stuikenbuurt - OVL	5.1 Beheer Openbare ruimte	15.871	45.789	135.819	394.716	168.975	-	761.170	20	Exploitatie	Begr 2025
Reconstructie Dorp Zuid - OVL	5.1 Beheer Openbare ruimte	-	83.325	297.000	304.050	30.000	-	714.375	20	Exploitatie	Begr 2025
Renovatie OVL installaties 2025/2026	5.1 Beheer Openbare ruimte	36.211	1.204.946	-	-	-	-	1.241.157	20	Exploitatie	Begr 2025
Vervangen OVL Julianalaan	5.1 Beheer Openbare ruimte	2.213	58.662	212.625	6.500	-	-	280.000	20	Exploitatie	Begr 2025
Renovatie OVL installaties 2026/2027	5.1 Beheer Openbare ruimte	-	580.157	580.157	-	-	-	1.160.314	20	Exploitatie	Begr 2026
Reconstructie Milleniumplein-Spelen	5.1 Beheer Openbare ruimte	14.605	183.863	-	-	-	-	198.468	10	Exploitatie	Begr 2024
Reconstructie sterrenbuur br spelen def	5.1 Beheer Openbare ruimte	-	62.858	103.627	37.858	-	-	204.343	10	Exploitatie	SW 2024
Vervangen speeltoestellen 2025	5.1 Beheer Openbare ruimte	572.569	234.182	-	-	-	-	806.751	10	Exploitatie	Begr 2025
Vervangen speeltoestellen 2026	5.1 Beheer Openbare ruimte	-	748.688	-	-	-	-	748.688	10	Exploitatie	Begr 2026
Vervangen oeverbescherming 2025/2026	5.1 Beheer Openbare ruimte	303.337	1.142.772	-	-	-	-	1.446.109	20	Exploitatie	Begr 2025
Vervangen oeverbescherming 2026/2027	5.1 Beheer Openbare ruimte	-	127.634	327.634	-	-	-	455.268	20	Exploitatie	Begr 2026

Omschrijving	Beleidsveld	Realisatie t/m 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030	Totaal krediet	Termijn afschrijving	Dekking	Jaar van voteren
Fietspad Gerberasingel	5.1 Beheer Openbare ruimte	147.487	297.092	-	-	-	-	444.579	30	Exploitatie	Begr 2018
Aanleg Calamiteitenweg Klappolder	5.1 Beheer Openbare ruimte	402.733	90.233	290.000	2.032.884	2.032.884	-	4.848.734	20	Reserve kapitaallasten	Begr 2020
Fietsvoorzieningen ZoRo Baan	5.1 Beheer Openbare ruimte	1.636	-	234.693	-	-	-	236.329	30	Reserve kapitaallasten	Begr 2020
Metropolitane fietsroute Delft-R'dam Alexander	5.1 Beheer Openbare ruimte	447.677	155.280	309.130	556.995	-	-	1.469.082	30	Reserve kapitaallasten	Begr 2020
Bosland infrastructuur(K)	5.1 Beheer Openbare ruimte	171.872	20.000	20.000	391.572	446.468	-	1.049.912	20	Reserve kapitaallasten	Begr 2020
De Kruin Bergschenhoek	5.1 Beheer Openbare ruimte	1.909.048	-	200.000	-	-	-	2.109.048	20	Exploitatie	Begr 2019
Reconstructie Julianalaan (dl Beethovenln-N209)	5.1 Beheer Openbare ruimte	1.025.379	-139.502	180.000	-	-	-	1.065.877	30	Exploitatie	Begr 2020
Reconstructie Oosteindseweg (bg)	5.1 Beheer Openbare ruimte	111.120	-2.069	233.000	430.000	314.795	-	1.086.846	20	Exploitatie	Begr 2020
Reconstructie rondom Berkel Centrum West	5.1 Beheer Openbare ruimte	1.345.683	1.001.346	-	-	-	-	2.347.029	30	Exploitatie	Begr 2021
Reconstructie Hoeksekade (bg)	5.1 Beheer Openbare ruimte	43.119	912.733	305.000	-	-	-	1.260.852	30	Exploitatie	ZR 2021
Berkel Centrum Oost (br)	5.1 Beheer Openbare ruimte	1.495.145	1.767.006	3.620.814	1.105.204	-	-	7.988.169	20	Exploitatie	Begr 2022
Reconstructie Sterrenbuurt (br)	5.1 Beheer Openbare ruimte	490.527	2.194.237	2.129.732	74.025	-	-	4.888.521	20	Exploitatie	Begr 2022
Reconstructie Weidebloemwijk (br)	5.1 Beheer Openbare ruimte	79.903	969.021	551.211	-	-	-	1.600.135	15	Exploitatie	Begr 2022
Reconstructie Dorp Zuid	5.1 Beheer Openbare ruimte	139.983	320.736	529.379	1.316.670	895.090	-	3.201.858	20	Exploitatie	Begr 2022
Klapwijseweg B'dorpseweg-Vervangen wegverharding	5.1 Beheer Openbare ruimte	2.041.255	42.090	-	-	-	-	2.083.345	20	Reserve kapitaallasten	Begr 2023
Metropolitane fietsroute Zoetermeer-Rotterdam	5.1 Beheer Openbare ruimte	321.342	948.578	834.773	-	-	-	2.104.693	30	Reserve kapitaallasten	SW 2023
Wijkaanp. bomen en struikenbuurt(br)-verv. wegverh	5.1 Beheer Openbare ruimte	246.761	562.380	1.145.534	2.067.068	57.426	-	4.079.169	20	Exploitatie	Begr 2024
Dia fietspad metrostation Rodenrijs (wilderzijde)	5.1 Beheer Openbare ruimte	50.794	166.681	-	-	-	-	217.475	30	Reserve kapitaallasten	BR2400031
Sociale veiligheid fietspad De Zijde en tunnel	5.1 Beheer Openbare ruimte	11.742	158.899	-	-	-	-	170.641	30	Reserve kapitaallasten	BR2400031

Omschrijving	Beleidsveld	Realisatie t/m 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030	Totaal krediet	Termijn afschrijving	Dekking	Jaar van voteren
Oostwest fietspad op viaduct HSL (Wilderszijde)	5.1 Beheer Openbare ruimte	5.442	36.558	-	-	-	-	42.000	30	Reserve kapitaallasten	BR2400031
Herinrichten Milleniumplein	5.1 Beheer Openbare ruimte	6.168	175.275	32.308	-	-	-	213.751	20	Exploitatie	Begr 2025
Reconstructie Anthuriumsingel	5.1 Beheer Openbare ruimte	12.057	263.621	557.232	-	-	-	832.910	20	Exploitatie	Begr 2025
Reconstructie Bergweg-noord (bg) vervangen wegverhardingen	5.1 Beheer Openbare ruimte	140	51.363	89.386	718.796	418.796	-	1.278.481	20	Exploitatie	Begr 2025
Investeringen 2025 - wegen	5.1 Beheer Openbare ruimte	26.225	515.000	444.876	-	-	-	986.101	20	Exploitatie	Begr 2025
Vervanging Asfalt Oudelandselaan Zuid	5.1 Beheer Openbare ruimte	231	66.412	857.232	-	-	-	923.875	20	Exploitatie	Begr 2025
Wijkaanpak vogelbuurt oost en west(bl)	5.1 Beheer Openbare ruimte	26.925	65.538	98.617	98.617	6.393.874	-	6.683.571	20	Exploitatie	Begr 2025
Investeringen wegen 2026-2027	5.1 Beheer Openbare ruimte	-	101.852	1.030.000	300.000	-	-	1.431.852	25	Exploitatie	Begr 2026
Investeringen voertuigen	5.1 Beheer Openbare ruimte	164.292	324.019	500.000	80.000	-	-	1.068.311	8	Exploitatie	Begr 2024
Totaal beleidsveld 5.1 Beheer Openbare ruimte			**17.782.580**	**17.165.140**	**10.644.565**	**11.686.770**	**-**	**69.339.738**			
Afvalbrengstation (muv grondwaarde)	5.2 Afval	6.439.776	993.965	-	-	-	-	7.433.741	25	Afvalstoffenheffing	Begr 2019
Toegangscontrolesystemen 2024	5.2 Afval	88.129	164.513	-	-	-	-	252.642	10	Afvalstoffenheffing	Begr 2024
Verzamelcontainers 2025	5.2 Afval	224.876	542.109	-	-	-	-	766.985	10	Afvalstoffenheffing	Begr 2025
Overname minicontainers 2026	5.2 Afval	-	480.539	-	-	-	-	480.539	10	Afvalstoffenheffing	Begr 2026
Verzamelcontainers 2026 - 2027	5.2 Afval	-	359.807	357.262	-	-	-	717.069	10	Afvalstoffenheffing	Begr 2026
Totaal beleidsveld 5.2 Afval			**2.540.933**	**357.262**	**-**	**-**	**-**	**9.650.976**			
Verbeteringsmtregelen riool Hoeksekade-Julianalaan	5.3 Afvalwatermanagement	1.541.368	1.775.381	370.897	-	-	-	3.687.646	40	Rioolheffing	Begr 2020
Vervangen en rioolrenovatie Weidebloembuurt (br)	5.3 Afvalwatermanagement	336.112	532.306	189.800	-	-	-	1.058.218	60	Rioolheffing	Begr 2020
Verv/aanpassing vrijvalriool Westersingel (centrum	5.3 Afvalwatermanagement	1.403.761	105.691	-	-	-	-	1.509.452	60	Rioolheffing	Begr 2020
Vervangen en renovaties riool Rottekade	5.3 Afvalwatermanagement	4.209.942	378.197	-	-	-	-	4.588.139	60	Rioolheffing	Begr 2021
Vervangen en renovatie riool Sterrenbuurt (br)	5.3 Afvalwatermanagement	1.699.323	593.508	765.000	325.000	-	-	3.382.831	60	Rioolheffing	Begr 2022

Omschrijving	Beleidsveld	Realisatie t/m 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030	Totaal krediet	Termijn afschrijving	Dekking	Jaar van voteren
Vervangen en rioolrenovaties Dorp Zuid	5.3 Afvalwatermanagement	62.056	370.050	1.565.000	3.065.000	1.295.531	-	6.357.637	60	Rioolheffing	Begr 2022
Vervangen en vrijval riool 2024	5.3 Afvalwatermanagement	815.449	125.931	-	-	-	-	941.380	60	Rioolheffing	Begr 2024
Vervangen persleidingen Vosmaerstraat/ Penninghlaa	5.3 Afvalwatermanagement	29.660	243.933	-	-	-	-	273.593	60	Rioolheffing	Begr 2024
Wijkaanpak bomen- en Struikenbuurt (br)-Riool (k)	5.3 Afvalwatermanagement	170.754	543.246	1.945.000	2.460.000	-	-	5.119.000	60	Rioolheffing	ZR 2024
Herinrichten Anthuriumsingel e.o (verbeteren HWA-afvoer)	5.3 Afvalwatermanagement	-	148.943	-	-	-	-	148.943	60	Rioolheffing	Begr 2025
Herinrichting Mileniumplein (BGH)	5.3 Afvalwatermanagement	2.289	32.804	-	-	-	-	35.093	60	Rioolheffing	Begr 2025
Relinen 2025	5.3 Afvalwatermanagement	1.739	227.831	-	-	-	-	229.570	60	Rioolheffing	Begr 2025
Vervangen persleidingen 2025	5.3 Afvalwatermanagement	220.899	509.101	-	-	-	-	730.000	60	Rioolheffing	Begr 2025
Wijkaanpak Vogelbuurt (BL) - 2025	5.3 Afvalwatermanagement	65.009	441.609	1.611.387	150.000	8.601.850	-	10.869.855	60	Rioolheffing	Begr 2025
Vervangen persleidingen 2026	5.3 Afvalwatermanagement	-	83.753	153.753	-	-	-	237.506	60	Rioolheffing	Begr 2026
Relinen 2026 - 2027	5.3 Afvalwatermanagement	-	41.465	419.408	-	-	-	460.873	60	Rioolheffing	Begr 2026
Vervangen persleiding gemaal Zoutmanstraat BL	5.3 Afvalwatermanagement	-	213.753	23.753	-	-	-	237.506	40	Rioolheffing	Begr 2026
Aanpak riolering Gemeentewerf	5.3 Afvalwatermanagement	-	165.167	17.326	-	-	-	182.493	60	Rioolheffing	Begr 2026
Rioleringswerkzaamheden BCO	5.3 Afvalwatermanagement	-	452.634	113.496	-	-	-	566.130	60	Rioolheffing	Begr 2026
Aanpassen RG Simon Carmiggelt (B&R)	5.3 Afvalwatermanagement	585	196.646	-	-	-	-	197.231	15	Rioolheffing	Begr 2025
Renovatie hoofd- en gebiedsrioolgemaal 2025	5.3 Afvalwatermanagement	202.534	284.852	-	-	-	-	487.386	15	Rioolheffing	Begr 2025
Renovatie hoofd- en gebiedsrioolgemaal 2026	5.3 Afvalwatermanagement	-	762.396	-	-	-	-	762.396	15	Rioolheffing	Begr 2026
Vervangen pompen en datatransm drukriolering 2026	5.3 Afvalwatermanagement	-	384.655	384.655	-	-	-	769.310	15	Rioolheffing	Begr 2026
Totaal beleidsveld 5.3 Afvalwatermanagement			**8.613.852**	**7.559.475**	**6.000.000**	**9.897.381**	**-**	**42.832.188**			
Zonnepanelen zwembad de Windas	5.4 Vastgoed	-	1.221.252	-	-	-	-	1.221.252	20	Exploitatie	ZR 2022

Omschrijving	Beleidsveld	Realisatie t/m 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030	Totaal krediet	Termijn afschrijving	Dekking	Jaar van voteren
Gasloos maken Anjerdreef	5.4 Vastgoed	8.525	261.676	-	-	-	-	270.201	20	Exploitatie	Begr 2024
Sporthal Wilderszijde	5.4 Vastgoed	215.041	6.958.610	5.412.640	-	-	-	12.586.291	20	Exploitatie/Reserve kapitaallasten	Begr 2024
Investeringen solarcarport P+R Westpolder-Bolwerk	5.4 Vastgoed	2.185	347.202	-	-	-	-	349.387	25	Reserve kapitaallasten	BR2300112
Fietsenstalling Westpolder-Bolwerk	5.4 Vastgoed	481	-	824.579	-	-	-	825.060	25	Reserve kapitaallasten	BR2300112
Verbeteringen P+R Westpolder-Bolwerk	5.4 Vastgoed	14.197	109.803	-	-	-	-	124.000	25	Reserve kapitaallasten	BR2300112
Zelf Service Fietsenstallingen	5.4 Vastgoed	5.413	291.745	-37.500	-	-	-	259.658	25	Exploitatie	A2024-018
Bushalte Laan van Mathenesse	5.4 Vastgoed	6.943	29.332	-	-	-	-	36.275	25	Exploitatie	Begr 2025
Herontwikkeling De Snip	5.4 Vastgoed	195.354	20.000	-	-	-	-	215.354	40	Reserve kapitaallasten	ZR 2019
Gasloos maken Stampioendreef	5.4 Vastgoed	7.938	202.062	-	-	-	-	210.000	25	Exploitatie	Begr 2024
Gasloos maken Sportpallet	5.4 Vastgoed	-	382.701	1.231	-	-	-	383.932	20	Exploitatie	Begr 2026
Sportvloer De Zijde	5.4 Vastgoed	-	82.814	-	-	-	-	82.814	25	Exploitatie	Begr 2026
Sportvloer Oostmeerhal	5.4 Vastgoed	-	178.689	-	-	-	-	178.689	25	Exploitatie	Begr 2026
Totaal beleidsveld 5.4 Vastgoed			**10.085.886**	**6.200.950**	**-**	**-**	**-**	**16.742.912**			
IVA VBK woningbouwloc Merenweg Bleiswijk(K)	7.1 Gebiedsontwikkeling	1.231.478	433.691	-	-	-	-	1.665.169	n.v.t.	Exploitatie	BR2000001
Woonwagens (bg)	7.1 Gebiedsontwikkeling	729.550	1.187.910	1.269.824	-	-	-	3.187.284	40	Reserve kapitaallasten	Begr 2022
Totaal beleidsveld 7.1 Gebiedsontwikkeling			**1.621.601**	**1.269.824**	**-**	**-**	**-**	**4.852.453**			
Vervaning incl uitbreiding SBC servers 2024	10.1 Overhead	189.849	110.636	-	-	-	-	300.485	4	Exploitatie	
vervanging Firewall 2025	10.1 Overhead	-	33.000	-	-	-	-	33.000	10	Exploitatie	
vervanging Firewall 2026	10.1 Overhead	-	33.000	-	-	-	-	33.000	10	Exploitatie	
vervanging Firewall 2027	10.1 Overhead	-	-	33.000	-	-	-	33.000	10	Exploitatie	
vervanging mobiele telefoons 2026	10.1 Overhead	-	35.000	-	-	-	-	35.000	5	Exploitatie	
vervanging laptops	10.1 Overhead	137.914	362.086	-	-	-	-	500.000	4	Exploitatie	
vervanging Wifi	10.1 Overhead	-	150.000	-	-	-	-	150.000	4	Exploitatie	
jaarlijkst aanschaf persoonlijke hardware (laptops/ telefoon ed.) 2026	10.1 Overhead	-	210.000	-	-	-	-	210.000	4	Exploitatie	

Omschrijving	Beleidsveld	Realisatie t/m 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030	Totaal krediet	Termijn afschrijving	Dekking	Jaar van voteren
vervanging Netwerkswitches/Vsphere/NSX	10.1 Overhead	-	300.000	-	-	-	-	300.000	4	Exploitatie	
Vervangen bureaustoelen	10.1 Overhead	-	225.000	-	-	-	-	225.000	10	Exploitatie	
ICT innovatie NEXTGEN	10.1 Overhead	-	150.000	-	-	-	-	150.000	5	Exploitatie	
ICT-middelen raadsleden	10.1 Overhead	-	61.000	-	-	-	-	61.000	4	Exploitatie	
Realisatie solar carport gemeentehuis	10.1 Overhead	118.941	467.059	-	-	-	-	586.000	25	Reserve kapitaallasten	
Led-verlichting Gemeentehuis	10.1 Overhead	-	546.284	-	-	-	-	546.284	10	Exploitatie	
Vervangen Meubilair muv bureaustoelen 2026	10.1 Overhead	-	65.000	-	-	-	-	65.000	10	Exploitatie	
Fysieke veiligheid en beveiliging gemeentehuis	10.1 Overhead	-	462.667	102.998	-	-	-	565.665	15	Exploitatie	
Totaal Overhead - Automatisering			**3.210.732**	**135.998**	**-**	**-**	**-**	**3.793.434**			
Totaal lopende en toekomstige kredieten			**71.581.022**	**53.239.360**	**24.755.784**	**27.790.745**	**3.840.392**	**227.580.653**			

Te voteren investeringskredieten 2027

Onderstaande tabel betreft het geconsolideerde overzicht van de te voteren investeringskredieten voor het begrotingsjaar 2027. De voor 2027 te voteren investeringskredieten zijn inhoudelijk en financieel toegelicht bij de betreffende beleidsvelden in de begroting.

Omschrijving	Beleidsveld	Afschrijvingstermijn	Nieuw/ Vervanging	Dekking	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030	Totaal investeringskrediet
Triomf 2027	3.1 Sport	12	Vervanging	Exploitatie	620.926	-	-	-	620.926
CVV veld 6 (grasveld)	3.1 Sport	14	Vervanging	Exploitatie	789.232	-	-	-	789.232
Cricketpitch	3.1 Sport	12	Nieuw	Exploitatie	68.690	-	-	-	68.690
Sprintbaan	3.1 Sport	12	Nieuw	Exploitatie	134.983	-	-	-	134.983
HVB veld 1	3.1 Sport	10	Vervanging	Exploitatie	713.236	-	-	-	713.236
Totaal Beleidsveld 3.1 Sport					**2.327.067**	**-**	**-**	**-**	**2.327.067**
Vervangen BBS 2027	5.1 Beheer Openbare ruimte	10	Vervanging	Exploitatie	160.125	-	-	-	160.125
Investeringen 2027/2028 - Kunstwerken	5.1 Beheer Openbare ruimte	20	Vervanging	Exploitatie	749.250	749.250	-	-	1.498.500
Reconstructie Bergweg-Noord (bg) - OVL	5.1 Beheer Openbare ruimte	20	Vervanging	Exploitatie	86.437	386.437	-	-	472.874
Renovatie OVL installaties 2027/2028	5.1 Beheer Openbare ruimte	20	Vervanging	Exploitatie	195.667	964.647	-	-	1.160.314
Vervangen speeltoestellen 2027	5.1 Beheer Openbare ruimte	10	Vervanging	Exploitatie	684.000	66.786	-	-	750.786
Vervangen oeverbescherming 2027/2028	5.1 Beheer Openbare ruimte	20	Vervanging	Exploitatie	116.125	316.125	-	-	432.250
Orionstraat en Omgeving (eo) BenR	5.1 Beheer Openbare ruimte	30	Vervanging	Exploitatie	103.979	637.726	397.450	-	1.139.155
Vervanging Asfalt Oudelandselaan noord	5.1 Beheer Openbare ruimte	30	Vervanging	Exploitatie	728.585	-	-	-	728.585
Totaal Beleidsveld 5.1 Beheer Openbare ruimte					**2.824.168**	**3.120.971**	**397.450**	**-**	**6.342.589**
Aanschaf materieel GIS	5.2 Afval	10	Nieuw	Afvalstoffenheffing	160.000	-	-	-	160.000
Verzamelcontainers 2028	5.2 Afval	10	Vervanging	Afvalstoffenheffing	30.000	319.800	-	-	349.800
Aanschaf minicontainers 2027	5.2 Afval	10	Vervanging	Afvalstoffenheffing	115.000	-	-	-	115.000
Totaal Beleidsveld 5.2 Afval					**305.000**	**319.800**	**-**	**-**	**624.800**
Vervangen en vrijval riool 2027	5.3 Afvalwatermanagement	60	Vervanging	Rioolheffing	80.462	193.385	-	-	273.847
Wijkaanpak Dorp-West (BGH)-vervangen riolering	5.3 Afvalwatermanagement	60	Vervanging	Rioolheffing	122.386	200.000	8.012.469	-	8.334.855
Vervangen persleidingen Oudelandselaan	5.3 Afvalwatermanagement	60	Vervanging	Rioolheffing	216.385	186.770	-	-	403.155
Vervangen ringleiding Bergschenhoek	5.3 Afvalwatermanagement	60	Vervanging	Rioolheffing	563.392	563.392	-	-	1.126.784

Omschrijving	Beleidsveld	Afschrijvingstermijn	Nieuw/ Vervanging	Dekking	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030	Totaal investeringskrediet
Aanpassen riolering Raadhuislaan (B&R)	5.3 Afvalwatermanagement	60	Nieuw	Rioolheffing	266.241	62.343	-	-	328.584
Renovatie hoofd- en gebiedsrioolgemaal 2027	5.3 Afvalwatermanagement	15	Vervanging	Rioolheffing	381.199	381.199	-	-	762.398
Vervangen pompen en datatransm drukriolering 2027	5.3 Afvalwatermanagement	15	Vervanging	Rioolheffing	769.309	-	-	-	769.309
Vervangen sloten gemaalkasten	5.3 Afvalwatermanagement	5	Vervanging	Rioolheffing	308.979	282.483	-	-	591.462
Totaal Beleidsveld 5.3 Afvalwatermanagement					**2.708.353**	**1.869.572**	**8.012.469**	**-**	**12.590.394**
Sportvloer De Ackers	5.4 Vastgoed	25	Vervanging	Exploitatie	58.449	-	-	-	58.474
Totaal Beleidsveld 5.4 Vastgoed					**58.449**	**-**	**-**	**-**	**58.474**
jaarlijkse aanschaf persoonlijke hardware (laptops/ telefoon ed.) 2027	Overhead	4	Vervanging	Exploitatie	125.000	-	-	-	125.000
vervangen Beeldschermen, Dockingstations, toestenborden	Overhead	8	Vervanging	Exploitatie	200.000	-	-	-	200.000
vervanging mobiele telefoons 2027	Overhead	4	Vervanging	Exploitatie	50.000	-	-	-	50.000
Vervanging laptops	Overhead	4	Vervanging	Exploitatie	675.000	-	-	-	675.000
AV Middelen: Teamsroom maken in trouwzaal en raadzaal	Overhead	5	Vervanging	Exploitatie	40.000	-	-	-	40.000
Vervangen Meubilair muv bureaustoelen 2027	Overhead	10	Vervanging	Exploitatie	65.000	-	-	-	65.000
Herstelwerkzaamheden Dak gemeentehuis	Overhead	34	Vervanging	Exploitatie	200.000	2.800.000	-	-	3.000.000
Herstelwerkzaamheden terras gemeentehuis	Overhead	34	Vervanging	Exploitatie	60.000	540.000	-	-	600.000
Totaal Beleidsveld Overhead					**1.415.000**	**3.340.000**	**-**	**-**	**4.755.000**
Totaal te voteren investeringskredieten					**9.638.037**	**8.650.343**	**8.409.919**	**-**	**26.698.324**